ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่
กรณีศึกษา: เขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

ชนนาถ วิสมิตนันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2546

ISBN 974-04-3795-8

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่

กรณีศึกษา: เขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

.....

นางสาวชนนาถ วิสมิตนันท์

ผู้วิจัย

.....

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ ทองนพ วท.บ., M.P.H.

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

อาจารย์วิมุติ ประเสริฐพันธุ์, Ph.D.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

อาจารย์สัญชัย สูติพันธ์วิหาร วท.บ., วท.ม.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

รองศาสตราจารย์รัศมีดารา หุ่นสวัสดิ์, Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

.....

อาจารย์สัญชัย สูติพันธ์วิหาร วท.ม.

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบ

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่

กรณีศึกษา: เขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท

วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2546

.....

นางสาวชนนาถ วิสมิตนันท์

ผู้วิจัย

.....

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ ทองนพ วท.บ., M.P.H.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....

อาจารย์วิมุติ ประเสริฐพันธุ์ Ph.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....

รองศาสตราจารย์รัชชานนท์ ศุภพงศ์พิเชฐ พบ.ด.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....

อาจารย์สัญชัย สูติพันธ์วิหาร วท.บ., วท.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....

รองศาสตราจารย์รัศมีดารา หุ่นสวัสดิ์, Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

.....

รองศาตราจารย์อนุชาติ พวงสำลี, Ph.D.

คณบดี

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างอย่างยิ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ ทองนพ อาจารย์วิมุติ ประเสริฐพันธ์ และอาจารย์สัญชัย สูติพันธ์วิหาร ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่างๆ ช่วยแก้ไขปัญหาการวิจัยและกำลังใจที่ดีต่อการศึกษาในครั้งนี้ รองศาสตราจารย์รัชชานนท์ ศุภพงศ์พิเชฐ ที่รับเป็นกรรมการภายนอกในการสอบวิทยานิพนธ์แก่ข้าพเจ้า และที่ขาดมิได้ คือ คณาจารย์คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม พี่ต้อม พี่ดา เจ้าหน้าที่ห้องบริการการศึกษาทุกๆ ท่าน คุณลุงบุญเลิศ ที่อำนวยความสะดวกในการออกหนังสือ และทำแบบสอบถาม ขอบคุณวิ ที่ให้คำปรึกษาการวิเคราะห์ข้อมูล และคำแนะนำสำหรับโปรแกรม SPSS และขอบคุณมดแดง ส้ม จ่อย กุ๊กไก่ เม๋อ เกศ นุ่น นัท เป็ด มิ้ม พี่ๆ และน้องๆ ชาว RD ทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจให้ด้วยดีเสมอมา

ขอบคุณประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เชี่ยวชาญทุกๆ ท่านที่ให้คำตอบในการทำแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้งานนี้สำเร็จไปด้วยดี

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณโรงพยาบาลบ้านโคก และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านโคกที่ให้โอกาสข้าพเจ้าได้ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยมหิดล

ท้ายนี้ ขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ คุณตา น้องชาย และสมศักดิ์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลและเป็นกำลังในที่สำคัญที่สุดของการศึกษาในครั้งนี้

ผลสำเร็จของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่คุณพ่อ คุณแม่ คุณตา และทุกๆ คนในครอบครัว

ชนนาถ วิสมิตนันท์

25 สิงหาคม พ.ศ.2546

Copyright by Mahidol University

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษา: เขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ (COMMUNITY POTENTIALITY IN HEALTHY CITY DEVELOPMENT CASE STUDY: UTTARADIT MUANG MUNICIPALITY, UTTARADIT PROVINCE)

ชนนาถ วิสมิตนันท์ 4337247 ENRD/M

วท.ม.(การวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ลัดดาวัลย์ ทองนพ, M.P.H., วิมุติ ประเสริฐพันธ์, Ph.D., สัญชัย สูติพันธ์วิหาร, วท.ม.

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งศักยภาพศึกษาจากองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านคือ 1) โครงสร้างพื้นฐาน 2) สภาพทางสังคม 3) สภาพทางเศรษฐกิจ 4) สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม 5) เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ และ 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 361 ครัวเรือนจากทั้งหมด 3,581 ครัวเรือน โดยคำนวณจากสูตร Taro Yamanae จำนวน 23 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน บุคลากรของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 31 ท่าน และการสำรวจสภาพพื้นที่ศึกษาแต่ละชุมชน ประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสถิติ (SPSS for windows) สถิติที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีพรรณนาโวหาร (Descriptive) อธิบายรายละเอียด

ผลการศึกษาในเชิงปริมาณพบว่า ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 23 ชุมชน โดยที่องค์ประกอบทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง :ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยที่บุคลากรจากหน่วยงานทางเทศบาล ผู้นำชุมชน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเห็นว่าชุมชนในเขตเทศบาลมีศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับสูง ดังนั้นแสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังประเมินตนเองว่าไม่มีความพร้อมในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ รวมถึงการให้บริการด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการของสำนักงานเทศบาลยังไม่เป็นที่น่าพอใจของประชาชนในชุมชนเนื่องจากระดับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง แต่ผู้บริหารโครงการกับมีความเห็นว่าประชาชนในแต่ละชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาครั้งนี้คือ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาเพื่อให้ได้โครงการที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนมากที่สุด และเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ควรปรับปรุงการให้บริการทางกายภาพด้วย สำหรับประชาชนในชุมชนควรมีความตระหนัก เห็นความสำคัญ และให้ความสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่างๆ เพื่อปรับปรุง แก้ปัญหา และพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : ศักยภาพของชุมชน / เมืองน่าอยู่ / เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

291 หน้า, ISBN 974-04-3795-8

Copyright by Mahidol University

COMMUNITY POTENTIALITY IN HEALTHY CITY DEVELOPMENT CASE STUDY: UTTARADIT MUANG MUNICIPALITY, UTTARADIT PROVINCE

CHONANART WISAMITANANT 4337247 ENRD/M

M.Sc.(ENVIRONMENTAL PLANNING FOR COMMUNIYY AND RURAL DEVELOPMENT)

THESIS ADVISOR: LADDAWAN THONG-NOP, M.P.H., VIMUT PRASERTPUNT, Ph.D., SANCHAI SUTIPANWIHAN, M.Sc.

ABSTRACT

The objective of this study was to study the community potentiality level in the Healthy City Development Project based on 6 sectors as follows: 1) Infrastructure availability, 2) Social Status, 3) Economic Status, 4) Environmental Situation, 5) The implementation of Uttaradit Healthy City Project and, 6) community participation. The study utilized both quantitative and qualitative methods. Quantitative data were collected by using questionnaires interviewing 361 households from an overall 3,581 households in 23 communities that had been calculated from the Taro Yamane Formula. In addition, qualitative data were collected from 31 key informants: local leaders, Uttaradit Muang municipality officers and concerned people by in-depth interview including observation and a survey of the study area. Quantitative analysis was done by the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) for Windows; using Statistics as Frequencies, Percentage, Arithmetic Mean, Standard Deviation, Minimum and Maximum. Qualitative data were analyzed by descriptive presentation.

The study indicated that the community potentiality in Healthy City development was at a moderate level as well as the level of all structures. On the other hand, it was found that most of the key informants' opinions about community potentiality was at a high level. It showed that the community, through self-evaluation, expressed that they are not quite ready for the Healthy City Development Project and are not satisfied with the infrastructure service while the related project offices held contrary opinions.

The recommendations arising from this study are: 1) concerned departments of Uttaradit Healthy City Project should promote and support the people to participate in developing a plan which meets their needs and Muang municipality should improve its physical infrastructure services; 2) community people should have awareness of, perception and pay attention to all departments' project information to develop their own sustainable Healthy City.

KEY WORDS: COMMUNITY POTENTIALITY / HEALTHY CITY / UTTARADIT MUANG MUNICIPALITY

291 P. ISBN 974-04-3795-8

Copyright by Mahidol University

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ..... ค
บทคัดย่อภาษาไทย..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... จ
สารบัญตาราง..... ซ
สารบัญภาพ..... ญ
บทที่ 1 : บทนำ
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา..... 1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา..... 5
1.3 กรอบแนวคิดของการศึกษา..... 5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา..... 8
1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา..... 11
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา..... 11
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 12
บทที่ 2 : ทบทวนวรรณกรรม
2.1 ศักยภาพของชุมชน..... 13
2.2 เมืองน่าอยู่..... 29
2.3 พื้นที่ศึกษา เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์..... 46
2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา..... 59
2.5 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 74

Copyright by Mahidol University

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 : ระเบียบวิธีการศึกษา

3.1 การสำรวจพื้นที่ศึกษา.....79

3.2 การศึกษาเชิงปริมาณ.....80

3.3 การศึกษาเชิงคุณภาพ.....94

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....97

3.5 การจัดเตรียมข้อมูล.....97

3.6 การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....98

บทที่ 4 : ผลการศึกษา

4.1 ผลการสำรวจพื้นที่ศึกษา.....101

4.2 ผลจากการศึกษาเชิงปริมาณ.....126

4.3 ผลจากการศึกษาเชิงคุณภาพ.....172

4.4 สรุปผลการศึกษา.....182

บทที่ 5 : สรุป อภิปรายผลการศึกษา.....223

บทที่ 6 : ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา.....227

บรรณานุกรมภาษาไทย.....232

บรรณานุกรมภาษาอังกฤษ.....239

ภาคผนวก

ก แบบสอบถาม.....240

ข คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพ.....255

ค แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2.....258

ง รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ถูกสัมภาษณ์.....271

จ การหาประสิทธิภาพของแบบสอบถาม.....274

ประวัติผู้วิจัย.....284

Exclusive Summary.....285

Copyright by Mahidol University

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1-1 จำนวนประชากรเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2540-2544)……3
ตารางที่ 1-2 แผนดำเนินการศึกษา…… 10
ตารางที่ 2-1 จำนวนประชากรครัวเรือนจำแนกตามชุมชน……50
ตารางที่ 2-2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ทำให้ความคลาดเคลื่อนคงที่…… 63
ตารางที่ 3-1 จำนวนประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการแบ่งสัดส่วน (ครัวเรือน)……..81
ตารางที่ 3-2 ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาศักยภาพของชุมชน……... 84
ตารางที่ 4-1 เส้นทางการคมนาคมภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ที่สำคัญ…… 102
ตารางที่ 4-2 ขนาดและความยาวของท่อประปาภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์…… 107
ตารางที่ 4-4 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง…….. 126
ตารางที่ 4-5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน….. 129
ตารางที่ 4-6 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นด้านสภาพทางสังคมของชุมชน……...132
ตารางที่ 4-7 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน…… 135
ตารางที่ 4-8 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม……..…136
ตารางที่ 4-9 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่……... 138
ตารางที่ 4-10 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน……... 140
ตารางที่ 4-11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม…… 142
ตารางที่ 4-12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และโครงการฯ…….. 142
ตารางที่ 4-13 ค่าคะแนนความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐานของแต่ละชุมชนในเขตเทศบาล……..201
ตารางที่ 4-14 ค่าคะแนนความคิดเห็นด้านสภาพทางสังคมของแต่ละชุมชนในเขตเทศบาล……..202
ตารางที่ 4-15 ค่าคะแนนความคิดเห็นด้านสภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละชุมชนในเขตเทศบาล……204
ตารางที่ 4-16 ค่าคะแนนความคิดเห็นด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล…….……..205
ตารางที่ 4-17 ค่าคะแนนความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่……..207

Copyright by Mahidol University

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4-18 ค่าคะแนนความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน……208
ตารางที่ 4-19 ค่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม……..210
ตารางที่ 4-20 ค่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และโครงการฯ……211
ตารางที่ 4-21 แสดงน้ำหนักคะแนนจากการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายและคะแนนที่คำนวณได้…..212
ตารางที่ 4-22 ระดับศักยภาพของแต่ละชุมชน……214
ตารางที่ 2-23 สรุประดับศักยภาพของชุมชนจำแนกตามองค์ประกอบ……215
ตารางที่ 2-24 ผลการประเมินระดับศักยภาพของแต่ละชุมชนจำแนกตามวิธีการศึกษา……217

Copyright by Mahidol University

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่…….... 8
ภาพที่ 2-1 ปัจจัยของเมืองน่าอยู่…… 39
ภาพที่ 2-2 บทบาทใหม่ในภาครัฐ…….. 41
ภาพที่ 2-3 แสดงที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดอุตรดิตถ์…… 47
ภาพที่ 4-1 แผนที่ชุมชนทั้ง 23 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์…….. 100
ภาพที่ 4-2 ถนนประชานิมิตรผ่านส่วนราชการในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์…….. 101
ภาพที่ 4-3 ถนนในซอยของชุมชนหนองบัว……..104
ภาพที่ 4-4 ถนนส่วนบุคคลภายในชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก……104
ภาพที่ 4-4 สนามเด็กเล่นและสวนสาธารณะของเทศบาล……105
ภาพที่ 4-5 ตลาดสดของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์……110
ภาพที่ 4-6 สถานที่ทิ้งขยะของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์……....111

Copyright by Mahidol University

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตถิ่นที่อยู่อาศัยของมนุษย์จะมีลักษณะเรียบง่าย ซึ่งมีสภาพแตกต่างไปจากปัจจุบันที่ได้รับผลมาจากการพัฒนา ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่าง เกิดความซับซ้อนของถิ่นที่อยู่ในลักษณะที่เรียกว่า “เมือง” และ “เมือง” ก็มิได้มีความหมายต่อคนเมืองเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนรอบๆ เมืองและคนทั้งประเทศ เพราะเมืองมักเป็นศูนย์กลางในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหาร การบริการ การศึกษา เทคโนโลยี และการผลิต ส่งผลให้เมืองประสบกับปัญหามากมายทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ทำให้เมืองมีสภาพไม่น่าอยู่ ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิต ปัจจุบันประเทศไทยได้รับการเปลี่ยนแปลงสภาพจากพื้นที่ชนบทเป็นเมืองมากขึ้น เมื่อสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป การดำเนินชีวิตของคนในสังคมทั้งเขตเมืองและชนบทจึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดปัญหาประชากรหนาแน่นในเมืองใหญ่ การจราจรติดขัด การก่ออาชญากรรม มลภาวะทางน้ำ อากาศและเสียง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ความเสื่อมถอยทางจริยธรรมของคนในสังคม และปัญหายาเสพติด เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการมีสุขภาพที่ดีของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบท

ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายพัฒนาการสาธารณสุขเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้า (Health For All) เป็นเป้าหมายร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) โดยใช้กลวิธีของการสาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health Care) ร่วมกับการจัดระบบการบริการสาธารณสุขแบบผสมผสาน (Comprehensive Health Services) ซึ่งเป็นกลวิธีหลักในการพัฒนาการสาธารณสุขของประเทศ อย่างไรก็ตามผลการดำเนินงานพัฒนาการสาธารณสุขในพื้นที่เขตเมืองโดยใช้กลยุทธการสาธารณสุขมูลฐานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาของเมืองมีความซับซ้อนเชื่อมโยงกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน กระทรวงสาธารณสุขจึงได้นำเอาแนวความคิดขององค์การอนามัยโลกมาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเมืองโดยเน้นการมีส่วนร่วม (Participation) การประสานความร่วมมือ (Cooperation) และให้เกิด

Copyright by Mahidol University

ความเป็นธรรมในสังคม (Equity) โดยคาดหวังว่าจะช่วยให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองสามารถบรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้า (บุญชัย สมบูรณ์สุข และคนอื่นๆ อ้างใน บรรลือ นราพินิจ, 2543: 2) “การมีสุขภาพดีถ้วนหน้าในปี 2543” (Health For All by the year 2000) เป็นปรัชญาของการแพทย์และสาธารณสุขที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคมากกว่าการรักษา โดยที่การมีสุขภาพดีถ้วนหน้าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และเป็นเป้าหมายทางสังคมที่ยอมรับกันทั่วโลก ประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองให้มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการมีสุขภาพดีถ้วนหน้าในปี 2543 กระทรวงสาธารณสุขโดยกรมอนามัยจึงรับเอาแนวคิด “เมืองน่าอยู่” (Healthy Cities) จากองค์การอนามัยโลกมาดำเนินการ โดยพัฒนาสิ่งแวดล้อมทุกที่ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสุขภาพ (Supportive Environment for Health) เช่น ที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน โรงเรียน โรงพยาบาล ตลาด ร้านค้า และสถานที่สาธารณะ เป็นต้น ซึ่งสถานที่ทุกแห่งจะต้องได้รับการปรับปรุงให้น่าอยู่ ถูกสุขลักษณะ ทั้งสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ และสภาวะแวดล้อมทางสังคม เพื่อนำไปสู่การที่ประชาชนมีสุขภาพทั้งกายและใจที่ดี อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อม เขต 9, 2542: 1)

สำหรับประเทศไทย เมื่อพิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรจากชนบทสู่เมืองที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตจากการคาดการณ์พบว่า ประชากรเมืองจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 37 ในปัจจุบัน เป็นร้อยละ 50 ของประชากรทั้งประเทศในอีก 10 ปีข้างหน้า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 ข: ข) เนื่องจากชนบทมีการเจริญเติบโตน้อย เกิดความยากจน ความล้าหลัง และขาดความเชื่อมโยงอย่างมีผลบวกต่อชนบทกับระบบเมืองและระบบภายนอก มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองและเสื่อมโทรมลง ขาดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ประกอบกับแรงจูงใจจากรายได้ ส่งผลให้คนชนบทอพยพย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาโอกาศที่ดีขึ้นในการประกอบอาชีพในเมือง ขณะที่การขยายตัวอย่างไร้ทิศทางของพื้นที่เมือง โดยไม่มีระบบผังเมืองและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของสภาวะสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในเมืองและชนบทที่อพยพเข้ามา ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) จึงมีการดำเนินงานต่อจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังกำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการเชิงพื้นที่มิติใหม่ที่มุ่งปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองให้เข้าสู่ความสมดุลและยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ประสานเชื่อมโยงชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูลกันและกัน โดยเน้นให้มีการผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่รวมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้น ควบคู่กับการพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง สามารถ

Copyright by Mahidol University

รองรับการกระจายภารกิจด้านการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับสนับสนุนกระบวนการทางชุมชนและประชาสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544ข: 49-50)

การพัฒนาเมืองให้เป็น "เมืองน่าอยู่" เป็นนโยบายของรัฐบาลไทยซึ่งได้แนวคิดมาจากองค์การอนามัยโลก จำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยดำเนินการในเรื่องต่างๆ ตั้งแต่การจัดรูปแบบเมืองให้ชัดเจน โดยแยกแหล่งกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นสัดส่วน เช่น แหล่งบันเทิง แหล่งอุตสาหกรรม แหล่งที่อยู่อาศัย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ที่อยู่อาศัยของประชาชนมีความสงบและน่าอยู่ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จัดเตรียมเรื่องการบำบัดน้ำเสียและกำจัดสิ่งปฏิกูล และจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนเมือง ซึ่งการดำเนินงานสร้างเมืองน่าอยู่ตามแนวความคิดขององค์การอนามัยโลกเป็นวิธีทางหนึ่งที่จะส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งเพื่อความสมดุลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงกำหนดให้ "การพัฒนาเมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่เป็นวาระแห่งชาติ" ทางสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่เกิดจากการรวมตัวกันของสำนักงานเทศบาลต่างๆ ทั่วประเทศร่วมกับชมรมสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลและเมืองพัทยา จัดให้มี "โครงการเมืองน่าอยู่ สู่ความยั่งยืน" ขึ้น และให้สำนักงานเทศบาลที่เป็นสมาชิกของสมาคมสันนิบาตเทศบาลร่วมรณรงค์และพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดขององค์การอนามัยโลก (สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.: 1)

ตารางที่ 1-1 จำนวนประชากรเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2540-2544)

ปี พ.ศ. (1)	ประชากร (คน) (2)	ร้อยละการเพิ่มของประชากร (3)
2540	41,122	-
2541	41,982	1.020
2542	42,855	1.042
2543	43,771	1.064
2544	43,852	1.066

ที่มา: สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, 2544

หมายเหตุ: (1) และ (2) จากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

(3) ผู้ทำการศึกษาเปรียบเทียบร้อยละการเพิ่มขึ้นของประชากรเริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2540

จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่ทางสำนักงานเทศบาลเมืองได้เข้าร่วมโครงการ "เมืองน่าอยู่ สู่ความยั่งยืน" เพื่อดำเนินการให้เป็น "อุตรดิตถ์ เมืองน่าอยู่ สู่ความยั่งยืน" โดยจังหวัด

Copyright by Mahidol University

อุตรดิตถ์เป็นจังหวัดที่ไม่มีการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมมากพอที่จะเกิดปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ยังมีจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ขนาดของชุมชนในเมืองมีขนาดใหญ่มากขึ้น ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นตามมาในอนาคต

ทั้งนี้จากสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมือง พบปัญหาเกี่ยวกับถนนหนทาง ท่อระบายน้ำ ประปา สัญญาณไฟจราจร และไฟฟ้าสาธารณะที่ยังไม่ได้มาตรฐานและไม่ครอบคลุม รวมทั้งปัญหาการจราจร น้ำเน่าเสีย การขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค นอกจากนี้ประชาชนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอกับการดำรงชีวิต จึงต้องการให้สำนักงานเทศบาลเข้าแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น การส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน การกระจายรายได้ อีกทั้งประชาชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหายาเสพติด ปัญหาด้านการศึกษา ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนต่ำลง ส่วนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือ ระบบการกำจัดขยะมูลฝอยและระบบบำบัดน้ำเสียที่ส่งปัญหาเพิ่มมากขึ้นจากการที่มีประชากรเข้ามาอยู่อาศัยและทำงานเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ค: 57)

อย่างไรก็ตามทางสำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์ได้จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน โดยในด้านการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดและพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน พัฒนาฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยว และโบราณสถานให้มีศักยภาพสูงขึ้น เร่งรัดและแก้ไขปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอย และบำบัดน้ำเสีย ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติตามแนวชายแดนให้มีความสมบูรณ์ (สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์, ม.ป.ป.: 11) ส่วนในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ทางด้านกายภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงให้เป็นเมืองที่มีทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ตอบสนอง ความต้องการของคนในเมือง ปลูกฝัง เสริมสร้างเอกลักษณ์ และฟื้นฟูระบบนิเวศ สำหรับด้านสังคม เน้นคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน สร้างความสมดุลในการดำรงชีวิต ตลอดจนวิถีชีวิตสังคมชุมชนประชาชนอุตรดิตถ์ สามารถอนุรักษ์ดำรง รักษาให้คงอยู่ตลอดไป (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ข: 12)

ในปัจจุบันมีกระแสความตื่นตัวของสังคมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของทั้งภาครัฐและประชาชน องค์กรเอกชนต่างๆ และสื่อมวลชน ที่เข้ามาตรวจสอบการตัดสินใจและการดำเนินงานของรัฐ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยังให้สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคแก่ประชาชน โดยพิจารณาสิทธิในการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ยกตัวอย่างเช่น ในมาตรา 46 ที่กล่าวว่า *“บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา*

Copyright by Mahidol University

ท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน" มาตรา 56 กล่าวว่า *"สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ...เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง"* หรือในมาตรา 76 *"รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐทุกระดับ"* จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้เน้นการกระจายอำนาจแก่ประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองอย่างแท้จริง (สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 61, 62 และ 65)

ทั้งนี้ผู้ทำการศึกษาได้เล็งเห็นว่า การดำเนินงานตามโครงการเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ มีความสำคัญในการพัฒนาเมืองเป็นอย่างมาก ซึ่งแนวคิดของ "โครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่" ได้ให้ความสำคัญทั้งในระดับปัจเจกชน และในระดับกลุ่มคนหรือสังคม อันประกอบไปด้วยการที่มีคุณภาพกาย ใจ และสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน แต่ยังเป็นที่น่าสงสัยและน่าสนใจว่า ประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีความเข้าใจในแนวคิด หลักการดำเนินงานตามโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่เพียงไร อย่างไร ทำให้ผู้ทำการศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อให้ทั้งชุมชนและเทศบาลทราบถึงศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานตาม "โครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่" ของตนมากยิ่งขึ้น โดยศึกษาจากองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน คือ โครงสร้างพื้นฐาน สภาพทางสังคม สภาพทาเศรษฐกิจ สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของชุมชนภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ในการพัฒนาเมืองอุตรดิตถ์ให้เป็นเมืองน่าอยู่

1.3 กรอบแนวคิดของการศึกษา

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ประกอบกับแนวทางในการดำเนินงานของสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทยที่มีโครงการให้สำนักงานเทศบาลที่เป็นสมาชิกของสมาคมฯ ร่วมพัฒนาชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ก็เป็นหนึ่งในสมาชิกของทางสมาคมฯ จึงรับแนวคิดการดำเนินงานเมืองน่าอยู่มาใช้ในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล ทำให้ผู้ทำการศึกษาสนใจที่จะศึกษาถึงระดับศักยภาพของชุมชนในเขตเทศบาล

Copyright by Mahidol University

เมืองอุตรดิตถ์ ตามที่ได้ทบทวนจากเอกสารทางวิชาการองค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักทั้งหมด 6 ด้าน ซึ่งนอกจากศึกษาจากการทบทวนเอกสารทางวิชาการแล้ว ยังประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายโดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การสำรวจพื้นที่ศึกษา การสอบความความคิดเห็นจากแบบสอบถามสำหรับประชาชน การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเทศบาลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ศึกษาสภาพการคมนาคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สถานีตำรวจ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ ห้องสมุด สื่อมวลชน ศูนย์บริการการท่องเที่ยว โรงแรม โรงพยาบาล โรงเรียน สนามกีฬา แหล่งอบายมุข สถานประกอบการ สถานที่ทำงาน ตลาด ร้านค้า สถานดูแลความงาม สถานที่ประชุม ศาสนสถาน ตลอดจนแผนรองรับปัญหาหรือการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน

2. สภาพของสังคมของชุมชน ศึกษาเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การยกย่องคนทำความดี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การหาความรู้เพิ่ม มีอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้ การตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนจากการประชุม การช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ผู้นำชุมชนมีความเป็นผู้นำ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน มีคุณธรรม ยุติธรรม มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน มีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งทางราชการและเอกชนได้ ใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาของชุมชน ชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยดูจากคดีลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน สถานการณ์ยาเสพติด การทะเลาะวิวาทในชุมชน การเล่นการพนัน การรักษาความสะอาดในชุมชน การพักผ่อน ชมภาพยนตร์ ฟังเพลง ชมการละเล่น การออกกำลังกาย การฟังธรรมหรือปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา การพัฒนา ปรับปรุงสถานที่ปฏิบัติธรรม มีส่วนร่วมกิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน การปฏิบัติตัวเมื่อเจ็บป่วย ตลอดจนแผนการแก้ปัญหาและการพัฒนาด้านสังคมของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์เป็นไปตามความต้องการของชุมชน

3. สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน ศึกษาถึงความหลากหลายในการประกอบอาชีพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี ความเพียงพอของรายได้ที่ได้รับ ปัญหาค่าครองชีพ ความเลื่อมล้ำของคนในชุมชน ภาวะหนี้ แหล่งเงินกู้ เงื่อนไขการกู้ อัตราดอกเบี้ย ลักษณะการออมในชุมชน จำนวนคนว่างงานในชุมชน แหล่งงานที่รองรับ ตลอดจนแผนการรองรับปัญหาด้าน

Copyright by Mahidol University

เศรษฐกิจหรือการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์เป็นไปตามความต้องการของชุมชน

4. สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ และการจัดการกับปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มลพิษทางอากาศและเสียงจากยานพาหนะ โรงงาน สถานประกอบการ ปัญหาน้ำเสียที่เกิดจากบ้านเรือน ตลาด โรงฆ่าสัตว์ โรงงาน สถานประกอบการ ปัญหาการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล

5. เมืองน่าอยู่ และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ศึกษาตั้งแต่ความหมาย ลักษณะของเมืองน่าอยู่ภายใต้นิยามของสำนักงานเทศบาล การดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลเกี่ยวกับโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ผลที่ได้จากการดำเนินงาน รวมไปถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ

6. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ศึกษาตั้งแต่

6.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน จากการแต่งตั้งคณะทำงานในการแก้ปัญหาในชุมชน และมีตัวแทนร่วมประชุมเพื่อร่วมแก้ปัญหากับหน่วยงานอื่น

6.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน ได้แก่ ร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ ร่วมรณรงค์หรือดำเนินการตามแผน

6.3 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

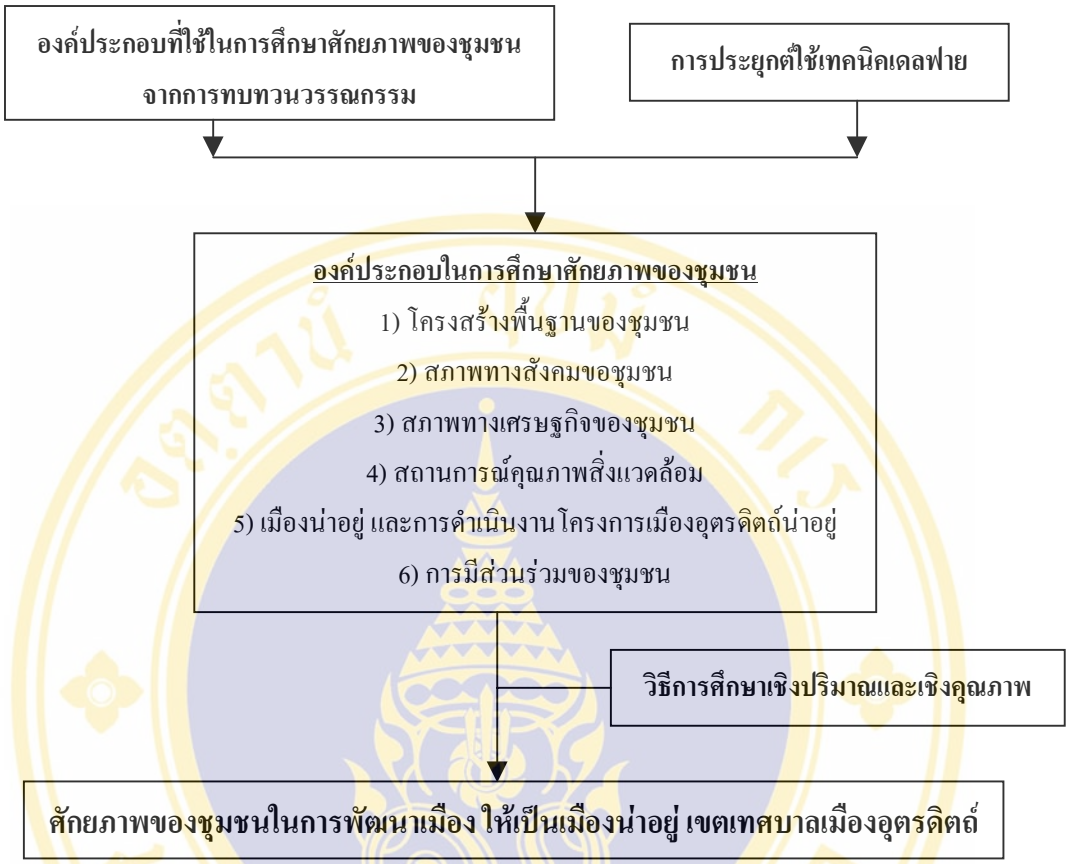
6.4 การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์

โดยความถี่ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกข้อ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มีส่วนร่วมทุกครั้ง มีส่วนร่วมบางครั้ง และไม่เคยมีส่วนร่วมเลย

ซึ่งผู้ทำการศึกษาได้ประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายในการสอบถามผู้เชี่ยวชาญถึงองค์ประกอบหรือดัชนีชี้วัดศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ เพื่อให้ได้องค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชนที่ครอบคลุม และมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถนำเสนอแผนภาพของกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

Copyright by Mahidol University

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ โดยทำการศึกษาตั้งแต่การสำรวจพื้นที่ศึกษาโดยผู้ทำการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการสำรวจเอง ซึ่งในการสำรวจได้อาศัยข้อมูลทางเอกสารของสำนักงานเทศบาล การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการเข้าไปร่วมสังเกตการณ์ในชุมชนแต่ละชุมชน นอกจากนี้ยังใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกตามประชากรเป้าหมายต่อไปนี้

1.4.1 ประชากรเป้าหมาย

1.4.1.1 ประชากรในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จำนวน 3,581 ครัวเรือน

1.4.1.2 บุคลากรที่ทำงานในสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

1.4.1.3 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนในการดำเนินงานเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

Copyright by Mahidol University

1.4.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ

ประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 361 ครัวเรือน คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ (e = 0.05) (Yamane, 1973: 727)

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพ

1. ผู้นำชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 23 ชุมชน ชุมชนละ 1 ท่าน
2. บุคลากรที่ทำงานในสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 4 ท่าน
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแทนจากเครือข่ายชุมชนเมือง สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ ประธานหอการค้า ประธานชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นต้น

1.4.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

1.4.3.1 วิธีการสุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ

จากกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 361 ครัวเรือน นำมาแบ่งตามสัดส่วนของจำนวนครัวเรือนในแต่ละชุมชนของพื้นที่ศึกษา (Sampling with probability proportional to size) ซึ่งมีทั้งหมด 23 ชุมชน แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับผู้นำชุมชนทั้ง 23 ชุมชน ได้แก่ ประธานชุมชนทั้งหมด 23 ท่าน และกลุ่มตัวอย่างที่เหลือ 338 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกระจายอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเข้าไปในชุมชน แล้วใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 338 ครัวเรือนโดยให้กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม มีการกระจายให้ทั่วถึง

1.4.3.2 วิธีการสุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพ

1. ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จำนวน 23 ชุมชน ชุมชนละ 1 ท่าน ใช้วิธีการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ประธานชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จำนวน 23 ท่าน

2. บุคลากรที่ทำงานในสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ใช้วิธีการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พัฒนาชุมชนของเทศบาล และหัวหน้างานรักษาความสะอาด รวมจำนวน 4 ท่าน

3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล (Snow Ball) โดยเริ่มจากเครือข่ายชุมชนเมือง แนะนำบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจาก

Copyright by Mahidol University

หน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ อาจารย์จากสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ ประธานหอการค้า ประธานชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ในการให้สัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

1.4.4 พื้นที่ศึกษา

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวนทั้งหมด 23 ชุมชน

1.4.5 ระยะเวลาการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ.2545 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546 รวมใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 14 เดือน โดยแบ่งการดำเนินการศึกษาเป็น 3 ระยะ คือ

1.4.5.1 ระยะทบทวนวรรณกรรม และจัดทำรูปเล่มการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2545

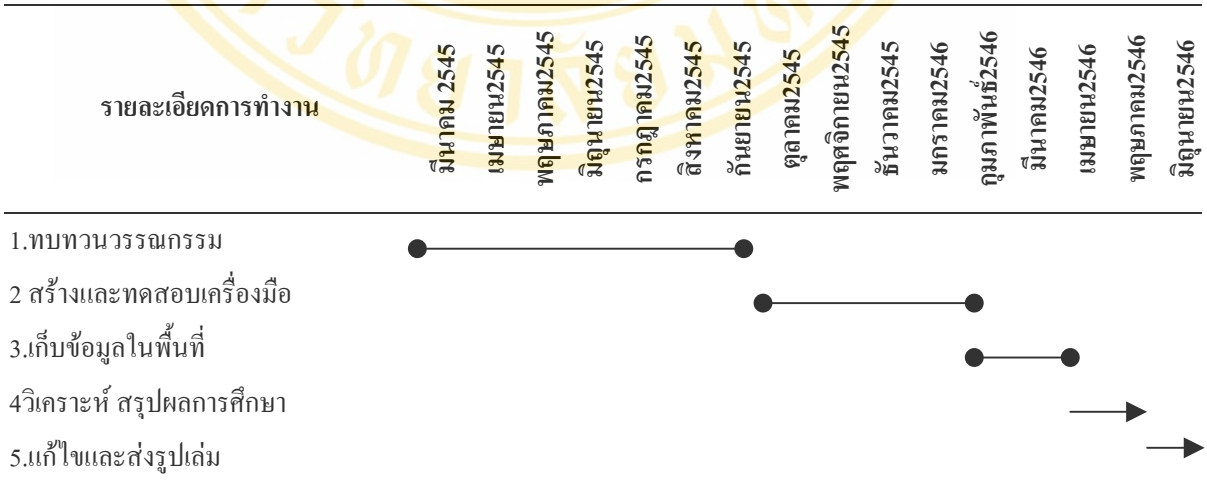
1.4.5.2 ระยะเวลาการสร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือ เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2545 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2546

1.4.5.3 ระยะเวลาเก็บข้อมูลในพื้นที่ เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2546

1.4.5.4 ระยะวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและอภิปรายผลการศึกษา เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546

1.4.5.5 แก้ไขและส่งรูปเล่ม เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2546

ตารางที่ 1-2 แผนดำเนินการศึกษา

Copyright by Mahidol University

1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาถึงศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ องค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชนทั้ง 6 องค์ประกอบ

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

ชุมชน หมายถึง การอยู่รวมกันของบุคคลต่างๆ ที่มีความเหมือนและความแตกต่างในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภาษา การประกอบอาชีพและการศึกษา รวมถึงการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางสาธารณูปโภคและสาธารณูปการร่วมกัน มีกฎระเบียบข้อบังคับและอยู่ภายใต้เขตการปกครองเดียวกัน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้หมายถึงชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จำนวน 23 ชุมชน

ศักยภาพของชุมชน หมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติของชุมชนในการกระทำการให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งคุณสมบัติในการศึกษาศักยภาพชุมชนของการศึกษาในครั้งนี้แบ่งเป็น 6 องค์ประกอบ คือ โครงสร้างพื้นฐาน สภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชน อันจะนำไปสู่ศักยภาพในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่

ศักยภาพของชุมชนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย การคมนาคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ แหล่งอบายมุข สถานที่ประชุม ศาสนสถาน และแผนรองรับปัญหาหรือการพัฒนาของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

ศักยภาพของชุมชนด้านสภาพทางสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยความเข้มแข็งของชุมชน ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การยกย่องคนทำความดี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การหาความรู้เพิ่มเติม การประกอบอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ ครอบครัวมีความอบอุ่น การตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน การช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ผู้นำชุมชนมีความเป็นผู้นำ เป็นที่ยอมรับของชุมชน มีคุณธรรม ยุติธรรม สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนจากแผนงานของชุมชน สามารถประสานงานกับหน่วยงานทางราชการและเอกชน การใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก้ปัญหาในชุมชน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การรักษาความสะอาดในชุมชน การพักผ่อน การปฏิบัติธรรมและพัฒนาสถานที่ปฏิบัติธรรม การมีส่วนร่วมกิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรม การดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวเมื่อเจ็บป่วย ตลอดจนแผนการพัฒนาด้านสังคมของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

ศักยภาพของชุมชนด้านสภาพทางเศรษฐกิจ ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ความหลากหลายในการประกอบอาชีพ การประกอบอาชีพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณี ความเพียงพอของรายได้ ปัญหาค่าครองชีพ ความเลื่อมล้ำของคนในชุมชน ภาวะหนี้สิน

Copyright by Mahidol University

แหล่งเงินกู้ เงื่อนไขการกู้ อัตราดอกเบี้ย ลักษณะการออมในชุมชน จำนวนคนว่างงาน แหล่งงานที่รองรับ ตลอดจนแผนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

ศักยภาพของชุมชนด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการกับปัญหาดังกล่าว ได้แก่ มลพิษทางอากาศและเสียงที่เกิดจากยานพาหนะ โรงงาน สถานประกอบการ ปัญหาน้ำเสียที่เกิดจากบ้านเรือน ตลาด โรงฆ่าสัตว์ โรงงาน สถานประกอบการ และปัญหาการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล ตลอดจนแหล่งน้ำดื่มในชุมชน

ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากการที่ชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนาหรือดำเนินการใดๆ ตามโครงการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเป็นไปตามความต้องการของชุมชน เกิดจากการที่ชุมชนมีความตระหนักถึงปัญหา ตั้งใจที่จะแก้ปัญหาในชุมชน จึงรวมกลุ่มขึ้นมา และร่วมดำเนินการไปพร้อมๆ กับประสานกับหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์กรเอกชนที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาดังกล่าว ศึกษาตั้งแต่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงาน 3) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และ 4) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์

เมืองน่าอยู่ หมายถึง เมืองที่มีการพัฒนาและปรับปรุงลักษณะทางด้านกายภาพและสังคม ตลอดจนชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสุขภาพสังคม พร้อมที่จะร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน อันจะส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทราบระดับศักยภาพชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ในความคิดเห็นของประชาชน และองค์กรในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

1.7.2 ทราบปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่

1.7.3 สามารถนำข้อสรุปจากการศึกษา เป็นแนวทางในการประเมินศักยภาพของชุมชน และเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

Copyright by Mahidol University

บทที่ 2
ทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาเรื่อง “ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์” เป็นการศึกษาถึงความพร้อมของพื้นที่และคนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ในการพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่ ทั้งนี้ผู้ทำการศึกษาได้ทบทวนเอกสารแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ศักยภาพของชุมชน

2.2 เมืองน่าอยู่

2.3 พื้นที่ศึกษา เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.5 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ศักยภาพของชุมชน

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนนั้น ควรทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนก่อน จึงนำมาพิจารณาถึงปัจจัยที่มีส่วนในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนต่อไป ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ชุมชน” สามารถสรุปได้ดังนี้

ชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนรวมตัวอยู่บนผืนแผ่นดินเดียวกัน มีอาณาบริเวณที่แน่นอน และมีความสนใจในจุดมุ่งหมายบางอย่างร่วมกัน ได้แก่ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2515) ดันฮาม (Arthure Dunham, 1958) และ พจนานุกรมของเวบสเตอร์ (Webster’s New Dictionary of the America Language, 1966) อ้างใน สุเทพ เชาวลิตสุวรรณ (2524: 1-2) โดยเวบสเตอร์มองว่า ชุมชนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ซึ่งเหมือนกับ จิตจำนงค์ กิติกีรติ และชัยวัฒน์ สิทธิภราดร (2536: 3) ที่นอกจากจะกล่าวถึงกฎหมายแล้ว ยังกล่าวอีกว่าชุมชนต้องมีการสังสรรค์ มีความใส่ใจร่วมกัน มีผลประโยชน์คล้ายกัน รวมถึงมีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้ สุวิทย์ ยิ่งวรพันธุ์ (2521) อ้างใน สุเทพ เชาวลิตสุวรรณ (2524: 1) ยังกล่าวเพิ่มว่า ชุมชนเป็นการรวมตัวกันด้วยความรู้สึกผูกพัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ หรือศาสนา ที่ทำให้แต่ละคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นส่วน

Copyright by Mahidol University

หนึ่งของสังคม คล้ายกับ จิตจำนงค์ กิติกีรติ และชัยวัฒน์ สิทธิภราดร (2536: 3) ที่มองถึงพฤติกรรมที่เหมือนกันของชุมชน เช่น ภาษาพูด ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม ชุมชนต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนที่มีอาณาเขตบริเวณร่วมกัน และมีการดำรงชีวิตร่วมกัน (Common Area and Common Living) โดยมีความสัมพันธ์ 7 ประการ คือ กลุ่มคน (Group) องค์กรอย่างเป็นทางการ (Formal Organization) สถาบัน (Institutions) การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ค่านิยม (Values) การแบ่งชนชั้นทางสังคม (Social Differentiation) และโครงสร้างและหน้าที่ (Structure and Functions) ดังนั้น ชุมชนจึงเป็นหน่วยสังคมที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลรองไปจากครอบครัว มีสภาพความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน สังเกตได้จากมารยาท ประเพณี ธรรมเนียม และแบบแผนในการดำเนินชีวิต ตลอดจนมีผลประโยชน์และความสะดวกสบายร่วมกัน (จิตจำนงค์ กิติกีรติ และชัยวัฒน์ สิทธิภราดร, 2536: 89-92) ซึ่งการสร้างพลังชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ได้ผลดีที่สุดนั้น พัฒน์ บุณยรัตพันธ์ (2517: 3-5, 8-9 และ 27-34) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการสร้างพลังชุมชนไว้หลายองค์ประกอบด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. การเป็นหุ้นส่วนกันระหว่างรัฐและชุมชน (Partnership in Development) การพัฒนาเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Local Participation) และการสนับสนุนของรัฐ (Government Contribution)

2. การช่วยเหลือตนเอง (Self-help) ให้ประชาชนช่วยตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งคนอื่น

3. ความคิดริเริ่มของชุมชน (Local Initiative) การที่ประชาชนจะสามารถช่วยตนเองได้นั้น ประชาชนต้องได้รับการนำความคิดที่ถูกต้องจนมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนา จนสามารถแสดงความคิดในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา โดยไม่ต้องให้รัฐเข้ามาชวนหรือกระตุ้น ความคิดริเริ่มของชุมชนนอกจากจะเกิดจากแรงดลใจและการสนับสนุนจากภายนอกแล้ว ยังเกิดได้จากการที่ชุมชนตระหนักถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนเอง

4. ความต้องการของประชาชน (The concept of Felt-Needs) ในอดีตความต้องการของชุมชนเน้นในเรื่องการบริโภค (Consumption-cringed) แต่ในปัจจุบันชุมชนมีการติดต่อกับสังคมภายนอกตลอดเวลา ความต้องการของชุมชนจึงเน้นในเรื่องการพัฒนา (Development-cringed) ความต้องการชุมชนจะต้องมีความยืดหยุ่นและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

5. ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในชุมชน เช่น กลัวว่าเพื่อนบ้านจะได้ดีกว่าตนเอง การขัดผลประโยชน์กัน ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐที่เกิดจากความไม่เป็นธรรมระหว่างประชาชนในเมืองและในชนบท คือการพัฒนามีแต่ในเมือง ความขัดแย้งในด้านความคิดเก่า

Copyright by Mahidol University

และใหม่ ซึ่งลักษณะของความคิดใหม่ (Attributes of Innovation) ที่จะทำให้เกิดการยอมรับของบุคคลมี 5 ประการคือ คุณประโยชน์ที่เหนือกว่า (Relative Advantage) เข้ากันได้ (Computability) ไม่สลับซับซ้อน (Incomplexity) สามารถทดลองได้ (Trainability) และสังเกตได้ (Obserrvability) ซึ่งในบางครั้งอาจมองในแง่อื่นๆ ได้อีก เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความสะดวกที่ได้รับ นอกจากนี้ไม่ควรขัดกับค่านิยม ความเชื่อ ความต้องการของบุคคลและลักษณะอื่นๆ ทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม คานธี อ้างใน พัฒน์ บุณยรัตพันธุ์ (2517: 26-27) ได้กล่าวถึงหลักในการแก้ไขความขัดแย้ง ดังแนวทางต่อไปนี้คือ หลีกเลี่ยงปฏิกิริยารุนแรงทางกาย วาจา หรือการกระทำที่เปิดเผยต่อฝ่ายตรงข้าม เปิดเผยให้ฝ่ายตรงข้ามทราบถึงแผนการ หรือความตั้งใจของกลุ่ม หลีกเลี่ยงการกระทำที่มีลักษณะทำลายน้ำใจฝ่ายตรงข้าม ชี้ให้เห็นถึงความเสียสละ อุดมการให้ฝ่ายตรงข้ามเห็นอย่างชัดเจน มีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ซึ่งช่วยบอกวัตถุประสงค์กลุ่ม พยายามที่ให้มีการปะทะสังสรรค์ (Interaction) ทางส่วนตัวโดยตรงกับฝ่ายตรงข้าม โดยส่งเสริมให้มีการปรึกษาหารือทางวาจาเกี่ยวกับปัญหาของตน ปลูกฝังและยอมรับทัศนคติ ความเชื่อมั่น และศรัทธาฝ่ายตรงข้าม และพยายามเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) เกี่ยวกับแรงดลใจ ความคาดหวัง ผลสืบเนื่อง และทัศนคติของฝ่ายตรงข้าม

อย่างไรก็ตาม ชุมชนที่สามารถพัฒนาตนเองได้นั้น พัฒน์ บุณยรัตพันธุ์ (2517: 60-62) ได้เน้นถึงความเป็นกลุ่มหรือองค์การในชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาของชุมชน โดยอาศัยองค์ประกอบดังนี้คือ มีการรวมกลุ่ม มีการประชุมปรึกษากัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ลุล่วงไปด้วยดี มีหน่วยนำที่สามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มได้ทุกระดับ คือ มีตัวแทนกลุ่มหรือผู้นำกลุ่ม กลุ่มมีความสามารถสูง รู้จักวิธีการทำงานเป็นอย่างดี ทำงานได้ถูกต้อง ไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าไปช่วยเหลือ ความคิดเห็นของกลุ่มถูกทางตามหลักวิชาการ ตามนโยบายของทางราชการ สมาชิกของครอบครัวรู้จักหน้าที่ของตน ทำงานด้วยเหตุผล ดำเนินการพัฒนาได้เองทั้งชุมชน ครอบครัว และตัวเอง และที่สำคัญต้องมีความเคลื่อนไหวในกิจกรรม มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นตลอดไป ไม่มีการหยุดนิ่ง นอกจากนี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540: 14-18) ยังกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนา ได้แก่

1. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Research) เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น จากการสร้างรายได้โดยให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

2. ทรัพยากรมนุษย์ (Human Research) เฉพาะวัยแรงงาน เนื่องจากเป็นวัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ถ้ามีประชาชนในวัยแรงงานมาก ระดับการพัฒนาก็จะสูงขึ้น ส่วนประชาชนในวัยชรา(อายุ 60 ปี ขึ้นไป) หรือในวัยเด็ก (อายุ 14 ปี ลงมา) จะเป็นภาระมากกว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

Copyright by Mahidol University

3. องค์การสังคม (Social Organization) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคม ประกอบด้วยกลุ่มคนประเภทต่างๆ ที่มีหน้าที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กันทางสังคม (Social Relationship) มีหน้าที่ (Function) อย่างใดอย่างหนึ่ง และมีแบบแผนพฤติกรรม (Pattern of Behavior) ได้แก่ ความเชื่อความรู้ ค่านิยม อุดมการณ์ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2540: 10-11) ซึ่งองค์การสังคม แบ่งออกเป็น 6ประเภท คือ 1) กลุ่มทางสังคม (Social Group) เป็นกลุ่มขนาดเล็กที่สุด ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป เป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศกันก็ได้ 2) ครอบครัว (Family) ประกอบด้วยอย่างน้อยที่สุดคือ สามีและภรรยา อาจรวมกับเครือญาติเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ได้ 3) ชุมชน (Community) ได้แก่ กลุ่มสังคมที่ใดที่หนึ่งประกอบด้วยครอบครัวเป็นจำนวนมาก และอาจมีองค์การสังคมประเภทอื่นอยู่ร่วมด้วย 4) สหจร (Association) เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่เฉพาะ 5) ชนชั้น (Social Class) เป็นการแบ่งคนออกเป็นกลุ่มตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นต่ำ และประเภทสุดท้ายคือ 6) สังคมมนุษย์ (Human Society) เป็นกลุ่มคนที่มีขนาดใหญ่สุด มีองค์ประกอบสังคมทั้ง 5 เป็นองค์ประกอบ มีหน้าที่กว้างขวาง สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้ และมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง องค์การสังคมที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนา คือองค์การสังคมประเภทสหจร เช่น กลุ่มอาชีพ สหกรณ์ คณะกรรมการต่างๆ ซึ่งองค์การสังคมช่วยให้เกิดพลังในการทำงาน เป็นการรวมกำลังแรงงาน กำลังความคิด

4. ภาวะผู้นำ (Leadership) ประกอบด้วย ผู้นำทางการเมือง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางการศึกษา ได้แก่ ครู ผู้นำทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พ่อค้า ผู้นำกลุ่มชาวนา ผู้นำกลุ่มทอผ้า และผู้นำศาสนาได้แก่ เจ้าอาวาส ถ้าชุมชนมีผู้นำมากระดับการพัฒนาก็จะสูงขึ้น เนื่องจากผู้นำมีคุณภาพหรือมีความสามารถรวมคนได้เป็นจำนวนมาก จึงทำงานใหญ่และมีปริมาณมากได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2540: 10-11) นอกจากนี้ จิตจำนงค์ กิติกีรติ และชัยวัฒน์ สิทธิภราดร (2536: 6) ได้ให้คำจำกัดความของ “ผู้นำท้องถิ่น” ไว้ว่าหมายถึง บุคคลที่พร้อมเป็นผู้นำ เป็นที่ศรัทธา เคารพนับถือตลอดจนมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ประชาชนให้ความไว้วางใจเป็นผู้แทนในชุมชน

ในการนำแนวความคิด นำการปฏิบัติ จูงใจให้ชาวบ้านร่วมมือพัฒนาปรับปรุงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพให้ประสบผลสำเร็จโดยอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ส่วนรวมและความมีเหตุผล และ พัฒน์ บุณยรัตพันธ์ (2517: 128-130) ยังกล่าวอีกว่า ผู้นำชุมชนต้องมีบุคลิกภาพและมีความสามารถพิเศษในขณะที่ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม จะต้องยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ในสถานการณ์ที่บีบบังคับจึงผลักดันให้สมาชิกของกลุ่มบางคนกลายเป็นผู้นำ และบางคนก็กลายเป็นผู้ตาม หรือบางคนสามารถจูงใจสมาชิกกลุ่มให้มีความคิดคล้อยตาม และลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งจนนำกลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทาง เพสเลอร์ (Donal R. Pesler) แห่งสถาบันเวอจิเนีย โพลิเทคนิค กล่าวถึงองค์ประกอบของผู้นำไว้ว่าต้องมีความรู้ในเรื่องที่ชุมชนต้องการ มีผู้ตามซึ่งได้แก่

Copyright by Mahidol University

สมาชิก มีสถานการณ์ที่จะใช้ความรู้ และมีความสามารถที่จะใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม โดยทั่วไปผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีผู้ให้ความเคารพ นับถือ ยำเกรง แต่ไม่ใช่ชาวบ้านเกรงกลัว ได้รับการยกย่องจากชาวบ้านว่า เก่ง ดี มักช่วยเหลือ ดูแล และเจ็บร้อนแทนผู้อื่นในทางที่ถูกต้อง ใจกว้าง และมีความมั่นคงมากกว่าผู้อื่นทางด้านรูปธรรม เช่น หลักฐานและทรัพย์สิน เป็นต้น

ผู้นำชุมชนจึงเป็นผู้ที่มีอำนาจหรือสามารถชักจูงผู้อื่นได้ แต่ต้องไม่ใช้อำนาจในการทำงาน สามารถชักจูงผู้อื่นให้คล้อยตามด้วยเหตุผล และจากรายงานสรุปย่อในการประชุมสัมมนาเรื่องบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของประเทศแถบเอเชียและตะวันออกได้เน้นถึงความกล้าหาญ ซื่อสัตย์ ประสบการณ์ ความคิดริเริ่ม ความสามารถในการให้บริการและการกระทำรวมกับความสามารถด้านอื่นๆ เช่น เชื่อใจประชาชน ต้องการปรับปรุงตนเอง รักที่จะทำงานร่วมกับประชาชน ประชาชนชอบและกล่าวถึงเสมอ ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีความตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม มีอารมณ์ขัน มีสุขภาพดี อยู่ในศีลธรรม มีความสุจริตใจ เชื่อถือได้ ให้เกียรติยกย่องผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือในงานส่วนรวม เป็นมิตรที่ดีของคนทุกชนชั้น พร้อมที่จะรับฟังเหตุผล และให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นในปัญหาของท้องถิ่น (พัฒน์ บุณยรัตพันธ์, 2517: 130-131)

ซึ่งพัฒน์ บุณยรัตพันธ์ (2517: 132-133) แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ผู้นำแบบทางการ เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ (Authority) ได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งจากทางราชการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล กรรมการพัฒนาหมู่บ้านหรือตำบล มีความรับผิดชอบที่แน่นอน และผู้นำธรรมชาติหรือผู้นำไม่เป็นทางการ (Local Leaders or Opinion Leaders) เป็นผู้มีอิทธิพล มีความสามารถ ความรู้ทันเหตุการณ์ของหมู่บ้าน ไม่ได้รับอำนาจหน้าที่จากทางราชการ ชาวบ้านยอมรับนับถือ เป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในการทำงานของหมู่บ้าน นอกจากนี้ ยังแบ่งผู้นำได้เป็น ผู้นำโดยชาติวุฒิรับตำแหน่งตามประเพณีของชุมชนโดยมีชาติวุฒิเป็นหลักเกณฑ์ เช่น เกิดในตระกูลผู้ปกครอง ผู้มั่งคั่ง และผู้นำโดยคุณวุฒิเป็นผู้ที่รับตำแหน่งโดยสมบัติของบุคคล เช่น มีความรู้ ทักษะ ซึ่งผู้นำทั้ง 2 ประเภทนี้บางครั้งก็อยู่ในบุคคลเดียวกัน

นอกจากนี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540: 115-116) ยังกล่าวถึงปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนา เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สื่อสารมวลชน การพึ่งตนเอง นวกร (Innovator) ความสามารถ (Ability) จินตภาพสมัยใหม่ (Modern Image) การเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ (Mobility) ความเต็มใจ (Willingness) เศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของประชาชน ความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง ความเป็นเมือง ความขยันขันแข็ง และการรักถิ่นฐาน เป็นต้น

สรุปได้ว่า ชุมชนจะพัฒนาได้นั้นจะต้องมีองค์ประกอบต่างๆ เข้ามาส่งเสริมมากมาย โดยพัฒน์ บุณยรัตพันธุ์ เน้นในเรื่องการรวมกลุ่มในชุมชน ส่วน สัญญา สัญญาวิวัฒน์ มององค์ประกอบทั้งในเรื่องการรวมกลุ่ม ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ด้านแรงงาน และคุณภาพ การติดต่อ

Copyright by Mahidol University

การมีส่วนร่วม และอื่นๆ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ให้ความหมายของชุมชนว่า หมายถึง การอยู่รวมกันของบุคคลต่างๆ ที่มีความเหมือน และความแตกต่างในขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภาษา การประกอบอาชีพ การศึกษา มีการใช้โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการร่วมกัน มีกฎหมายระเบียบข้อบังคับเดียวกัน และอยู่ภายใต้เขตการปกครองเดียวกัน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้หมายถึงชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 23 ชุมชน

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน

จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราต่างๆ คำว่า “ศักยภาพ” (Potentiality) มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ ดังนี้คือ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2538: 780), ริคส์(Fred W. Riggs อ้างใน ประหยัด หงษ์ทองคำ และอนันต์ เกตุวงศ์, 2524: 109) และพจนานุกรมของอ๊อกซ์ฟอร์ด (Oxford Learner Pocket Dictionary, 1993) อ้างใน พระมาหายุทธนา ศิริวรรณ (2544: 8) ให้ความหมายของ "ศักยภาพ" ว่าหมายถึง ภาวะแฝง คุณสมบัติ พลังอำนาจ หรือความสามารถภายในที่พร้อมจะกระทำการต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ส่วน อานันท์ กาญจนพันธ์ (2538: 83) มองศักยภาพของชุมชนแต่ในเรื่องของทรัพย์สินส่วนรวมโดยมองถึงพลังอำนาจความสามารถในการแก้ไขข้อขัดแย้ง การปกป้อง ควบคุม และจัดการทรัพย์สินส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของ “คน” เป็นประการสำคัญ โดยการพัฒนาศักยภาพของคนนั้นต้องพัฒนาในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสำนึกและมีบทบาทในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ดีงามทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลยั่งยืนบนพื้นฐานความเป็นไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539 ก:11)

จากความหมายข้างต้น พอที่จะสรุปได้ว่า “ศักยภาพเป็นความสามารถหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่จะแสดงความสามารถกระทำการเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้” ซึ่งในการศึกษาศักยภาพของชุมชนนั้นยังมีผู้ทำการศึกษาไม่มากนัก แต่ยังมีผู้ที่ศึกษาศักยภาพชุมชน เช่น วิภานุ คงจันทร์ (2543: 134-136) ได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยชุมชนเอง ซึ่งศึกษาศักยภาพได้จากภาวะการเป็นผู้นำและผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การทำงานเป็นทีม ความสัมพันธ์กับประชากรในแนวราบ รวมไปถึงผู้นำรุ่นใหม่ สำนึกความเป็นชุมชน และการแบ่งปัน เกี่ยวกับความผูกพันฉันเครือญาติ วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม เอกลักษณ์ท้องถิ่น ความทุกข์หรือปัญหาของชุมชน การ

Copyright by Mahidol University

อพยพย้ายถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบัน ได้แก่ เครือญาติ เพื่อนบ้าน วัด โรงเรียน กรอบแนวคิดของคนในชุมชนเป็นพลังจากการรวมตัว ความเข้าใจในตัวกฎหมาย ความกล้าแสดงออก ตัวอย่างของความสำเร็จกระบวนการตัดสินใจของชุมชน เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ ผู้อาวุโสคอยชี้แนะประสบการณ์ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ การตั้งบ้านเรือน การพบปะสังสรรค์ในงานบุญ การปรึกษาหารือภายในชุมชนทั้งที่ชุมชนจัดขึ้นเองและทางราชการจัดให้

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาศักยภาพของชุมชนตามกรอบงานของแคร์-อุบล (บุญนาค ตีวกุล, 2543:99-101) ที่ทำการแบ่งการศึกษาศักยภาพของชุมชนออกเป็น 3 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. ศักยภาพของชุมชนด้านกายภาพและบริการพื้นฐาน ศึกษาเกี่ยวกับ แหล่งน้ำธรรมชาติประปา ปริมาณน้ำฝน การคมนาคม ไฟฟ้า จำนวนประชากร ขนาดครอบครัว อายุในวัยแรงงาน การเคลื่อนย้ายแรงงานในฤดูเพาะปลูกและฤดูอื่น คุณภาพดิน ที่ดินถือครอง การใช้ประโยชน์จากที่ดิน อัตราค่าเช่าที่ดิน ปัญหาในการใช้ที่ดินและวิธีการแก้ปัญหา วิวัฒนาการในการใช้ทรัพยากร ปัญหาและการแก้ไข

2. ศักยภาพของชุมชนทางด้านสังคม ศึกษาเกี่ยวกับ โครงสร้างอำนาจในชุมชน กลุ่มผู้นำจัดตั้ง กลุ่มผู้นำทางการเมืองการปกครอง กลุ่มผู้นำทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของกลุ่มกับการผลิต การตลาด สินเชื่อและหนี้สิน กลุ่มผู้นำทางจิตใจและอิทธิพลต่อชุมชน กลุ่มเครือญาติ บทบาทของแต่ละกลุ่ม อิทธิพลต่อโลกภายนอก กลไกของรัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม การศึกษาและความสามารถพิเศษที่มีอยู่ภายในชุมชน ความเชื่อและเหตุผลของความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน ระดับจริยธรรมภายในชุมชน

3. ศักยภาพของชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ ศึกษาเกี่ยวกับ อาชีพภายในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับทรัพยากรภายในชุมชน ที่มาของรายได้และการกระจายรายได้ รายจ่าย ปัญหาค่าครองชีพ นิสัยการบริโภคของชุมชน เทคโนโลยีและการได้มาซึ่งเทคโนโลยี ลักษณะเงินกู้ แหล่งเงินกู้ จุดประสงค์ในการกู้ เงื่อนไขในการกู้ อัตราดอกเบี้ย ลักษณะการออมภายในชุมชน การแข่งขันปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต การเป็นเจ้าของยานพาหนะ ลักษณะการขาย การว่าจ้าง ปริมาณที่ขาย การกำหนดราคาและเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดราคา การตกเขียว ปริมาณแรงงาน และทักษะแรงงาน

จะเห็นได้ว่า ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนนั้นต้องพิจารณาหลายองค์ประกอบ อย่างเช่น สัญญา สัญญาวิวัฒน์ กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองโดยเน้นตั้งแต่ทรัพยากรในพื้นที่ มนุษย์ การรวมกลุ่ม ผู้นำ การติดต่อสื่อสาร การฝึกอบรม เป็นต้น ส่วน วิภานุ คงจันทร์ จะเน้นถึงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยผ่านกระบวนการของชุมชน และแคร์-อุบล ก็ได้แบ่งการศึกษาศักยภาพของชุมชนออกเป็น 3 องค์ประกอบใหญ่ๆ คือ ด้าน

Copyright by Mahidol University

กายภาพ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ โดยมีองค์ประกอบย่อยอีกหลายองค์ประกอบด้วยกัน ซึ่งล้วนแต่มีผลต่อความเป็นชุมชนทั้งสิ้น

องค์ประกอบที่มีผลต่อศักยภาพชุมชนนั้นสามารถใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอธิบายเหตุผลได้ ผู้ทำการศึกษาจึงได้รวบรวมทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาไว้หลายทฤษฎีด้วยกัน เพื่อที่จะได้นำมาอธิบาย ถึงเหตุผลในการเลือกใช้องค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social Control Theory) แสดงถึงกลไกที่สมาชิกในสังคมใช้ป้องกันพฤติกรรมฝืนสังคม ซึ่งมีทั้งการให้รางวัล (Rewards) และการลงโทษ (Punishments) การควบคุมสังคมเกิดขึ้นเพื่อขจัดความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม และความขัดแย้งนั้นเกี่ยวข้องกับองค์กรทางสังคม และมีผลต่อการพัฒนาชุมชน (จิตจำนงค์ กิติกีรติ และชัยวัฒน์ สิทธิภราดร, 2536: 52 และสุเทพ เชาวลิตสุวรรณ, 2524: 29-30) ซึ่งเจ้าของทฤษฎีนี้คือ ลาแปร์ (Richard T. Lapiere) ใช้คำนึงถึงสถานภาพของบุคคลและกลุ่มต่างๆ โดยให้รางวัลเพื่อเป็นกำลังใจหรือเสริมแรงให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนา รวมถึงการให้สมาชิกในชุมชนกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ละเมิดเอง เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การตัดออกจากสมาชิก (สนธยา พลศรี, 2533: 137-138)

2. ทฤษฎีองค์การสังคม (Social Organization Theories) เป็นกระบวนการที่มีบุคคลอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ไม่ว่าในเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นการกระทำที่มีแบบแผน (Pattern) และสม่ำเสมอ ประเภทขององค์การสังคมเช่น องค์การสังคมที่เกิดอย่างเฉียบพลันแบบพฤติกรรมร่วม (Aggegration) ชนชั้น (Classes) กลุ่มชน (Group) ครอบครัว (Family) ชุมชน (Communities) สมาคม(Association) สังคม (Societies) สหพันธรัฐ (Confederations) การนำทฤษฎีไปใช้ให้สังเกตองค์การสังคมในส่วนของการกำเนิดขององค์การสังคม ส่วนประกอบและการดำเนินชีวิตขององค์การสังคมตลอดจนวิธีทางที่องค์การสังคมจะเจริญขึ้นหรือเสื่อมลง (จำนงค์ กิติกีรติ และชัยวัฒน์ สิทธิภราดร, 2536: 52-53 และ สุเทพ เชาวลิตสุวรรณ, 2524: 30-32)

3. ทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism Theory) คอมท์ (Auguste Comte) กล่าวว่า สังคมประกอบด้วยส่วนต่างๆ มีทั้งส่วนย่อย เช่น ครอบครัว ชนชั้นทางสังคม และเป็นส่วนประกอบที่ใหญ่ เช่น ชุมชนหรือเมือง ส่วนประกอบเหล่านี้จะทำหน้าที่ของมันเอง ในขณะเดียวกันก็จะทำงานประสานกันด้วย สังคมจึงสามารถดำรงอยู่ได้ สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) เป็นผู้สนับสนุนทฤษฎีของคอมท์ เชื่อว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ขั้นที่ดีกว่าคือ มีขนาดใหญ่ขึ้นโดยการเพิ่มของส่วนต่างๆ และเพิ่มความซับซ้อนยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันส่วนต่างๆ เหล่านี้จะทำงานกันมากขึ้น แต่ยังคงประสานสัมพันธ์กัน เดอร์กไคม์ (Emile Durkheim) อธิบายว่า สังคมอยู่ได้ด้วยการ

Copyright by Mahidol University

ยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social Solidarity) คือ การที่บุคคลในสังคมมีสิ่งยึดถือร่วมกัน ในสังคมขนาดเล็ก ค่านิยม จารีตประเพณีมีอิทธิพลเหนือบุคคล และบุคลในสังคมจะยึดถือค่านิยมเดียวกัน และยังกล่าวว่า การเพิ่มของประชากรเป็นตัวการสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านระบบเศรษฐกิจและระบบอื่นๆ ของสังคม ทำให้สังคมมีความซับซ้อนขึ้น (สนธยา พลศรี, 2533: 139-140) เนื้อหาของทฤษฎีหน้าที่นิยมคือ ทุกสังคมมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่คงทนและต่อเนื่อง (Persistent and Stable) ทุกสังคมมีโครงสร้างที่ผสมส่วนต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างดี (Well-Integrated) ส่วนต่างๆ ของสังคมทุกส่วนต่างมีหน้าที่ต่อสังคมเช่น หน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งชีวิตของสังคม (Function) และโครงสร้างทางสังคมที่ปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ทุกโครงสร้างขึ้นอยู่กับการเห็นพ้องต้องกันในระบบค่านิยมของมวลชนสมาชิกของสังคมนั้น (Consensus)

สรุปคือ สังคมมนุษย์ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่ผสมผสานกันขึ้นเป็นโครงสร้างของสังคมอย่างดี เพราะสมาชิกยึดในระบบค่านิยมที่เป็นมาของบรรทัดฐานทางสังคม (จิต จำนงค์ กิติกีรติ และชัยวัฒน์ สิทธิภราดร, 2536: 56-57) ซึ่งต่อมา พาร์สัน (Talcott Parsons) ได้พัฒนาทฤษฎีหน้าที่ให้กลายเป็นทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structional and Functional Theory) โดยมีแนวคิดว่า การที่มนุษย์เข้าไปอยู่ในสังคม และสังคมมีการจัดระเบียบขึ้นเนื่องจากสมาชิกในสังคมมีความสมัครใจในการทำกิจกรรมของสังคม โดยการกระทำ (Action) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบสังคม การกระทำคือการกระทำระหว่างกัน (Interaction) ระหว่างผู้กระทำ (Actor) สถานการณ์ (Situation) จุดมุ่งหมายหรือเป้าประสงค์ (Goal) วิธีการ (Means) และแนวคิดของผู้กระทำ (Actor's Orientation) การกระทำระหว่างผู้กระทำดังกล่าว จะเกิดเป็นระบบสังคมที่มีเงื่อนไข 2 ประการ คือ ผู้กระทำจะต้องมีแรงจูงใจที่จะกระทำตามสถานภาพและบทบาทของตน และระบบสังคมต้องพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นระบบสังคมขึ้นนั้น เพราะมีระบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ระบบการติดต่อ (Communication) มีภาษาเป็นสื่อให้เกิดการกระทำระหว่างกัน

- ระบบการรักษาขอบเขตทางสังคม (Boundary Maintenance) โดยการควบคุม การรักษาความสมดุลในสังคม เพื่อให้สมาชิกในระบบสังคมมีส่วนร่วมในบรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ

- ระบบบุคลิกภาพ วัฒนธรรม และสังคม เป็นระบบที่เกื้อกูลสัมพันธ์กัน

- ระบบการควบคุมทางสังคม เพื่อมิให้สมาชิกฝืนบรรทัดฐานในสังคม

- ระบบการอบรมขัดเกลา (Socialization) มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการถ่ายทอดเจตนารมย์ของสมาชิกในสังคมไปยังสมาชิกรุ่นต่อไป

Copyright by Mahidol University

- ระบบสภาวะเปลี่ยนแปลงสถาบัน (Instiutionization) เมื่อบุคคลยอมรับ ค่านิยม ความเชื่อ และซึมซาบในบุคลิกภาพ ทำให้มีการบูรณาการรวมระหว่างบุคลิกภาพและวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ และเป็นระยะเวลานาน ด้วยการลงโทษและให้รางวัล

นอกจากนี้ โรเบิร์ต เมอร์ตัน (Robert Merton) ยังเชื่อว่าส่วนต่างๆ ของสังคมต้องทำงานประสานกันโดยเฉพาะระบบสังคม (Social System) กับระบบวัฒนธรรม (Culture System) คือ ระบบวัฒนธรรมเป็นผู้กำหนดค่านิยมของสังคม ส่วนระบบสังคมเป็นผู้กำหนดวิถีทางที่จะนำไปสู่จุดหมายของค่านิยม ทฤษฎีนี้เป็นการพัฒนาระบบงานให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในรูปของกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ (สนธยา พลศรี, 2533: 140-146)

4. ทฤษฎีการแพร่กระจาย (Diffusion Theory) อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดจากการแพร่กระจายของธาตุมูลทางวัฒนธรรม (Element of Culture) หรือนวกรรม (Innovation) จากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่งมากกว่าการประดิษฐ์คิดค้น (Inventions) ในแต่ละสังคม โรเจอร์ (Everrett M. Rogers) กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการแพร่กระจายประกอบด้วยส่วนต่างๆ คือ นวกรรม การสื่อสารโดยผ่านสื่อในช่วงเวลาหนึ่ง และเข้าสู่หมู่สมาชิกของระบบสังคมระบบหนึ่ง โดยคำว่า “นวกรรม (Innovation)” หมายถึง ความคิด (Idea) การปฏิบัติ (Practice) หรือวัสดุสิ่งของ (Object) อย่างหนึ่งอย่างใดที่ปัจเจกชนคิดว่าเป็นของใหม่ ซึ่งนวกรรมที่ยอมรับได้ง่ายต้องได้ประโยชน์มากกว่าของเก่า (Relative Advantage) สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่รับ (Compatibility) ไม่มีความสลับซับซ้อนมาก (Less Complexity) สามารถแบ่งทดลองครั้งละน้อยได้ (Trainability) และสามารถมองเห็นหรือเข้าใจได้ง่าย (Observability) (สนธยา พลศรี, 2533: 135-136)

เลอร์เนอร์ (Daniel Lerner) ได้พัฒนาทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีความทันสมัยด้วยการสื่อสาร (Communication Theory of Modernization) โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสาร หากสังคมใดมีระบบการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้าก็จะทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าไปด้วย การที่ระบบสื่อสารจะทำหน้าที่สำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับบุคคลในสังคมที่จะสามารถรับผลิตผลของระบบสื่อสารสามารถที่จะเข้าใจและนำเอาผลิตภัณฑ์ไปใช้ให้เกิดผลได้อย่างดี (จิตจำนงค์ กิติกีรติ และชัยวัฒน์ สิทธิภราดร, 2536: 58-64) ทฤษฎีนี้นำรูปแบบการสื่อสารมาเป็นสื่อในการพัฒนา โดยเฉพาะสิ่งใหม่ที่ประชาชนในชุมชนไม่คุ้นเคยจะต้องมีการกระตุ้น รวมทั้งทดลองให้ประชาชนยอมรับและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต (สนธยา พลศรี, 2533: 136-137)

5. ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) เชื่อว่า ความขัดแย้งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ซึ่งโซคราเตส (Socrates, 470-339 BC) วิเคราะห์ความขัดแย้งโดยการตอบสนองหาความรู้ที่ถูกต้องและสมบูรณ์ คานท์ (Immanuel Kant, 1724-1804) กล่าวว่า ความขัดแย้งเริ่มต้น

Copyright by Mahidol University

ด้วย “ข้อเสนอเบื้องต้น (Thesis)” และ “ข้อเสนอแย้ง (Antithesis)” อธิบายได้ว่า เมื่อมีข้อเสนอบางอย่างเกิดขึ้น ก็จะมีข้อขัดแย้งตามมาจากบุคคลที่ไม่เห็นด้วย ส่วน วิลเฮม (George Wilhem Friedrich, 1770-1831) เชื่อว่า ความขัดแย้งเกิดจากมนุษย์ที่มีความเห็นแก่ตัว พยายามครอบครองวัตถุต่างๆ ให้มากที่สุด ซึ่งยุติลงได้ด้วยการเป็นมนุษย์แห่งชุมชน (Communist) คือ ชุมชนไม่เห็นแก่ตัว มีการแบ่งปัน การใช้ร่วมกัน มาร์ก (Karl Marx, 1818-1883) เชื่อว่า ความขัดแย้งในสังคมเกิดจากความขัดแย้งของชนชั้น 2 ชนชั้น และเป็นไปในลักษณะที่รุนแรง จนในที่สุดจะล้มล้างระบบสังคมเดิม ขัดกับ ซิมเมล (George Simmel) ที่กล่าวว่า ความขัดแย้งที่เกิดจากกลุ่มต่างๆ ในสังคม ไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความรุนแรง หรือการล้มล้างระบบสังคมเดิมเสมอไป ตรงกันข้ามหากมีความรุนแรงในระดับต่ำจะช่วยให้สังคมมีความมั่นคง ซึ่งจะมองความขัดแย้งไปในทางบวกและเป็นผลดีต่อสังคม

นอกจากนี้ ดาเฮรนดอร์ฟ (Ralf Dahrendrof) เชื่อว่า ความขัดแย้งนำไปสู่ความรุนแรง และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสังคม ความขัดแย้งเกิดขึ้นในสังคมตลอดเวลา โดยเกิดจากกลุ่มต่างๆ ที่มีความไม่เท่าเทียมกัน นำไปสู่การกระทบกระทั่งกันอย่างรุนแรงจนเกิดการเปลี่ยนแปลงสังคม เห็นว่า อำนาจ (Roner) เป็นต้นเหตุของการขัดแย้ง โคเซอร์ (Lewis Coser) เห็นด้วยกับซิมเมลคือ ความขัดแย้งหากไม่รุนแรงและเกิดขึ้นบ่อยๆ เป็นสิ่งที่ดี เชื่อว่า สังคมประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่ทำงานร่วมกัน ส่วนต่างๆ เหล่านี้จะมีความแตกต่าง และมักจะเกิดความขัดแย้งระหว่างกันเสมอ หากไม่รุนแรงจะปรับตัวเข้าหากันได้ ทฤษฎีนี้ถือว่า ความขัดแย้งต่างๆ ในชุมชนเป็นเรื่องธรรมดา ต้องทำให้ความขัดแย้งนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ดีกว่าเก่า โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นของตน และหาข้อยุติด้วยการหาแนวทางที่ทุกคนยอมรับ (สนธยา พลศรี, 2533: 146-152)

ทฤษฎีที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นทฤษฎีในการพัฒนาชุมชน ซึ่งแต่ละทฤษฎีก็จะมีแนวความคิดต่างกันออกไป สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบการศึกษา ดังนี้คือ ทฤษฎีการควบคุมทางสังคมที่มองถึงสถานภาพของกลุ่มหรือองค์การ อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชน ทฤษฎีองค์การสังคม จะมองที่ตัวกลุ่มหรือองค์การ บทบาทหน้าที่ขององค์การ ซึ่งคล้ายกับทฤษฎีหน้าที่นิยม ส่วนทฤษฎีการแพร่กระจายมองถึงการกระตุ้นให้ประชาชนยอมรับ และใช้ในชีวิตประจำวันโดยผ่านการสื่อสาร ทฤษฎีความขัดแย้งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา จะเห็นว่าทฤษฎีต่างๆ ทั้งหมดมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาของการศึกษาในครั้งนี้ทั้งสิ้น

Copyright by Mahidol University

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมนั้น ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมตลอดมา การมีส่วนร่วมเกิดได้ในหลายลักษณะ หลายรูปแบบ หลายวิธีการ หลายกิจกรรม และหลายวัตถุประสงค์ ความแตกต่างกันไป ส่งผลให้ไม่สามารถนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมได้อย่างครอบคลุมครบถ้วน และเป็นที่ยอมรับทั่วไปได้ อย่างไรก็ดีนักวิชาการจำนวนหนึ่งได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเกิดเนื่องมาจากการที่ประชาชนมีความเห็นตรงกันในเรื่องความต้องการ จนกระทั่งเกิดเป็นโครงการอันจะนำไปสู่การปฏิบัติและเกิดความร่วมมือของประชาชน โดยมีการกระทำผ่านองค์การ (Organization) โดยมีผู้ให้ความหมายใกล้เคียงกัน ได้แก่ กรรณิกา ชมดี (2524: 9-10) และวิมลรัตน์ ศรีสิงห์ (2538: 16)

กลุ่มที่ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การปะทะทางสังคมไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกชนหรือกลุ่มคน โดยมีความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบด้วยกันในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการ ผู้ที่ให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกันได้แก่ สถาพร อิทธิพงษ์ (2536: 18), สัญชัย สูติพันธ์วิหาร (2539: 13) และพิสันต์ ธนะสารสมบูรณ์ (2542: 8)

กลุ่มที่ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่รัฐบาลส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ตัดสินใจ (Decision-Making) แก้ปัญหาของตนเอง ตั้งแต่ในระยะดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) โดยให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ทั้งทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว และมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด ผู้ที่ให้ความหมายใกล้เคียงกันได้แก่ โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, อ้างใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2531: 29), เออร์วิน (Erwin, 1976: 138), ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 94) และศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541: 12) นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวรวมถึงการร่วมรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเอง ได้แก่ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526: 25), ติน ปรัชญาพฤทธิ์ (2531: 622) และเพ็ญศรี รัตนะ (2536: 14)

นอกจากนี้ ได้มีผู้วิจัยที่อธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ใกล้เคียงกัน ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น สถานภาพทางสังคม ถิ่นที่อยู่อาศัย การได้รับข่าวสาร ซึ่งผู้วิจัยที่อธิบายดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ เบิร์ดแรด์ (Bertred

Copyright by Mahidol University

อ้างใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2527: 19) และ นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527: 20) ยังเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ความศรัทธา ความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่ง อำนาจบังคับจากคนที่มีอำนาจ ส่งผลให้เกิดการบีบบังคับให้มีส่วนร่วม

กลุ่มที่มองปัจจัยของการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม โดยผู้ที่ให้ความหมายใกล้เคียงกันได้แก่ โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980: 17-18) และธวัช เบญจาธิกุล (2529: 26)

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเป็นไปตามความต้องการของชุมชน เกิดจากการที่ชุมชนมีความตระหนักถึงปัญหา ตั้งใจที่จะแก้ปัญหาในชุมชน จึงเกิดการรวมกลุ่มขึ้นมา และร่วมดำเนินการไปพร้อมๆ กับประสานกับหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์กรเอกชนที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2545: 4-8 ถึง 4-12) ได้ให้ข้อเสนอเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง จากการที่รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจึงมีมาตรการที่ควรจะต้องดำเนินการคือ

1. หน่วยงานทุกระดับของภาครัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ

2. การปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในภาครัฐให้มีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ทั้งยังเป็นผู้สนับสนุนและเสริมสร้างพลังให้ภาคีอื่นๆ และประชาชน สร้างทางเลือกและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นโดยกำหนดแนวนโยบาย ควบคู่ไปกับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทั้งความเชื่อและพฤติกรรม

3. จัดทำแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ได้แก่ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาเทศบาล แผนพัฒนาชุมชน เป็นต้น

4. เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน โดยสนับสนุนให้ประชาชนมีการรวมตัวกันในลักษณะกลุ่มหรือองค์กรในระดับท้องถิ่นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการประสานงานในลักษณะเครือข่าย และเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับรัฐ

Copyright by Mahidol University

5. จัดให้มีศูนย์เรียนรู้และประสานงานด้านสิ่งแวดล้อมของเมือง เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้และข้อมูลข่าวสาร เป็นศูนย์ประสานงาน เป็นสถานที่พบปะหารือและจัดกิจกรรมกลุ่ม

6. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยในการจัดทำแผนของหน่วยงานในภาครัฐ ควรคำนึงถึงกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และเปิดโอกาสให้กลุ่มหรือองค์กรหรือบุคคลที่สนใจทั่วไปเข้าร่วมด้วย เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือในระยะยาว

7. ส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนแบบพึ่งตนเอง เพราะชุมชนถือเป็นองค์การที่มีรูปแบบและโครงสร้างที่ชัดเจน โดยการเสริมสร้างเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และทัศนคติอย่างต่อเนื่องรวมทั้งเสริมสร้างบทบาทของชุมชน เช่น การจัดทำแผนปฏิบัติการของชุมชน การสนับสนุนกิจกรรมที่เกิดข้อเสนอของชุมชน

ซึ่งในการศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วม มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (The Theory of Social Action) เวบเบอร์ (Max Webber อ้างใน จำนง อดิวัฒน์สิทธิ์, 2523: 60-63) ได้ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ (Human Action) ซึ่งเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่สามารถเข้าใจได้จากการสังเกตโดยตรง และการใช้เหตุผลการกระทำบางอย่างเกิดจากแรงกระตุ้น การเข้าใจแรงกระตุ้นถือได้ว่าเป็นการอธิบายเวลาที่แท้จริงของการกระทำ เพราะแรงกระตุ้นอยู่ในส่วนลึกของจิตใจผู้กระทำ และสำหรับผู้สังเกตนั้นแรงกระตุ้นเป็นพื้นฐานที่เหมาะสำหรับการศึกษาพฤติกรรม นอกจากนี้ เวบเบอร์ ยังกล่าวอีกว่า การกระทำในสังคม มี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การกระทำที่มีเหตุผล (Rational) เป็นการกระทำที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล เน้นไปในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

ขั้นตอนที่ 2 การกระทำเกี่ยวกับค่านิยม (Value) เป็นการกระทำที่เหมาะสมเพื่อให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์ เน้นในด้านจริยธรรม ศาสนา และศีลธรรม เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม

ขั้นตอนที่ 3 การกระทำตามประเพณี (Traditional) เป็นการกระทำที่ไม่เปลี่ยนแปลง ยึดเอาแบบอย่างจากอดีตเป็นหลัก เช่น พฤติกรรมตามประเพณี ไม่คำนึงถึงเหตุผล

ขั้นตอนที่ 4 การกระทำที่แฝงด้วยความเสน่หา (Affective) คำนึงถึงอารมณ์และความผูกพันทางจิตระหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดมุ่งหมาย โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลอื่นใด

ดังนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำทางสังคม เป็นเรื่องที่เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มตนหรือความต้องการเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม

Copyright by Mahidol University

2. ทฤษฎีจิตวิทยาทางสังคม (Theory of Social Psychology) มาสโลว์ (Maslow, 1954: 90, 4) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับแรงจูงใจ (Motivation) ของการกระทำมนุษย์ และอธิบายถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่เกิดจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านี้ถูกจัดลำดับขั้นของความต้องการจากน้อยไปหามาก เมื่อความต้องการได้เกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัด ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงผลักที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ ซึ่งความต้องการพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมมี 5 ประการตามลำดับ ได้แก่ ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Need) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Need) ความต้องการความรัก (Love or Belonging Need) ความต้องการการยกย่องนับถือหรือมีเกียรติในสังคม (Esteem Need) และความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self Actualization Need)

สรุปได้ว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นแรงผลักดันให้มนุษย์เกิดการมีส่วนร่วม

3. ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร (Communication Theory) โรเจอร์ (Roger, อ้างใน จำนง อดิวัฒนสิทธิ์, 2523: 69) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับของใหม่กับกระบวนการติดต่อสื่อสารไว้ว่า การที่บุคคลจะมีการรับของใหม่นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการติดต่อสื่อสารคือ ช่องทางการสื่อสารและปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ซึ่งได้แก่ อายุ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ขนาดที่ดิน การถือครองที่ดิน และความสามารถเฉพาะ รวมถึงระดับการศึกษา ส่วนกระบวนการติดต่อสื่อสารประกอบด้วย ผู้สั่งการหรือแหล่งกำเนิดสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร โดยช่องทางการสื่อสารมี 2 ลักษณะ คือ ช่องทางสื่อสารมวลชน (Mass Media Channel) เป็นวิถีทางในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งตีพิมพ์อื่นๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคล เพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร เช่น การพูด เขียน ภาษากาย เป็นต้น

4. ทฤษฎีภาวะผู้นำ (Theory of Leadership) ซึ่งผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคนจูงใจคนไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจมีผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิบัติงาน (Positive Leader) เป็นผู้นำในทางที่ดีก่อให้เกิดผลงานที่สร้างสรรค์ ผู้นำพลวัตร เป็นผู้นำในการทำงานให้มีความก้าวหน้า เคลื่อนไหวอยู่เสมอ และผู้นำนิเสธ (Negative Leader) เป็นผู้นำในทางที่ไม่ดี ไม่มีผลงานที่สร้างสรรค์ ผลการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำก่อให้เกิดการระดมความช่วย

Copyright by Mahidol University

เหลือ การร่วมมือปฏิบัติงาน งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยดี

นอกจากนี้ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ยังมีทฤษฎีที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่ง สนธยา พลศรี (2533: 156-157) กล่าวไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion Theory) เป็นการใช้คำพูด การเขียน เพื่อให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำโดยใช้หลักพฤติกรรมของมนุษย์ ต้องอาศัยชนส่วนใหญ่และใช้เวลามาก อาศัยพฤติกรรม สัญชาติญาณ การศึกษาอบรม และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมรอบตัว จะต้องสร้างความสนใจให้เกิดความเข้าใจ ความศรัทธา

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของชนในชาติ (National Marate Theory) คนทำงานมีขวัญดีจะเกิดความสำนึกในการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ถ้าขวัญดีผลการทำงานก็จะสูงไปด้วย

3. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative System and Method Theory) โดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ

ซึ่งทฤษฎีเหล่านี้ ในการปฏิบัติต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมแล้วแต่กรณี เพราะบางสถานการณ์เหมาะกับทฤษฎีหนึ่ง แต่บางสถานการณ์เหมาะกับอีกทฤษฎีหนึ่ง กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการกระทำทางสังคม ใช้เพื่อให้การมีส่วนร่วมเกิดเนื่องมาจากความตั้งใจ และต้องการมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ คล้ายกับทฤษฎีจิตวิทยาทางสังคม ส่วนทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร ทฤษฎีการสร้างผู้นำ มีแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้แบบเดียวกับในหัวข้อแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน แต่จะเน้นไปที่การมีส่วนร่วมของชุมชน ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของชนในชาติ และทฤษฎีการใช้ระบบทางการบริหาร ก็เป็นเครื่องมือในการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้ มีผู้ศึกษาถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้หลายขั้นตอนด้วยกัน เริ่มจากร่วมศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงความต้องการของชุมชน ร่วมคิดและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน ร่วมวางนโยบายและวางแผนงานหรือโครงการกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีขีดจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ร่วม

Copyright by Mahidol University

ควบคุม ติดตาม ประเมินผล และบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป ได้แก่ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 6-7) และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (อ้างใน พิสันต์ ธนะสารสมบูรณ์, 2542: 35)

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหรือการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาและเป็นไปตามความต้องการของชุมชนนั้น ควรเกิดจากการที่ชุมชนมีความตระหนักถึงปัญหา มีความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาในชุมชน จึงเกิดการรวมกลุ่มขึ้นมา และร่วมดำเนินการไปพร้อมๆ กับประสานกับหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์กรเอกชนที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาดังกล่าว ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการศึกษาศักยภาพของชุมชน ตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราทางวิชาการต่างๆ เป็น 4 ระดับ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การร่วมวางแผน แบ่งเป็น ร่วมประชุมภายในชุมชน และร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่น
2. การร่วมลงมือปฏิบัติตามแผน แบ่งเป็น ร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ และร่วมรณรงค์หรือดำเนินการ
3. ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน แบ่งเป็น คนในชุมชนประเมินผลเอง และคนในชุมชนร่วมประเมินผลกับหน่วยงานอื่น
4. ร่วมในการรับผลประโยชน์

2.2 เมืองน่าอยู่

2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับเมือง

ก่อนที่จะเข้าใจถึงแนวคิดของเมืองน่าอยู่ ควรมีความเข้าใจถึงคำว่า เมือง ปัญหาของชุมชนเมือง ตลอดจนการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองก่อนที่จะมาเข้าใจในแนวคิดของเมืองน่าอยู่ โดยมีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า “เมือง (City)” ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ให้ความหมายของเมืองว่า เป็นการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรและมีขนาดใหญ่ของมนุษย์ ประกอบไปด้วยสิ่งปลูกสร้างถาวร ได้แก่ บ้านเรือน อาคาร มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา ถนน และเป็นแหล่งที่มีประชากรหนาแน่นอยู่ในระดับสูงซึ่งต่างวัยต่างเพศ และต่างสถานภาพอาชีพพื้นฐาน เป็นศูนย์กลางของการเมือง การบริหารและการปกครอง เป็นศูนย์รวมของขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2528: 625), สวาท เสนาณรงค์ (2526:199-200), จอห์น และ เนล (John Friedl and Noel J. Chrisman อ้างใน ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2537: 310) ส่วน จาริต ตึงศภิทิย์ และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐ

Copyright by Mahidol University

สินธุ์ อ้างใน ติน ปรัชญพฤทธิ์ (2537: 312) กล่าวว่า เมืองเป็นที่ที่มีความเจริญทางการค้า การบริการต่างๆ เป็นศูนย์รวมของกิจกรรมหลายอย่าง รวมไปถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตของเมืองมีความแตกต่างไปจากประชากรที่อาศัยในสังคมชนบท

กลุ่มที่มีการจำกัดขนาดของจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเมือง ได้แก่ Tayler ให้ความหมายของเมืองตามสำนักสำมะโนประชากรของสหรัฐอเมริกาว่า เป็นบริเวณที่มีประชากรตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไปมาตั้งถิ่นฐานร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมแบบพหุนิยม มีอาชีพที่หลากหลาย มีการผลิต แจกจ่ายสินค้าและบริการอย่างแพร่หลาย สำหรับประเทศไทยถือว่าเมืองคือ บริเวณเทศบาลที่มีประชากรไม่น้อยกว่า 5,000 คน และมีความหนาแน่นไม่น้อยกว่า 1,000 คนต่อตารางกิโลเมตร สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (2538: 6-9) ได้กำหนดความเป็นเมืองในประเทศไทย มีหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า เมืองต้องเป็นท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง หรือเป็นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป และอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร อีกทั้งมีรายได้เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และหากเมืองใดมีขนาดที่ใหญ่ขึ้นโดยมีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป ก็ยกฐานะให้เป็นนคร ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนเทศบาลทั้งสิ้น 1,129 แห่ง แบ่งเป็น เทศบาลนคร 12 แห่ง เทศบาลเมือง 86 แห่ง และเทศบาลตำบล 1,031 แห่ง

ถ้าจะกล่าวถึง ลักษณะของชุมชนเมืองนั้น ก็มีผู้อธิบายลักษณะของชุมชนเมืองไว้หลายท่าน ได้แก่ ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2529: 27) กล่าวว่า ชุมชนเมืองต้องมีประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่น ประกอบอาชีทางอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ปกครองด้วยหน่วยการปกครองท้องถิ่น และมีความเจริญในด้านต่างๆ คล้ายกับ วิคเตอร์ และเฮอร์เบิร์ต (Victer B. Ficker and Herbert S. Grares อ้างใน ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2537: 310-311) แต่เพิ่มเติมไว้ว่า เมืองต้องมีประวัติในอดีต มีลักษณะที่ชุมชนสร้างขึ้น เช่น บ้าน ถนน น้ำประปา มีความแตกต่างไปจากชุมชนโบราณดั้งเดิม เป็นศูนย์กลางการคมนาคม การบริหารและศาสนา เป็นสถานที่ที่ผู้คนเข้ามาทำงานหรือประกอบธุรกิจ มีระบบการขนส่งซึ่งต่างจาก ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ตรงจำนวนประชากรที่ไม่เท่ากันแล้วแต่กฎหมายกำหนด และต้องมีความหนาแน่นของประชากรจำนวนหนึ่งต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตรอีกด้วย นอกจากนี้ กฤช เพิ่มทันจิตต์ (2536:22-23) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกลายเป็นเมือง 4 ประการที่รู้จักกันในชื่อ “POET” ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบด้านประชากร (Population) การจัดระเบียบ (Organization) สภาวะแวดล้อม (Environment) และเทคโนโลยี (Technology)

Copyright by Mahidol University

สำหรับความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทนั้น อดุลย์ ตันประยูร (2523: 9-11) กล่าวถึงขนาดของเมืองที่ใหญ่กว่า มีส่วนประกอบภายในมากกว่า และมีความหนาแน่นของประชากรมากกว่า โดยมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. ลักษณะสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ (Natural Environmental) ประชากรในเขตเมืองมักไม่ได้สัมผัสกับธรรมชาติเท่าประชากรในเขตชนบท

2. ลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environmental)

- ความสัมพันธ์ของประชากรในเมือง การคบค้าสมาคมหรือติดต่อซึ่งกันและกันเกิดจากตำแหน่งหน้าที่การงาน

- การแบ่งชนชั้นทางสังคม (Social Stratification) จะเห็นว่า ประชากรในเขตเมืองมีความแตกต่างทางฐานะทางเศรษฐกิจมากกว่าประชากรในเขตชนบท

- การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Mobility) ในเขตเมืองจะมีการเคลื่อนไหวทางสังคมมากกว่าในชนบท

3. ลักษณะสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (Cultural Environmental)

- การควบคุมทางสังคม ในเมืองจะใช้กฎหมายที่มีแบบแผนมากกว่าชนบท

- ความรู้และทักษะ ในเมืองมีความแตกต่าง (Heterogeneous) มากกว่า

- ระดับความเป็นอยู่และมาตรฐานในการดำรงชีวิต ในเมืองจะมีเครื่องอำนวยความสะดวกและใช้ชีวิตที่ฟุ่งเฟ้อมากกว่าชนบท

สรุปได้ว่า “เมือง” เป็นสถานที่ที่มีความหลากหลายทั้งตัวประชาชน วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา เป็นศูนย์กลางในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการคมนาคม การศึกษา ศาสนา การขนส่ง ดังนั้น การพัฒนาเมือง ติน ปรัชญพฤทธิ์ (2537: 318) อธิบายว่าเป็นการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และแก้ไขสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ โครงสร้าง กระบวนการ ตลอดจนพฤติกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของเมืองและชาวเมือง เพื่อให้เมืองและชาวเมืองมีสมรรถนะในการปฏิบัติภาระกิจของเมืองและเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก โดยปัญหาและสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเมืองนั้นทาง กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ม.ป.ป.: 1-1 – 1-2) ได้จำแนกไว้เป็น 5 ลักษณะดังนี้

1. ปัญหามลภาวะ แบ่งออกเป็น

1.1 มลพิษทางน้ำ ได้แก่ น้ำเสียจากชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย และแหล่งกำเนิดอื่นๆ เช่น การคมนาคมขนส่ง การบริการ การรื้อถอน การล้างถนน กิจกรรมแพปลา ท่าเทียบเรือประมง เป็นต้น

Copyright by Mahidol University

1.2 การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ได้แก่ ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเมือง การเก็บและขนส่งมูลฝอย การกำจัดมูลฝอย การหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

1.3 มลพิษทางอากาศและเสียงจากยานพาหนะ โรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบการอื่นๆ

2. การจราจรและการขนส่ง ได้แก่ ปริมาณรถยนต์ การขาดระบบขนส่งมวลชนที่ดีและมีคุณภาพ ขาดการวางแผนและการจัดการในการคมนาคมที่มีคุณภาพ ขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพกฎจราจร

3. ภูมิทัศน์ในเมือง (Urban Landscape) ได้แก่ การละเลยต่อมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์ของเมือง ความทรุดโทรมของสิ่งก่อสร้างและตัวเมือง การขาดความสมดุลและสุนทรียภาพของสิ่งปลูกสร้าง ความไม่เป็นระเบียบของสองฝั่งถนน รวมไปถึงการพัฒนาโดยขาดการวางแผนที่ดี

4. การขาดพื้นที่สีเขียว

5. ชุมชนแออัด

อย่างไรก็ตาม การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเมืองโดยขาดแผนการรองรับที่ดี มีสาเหตุมาจากปัญหาต่างๆ คือ ความแออัดของชุมชนเมือง การมีชีวิตที่อยู่ในสภาพที่ต่ำกว่ามาตรฐาน การจราจรติดขัด พฤติกรรมของคนที่เริ่มหย่อนยานในศีลธรรม การขาดระเบียบวินัย วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดีงามของไทยเริ่มหายไป และการล่มสลายของสถาบันครอบครัวและวัฒนธรรมท้องถิ่น (ปรากรม วุฒิพงศ์, 2542: 23) นอกจากนี้ สมชาย ดุรงค์เดช (2540: 14) ยังกล่าวอีกว่า สาเหตุวิกฤตของชุมชนเมือง ได้แก่ การเพิ่มของประชากร ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากมลภาวะ และบ้านเรือนที่ไม่ถูกสุขลักษณะ การคมนาคม ปัญหาสาธารณสุข ด้านสุขภาพอนามัยของกลุ่มชุมชนหนาแน่นและยากจน การให้บริการและความครอบคลุม ตลอดจนขาดโครงการส่งเสริมสุขภาพ ปัญหาสังคม พฤติกรรม ความยากจน และที่อยู่อาศัย ตลอดจนความบกพร่องของบริการพื้นฐานต่างๆ

นอกจากนี้ ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (2538: 6-9) กล่าวว่า ปัจจุบันสภาเทศบาลทั่วโลกเห็นความสำคัญของการวางแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนในท้องถิ่น และเพื่อให้บรรลุผลในการพัฒนา ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่นหรือสังคมนั้นๆ ต้องร่วมมือกันทำงาน รัฐต้องสร้าง “แนวร่วม” ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ผสมผสานนโยบาย รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย รัฐบาลต้องกำหนดมาตรฐานของสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นตัวชี้วัด เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับผู้ปฏิบัติ และควรมีการยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้นเป็นระยะๆ เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ควรบังคับให้ผู้สร้างมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษที่ตนสร้างขึ้น รัฐบาลต้องมีการเตือนล่วงหน้าให้ประชาชนรับทราบ หากผลกระทบจากมล

Copyright by Mahidol University

พิษต่างๆ ยังไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย ที่สำคัญประชาชนในสังคมต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีสิทธิเสรีภาพในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร และสถานการณ์ทางสิ่งแวดล้อม

หลักในการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองนั้น ทางสำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (2538: 9-11) ได้กำหนดไว้ 10 ประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. พึ่งพาตนเอง: เทศบาลควรตระหนักว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองเป็นภารกิจและความรับผิดชอบหลักของหน่วยการปกครองท้องถิ่น และควรมีความคิดริเริ่มในการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน ไม่ควรหวังพึ่งหรือรอคำสั่งของรัฐบาลกลางเพียงอย่างเดียว

2. พึ่งพากัน: เทศบาลควรตระหนักว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นภารกิจร่วมระหว่างหน่วยงานปกครองท้องถิ่น และองค์กรระดับชาติ แม้ว่าองค์กรระดับชาติไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงแต่สามารถให้การสนับสนุนในด้านวิชาการและการเงินได้

3. หมั่นฝึกฝน: ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะมีความยุ่งยาก สลับซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากขึ้น ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจังและต่อเนื่องด้วยการฝึกอบรม หรือการเรียนรู้เพิ่มทักษะด้วยการปฏิบัติในสนาม

4. รู้ชุมชน: เทศบาลต้องหมั่นศึกษาสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ และสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม ความต้องการของชุมชนทุกด้าน รวมทั้งขอความร่วมมือ และประสานงานกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเพื่อการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้อง ทันสมัย

5. ร่วมใจช่วย: ควรมีการระดมทรัพยากรจากองค์กรท้องถิ่น ด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆให้มาร่วมพัฒนาและรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตน

6. ด้วยสื่อสาร: การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วยรูปสื่อแบบต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ สไลด์ รายการวิทยุ หรือวีดิทัศน์ เป็นต้น

7. สร้างองค์กร: การสร้างองค์กรชุมชนเพื่อควบคุมแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งเทศบาลสามารถให้การสนับสนุนองค์กรชุมชนในด้านข่าวสารข้อมูล และด้านการเงิน

8. ต้องประสาน เทศบาลควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในขั้นตอนของการวางแผน และการปฏิบัติงานในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือการจัดทำโครงการพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ

9. ปฏิบัติ: เทศบาลควรกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตลอดจนแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองให้ชัดเจน รวมทั้งวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มี

Copyright by Mahidol University

การติดตามประเมินผลการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพื่อจะได้ทราบผลสำเร็จ ปัญหาหรืออุปสรรค และมีวิธีการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรค

10. มาตรการกำหนดใช้ได้ผลดี: เทศบาลต้องปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในแต่ละด้านให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยการออกเทศบัญญัติระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ และต้องมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง เช่น การปรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่างๆ เป็นต้น

สำหรับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (2538: 11-12) กล่าวไว้ว่า เทศบาลต้องคำนึงถึงกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่ดี โดยมีระบบที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและเข้าใจกัน ตอบสนองต่อนโยบายได้เป็นอย่างดี เน้นการป้องกันมากกว่าแก้ไข และมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลง และยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง ควรจะประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. นโยบายสิ่งแวดล้อมเมือง การกำหนดนโยบายควรเป็นหน้าที่ของผู้บริหารเทศบาล โดยมีเป้าหมายชัดเจน และมีการทำความเข้าใจให้ตรงกัน หรืออยู่ในทิศทางเดียวกัน ระหว่างผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. โครงสร้างองค์กร บุคลากร และงบประมาณ เป็นกลไกที่จะผลักดันให้เกิดผลในการปฏิบัติ ควรสอดคล้องกับโครงสร้างอื่นๆ และรองรับแผนพัฒนาของเทศบาล และจังหวัด ตลอดจนมีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร การติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3. แผนปฏิบัติการ ในการจัดทำแผนควรเริ่มจากความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการประสานงาน และบรรลุแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง เข้าใจแผนพัฒนาของเทศบาล และของจังหวัด ซึ่งในอนาคตอาจจะผนวกหรือบรรจุไว้ในแผนและนโยบายระดับประเทศ

2.2.2 ความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่

ในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ถือเป็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยแนวคิดและหลักการของเมืองน่าอยู่เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของแนวคิดสาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health Care) และยุทธศาสตร์สุขภาพดีถ้วนหน้า (Health For All) ขององค์การอนามัยโลก แต่เน้นในพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีความหนาแน่นของประชากร และลักษณะของปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และด้านอื่นๆ และจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเมืองทางองค์การอนามัยโลก

Copyright by Mahidol University

จึงหาแนวทางแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในเขตเมือง ซึ่งในครั้งแรกเกิดที่ยุโรป ในปี พ.ศ.2529 โดยได้สร้างเครือข่ายในการดำเนินงานภายใต้โครงการเมืองน่าอยู่ และในปี พ.ศ.2534 ทางองค์การอนามัยโลกได้รับประเทศสมาชิกเพื่อดำเนินการต่อไป ต่อมา พ.ศ.2537 ได้มีการประชุมครั้งแรกที่เมือง โทรอนโต ประเทศแคนาดา ใช้ชื่อการประชุมว่า Healthy Toronto 2000 โดยกลวิธีในการประชุมได้นำผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมพิจารณาหาแนวทางแก้ปัญหาสุขภาพของคนเมืองอย่างเป็นรูปธรรม และในวันอนามัยโลก 7 เมษายน พ.ศ.2539 ได้กำหนดให้เป็นวันของเมืองน่าอยู่ทั่วโลก "Healthy Cities for Better life" เป็นภาษาไทยว่า "บ้านน่าอยู่ เมืองน่าอยู่ อนามัยดี ชีวีสดใส" เพื่อเป็นคำขวัญในการรณรงค์การพัฒนาสุขภาพอนามัย อันจะนำไปสู่สุขภาพดีถ้วนหน้า และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 9, 2542: 19)

ประเทศต่างๆ ได้นำแนวคิดของโครงการเมืองน่าอยู่ไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมแตกต่างกันไป ตั้งแต่เมืองขนาดเล็กๆ เช่น เมืองมานูเคา (Managua city) ประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งมีผู้นำท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ สู้กับอุปสรรคต่างๆ จนประสบความสำเร็จ เมืองที่มีขนาดใหญ่ เช่น เมืองลิเวอร์พูล (Liverpool city) ประเทศอังกฤษ ได้นำแนวความคิดเมืองน่าอยู่ไปใช้ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนจนประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน เครือข่ายเมืองและชุมชนน่าอยู่ (Healthier Cities and communities) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการดำเนินงาน โดยติดต่อกันเองโดยตรงและติดต่อกับสำนักงานองค์การอนามัยโลก นอกจากนี้ยังมีอีกหลายเมืองที่นำโครงการเมืองน่าอยู่ไปปฏิบัติโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติการ 21 ของท้องถิ่น (Local Agenda 21) เช่น เมืองอดิไลด์ (Adelaide) และนอร์ลุงกา (Noarlunga) ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) โดยถือว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจะต้องมีการพัฒนาไปพร้อมๆ กันทุกด้าน รัฐบาลท้องถิ่นและประชาชนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร, 2538: 9)

สำหรับความหมายของเมืองน่าอยู่นั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ในลักษณะที่คล้ายๆ กัน คือหมายถึง กระบวนการที่จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคมอย่างต่อเนื่อง และพร้อมที่จะให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้มีคุณภาพของชีวิตที่ดีที่สุด ร่วมกันสร้างภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต ผู้ให้ความหมายในลักษณะนี้ได้แก่ ศาสตราจารย์แมคคาวน์ (Mckeown อ้างใน ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 9, 2542: 19), สมชาย ดุรงค์เดช (2540: 14) แฮนคุค และดุห์ล (Hancook and Duhl, 1988: 79) และองค์การอนามัยโลก อ้างใน ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร (2538: 1-2) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2542) ยังกล่าวอีกว่า ชุมชนที่น่าอยู่จะต้องเป็นชุม

Copyright by Mahidol University

ชนที่เข้มแข้ง มีสังคมที่เอื้ออาทร มีความสะดวกปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง และมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

กลุ่มที่มองว่าเมืองน่าอยู่ต้องเป็นเมืองที่สะอาด เมืองสบาย เมืองทำมาหากิน เป็นเมืองที่คนอยู่แล้วคึกคัก มีสีสัน มีชั้นเชิง เห็นว่าลักษณะของเมืองที่น่าอยู่ควรเป็นเมืองที่มนุษย์อยู่แล้วมีความสุขด้วยปัจจัยทางสังคม กายภาพ สิ่งแวดล้อมและศิลปกรรม ได้แก่ ขวัญสรวง อติโพธิ และชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ (2539: 79) และ ลือชา วนรัตน์ (2542: 79) ยังมองถึง กระบวนการของเมืองน่าอยู่เป็นอนิจจัง คือ มีเกิดขึ้น คงอยู่ และดับไปของกิจกรรมต่างๆ และเกิดขึ้นใหม่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด จึงต้องมีการติดตามเฝ้าดู ความสุข ความพึงพอใจของคนในชุมชนนั้น ตลอดจนผู้มาเยือนเป็นระยะๆ

สาเหตุที่เกิดแนวคิดในการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่นั้น เนื่องมาจากในชุมชนเมืองมีปัญหา คือ สุขภาพของประชาชนผู้ยากจน โดยเฉพาะประชาชนผู้ด้อยโอกาสในเขตเมือง ความบกพร่องด้านการบริการขั้นพื้นฐาน รวมทั้งที่อยู่อาศัย และมลภาวะแวดล้อมที่เป็นอันตราย ขาดโครงการส่งเสริมสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นไม่สามารถรับผิดชอบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของประชาชน ซึ่งเมืองที่จะน่าอยู่ได้นั้นต้องจัดหาสิ่งต่อไปนี้ให้แก่ชุมชน ได้แก่ อาหารมีความปลอดภัยและพอเพียง อากาศไม่มีมลพิษ น้ำดื่มที่สะอาด สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ดี ที่อยู่อาศัยเหมาะสม ไม่มีผู้ยากจน และมีสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อม เขต 9, 2542: 19)

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ความหมายของเมืองน่าอยู่เพื่อใช้ในงานพัฒนาชุมชนเมือง จึงหมายถึง เมืองที่มีการพัฒนาและปรับปรุงลักษณะทางด้านกายภาพและสังคม ตลอดจนชุมชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพสังคม พร้อมที่จะร่วมกันพัฒนาสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชน อันจะส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ซึ่งลักษณะของเมืองน่าอยู่นั้นทางองค์การอนามัยโลก ได้กำหนดไว้ 11 ประการ (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 9, 2542: 19-20) คือ

1. การรักษาความสะอาดด้านกายภาพ และสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ รวมทั้งคุณภาพของที่อยู่อาศัย
2. ระบบนิเวศน์ที่ยึดโยงการอยู่ร่วมกันระหว่างพืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อมที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและยั่งยืนนาน
3. ชุมชนมีความเกื้อกูลและไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน

Copyright by Mahidol University

4. ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนด ควบคุมและตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัยและความกินดีอยู่ดี

5. การตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน (อาหาร น้ำ ที่พักอาศัย รายได้ ความปลอดภัยและการมีงานทำ) สำหรับประชาชนในชุมชนเมืองทุกคน

6. มีกลไกการระดมความคิดเห็น ประสบการณ์ และทรัพยากรอันหลากหลายจากการประสานงาน การติดต่อ และการทำงานร่วมกัน

7. เป็นเมืองที่มีระบบเศรษฐกิจหลากหลาย มีชีวิตชีวา และมีนวัตกรรมอยู่เสมอ

8. เสริมสร้างการเชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรม สภาพทางชีวภาพอันดีงาม รวมทั้งเอกลักษณ์ของกลุ่มชนในชุมชนของแต่ละชุมชน

9. ให้มีรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

10. ให้มีระบบการดูแลความเจ็บป่วยที่เหมาะสมสำหรับประชาชนทุกคน

11. มีสภาวะสุขภาพของประชาชนในระดับดีมากคือ มีสุขภาพอนามัยในระดับสูง และอัตราการเจ็บป่วยในระดับต่ำ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ป. จ: 11-12) ได้กำหนดองค์ประกอบของเมืองน่าอยู่ไว้ 4 ประการใหญ่ๆ โดยครอบคลุมตามลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางองค์การอนามัยโลกได้กำหนดขึ้น ดังนี้คือ

1. ความน่าอยู่ที่ครอบคลุมถึงความสงบ สะดวก สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบ มีสภาพแวดล้อมที่ดี ร่มรื่น มีแม่น้ำสำคลองใสสะอาด ปราศจากมลภาวะ มีการจัดการผังเมืองที่ดี รักษาเอกลักษณ์ของเมืองและมรดกทางวัฒนธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านการศึกษา สาธารณูปโภค มีความสะดวกในการคมนาคมติดต่อและดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีการรับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วรอบด้าน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นชุมชนที่มีระเบียบวินัย เคารพกติกา ไม่ละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ มีองค์ความรู้ที่ชุมชนสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อมานาน เช่น ตำราสมุนไพร ศิลปหัตถกรรม มีการคิดค้น ประยุกต์ใช้และสร้างความรู้ใหม่ๆ ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง

Copyright by Mahidol University

3. เศรษฐกิจรากฐานเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มอาชีพร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สร้างผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนที่ใช้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เชื่อมโยงธุรกิจชุมชนกับธุรกิจขนาดย่อมเพื่อให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้

4. การบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ โปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ขณะเดียวกันภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน เป็นสังคมที่มีความเท่าเทียมกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน และมีศีลธรรมจริยธรรมที่ดี

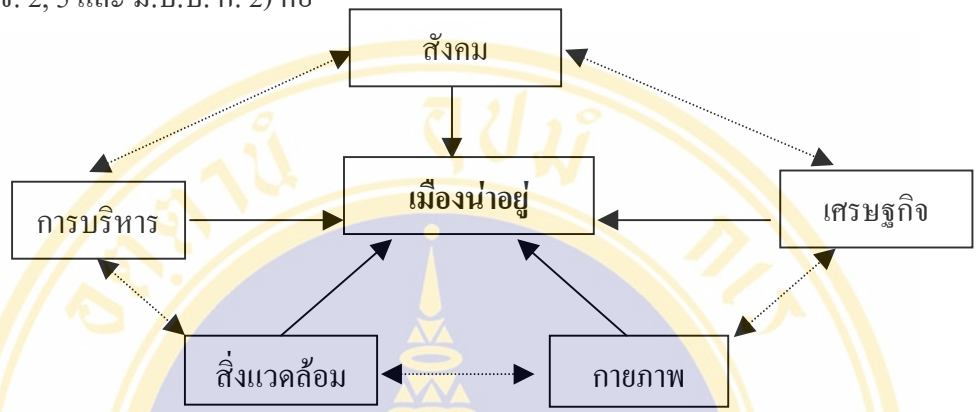
สรุปได้ว่า ลักษณะหรือองค์ประกอบของเมืองน่าอยู่นั้นทั้งองค์การอนามัยโลก และสำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดไว้นั้นมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันหลายประการ โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ ให้เมืองและชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน โดยมีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความต้องการของคนในชุมชนนั้นๆ

ซึ่งทาง สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ป. จ: 21) กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า เมืองน่าอยู่เป็นเรื่องที่ทำได้ทุกระดับ และในทุกพื้นที่ตั้งแต่ในเมืองจนถึงชนบทหมู่บ้าน โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นการริเริ่มของใคร แต่ต้องอาศัยความร่วมมือของภาคีต่างๆ โดย *"ภาคประชาชน"* ต้องตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการพัฒนา รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่เพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในสังคม *"ภาคราชการ"* ที่มีทั้งบุคลากร งบประมาณ และอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการและสนับสนุนการพัฒนา จึงต้องมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล มีการผลักดันนโยบายอย่างต่อเนื่องโปร่งใส และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำในการกำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง *"องค์กรพัฒนาเอกชน"* เป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน คอยประสานงานระหว่างกลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงาน และนักวิชาการในการจัดการปัญหาชุมชน โดยให้ชุมชนได้คิดเอง ทำเอง *"ภาคเอกชน"* สามารถสร้างประโยชน์แก่สังคม และมีความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร เช่น ความรู้ บุคลากร เงินทุน เป็นต้น *"นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ"* ให้ข้อชี้แนะ จุดประกายความคิด ให้ความรู้ทางวิชาการ ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจเมืองมีข้อขัดแย้งต่างๆ เกิดขึ้นในสังคม และ *"สื่อมวลชน"* มีบทบาทในการสะท้อนปัญหาข้อเท็จจริงในสังคม สามารถชี้แนะ ติดตามตรวจสอบการแก้ปัญหาของส่วนต่างๆ อย่างมีความรับผิดชอบ

ถ้าจะกล่าวถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ตามทัศนะของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยทั้งในเขตเมืองและชนบทที่มีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี มีสังคมที่เอื้ออาทร มีชุมชนเข้มแข็ง มีความสะดวกสบาย ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจที่มั่น

Copyright by Mahidol University

คง มีวัฒนธรรมและจิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองและชุมชนด้วยความร่วมมือ ร่วมใจของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของเมืองทุกระดับ โดยคุณลักษณะสำคัญของเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ครอบคลุมและผสมผสานระหว่างปัจจัยแวดล้อม 5 ด้านด้วยกัน (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ข: 2, 5 และ ม.ป.ป. ก: 2) คือ

ภาพที่ 2-1 ปัจจัยของเมืองน่าอยู่

ที่มา : สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ก: 2)

จากแผนภาพที่ 2-1 สามารถอธิบายได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านสังคม ประชาชนได้รับการศึกษา ความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว การบริการสาธารณสุขต้องเพียงพอ และสะดวก มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต โดยได้รับการคุ้มครองทางด้านชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนภาคีทุกระดับมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมือง

2. ด้านเศรษฐกิจ มีบรรยากาศสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า

3. ด้านกายภาพ มีระเบียบการวางผังเมืองอย่างชัดเจน วางแผนและจัดบริการโครงสร้างพื้นฐาน มีระบบคมนาคมขนส่งที่สะดวก ปลอดภัย และไม่สิ้นเปลือง มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียว และมีระบบกำจัดน้ำเสีย กำจัดขยะ

4. ด้านสิ่งแวดล้อม มีการควบคุมมลภาวะทางน้ำ อากาศ ดิน และความดังของเสียง มีจิตวิญญาณและสุนทรีทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานพอเพียง

5. ด้านการบริหารและการจัดการ มีความโปร่งใสและยุติธรรม มีประสิทธิภาพและยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ดังนั้นลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนนั้นประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อม ต้องมีการจัดการสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่ดี ลดการเกิดมลภาวะที่เป็นผลต่อระบบนิเวศ

Copyright by Mahidol University

ใช้สภาพแวดล้อมและทรัพยากรเท่าที่จำเป็น ไม่ก่อให้เกิดภาระแก่คนรุ่นต่อไปในการแก้ปัญหา และประชาชนมีความเท่าเทียมกัน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และสภาพแวดล้อม ด้านสังคม ควรมีสภาพแวดล้อมสังคมที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และมีสิทธิเท่าเทียมกันในการใช้สิ่งบริการ และด้านเศรษฐกิจ ต้องมีสภาพเศรษฐกิจที่ดี มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ เทศบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีรายได้นำไปพัฒนาพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ก: 1)

นอกจากนี้สำนักงานเทศบาล (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ก: 3) ยังมององค์ประกอบของเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ที่แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความน่าอยู่ด้านคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย การมีการศึกษาหาความรู้ และได้รับข้อมูลข่าวสาร การบริการสาธารณสุขที่ดีและพอเพียง การจัดการทางกายภาพและบริการโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ มีระบบการจราจรที่สะดวกและปลอดภัย ทั้งยังมีการจัดการสิ่งแวดล้อมและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความน่าอยู่ด้านวิถีชีวิต ควรมีการส่งเสริมสิทธิพื้นฐานของประชาชน ส่งเสริม รักษา และฟื้นฟูมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2. ความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน มีระบบเศรษฐกิจที่สมดุลและเหมาะสม

3. ความเป็นประชารัฐ การบริหารจัดการในภาครัฐ ต้องมีความโปร่งใสและยุติธรรม มีประสิทธิภาพ คล่องตัว ยึดประโยชน์ของสาธารณชน และมีการทำงานแบบพหุภาคีและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการพัฒนา ทั้งยังต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาเมืองและชุมชน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ อาจเริ่มตั้งแต่บุคคล 2-3 คนที่มีความสนใจในการหาแนวทางใหม่ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเมือง โดยที่บุคคลเหล่านี้อาจจะเป็นนายกเทศมนตรี ผู้บริหารระดับสูง ผู้รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ หรือผู้นำในชุมชน ซึ่งมีความเชื่อว่าเมืองของตนจะสามารถเป็นเมืองที่ดีขึ้นได้ โครงการเมืองน่าอยู่เป็นกระบวนการที่ไม่ได้มีเป้าหมายเฉพาะด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนเท่านั้น แต่ยังตระหนักถึงการหาแนวทางในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลครอบคลุมปัญหาอื่นๆ ของเมือง โดยในการดำเนินงานจะเริ่มจากกิจกรรมที่มีความสำคัญสูงและตรงกับความต้องการของประชาชน ลักษณะของกิจกรรมในขบวนการเมืองน่าอยู่ ควรเป็นการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสุขภาพ การให้บริการสาธารณสุขและการแพทย์ และการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่จะประสบผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลต่างๆ (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 9, 2542 : 1-17) ดังต่อไปนี้

Copyright by Mahidol University

1. ความมุ่งมั่นและสัญญาทางสาธารณสุข (Commitment to Health) โดยมีการกำหนดนโยบายที่มีความมุ่งมั่นและให้สัญญากับประชาชนในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

2. การตัดสินในทางการเมืองร่วมกัน (Political decision-making)

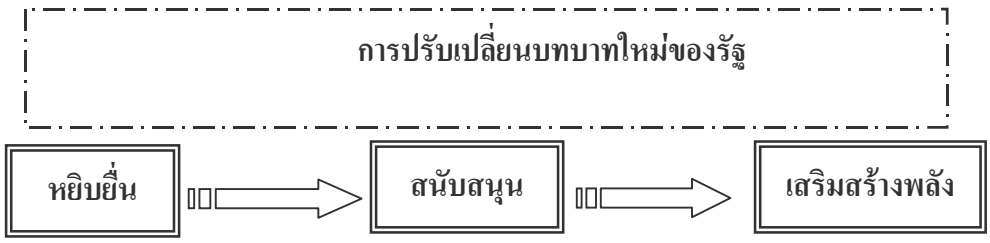
3. การสร้างกลไกการประสานงาน และการทำงานร่วมกัน (Intersectional Action) ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรวิชาชีพต่างๆ ในชุมชน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation)

5. นวัตกรรม (Innovation) มีการเปิดโอกาสให้มีการทดลองแนวคิดใหม่ๆ ในการปฏิบัติงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาไปในแนวทางที่ดีกว่า

6. การมีนโยบายของรัฐในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจนในทุกหน่วยงาน (Healthy Public Policy)

ดังนั้น การดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่จะประสบผลสำเร็จได้ด้วยปัจจัยที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดสำหรับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเมือง เพื่อการเป็นเมืองน่าอยู่และยั่งยืนนั้น ทางสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2545: 4-2 ถึง 4-8) กล่าวไว้ว่า การที่เมืองจะเป็น “เมืองน่าอยู่และยั่งยืน” ดูได้จากการที่ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข มั่นคง ปลอดภัย สะดวกสบายทั้งที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากมลพิษ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง การมีงานและรายได้ที่เพียงพอต่อการครองชีพ สภาพสังคมที่สงบสุข รวมถึงการมีระบบเศรษฐกิจการเมืองที่มั่นคง โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและร่วมติดตามความสำเร็จ ภายใต้การสนับสนุน ร่วมมือ ร่วมใจอย่างจริงจังและต่อเนื่องจากส่วนราชการและองค์การต่างๆ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดที่ควรจะเริ่มลงมือทำตั้งแต่แรกคือ “การสร้างวิสัยทัศน์และจิตสำนึกของบุคลากรทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคีชุมชนในเมืองให้มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทใหม่ในการพัฒนาเมืองเพื่อเมืองที่น่าอยู่” ดังแผนภาพที่ 2-2 โดยกิจกรรมในการสร้างจิตสำนึกเป็นการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่รัฐและชุมชนเข้าใจในบทบาทใหม่ และเกิดความอยากที่จะพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการจัดสัมมนา การศึกษาดูงาน การจัดทำสื่อให้ความรู้

ภาพที่ 2-2 บทบาทใหม่ในภาครัฐ

ที่มา : สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2545: 4-3)

Copyright by Mahidol University

เมื่อประชาชนมีจิตสำนึก และรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองของตน ยุทธศาสตร์ที่จะดำเนินการต่อไปคือ "สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม หรือการจัดตั้งเป็นประชาสังคม และจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน" ด้วยการผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มและความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายที่เรียกว่า “พหุพาคี” ซึ่งประกอบด้วยชุมชน รัฐ นักวิชาการ องค์กรเอกชน และองค์กรธุรกิจ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อให้กระบวนการพัฒนาเกิดผลในทางปฏิบัติ ส่วนยุทธศาสตร์สุดท้ายคือ “การสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มประชาสังคมที่ก่อตั้งขึ้น” ด้วยการสร้างเครือข่ายเพื่อขยายความร่วมมือไปยังกลุ่มหรือองค์กรหรือประชาสังคมอื่นๆ เพื่อให้มีโครงสร้าง แนวทางในการทำกิจกรรมพัฒนาอย่างมีระบบและต่อเนื่อง และขยายความร่วมมือไปในระดับที่กว้างขึ้นทั้งภาครัฐ ธุรกิจเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา สื่อมวลชน และองค์กรประชาชน

ในการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ จะต้องมองให้ครบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการบริหารจัดการ เมืองน่าอยู่ ไม่ใช่สิ่งที่คงที่แต่จะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีความเป็นกระบวนการ เป็นระบบที่มีความซับซ้อน ควบคุมได้ยาก และในปัจจุบันก็มีหลายหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องของเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ โดยโครงการเมืองน่าอยู่ที่ดำเนินการในประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545 ง: 1-12 และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2542: 22-35) ได้แก่

1. *โครงการเมืองน่าอยู่ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข* เป็นโครงการที่ดำเนินการในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนร่วมมือพัฒนาให้มีสุขภาพดี ดำรงชีวิตอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัยจากมลพิษและเอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี โดยยึดหลักการ AFP คือ Area, Function and Participation ซึ่งเป็นการประสานพื้นที่ การประสานภารกิจ โดยดำเนินการควบคู่ไปทั้งการพัฒนาคน พัฒนาสิ่งแวดล้อม รพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมือง รวมถึงประสานความร่วมมือของประชาชนหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ต้องมีความสัมพันธ์กับความต้องการของชุมชน เพื่อให้ประสบความสำเร็จ

2. *โครงการบ้านน่าอยู่ เมืองน่าอยู่ จังหวัดชลบุรี* โดยกลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อม และอาชีวอนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี ซึ่งใช้หลัก AFP มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนายกระดับอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดี สะอาด ปลอดภัย ปราศจากมลพิษ โดยมีรูปแบบการพัฒนาที่ผสมผสาน สอดคล้อง มีการประสานงานที่ดีขององค์กรท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน ควบคุม ตัดสินใจแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กระทบต่อสุขภาพ

Copyright by Mahidol University

3. โครงการเมืองคุณย่าน่าอยู่ จังหวัดนครราชสีมา มีกลวิธีหลัก 3 ประการ เพื่อให้เกิดการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพได้แก่ สนับสนุนให้ประชาชนเกิดความตระหนักในความสำคัญ สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดการทำงานร่วมกัน และเสริมสร้างศักยภาพให้ประชาชนถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนด

4. โครงการเมืองน่าอยู่เขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ศึกษาข้อมูลเพื่อหาสภาพปัญหาทั้งบวกและลบ ข้อจำกัดในการดำเนินงาน และสิ่งที่กำลังดำเนินงาน โดยใช้มุมมองของชุมชนเอง และใช้หลัก AFP

5. โครงการกรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่ เป็นโครงการนำร่องเมืองน่าอยู่ในปี พ.ศ.2537 จำนวน 3 เขตคือ เขตยานนาวา เขตสาธร และเขตบางคอแหลม โดยมีเป้าหมายเพื่อแสวงหาความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนาเมือง เป็นการนำร่องในการพัฒนาท้องถิ่นตัวอย่างให้เกิดผลที่ยั่งยืนและยาวนาน ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคองค์กรเอกชน และประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ที่มีสุขภาพที่ดี โดยอาศัยการพัฒนาที่อยู่ สถานที่ทำงาน โรงเรียน ภัตตาคาร และร้านอาหารริมทาง โดยมีแนวทางการปฏิบัติตามกระบวนการขององค์การอนามัยโลกทั้ง 20 ขั้นตอนมาประยุกต์ใช้ และในปัจจุบันมีการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ในทุกเขตทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะ การสร้างเตาเผาศพเพื่อลดมลพิษ การติดตั้งสถานีตรวจวัดอากาศหน้าสำนักงานเขตราชเทวี การเพิ่มรถขยะ จัดทำธนาคารขยะของชุมชน ศูนย์รีไซเคิล การปรับปรุงทางเดินเท้าเพื่อลดฝุ่น เป็นต้น

6. โครงการยะลาเมืองน่าอยู่ จังหวัดยะลา ซึ่งทางเทศบาลนครยะลา มีเป้าหมายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาสิ่งแวดล้อม พัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชน พัฒนาคนและพัฒนาอาชีพ ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

7. โครงการสงขลาเมืองน่าอยู่ มีการปูพื้นฐานทางด้านจิตใจของคนในชุมชน 3 ด้าน คือ การสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมถึงการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างเมืองน่าอยู่

8. ประชาคมเมืองอุทัย: ทำเมืองอุทัยให้น่าอยู่ เริ่มต้นจากกลุ่มอนุรักษ์ห้วยขาแข้ง ต่อมาได้รวมภาคต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรเอกชน ร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ 6 ด้านคือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศิลปกรรม การเกษตรยั่งยืน การป้องกันยาเสพติด การเมืองภาคประชาชน การศึกษาและการจัดการองค์กร และเครือข่ายองค์กรการเงินและธุรกิจ

9. ประชาคมปัตตานี ได้พัฒนาการเรียนรู้สู่เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่โดยใช้แนวความคิดของสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาของ นพ.ประเวศ วะสี ใช้ในการแก้ปัญหาโดยแบ่งการทำงานทั้ง 3 ด้านคือ สร้างองค์ความรู้จากการทำงาน เคลื่อนสังคมโดยใช้มิติใหม่ และเชื่อมโยง

Copyright by Mahidol University

ระหว่างภาคราชการ การเมือง และพหุภาคีต่างๆ ใช้เทคนิค Future Search Conference เป็นการหาคุณค่าเชิงบวกซึ่งกันและกัน เพื่อนำมาเป็นพลังเชื่อมสังคม

10. การพัฒนาเมืองน่าอยู่ของเทศบาลตำบลรือเสาะ พบอุปสรรคในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ เนื่องมาจากเป็นเทศบาลเล็ก งบประมาณและบุคลากรน้อย การผลักดันเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหารและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องยาก ผู้บริหารและข้าราชการประจำมีความเข้าใจไม่ตรงกัน เปลี่ยนตำแหน่งบ่อย ขาดความต่อเนื่องในการบริหาร กฎหมายและระเบียบราชการไม่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนเห็นว่าการทำให้เมืองน่าอยู่เป็นหน้าที่ของเทศบาล

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และจากการดำเนินงานของหน่วยที่กล่าวไปแล้วนั้น พบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จในการจัดประชาคมเพื่อทำเมืองให้น่าอยู่ ตลอดจนแต่ละหน่วยงานก็มีกิจกรรมในการดำเนินงานแตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตามทุกหน่วยงานต่างก็มีเป้าหมายหลักอย่างเดียวกันคือทำเมืองให้น่าอยู่และยั่งยืนเหมือนกัน

นอกจากนี้ นพ.ดำรง บุญยืน ประธานอนุกรรมการประสานการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน: เมืองน่าอยู่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545 ง: 11) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาเมืองน่าอยู่ประสบความสำเร็จสรุปจากการนำเสนอผลการดำเนินงานจากหน่วยงานดังกล่าวได้แก่ ภาวะผู้นำที่มีความสามารถในการปฏิรูปหลักคิด ปฏิรูประบบ ให้มีการบริหารโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนและสาธารณะ การปฏิรูปการเรียนรู้ของ “คน” ในทุกภาคส่วนในสังคม จะต้องคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และมีการพัฒนา รัฐต้องลดอำนาจผูกขาดทางความคิด เพื่อส่งเสริมให้คนได้คิด ได้ร่วมแก้ปัญหาและนำแนวคิดไปปฏิบัติ และเรียนรู้ความสำเร็จและความล้มเหลวด้วยตนเอง รวมถึงการปรับระบบกฎหมายให้เอื้อ และ เชษฐพันธุ์ กาฬแก้ว ผู้อำนวยการสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 ค: 27) ก็ได้กล่าวถึงปัจจัยหลักที่ทำให้เมืองน่าอยู่ประสบผลสำเร็จมี 3 องค์ประกอบ คือ ชุมชนเข้มแข็ง มีความพร้อม ความเข้าใจ มีการรวมกลุ่มกัน (Peopleware) องค์กรปกครองท้องถิ่นบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Hardware) และมีการกระจายอำนาจและกระจายงบประมาณลงสู่ท้องถิ่น มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี วิชาการ องค์กรความรู้ (Software) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ให้ประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีตัวชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมการดำเนินงาน ซึ่งทางองค์การ

Copyright by Mahidol University

อนามัยโลกได้กำหนดดัชนีชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่ไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลเมืองน่าอยู่ โดยจัดกลุ่มดัชนีชี้วัดไว้ 4 กลุ่มคือ

1. *ดัชนีชี้วัดด้านสุขภาพ (Health Indicators)* ประกอบด้วย อัตราการตายของประชาชน (ในทุกสาเหตุ) และอัตราการตายของประชาชนด้วยสาเหตุต่างๆ ในรอบปี ร้อยละของเด็กแรกคลอดที่มีน้ำหนัก 2.5 กิโลกรัม หรือน้อยกว่า 2.5 กิโลกรัม

2. *ดัชนีชี้วัดด้านบริการสาธารณสุข (Health Service Indicators)* ประกอบด้วย จำนวนรายการขององค์การที่ช่วยตัวเองที่มีอยู่ จำนวนโครงการที่ใช้การสนับสนุนสำหรับองค์การซึ่งช่วยตัวเองที่มีอยู่ จำนวนโครงการด้านการให้สุขศึกษาที่มี จำนวนร้อยละของเด็ก 6 ปี ที่ได้รับภูมิคุ้มกันโรคครบ จำนวนแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปต่อประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จำนวนพยาบาลต่อประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองนั้น จำนวนร้อยละของการครอบคลุมประชากรผู้ซึ่งมีประกันสุขภาพ จำนวนร้อยละของประชากรที่สามารถเข้าถึงบริการด้านการแพทย์เมื่อเกิดกรณีฉุกเฉินได้ภายใน 30 นาที โดยรถยนต์ การให้บริการด้านสาธารณสุขมูลฐานที่เพียงพอกับชนกลุ่มน้อยที่ใช้ภาษาอื่นที่แตกต่างออกไปจากภาษากลางที่ใช้ในเมือง การสื่อสารและให้ข่าวสารด้านสุขภาพกับประชาชน และจำนวนของคำถามด้านสุขภาพที่ถูกถามในสภาเทศบาลเมืองทุกๆ ปี (City Council)

3. *ดัชนีชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Indicators)* ประกอบด้วย มลพิษทางอากาศ คุณภาพของน้ำซึ่งปราศจากเชื้อโรค คุณภาพของน้ำซึ่งปลอดจากสารเคมี ร้อยละของน้ำเสียซึ่งได้รับการบำบัด ดัชนีของคุณภาพน้ำในการจัดเก็บของเสียจากบ้านเรือน ดัชนีของคุณภาพน้ำในการบำบัดของเสียจากบ้านเรือน ดัชนีระดับของมลพิษซึ่งประชากรได้รับ จำนวนน้ำดื่มที่ประชากรในเมืองใช้ต่อวัน พื้นที่สีเขียวโดยประมาณในเมือง การเข้าถึงพื้นที่สีเขียวของสาธารณชนในเมือง สัดส่วนพื้นที่ของบริเวณอุตสาหกรรมที่ไม่ได้ทำประโยชน์แล้วกับพื้นที่ของเมือง สถานที่อำนวยความสะดวกในการเล่นกีฬาและการพักผ่อน พื้นที่ถนนสำหรับคนเดิน การจัดเครือข่ายการขนส่งสาธารณะเพื่อการควบคุมประชากร เนื้อที่ในการอยู่อาศัย บ้านที่อยู่อาศัยซึ่งถูกสุขลักษณะ (มีส่วนห้องน้ำในบ้าน) สถานบริการฉุกเฉิน รวมถึงสถานบริการทางการแพทย์

4. *ดัชนีชี้วัดด้านเศรษฐกิจสังคม (Socioeconomic Indicators)* ประกอบด้วย จำนวนตารางเมตรของที่อยู่อาศัยต้อประชากรที่อาศัยในเมือง ร้อยละของประชากรที่อาศัยในเคหสถานที่ต่ำกว่ามาตรฐาน การประมาณจำนวนของประชากรที่ไร้ที่อยู่อาศัย อัตราคนว่างงาน อัตราคนขาดงานจากสภาวะสุขภาพ ร้อยละของครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าระดับคนยากจนของชาติ ร้อยละของการจ้างงานซึ่งจัดอยู่ในระดับ 1 ใน 10 ของงานที่สำคัญต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละของผู้อาศัยในบ้านเพียงคนเดียว ร้อยละของครอบครัวเดี่ยว ร้อยละของเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ อัตราของประชากรที่ไม่รู้หนังสือ ร้อยละของงบ

Copyright by Mahidol University

ประมาณของเมืองที่นำมาใช้ในด้านสุขภาพ และกิจกรรมทางสังคม อัตราการฆาตกรรม ร้อยละของที่พักอาศัยสำหรับประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งมีการจัดระบบเตือนภัยฉุกเฉิน ระบบหลักในการเตือนภัยฉุกเฉินตลอด 24 ชั่วโมง ร้อยละของเด็กเล็กซึ่งกำลังรอการช่วยเหลือเลี้ยงดูโดยรัฐ หญิงวัยกลางคนตั้งครรภ์และให้กำเนินบุตรคนแรก อัตราการแท้งซึ่งสัมพันธ์กับจำนวนเด็กเกิด ร้อยละของประชากรอายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องคดีอยู่ในระยะการเฝ้าระวังของตำรวจ จำนวนผู้พิการซึ่งประกอบอาชีพเปรียบเทียบกับประชากรที่ทำงาน ไม่พิการ และมีวัยเดี่ยวกัน

ดัชนีชี้วัดดังกล่าวนี้ ในแต่ละพื้นที่ควรมีการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2542: 39-41)

สรุปได้ว่า ในการดำเนินการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ในการศึกษาครั้งนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบภายในชุมชน ตั้งแต่ลักษณะทางกายภาพ สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ คุณภาพสิ่งแวดล้อม กระบวนการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาล และการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกรอบที่ผู้ทำการศึกษาได้สรุปไว้ ซึ่งสามารถบ่งบอกศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ของเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ได้

2.3 พื้นที่ศึกษา เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

จังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 7,838.592 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,899,100 ไร่ คิดเป็นรอยละ 4.62 ของพื้นที่ภาคเหนือ ติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดแพร่ และน่าน
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดพิษณุโลกและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดสุโขทัย (สำนักงานสถิติจังหวัดอุตรดิตถ์, 2544 ก:ก)

สำหรับเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ได้รับการสถาปนาเป็นเทศบาล เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2478 โดยมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะสุขาภิบาล ซึ่งขณะนั้นขึ้นกับมณฑลพิษณุโลก เป็นเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ มีพื้นที่รับผิดชอบ 2.03 ตารางกิโลเมตร สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์เดิมเป็นอาคารไม้ชั้นเดียวอยู่ข้างโรงเรียนอุตรดิตถ์ดรุณี ซึ่งเป็นโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด ต่อมา ปี พ.ศ.2505 ได้ย้ายตัวสำนักงานมาตั้งอยู่ที่ถนนประชานิมิตรอันเป็นที่ตั้งในปัจจุบัน วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2516 ได้มีพระราชกฤษฎีกาขยายเขตเมืองเพิ่ม เดิมมีพื้นที่ 2.03 ตารางกิโลเมตร ขยายเขตเมืองเพิ่มเป็น 13.49 ตารางกิโลเมตร จนมาถึงปัจจุบัน โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังแผนภาพที่ 2-4

Copyright by Mahidol University

ภาพที่ 2-3 แสดงที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่มา : ที่ว่าการปกครองจังหวัดอุตรดิตถ์

Copyright by Mahidol University

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์
ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ แม่น้ำน่าน
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง

พื้นที่และอาณาเขตติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา ป่าเซ่า คุ้งตะเภา และบ้านเกาะ เขตอำเภอเมืองจังหวัดอุตรดิตถ์ (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ก : 6)

2.3.1 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา

อุตรดิตถ์ มีลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ที่ราบลุ่มแม่น้ำเกิดอยู่บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำน่านและลำน้ำสาขาที่ไหลบรรจบกับแม่น้ำน่าน พื้นที่ส่วนใหญ่ค่อนข้างเรียบ ความสูงของพื้นที่ประมาณ 50-100 เมตรจากระดับน้ำทะเล

2. ที่ราบระหว่างหุบเขาและบริเวณลูกคลื่นลอนลาด อยู่ต่อเนื่องจากที่ราบลุ่มแม่น้ำทางเหนือ และด้านตะวันออกของจังหวัด มีความสูงระหว่าง 100-400 เมตรจากระดับน้ำทะเล

3. เขตภูเขาและที่สูง พบมากประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่จังหวัด มีความสูงของพื้นที่ระหว่าง 400-1,000 เมตร ในบริเวณด้านเหนือและด้านตะวันออกของจังหวัด

ภายในพื้นที่เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์และพื้นที่ข้างเคียง มีแหล่งน้ำที่สำคัญ คือ

1. แม่น้ำน่าน มีต้นกำเนิดมาจากดอยภูแว เขาหลวงพระบาง ซึ่งเป็นที่กั้นพรมแดนระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปปช.) ในอำเภอปัว จังหวัดน่าน ไหลเข้าสู่อุตรดิตถ์ที่อำเภอท่าปลา ลงมาทางตอนใต้ผ่านอำเภอเมือง และไหลผ่านด้านตะวันออกของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ไปสู่อำเภอตรอน อำเภอพิชัย แล้วเข้าสู่จังหวัดพิษณุโลก ประชาชนบริเวณข้างเคียงที่แม่น้ำไหลผ่านใช้น้ำกับลำน้ำน่านเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตรกรรม

2. คลองโพ ไหลมาจากด้านเหนือของตัวเมือง ขนานกับแม่น้ำน่าน บรรจบกับลำน้ำที่ไหลมาจากทิศตะวันตกของตัวเมือง และไหลลงสู่ทิศใต้แล้วแยกออกเป็นลำน้ำ 2 สาย คลองโพได้ถูกใช้เป็นแหล่งรับน้ำ ทั้งน้ำฝนและน้ำเสียจากพื้นที่บางส่วนของตัวเมืองอุตรดิตถ์

3. บึงสาธารณะ ทางบริเวณด้านใต้ของตัวเมืองอุตรดิตถ์ มีบึงสาธารณะที่บางส่วนของบึงเป็นแนวเขตด้านใต้ของเทศบาล และเชื่อมกับแม่น้ำน่านในบริเวณเดียวกันกับที่คลองโพไหลออกสู่แม่น้ำน่าน (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ก: 6-7)

Copyright by Mahidol University

อุตรดิตถ์มีภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู (Tropical Savannah Climate) โดยระยะช่วงฝนสลับกับช่วงอากาศแห้งแล้งแตกต่างกันชัดเจน เนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูง ทำให้อากาศร้อนจัดในฤดูร้อน และหนาวจัดในฤดูหนาว ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม-พฤษภาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 35 องศาเซลเซียส ฤดูฝนระหว่างเดือนมิถุนายน-ตุลาคม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,243 มิลลิเมตรต่อปี และฤดูหนาวระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ย 15-17 องศาเซลเซียส (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ก: 7)

2.3.2 สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของพื้นที่ศึกษา

จังหวัดอุตรดิตถ์แบ่งเขตการปกครองเป็น 9 อำเภอ 64 องค์การบริหารส่วนตำบล 570 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 16 เทศบาลตำบล และ 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ก: 3) โดยในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีทั้งหมด 23 ชุมชน มีประชากรทั้งสิ้น 41,920 คน เป็นชาย 21,226 คน หญิง 20,278 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดอุตรดิตถ์, 2544 ก: 1-2) โดยมีรายละเอียดของแต่ละชุมชนดังตารางที่ 2-1

ประชากรร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการปศุสัตว์ รองลงมาเป็นอุตสาหกรรม การค้าส่ง-การค้าปลีก การบริการและเหมืองแร่ มีพรมแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวถึง 135 กิโลเมตร มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่คือ แม่น้ำน่าน และเขื่อนสิริกิติ์ ในปี พ.ศ.2540 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 38,235 บาทต่อปี เป็นอันดับที่ 48 ของประเทศ รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการเกษตรมากที่สุด ร้อยละ 23.93 รองลงมาเป็นอุตสาหกรรม ร้อยละ 20.19 และสาขาการค้าส่งและค้าปลีก ร้อยละ 16.25 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง ร้อยละ 0.23 (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ก: 3-4)

มีสถานศึกษาทั้งสิ้น 367 แห่ง เป็นโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ 6 แห่ง โรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา–ระดับมัธยมศึกษา 350 แห่ง ระดับอาชีวศึกษา 5 แห่ง ระดับอุดมศึกษา 2 แห่ง และการศึกษานอกโรงเรียน 10 แห่ง ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.42 มีประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญมาแต่โบราณ เช่น ประเพณีถวายพระเพลิงพระบรมศพจำลองของพระพุทธเจ้า ประเพณีแห่น้ำขึ้นโรง การทอผ้าซิ่นตีนจก งานบุญบั้งไฟ งานบุญพระเวศ เป็นต้น การดำเนินงานด้านสาธารณสุขได้เน้นหนักทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนทุกคนมีสุขภาพดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสถานบริการสาธารณสุขที่ให้บริการในเขตเทศบาลเมือง และโรงพยาบาลศูนย์ที่ให้บริการแก่ประชาชนอีก 1 แห่ง (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ก: 38-41)

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 2-1 จำนวนประชากรครัวเรือนจำแนกตามชุมชน

ชุมชน	ประชากร (ครัวเรือน)
1) ชุมชนเกษมราษฎร์	150
2) ชุมชนเกาะกลาง	335
3) ชุมชนคอวัง	180
4) ชุมชนเจริญธรรม	118
5) ชุมชนเจริญบัณฑิต	120
6) ชุมชนเจษฎาบดินทร์	125
7) ชุมชนตลาดท่าเสา	249
8) ชุมชนท่าอิฐบน	321
9) ชุมชนท่าอิฐล่าง	137
10) ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล (ท่าเสา)	339
11) ชุมชนธรรมมาธิปไตย	138
12) ชุมชนบรมอาสน์	120
13) ชุมชนบ้านเกาะ	52
14) ชุมชนพัฒนาศึกษา	112
15) ชุมชนพาดวารี	118
16) ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	130
17) ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	120
18) ชุมนสมานมิตร	253.
19) ชุมชนหนองบัว	100
20) ชุมชนหนองผา	100
21) ชุมชนหน้า วค.	193
22) ชุมชนหลัง รพช.	53
23) ชุมชนห้วยไผ่	80
รวม	**3,581**

ที่มา : ทะเบียนราษฎร์ เดือนมีนาคม 2544

Copyright by Mahidol University

2.3.3 สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์พบว่า ในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีสภาพปัญหา ความต้องการ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาซึ่งแบ่งได้เป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ภายในเขตเทศบาลเป็นปัญหาเกี่ยวกับถนนหนทาง ท่อระบายน้ำ ประปา สัญญาณไฟจราจร และไฟฟ้าสาธารณะที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาการจราจร น้ำเน่าเสีย การขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภค-บริโภค ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การแก้ปัญหามีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาระบบจราจรในเขตเมือง ระบบการระบายน้ำ การบริการไฟฟ้าสาธารณะ การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาคือ ก่อสร้างปรับปรุงถนน ทางเท้าให้ได้มาตรฐาน ปรับปรุงระบบไฟจราจรให้ครบตามจุดสำคัญ รวมถึงการจัดระเบียบการจอดรถยนต์ กำหนดมาตรฐานรถบรรทุกในเขตเมือง รณรงค์ให้ประชาชนเคารพกฎจราจร และปรับปรุงท่อระบายน้ำและรางระบายน้ำให้ได้มาตรฐาน

2. ด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากประชาชนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอกับการดำรงชีวิต การแก้ไขมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบการค้า หาบเร่ แผงลอย เพื่อตอบสนองนโยบายด้านการท่องเที่ยว และส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของประชาชน มีแนวทางการพัฒนาคือ จัดหาและปรับปรุงสถานที่จำหน่ายสินค้าและผลผลิต อบรมและส่งเสริมอาชีพการกระจายรายได้ การจัดหาตลาดสำหรับจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

3. ด้านสังคม เทศบาลมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาชุมชนแออัด ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนตกต่ำลง การแก้ไขมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล ฟื้นฟูและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมอันดีงามและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนให้มีสุขภาพดี และแก้ไขปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเมืองให้มีสภาพน่าอยู่อาศัย มีแนวทางการพัฒนาคือ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนและชุมชน ป้องกัน เฝ้าระวังและควบคุมโรคติดต่อ ขยายการให้บริการและโอกาสทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบ ปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน จัดบริการนันทนาการและการกีฬาและสนับสนุนการพัฒนาชุมชน

4. ด้านการเมืองและการบริหาร ส่วนใหญ่ประชาชนมีส่วนร่วมหรือมีความสนใจทางการเมืองการบริหารไม่มากนัก เป็นหน้าที่ของสำนักงานเทศบาลที่จะกระตุ้นหรือสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น สำหรับสำนักงานเทศบาลยังขาดวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และบุคลากรในการบริหารงานของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Copyright by Mahidol University

แนวทางการพัฒนามีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาบุคลากรเทศบาล ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของสำนักงานเทศบาล ประกอบแนวทางการพัฒนาคือ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เผยแพร่และประชามพันธ์กิจการของเทศบาลให้ประชาชนทราบ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น พัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้เหมาะสมกับการพัฒนาเมือง เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และพัฒนาระบบการจัดเก็บรายได้ให้มีประสิทธิภาพ

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแก้ไขมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบรรยากาศในการอยู่อาศัย ใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายให้กลับคืนสู่สภาพที่ดี มีแนวทางการพัฒนาโดยการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องบำรุงรักษาสภาวะแวดล้อม (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ก: 57-58) โดยในเขตเทศบาลประสบกับปัญหามลพิษต่างๆ ดังนี้

- มลพิษทางน้ำที่เกิดจากน้ำเสียจากชุมชนลงสู่แม่น้ำน่าน โดยไม่ได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียได้แก่ ย่านชุมชนธุรกิจริมน้ำน่าน โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล มีคุณภาพน้ำทิ้งเกินมาตรฐานส่งผลให้ค่าแบคทีเรียที่ย่อยสลายออกซิเจนในน้ำสูงกว่ามาตรฐานพบในฤดูแล้ง

- มลพิษจากมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ขยะมูลฝอยมีปริมาณ 291 ตันต่อวัน มีแหล่งกำเนิดจากชุมชน โดยการทิ้งสู่แหล่งน้ำและที่ว่าง การกำจัดมูลฝอยในชุมชนเป็นการเทกองกับพื้นแล้วเผา และการฝังกลบ ทำให้เกิดปัญหากลิ่นและแมลงรบกวน ส่วนการให้บริการเก็บมูลฝอยยังไม่ครอบคลุมทุกครัวเรือน ทำให้มูลฝอยตกค้าง

- มลพิษทางอากาศและเสียงพบว่า ในเขตชุมชนหนาแน่นมีฝุ่นละอองเกินมาตรฐานตลอดทั้งปี และในเขตอำเภอทองแสนขัน และอำเภอตรอนมีอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และโรงสีข้าว มีการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนมลพิษทางเสียงพบในบริเวณที่มีการจราจรหนาแน่น การขนส่งที่ใช้รถบรรทุกขนาดใหญ่ ค่าความดังเฉลี่ยส่วนใหญ่จะเกินมาตรฐาน

2.3.4 โครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

การพัฒนาเมืองให้เป็น "เมืองน่าอยู่" เป็นนโยบายของรัฐบาลไทยซึ่งได้แนวคิดมาจากองค์การอนามัยโลกจำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ดำเนินการตั้งแต่จัดรูปแบบเมืองให้ชัดเจนโดยแยกแหล่งกิจกรรมให้เป็นสัดส่วน เช่น แหล่งบันเทิง แหล่งอุตสาหกรรม แหล่งที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เพื่อให้ที่อยู่อาศัยของประชาชนมีความสงบและน่าอยู่ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จัด

Copyright by Mahidol University

เตรียมเรื่องการบำบัดน้ำเสียและกำจัดสิ่งปฏิกูล และจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนเมือง ซึ่งการดำเนินงานสร้างเมืองน่าอยู่ตามแนวความคิดขององค์การอนามัยโลกเป็นวิธีทางหนึ่งที่จะส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งเพื่อความสมดุลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงกำหนดให้ "การพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่เป็นวาระแห่งชาติ" ทางสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทยร่วมกับชมรมสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลและเมืองพัทยา จัดให้มีโครงการ "เมืองน่าอยู่ สู่ความยั่งยืน" และให้เทศบาลทุกเทศบาลร่วมรณรงค์และพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดขององค์การอนามัยโลก (สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.: 1)

ซึ่งทางสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย (สทท.) ได้เริ่มดำเนินการเรื่องเมืองน่าอยู่มาหลายปีแต่เริ่มเห็นเป็นรูปธรรมเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา เบื้องหลังการผลักดันโครงการเมืองน่าอยู่คือต้องการให้ท้องถิ่นสามารถคิดเอง ทำเอง เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมรับกับนโยบายการกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่น สทท.ดำเนินการส่งเสริมกระตุ้นให้เทศบาลทั่วประเทศได้ดำเนินกิจการเพื่อทำเมืองให้น่าอยู่ โดยจัดสัมมนา 5 ภาคๆ ละ 2 ครั้ง รวม 10 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่โดยใช้วิธีการจัดประกวดเทศบาลยึดตามหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 3 ประการ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ความโปร่งใส และการรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 ค, ง: 23 และ 2545: 7)

โครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน การเคหะแห่งชาติ และสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ โดยการประสานงานกับเครือข่ายองค์กรชุมชนและภาคีต่างๆ จัดตั้ง "ทีมประสานงาน เมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่" ซึ่งเป็นเครือข่ายภาคพลเมืองในท้องถิ่นร่วมกันกำหนดกระบวนการและกิจกรรมการพัฒนาอุตรดิตถ์เมืองน่าอยู่ ภายใต้การมีส่วนร่วมในท้องถิ่น และมี "คณะกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยเมืองน่าอยู่ และสถาปนิกชุมชน" ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นกลไกให้การสนับสนุนกระบวนการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาเมืองโดยการมีส่วนร่วม ให้เกิดรูปธรรมเมืองน่าอยู่ และการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน นำไปสู่องค์ความรู้และการขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป โครงสร้างการดำเนินโครงการประกอบด้วยคณะผู้ประสานและคณะที่ปรึกษาผู้ประสานงาน สำนักงานเทศบาล ภาครัฐในท้องถิ่น ภาคเอกชน และองค์กรและบุคคลผู้สนับสนุนจากภายนอก ผลการดำเนินกิจกรรมได้แก่ การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจนในเมือง การจัดสร้าง "บ้านพลเมือง (Civil Center)" การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมเมืองและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมไปถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545 ง: 9)

Copyright by Mahidol University

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงการขยายตัวของชุมชนเมืองที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาต่างๆ และสภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเป็นการป้องกันควบคุมและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในภาพรวมทางสำนักงานเทศบาลต้องมีการบริหารจัดการเมืองแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) และเชิงภาคีภาพ (Partnership) บนพื้นฐานของจริยธรรม ความเป็นธรรม สนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และสร้างเวที ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการจัดการเมือง มีการบูรณาการ (Integration) ประสานแผนและกิจกรรม โครงสร้างในด้านการศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจ การรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทุกคน (สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.: 2) โดยมีแผนงานประกอบด้วยการดำเนินงานดังนี้

1. ด้านการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ตระหนักถึงความจำเป็นในการเรียนรู้และปรับการทำงานให้สอดคล้อง เพื่อเตรียมการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบการศึกษาในปี พ.ศ.2545

2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประชาชนได้รับการศึกษา ความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางและทันเหตุการณ์ มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีการส่งเสริมสิทธิพื้นบานของประชาชน ให้ประชาชนได้รับการบริการด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึง และจัดภาคีการพัฒนาทุกระดับ

3. ด้านเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมบรรยากาศทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน และอาชีพให้กับประชาชน ส่งเสริมการท่องเที่ยว และกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งยังส่งเสริมการฝีมือท้องถิ่น

4. ด้านสิ่งแวดล้อม มีการกำจัดของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ ลดปริมาณขยะมูลฝอย มีการคัดแยกขยะ และนำไปแปรสภาพ มีการควบคุมมลภาวะทางน้ำ อากาศ ดิน และความดังของเสียง จัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และรณรงค์ลดการใช้พลังงาน

5. ด้านวัฒนธรรมและประเพณี มีโครงการด้านการอนุรักษ์เอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เช่น งานประเพณีวันสงกรานต์ วันลอยกระทง การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น (สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์, ม.ป.ป. ข: 6-11)

Copyright by Mahidol University

และในปัจจุบันทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จึงได้นำกลวิธีโครงการเมืองน่าอยู่มาเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของสมาชิกในชุมชนอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างความสมดุลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ชุมชนและประชาชนในเขตเทศบาล มีความตื่นตัวในการรณรงค์ร่วมจัดการ และพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่

2. เพื่อเผยแพร่แนวคิด และวิธีการปฏิบัติเรื่องเมืองน่าอยู่ให้กับบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้

3. สนองนโยบายของรัฐบาลในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่ตามแนวทาง “LOCAL Agenda 21”

4. พัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้อย่างมีคุณภาพ รวมถึงกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน

5. เสริมสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งให้กับชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

เมืองน่าอยู่เป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสังคมน่าอยู่ มีความพร้อมที่จะร่วมกันสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตโดยมีการสร้างสรรค์ ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการขยายแหล่งทรัพยากรของชุมชน โดยให้ประชาชนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการดำรงชีวิต เพื่อให้ได้ศักยภาพหรือคุณภาพชีวิตที่ดีในที่สุด ซึ่งสำนักงานเทศบาลได้ดำเนินกิจกรรมเมืองน่าอยู่ครอบคลุมและผสมผสานระหว่างปัจจัยแวดล้อม 5 ประการ ได้แก่

1. ด้านการบริหารและจัดการต้องโปร่งใสและยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประหยัด ยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน

2. ด้านสังคม ส่งเสริมบทบาทหน้าที่และสิทธิพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับความเสมอภาคและเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ประชาชนได้รับการศึกษา ความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางและรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ โรงเรียนในเขตเทศบาลทุกโรงเรียนได้รับการปรับปรุงและปฏิรูปให้มีมาตรฐานสูง จัดให้มีการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ สืบสานและส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ให้ความสำคัญ สนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา ประชาชน

Copyright by Mahidol University

ได้รับบริการด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึง และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมคุณภาพอนามัยของประชาชนโดยการออกกำลังกายตามศูนย์เยาวชน สนามกีฬา ลานเอนกประสงค์ ชมรมกีฬาต่างๆ จัดทำหลักประกันด้านสุขภาพให้กับประชาชน เพื่อให้ได้รับบริการอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพภายใต้นโยบายของรัฐบาลในโครงการ “บัตรประกันสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค” ประชาชนมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต โดยได้รับความคุ้มครองในด้านชีวิตและทรัพย์สิน จัดภาคีการพัฒนาในทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมือง จัดให้มีประชาคมและเปิดศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ และข้อมูลข่าวสารเพ่อประกอบการพิจารณา

3. ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมบรรยากาศสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การลงนามการค้าขาย การเปิดลานค้าชุมชน การจัดการด้านตลาดสดเทศบาล ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานและพัฒนาอาชีพให้กับประชาชน โดยเมืองและชุมชนมีระบบเศรษฐกิจที่สมดุลและเหมาะสม ส่งเสริมการท่องเที่ยวและกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการมีฝีมือท้องถิ่น จัดหาตลาดให้กับผลผลิตจากกลุ่มอาชีพตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ด้านกายภาพ มีระเบียบการวางผังเมืองที่ชัดเจน มีการวางแผนและจัดการการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ เช่น ถนน ทางเท้า แสงสว่าง เส้นทางจราจร ระบบประปาคุณภาพ การจัดการขยะ น้ำเสีย พื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะ ห้องสมุดประชาชน สุขาสาธารณะอย่างพอเพียง รวมถึงมีแผนรองรับในการพัฒนาเมืองในอนาคต มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก สะอาดและปลอดภัย

5. ด้านสิ่งแวดล้อม มีการกำจัดของเสีย เช่น น้ำเสีย ขยะ ลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยมีการคัดแยกขยะและนำไปแปรสภาพ เพื่อใช้ประโยชน์โดนสนับสนุนให้มีการเปิดแหล่งรับซื้อขยะรีไซเคิลในชุมชน รวมถึงการจัดตั้งกลุ่มอาสารักษ์เมืองน่าอยู่ ซึ่งประกอบด้วยประชาชนในชุมชน ร่วมกับกลุ่มสามล้อผู้ประกอบอาชีพคัดแยกขยะ ทำให้การจัดการปัญหาขยะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสานงานกับสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อทำโครงการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ควบคุมมลภาวะทางน้ำ อากาศ ดิน และความดังของเสียง รวมถึงเหตุรบกวนรำคาญ จัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียว โดยการปรับปรุงบริเวณที่มีอยู่เดิมและสร้างเพิ่มเติม การรักษาความสะอาดถนนหนทางและสถานที่สำคัญ จัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ด้านสิ่งแวดล้อม รณรงค์ลดการใช้พลังงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนัก (บทบรรยายการนำเสนอผลงานเทศบาลเมืองน่าอยู่, ม.ป.ป.)

ในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นเมืองและชุมชนน่าอยู่คือ การปรับสภาพภูมิทัศน์ สถานที่พักผ่อนและพื้นที่สีเขียว ส่งเสริมอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณีของท้องถิ่น ให้ความสำคัญในการวางแผน การใช้พื้นที่ การ

Copyright by Mahidol University

วางผังเมือง และมีโครงสร้างพื้นฐานของเมือง มีการจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ การลดปริมาณมูลฝอยโดยการคัดแยกเพื่อนำไปแปรสภาพ หมักทำปุ๋ย การใช้ซ้ำ รณรงค์ลดการใช้พลังงาน ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ มีเทน เพื่อป้องกันไม่ให้อุณหภูมิของโลกร้อนขึ้น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วม วางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ส่งเสริมประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง การพัฒนาอาชีพ และเศรษฐกิจที่มั่นคงของท้องถิ่น ประชาชนมีสุขภาพดี ทั้งกายและจิตใจ และปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลให้เมืองน่าอยู่

จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่นั้นทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ก็ได้ดำเนินงานครอบคลุมทุกด้านตามลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางอนามัยโลกได้กำหนดไว้ 11 ประการที่กล่าวไปแล้วในข้างต้น ส่วนผลการดำเนินงานก็จะมีการประเมินผลโครงการแต่ละโครงการที่ทางเทศบาลได้จัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งจะเป็นอย่างไรนั้นก็ต้องอยู่ที่การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของประชาชนอันจะมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานคือ “เมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่”

จากการทบทวนเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน เมืองน่าอยู่ และพื้นที่ศึกษานั้น พบว่าในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพชุมชนมีผู้ศึกษาไว้คือวิภานุ คงจันทร์, บุญนาค ตีวกุล, สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และพัฒน์ บุณยรัตพันธ์ ได้กล่าวถึงปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีผลต่อศักยภาพในการพัฒนา ซึ่งประกอบไปด้วยด้านกายภาพ โครงสร้างพื้นฐานได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน หนทาง การคมนาคม และอื่นๆ ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ การประกอบอาชีพ การเป็นหนี้ ค่าครองชีพ การว่างงาน และอื่นๆ ด้านสังคมได้แก่ ความเป็นผู้นำ การรวมกลุ่ม ความร่วมมือ การอนุรักษณ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่ มลภาวะต่างๆ ทั้งน้ำเสีย ขยะ เสียง เป็นต้น

ส่วนในการศึกษาเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และพื้นที่ศึกษานั้นทั้งทางองค์การอนามัยโลก, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 9, สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ตลอดจนสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ที่ได้อธิบายถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่โดยแบ่งเป็นด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้ายกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนด้านสาธารณสุข การมีส่วนร่วม วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทั้งสิ้น ประกอบกับดัชนีชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่ของกระทรวงสาธารณสุขประกอบไปด้วยดัชนีด้านสุขภาพ ด้านบริการสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจสังคม ซึ่งในการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก โดยปัญหาในเขตเทศบาลได้แก่ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้ทำการศึกษาสามารถสรุปองค์ประกอบที่ส่งผลต่อศักยภาพชุมชนในการพัฒนา

Copyright by Mahidol University

ให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้ทั้งหมด 6 ด้านโดยแต่ละองค์ประกอบจะประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยอีกหลายองค์ประกอบด้วยกัน ดังนี้คือ

1. โครงสร้างพื้นฐาน ศึกษาเกี่ยวกับการคมนาคมให้ศึกษาสภาพเส้นทางความคล่องตัว บริการขนส่งมวลชนทั้งยานพาหนะ รถไฟ เรือโดยสาร สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สถานีตำรวจ ไปรษณีย์ โทรศัพท์ ห้องสมุด สื่อมวลชน น้ำประปา ไฟฟ้า ศูนย์บริการการท่องเที่ยว โรงแรม โรงพยาบาล โรงเรียน สนามกีฬา แหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อน โรงงาน สถานประกอบการตลาด ร้านค้า สถานดูแลความงาม โรงภาพยนตร์ สถานที่ประชุม ศสานสถานและแผนการพัฒนาของสำนักงานเทศบาลเป็นไปตามความต้องการของชุมชน

2. สภาพของสังคม ศึกษาจากความเข้มแข็งของชุมชน ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การยกย่องคนทำความดี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การหาความรู้เพิ่ม การประกอบอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน การตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน การช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ผู้นำชุมชนมีความเป็นผู้นำ เป็นที่ยอมรับของชุมชน มีคุณธรรม ยุติธรรม สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน สามารถประสานงานกับหน่วยงานทั้งทางราชการและเอกชนได้ การใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาในชุมชน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินดูจากคดีลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน สถานการณ์ยาเสพติด การทะเลาะวิวาทในชุมชน การรักษาความสะอาดในชุมชน การพักผ่อน ดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ชมการละเล่น การออกกำลังกาย การเล่นการพนัน การฟังธรรม ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา การพัฒนา ปรับปรุงสถานที่ปฏิบัติธรรม มีส่วนร่วมกิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน การปฏิบัติตัวเมื่อเจ็บป่วย และแผนพัฒนาด้านสังคมเป็นไปตามความต้องการของชุมชน

3. สภาพทางเศรษฐกิจ ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายในการประกอบอาชีพ การะประกอบอาชีพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี ความเพียงพอของรายได้ที่ได้รับ ปัญหาค่าครองชีพ ความเลื่อมล้ำของชุมชน ภาวะหนี้สิน แหล่งเงินกู้ เงื่อนไขการกู้ อัตราดอกเบี้ย ลักษณะการออมในชุมชน จำนวนคนว่างงาน แหล่งงานที่รองรับ และแผนการรองรับปัญหาด้านเศรษฐกิจหรือการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของสำนักงานเทศบาลเป็นไปตามความต้องการของชุมชน

4. สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมภายศึกษาจาก สภาวะมลพิษที่เกิดขึ้นในชุมชน และการจัดการกับมลพิษดังกล่าว ได้แก่ มลพิษทางอากาศและเสียงที่เกิดจากยานพาหนะ โรงงาน สถานประกอบการ น้ำเสียที่เกิดจากบ้านเรือน ตลาด โรงฆ่าสัตว์ โรงงาน สถานประกอบการ ขยะและสิ่งปฏิกูลดูจากระบบการกำจัดขยะ ที่ทิ้งขยะที่ทางสำนักงานเทศบาลดำเนินการ

Copyright by Mahidol University

5. เมืองน่าอยู่ และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ศึกษาตั้งแต่ความหมาย ลักษณะของเมืองน่าอยู่ภายใต้นิยามของสำนักงานเทศบาล การดำเนินของสำนักงานเทศบาลเกี่ยวกับโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ผลที่ได้จากการดำเนินงาน รวมไปถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ

6. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ศึกษาตั้งแต่

6.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาภายในชุมชนเองโดยแต่งตั้งคณะทำงานในการแก้ปัญหาในชุมชนเอง และมีตัวแทนร่วมประชุมเพื่อร่วมแก้ปัญหากับหน่วยงานอื่น

6.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงาน ได้แก่ ร่วมบริจาคทุนทรัพย์ สิ่งของ ร่วมรณรงค์หรือดำเนินการตามแผน

6.3 การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานชุมชน

6.4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

โดยความถี่ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกข้อ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ มีส่วนร่วมทุกครั้ง มีส่วนร่วมบางครั้ง และไม่เคยมีส่วนร่วมเลย

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาได้รวบรวมมาจากการทบทวนเอกสารตำราทางวิชาการแล้วนำมาสรุปเป็นกรอบสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ แต่อย่างไรก็ตามผู้ทำการศึกษาได้ประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายเป็นเครื่องมือในการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อใช้วิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความครอบคลุมรายละเอียดของการศึกษามากยิ่งขึ้นจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้เทคนิคเดลฟายยังเป็นประโยชน์ในการให้น้ำหนักคะแนนของแต่ละองค์ประกอบเพื่อสร้างความชัดเจนในการศึกษาระดับศักยภาพของชุมชนมากยิ่งขึ้น โดยรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในหัวข้อต่อไป

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.4.1 เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

ประวัติความเป็นมาของเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย คือ นักวิจัยของบริษัทแรนด์ (Rand Corporation) ชื่อ โอลาฟ เฮลเมอร์ (Oraf Helmer) และนอร์แมน ดาลกี้ (Norman Dalkey) เป็นผู้คิดค้นโดยการใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยการออกเสียง (ชนิดา รักษ์พลเมือง อ้างใน สถาพร ศรีใจวงศ์, 2540: 31 และ http://www.iit.edu/~it/delphi.html 28 สิงหาคม 2545) เทคนิคเดลฟายนี้ทาง

Copyright by Mahidol University

กองทัพอากาศอเมริกาได้ใช้ศึกษาวิจัยปัญหาต่างๆ มาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี และเปิดเผยเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2505 (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540 ค: 165)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายไว้ว่า เทคนิคเดลฟายเป็นขบวนการแสวงหาความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลเพื่อทำนายเรื่องราวในอนาคต โดยใช้แบบสอบถามแทนการประชุม ผู้ที่ให้ความหมายในลักษณะนี้ได้แก่ สุวารี รวบทองศรี อ้างใน ณรงค์ศักดิ์ พิทักษ์ตันสกุล (2545: 40), ชนิดา รักษ์พลเมือง (2528) และ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2538) อ้างใน สถาพร ศรีในวงศ์ (2540: 31) และ ดูกานิส (Alex J. Ducanis) อ้างใน เนาวรัตน์ เทพอาสน์ (2541: 59)

นอกจากนี้ ดาลกี้ (Dalkey, 1990), จัสส์ (Judd, 1971) และรัสป์ (Rasp, 1973) อ้างใน สถาพร ศรีใจวงศ์ (2540: 31) ยังกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟายไว้อีกว่า เทคนิคเดลฟายมุ่งเอาชนะจุดอ่อนของการตัดสินใจ เป็นการสอบถามเพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้องกับความเป็นจริง เทียนฉาย กีรนันท์ อ้างใน เนาวรัตน์ เทพอาสน์ (2541: 59) ก็กล่าวไว้ว่า เทคนิคเดลฟายเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ที่มีประโยชน์โดยเฉพาะในปัญหาที่ต้องการให้ได้ข้อสรุปคำตอบ และยังช่วยแก้ปัญหากรณีที่ผู้เชี่ยวชาญไม่อาจมาพบปะกันได้

สำหรับลักษณะของเทคนิคเดลฟายนั้น รัสป์ (Rusp) อ้างใน สถาพร ศรีใจวงศ์ (2540:32) ได้กล่าวว่าเทคนิคเดลฟายมุ่งหวังที่จะเสาะแสวงหาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วยการตอบแบบสอบถาม โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนจะไม่ทราบว่ามีผู้ใดบ้างที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาตอบแบบสอบถาม และไม่ทราบว่าผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนมีความคิดเห็นอย่างไร จะรู้เฉพาะคำตอบของตนเองเท่านั้น และผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามด้วยการกลั่นกรองอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้คำตอบที่ได้รับมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้วิจัยจะแสดงความคิดเห็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามในรูปแบบสถิติ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้พิจารณาตัดสินใจว่าจะคงคำตอบเดิมอยู่หรือจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำตอบเดิม พร้อมบอกเหตุผลประกอบ

นอกจากนี้ นาตยา ปิลันธนานนท์ อ้างใน เนาวรัตน์ เทพอาสน์ (2541: 62) ยังกล่าวเพิ่มอีกว่า เทคนิคเดลฟายจะใช้ก็ต่อเมื่อปัญหานั้นไม่สามารถใช้เทคนิคใดๆ วิเคราะห์ได้ แต่การใช้ความคิดเห็นจากตัวบุคคลเป็นกลุ่มจะให้ผลดีกว่า โดยที่บุคคลนั้นจะต้องมีประสบการณ์หรือมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นจริงๆ คล้ายกับของ มิทเชลล์ (Bruce Mitcell, 2002: 64-65)

สุวารี รวบทองศรี อ้างใน ณรงค์ศักดิ์ พิทักษ์ตันสกุล (2545: 40-41) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ อ้างใน สถาพร ศรีใจวงศ์ (2540: 35) สุวรรณา เชื้อรัตพงษ์ อ้างใน เนาวรัตน์ เทพอาสน์ (2541: 62) และ http://www.tcdc.com/dmeths/dmeth5b.html (28 สิงหาคม 2545) กล่าวถึงลักษณะของปัญหาที่ผู้วิจัยจะตัดสินใช้เทคนิคเดลฟายเมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งคือ ปัญหาที่จะทำให้การวิจัยไม่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอน แต่สามารถวิจัยปัญหา

Copyright by Mahidol University

ได้จากการรวบรวมตัดสินจากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ปัญหาที่จะทำการวิจัยต้องการความคิดหลายๆ ด้าน จากประสบการณ์หรือความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ผู้ทำการวิจัยไม่ต้องการให้ความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ละคนมีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการพิจารณาตัดสินปัญหานั้น การพบปะหรือนัดประชุมของกลุ่มเป็นการไม่สะดวกเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ หรือเสียค่าใช้จ่ายและเวลามากเกินไป และไม่ต้องการเปิดเผยชื่อบุคคลในกลุ่ม เพราะความคิดเห็นของบุคคลในกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาที่วิจัยอาจมีความขัดแย้งมาก

วอร์เทอร์นัล (Weatherman) และ สเวนสัน (Swenson) อ้างใน สถาพร ศรีใจวงศ์ (2540: 36) กล่าวอีกว่าการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟายใช้เพื่อคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การตรวจสอบกลวิธีในการปฏิบัติ (Strategy Probe) ในกรณีที่มีข้อเสนอให้เลือกหลายทาง การตรวจสอบความนิยม (Preference Probe) และการยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ (Perception of a Current Situation) เป็นต้น

นอกจากนี้ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2540 ค: 165-166) ยังกล่าวถึงลักษณะสำคัญของเทคนิคเดลฟายคือ เป็นการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงที่อาศัยวิธีระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในปัญหาการวิจัยนั้นๆ ผู้เชี่ยวชาญจะแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ โดยไม่คำนึงถึงความคิดเห็นของผู้อื่น ทั้งนี้เพราะผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไม่มีโอกาสพบกัน และไม่ทราบว่ามีใครเป็นผู้เชี่ยวชาญบ้าง การรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน แสดงความคิดเห็นซ้ำหลายครั้ง ด้วยการเว้นเวลาระหว่างแต่ละครั้งให้เหมาะสม และถือคำตอบหรือความคิดเห็นครั้งสุดท้ายเป็นหลัก โดยการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการเขียนตอบในแบบสอบถามที่ผู้วิจัยส่งไปให้ และการวิเคราะห์ข้อมูลมักใช้มัธยฐาน (Median) กับพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อสรุปและแปลผลการวิจัย (เกษม บุญอ่อน อ้างใน สถาพร ศรีใจวงศ์, 2540: 32)

อย่างไรก็ตามเทคนิคเดลฟายสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดความสมบูรณ์ได้โดยผู้วิจัยต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ (สุวารี รวบทองศรี อ้างใน ณรงค์ศักดิ์ พิทักษ์ตันสกุล, 2545: 41)

1. เวลา ผู้ทำการวิจัยควรมีเวลามากพอ โดยทั่วไปจะใช้เวลาประมาณ 2 เดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้เชี่ยวชาญที่จะตอบแบบสอบถามแต่ละรอบคืนมาช้าหรือเร็วเพียงใด

2. ผู้เชี่ยวชาญ ในการเลือกสรรผู้เชี่ยวชาญควรคำนึงถึงความสามารถของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถในสาขานั้นอย่างแท้จริง ไม่ควรเลือกโดยอาศัยความคุ้นเคยหรือการติดต่อง่าย ควรเลือกผู้เชี่ยวชาญที่เต็มใจ ตั้งใจ และมั่นใจในการให้ความร่วมมือกับงานวิจัยโดยตลอด รวมทั้งยินยอมสละเวลา และจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ควรเลือกให้มีจำนวนมากพอเพื่อที่จะได้ความคิดเห็นใหม่ และได้คำตอบที่มีน้ำหนักความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

Copyright by Mahidol University

3. แบบสอบถาม ควรเขียนให้ชัดเจน สละสลวย ง่ายแก่การอ่านและเข้าใจ นอกจากนี้ควรเว้นระยะในการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละรอบไม่ควรให้ห่างนานเกินไป เพราะอาจมีผลให้ผู้ตอบลืมเหตุผลที่เลือกตอบในรอบที่ผ่านมา

4. ผู้ทำการวิจัย ต้องมีความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาคำตอบ และให้ความสำคัญในการตอบคำถามที่ได้รับอย่างเสมอกันทุกข้อ โดยไม่มีความลำเอียงแม้ว่าในข้อนั้นจะมีคนไม่เห็นด้วย ทั้งยังควรมีการวางแผนล่วงหน้าในการดำเนินงานตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

กระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย มีผู้อธิบายไว้ เช่น บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2540: 166-167) ที่กล่าวถึงจุดเน้นที่แตกต่างกันของกระบวนการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟายได้แก่

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยแบบเดลฟายคือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในประเด็นปัญหานั้น เพราะผลการวิจัยจะถูกต้องหรือไม่ เพียงใด ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ซึ่งจะต้องระมัดระวังในการเลือกเป็นพิเศษ การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟายมีหลักต้องพิจารณา 2 ประการ คือ

1.1 ขนาดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ชนิตา รักษ์พลเมือง อ้างใน เนาวรัตน์ เทพอาสน์ (2541: 63) อธิบายว่า จำนวนผู้เชี่ยวชาญขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มและประเด็นปัญหาที่ศึกษาเป็นหลัก หากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous Group) อาจใช้เพียง 10-15 คน แต่ถ้ากลุ่มมีความแตกต่างกันมีลักษณะเป็นเอกพันธ์ (Heterogeneous Group) อาจต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวนมาก จากผลงานวิจัยของ แมคมิลแลน (Thomas T. Macmillan) พบว่า ถ้าใช้ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป ค่าอัตราความคลาดเคลื่อนจะลดลงประมาณ 0.2 ตลอดไป ฉะนั้นจึงสรุปว่า ขนาดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้จึงควรมีขนาดไม่ต่ำกว่า 17 คน และไม่ควรมีมากเกินไป เพราะอาจทำให้เกิดความล่าช้าในการติดตามคำตอบ และอาจได้บุคคลที่ไม่เชี่ยวชาญในประเด็นปัญหานั้นจริงๆ

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 2- 2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ทำให้ความคลาดเคลื่อนคงที่

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ (คน)	การลดลงของความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1-5	1.20-0.70	0.50
5-9	0.70-0.58	0.12
9-13	0.58-0.54	0.04
13-17	0.54-0.50	0.04
17-21	0.50-0.48	0.02
21-25	0.48-0.46	0.02
25-29	0.46-0.44	0.02

ที่มา: แมคมิลแลน (Macmillan, อ้างใน เนาวรัตน์ เทพอาสน์, 2541: 64)

1.2 วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญ จะใช้วิธี Critical Incident Technique โดยการเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยเห็นว่า มีความเชี่ยวชาญจริงๆ มา 1 คนก่อน แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นระบุรายชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อไปอีกท่านละ 3 ชื่อ หรือมากที่สุด จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านนั้น ระบุรายชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อไปอีกท่านละ 3 ชื่อ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนได้ผู้เชี่ยวชาญมากพอ จึงนำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นมานับความถี่ซ้ำๆ กัน เรียงตามลำดับที่ซ้ำกันมากไปน้อย จะได้รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตามต้องการ

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย และการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้โดยทั่วไปมักอยู่ในรูปของแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งแบบสอบถามจะต้องมีลักษณะดังนี้ 1) มีความสั้นที่สุด 2) ใช้ภาษาที่ตรงกับความคุ้นเคยของผู้ตอบ 3) แสดงคำตอบที่มีประโยชน์ในระดับที่กระชับตามต้องการ (http://www.geocities.com/jedinod/delphi.html 28 สิงหาคม 2545) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แน่นอนจึงต้องมีการเก็บข้อมูลหลายรอบ ซึ่งในการสร้างเครื่องมือหรือแบบสอบถามต้องกำหนดกรอบของเรื่องที่จะทำการวิจัยที่สามารถกำหนดได้ด้วยตัวเอง จากการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูลการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟายจะใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญประมาณ 4-5 ครั้ง จากการตอบแบบสอบถามในระยะเวลาที่ห่างกันพอสมควร ซึ่งผลลัพธ์ของเทคนิคนี้คือการได้รับความคิดเห็นร่วมกัน และผลลัพธ์อีกอย่างหนึ่งที่ได้คือ การจัดอันดับของคำตอบ เดลเบคและคณะ (1975) อ้างใน http://www.geocities.com/jedinod/delphi.html (28 สิงหาคม 2545) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการออกแบบและดำเนินการเทคนิคเดลฟาย โดยมีจำนวนรอบของการออกแบบสอบถาม ประเภทของคำถาม และคำตอบที่ต้องการ ตลอดจนลักษณะการวิเคราะห์อาจเปลี่ยนแปลงไปขึ้นอยู่กับแบบของการประยุกต์ใช้และสถานการณ์จริง โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้คือ

Copyright by Mahidol University

2.1 กำหนดพื้นฐานสำหรับเทคนิคเดลฟาย

1) ผู้มีอำนาจตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์หรือปัญหาร่วมกับผู้ทำงานเดลฟาย

2) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้ทำงานจัดทำรายชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามหรือผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเข้าร่วมได้

3) ติดต่อทางโทรศัพท์หรือติดต่อโดยตรงกับผู้ตอบแบบสอบถาม แจ้งให้ผู้ตอบทราบถึงวัตถุประสงค์ของเทคนิคนี้ ลักษณะของกลุ่มผู้ตอบ ข้อผูกพันและระยะเวลาที่จะใช้ ลักษณะการดำเนินงาน และผลที่จะได้รับจากความร่วมมือของผู้ตอบ รวมทั้งการสงวนนามของผู้ตอบเป็นความลับ

2.2 ออกแบบสอบถาม (ชุดที่ 1)

1) ภาระของผู้ตอบแบบสอบถามคือ การประมวลประเด็นปัญหาให้มากที่สุด ตัวอย่างของประเด็นเหล่านั้นอาจเป็นอุปสรรคของการให้บริการ การรับรู้ถึงปัญหา หรือศักยภาพของการพัฒนา

2) ทีมงานที่ออกแบบสอบถามจะสร้างคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3) มีจดหมายนำแจ้งการดำเนินงาน ย้ำถึงข้อตกลงตามการติดต่อเบื้องต้นกับผู้ตอบตามขั้นที่ 1

2.3 เชิญชวนให้ตอบแบบสอบถาม (ชุดที่ 1)

1) ถ้าเป็นไปได้ ควรมีการทดสอบแบบสอบถามเพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีการตีความคำถามผิด กลุ่มที่นำแบบสอบถามไปทดสอบอาจประกอบด้วยผู้ตอบประเภทเดียวกับกลุ่มที่ถามจริง

2) ส่งแบบสอบถามพร้อมจดหมายนำให้แก่ผู้ตอบทั้งหมด เตรียมการให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามคืนมาด้วย (เช่น แนบซองพร้อมแสตมป์และที่อยู่ที่จะให้ส่งแบบสอบถามคืน)

3) ถ้ายังไม่ได้แบบสอบถามคืนตามเวลาที่กำหนด ควรจะได้ติดตามทวงถามโดยตรงด้วยความนุ่มนวล อัตราการตอบคืนมาร้อยละ 85 นั้นเป็นที่ยอมได้

2.4 วิเคราะห์แบบสอบถาม

1) สำเนาคำตอบไว้และตัดแบบสอบถามออกเป็นส่วนๆ เพื่อให้สมาชิกของคณะทำงานรับผิดชอบวิเคราะห์คำถามแต่ละชุด

2) สมาชิกของคณะผู้ทำงานจัดคำตอบที่คล้ายคลึงไว้เป็นหมวดหมู่ และตั้งชื่อหมวดหมู่คำตอบนั้น

3) สมาชิกของคณะผู้ทำงานอ่านคำตอบในหมวดของตนและจัดอภิปรายกลุ่มเพื่อจัดประเภทคำตอบ

4) จัดอันดับคำตอบตามประเภทที่กำหนด นำคำตอบที่ซ้ำกันออกไป รวมคำตอบที่สัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเข้าด้วยกัน เขียนผลรวมของประเด็นในแต่ละหมวด นำผลไปใช้สร้างแบบสอบถามชุดที่ 2

2.5 ออกแบบสอบถาม (ชุดที่ 2)

1) แบบสอบถามชุดที่ 2 จะต้องให้ผู้ตอบได้มีความเข้าใจ มีความชัดเจน วิพากษ์วิจารณ์ และสนับสนุนต่อประเด็นที่ระบุไว้ในแบบสอบถามชุดที่ 1

Copyright by Mahidol University

2) อาจถามเรื่องต่างๆ ต่อผู้ตอบได้ เช่น ถามการคาดการณ์ว่าจะทำการพัฒนาเมื่อไร หรือประเด็นนั้นแสดงถึงศักยภาพการพัฒนาในอนาคตหรือไม่ ผู้ตอบอาจจะได้รับคำถามถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา หรือถามความเห็นชอบต่อเรื่องต่างๆ ผู้ตอบจะได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็น เช่น ทำไมผู้ตอบจึงคิดว่าปัญหาใดปัญหาหนึ่งนั้นมีความสำคัญ

3) ถ้าผู้ตอบต้องลงคะแนนสำหรับรายการต่างๆ ควรจะมีการจัดลำดับความสำคัญ

2.6 เชิญชวนให้ตอบแบบสอบถาม (ชุดที่ 2) ทำเช่นเดียวกับขั้นที่ 3 รวมทั้งการทดสอบและการติดตามทวงถาม(ถ้าจำเป็น)

2.7 วิเคราะห์แบบสอบถาม (ชุดที่ 2)

1) จัดทำข้อสังเกตสำหรับคำตอบแต่ละรายการเป็นหมวดหมู่ (ดูขั้นที่ 4) สรุปและสื่อให้ผู้ตอบทราบในแบบสอบถามชุดที่ 3

2) ถ้าจะต้องมีการลงคะแนนเสียง ต้องสรุปผลและจัดอันดับรายการตามคะแนนเสียงที่ได้รับ ถ้ามีการคาดคะเนเชิงปริมาณต้องกระจายความถี่ และส่งให้ผู้ตอบทราบในแบบสอบถามชุดต่อไป

3) ทบทวนคำตอบดูว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ 1 หรือไม่ ถ้าจำเป็นในแบบสอบถามชุดต่อไปสามารถแก้ไขดัดแปลงได้ โดยส่งเสริมให้มีข้อสังเกตที่แตกต่างกันออกไป หรือโดยการทำให้คำตอบมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น

2.8 ออกแบบสอบถาม (ชุดที่ 3)

1) แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสำรวจความเห็นที่มีต่อคำตอบในแบบสอบถาม ชุดที่ 2

2) แจ้งผลของการดำเนินการขั้นที่ 2.7 ได้แก่ การจัดอันดับรายการคำตอบ ผลรวมการคาดคะเน และข้อสังเกตโดยสรุปให้ผู้ตอบทราบ

3) ในจดหมายควรแจ้งให้ผู้ตอบตอบทุกคำถาม วิพากษ์วิจารณ์และชักจูงเพื่อให้ได้มาหรือเพื่อต่อต้านสิ่งที่ตอบมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นอย่างรุนแรง

2.9 เชื้อเชิญให้ตอบแบบสอบถาม (ชุดที่ 3) ทำเช่นเดียวกับขั้นที่ 3 แม้ว่าการทดสอบแบบสอบถามอาจจะไม่จำเป็น

2.10 วิเคราะห์แบบสอบถาม (ชุดที่ 3) ผู้ทำงานทบทวนปฏิกิริยาของผู้ตอบที่มีต่อความเห็น และสรุปผลรวมตามขั้นตอนคล้ายกับขั้นที่ 4

2.11 ออกแบบสอบถาม (ชุดที่ 4) (ไม่บังคับว่าจะต้องปฏิบัติ)

1) เป็นการดำเนินงานขั้นสุดท้าย เพื่อหาความเห็นพ้องต้องกัน

2) แบบสอบถามชุดที่ 4 นี้คล้ายคลึงกับชุดที่ 3 ยกเว้นแต่ว่าชุดที่ 4 จัดให้มีการสรุปรวมปฏิกิริยาของผู้ตอบด้วย

Copyright by Mahidol University

3) เมื่อผู้ตอบได้พิจารณาถึงปฏิกิริยาต่างๆ ในการตอบขั้นสุดท้ายแล้ว ให้ลงคะแนนเสียงหรือทำการคาดคะเนเชิงปริมาณ คล้ายกับที่ระบุไว้ในแบบสอบชุดที่ 2

2.12. เชื้อเชิญให้ตอบแบบสอบถาม (ชุดที่ 4) (ไม่บังคับว่าจะต้องปฏิบัติ) ทำตามขั้นตอน ที่ 3 ไม่ต้องทดสอบแบบสอบถาม

2.13. วิเคราะห์แบบสอบถาม (ชุดที่ 4) (ไม่บังคับว่าจะต้องปฏิบัติ) รวมผลการจัดอันดับของคำตอบแต่ละรายการเพื่อกำหนดความสำคัญในกรณีที่จะทำการคาดคะเน ต้องจัดทำการกระจายความถี่ของคำตอบครั้งสุดท้ายนี้ด้วย

2.14. ขั้นสุดท้าย แจ้งผลลัพธ์ให้ผู้เข้าร่วมได้ทราบ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2540: 166-167) กล่าวโดยสรุปว่า แบบสอบถามที่ส่งไปให้ตอบแต่ละครั้ง ควรมีลักษณะดังนี้

ครั้งที่ 1 จะส่งแบบสอบถามในลักษณะคำถามเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์และวิจารณ์อย่างกว้างขวางในทุกประเด็น การรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 นั้นอาจใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ พูดคุยสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ โดยมีรายการคำถามเปิดนำแทนการส่งแบบสอบถามไปให้ ทำให้ได้ความเห็นอย่างกว้างขวางและตรงประเด็นที่นักวิจัยต้องการ

ครั้งที่ 2 ใช้แบบสอบถามฉบับใหม่ที่ได้จากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบคำถามเปิดในครั้งที่ 1 มาสร้างเป็นคำถามปิด ซึ่งจะสร้างในลักษณะใดก็ได้ เป็นแบบเลือกตอบหรือแบบประเมินค่าก็ได้ ทั้งนี้สุดแล้วแต่ความเหมาะสมของลักษณะปัญหาการวิจัย แล้วส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ

ครั้งที่ 3 ก่อนส่งให้ครั้งที่ 3 จะต้องนำคำตอบครั้งที่ 2 มาวิเคราะห์คำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยาม (Mode) และพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range) ของข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วใช้ข้อคำถามเดิมนั้นสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ โดยเพิ่มค่ามัธยฐานกับพิสัยควอไทล์ไว้ พร้อมกับบอกให้ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นทราบผลการตอบครั้งที่ 2 ว่าท่านตอบอยู่ในตำแหน่งใด และให้ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นทบทวนคำตอบและตอบกลับอีกครั้ง ซึ่งในการตอบครั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะทราบว่าตนเองมีความคิดเห็นแตกต่างหรือไม่แตกต่างไปจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเพียงไร และจะได้พิจารณาว่า ตนเห็นด้วยกับความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนอื่นหรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงเหตุผลประกอบการยืนยันคำตอบเดิมนั้น

ครั้งที่ 4 นำคำตอบที่ได้ในครั้งที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและพิสัยควอไทล์ใหม่และจัดพิมพ์ค่าใหม่เช่นเดียวกับครั้งที่ 3 แล้วจัดส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบใหม่อีกครั้ง เป็นครั้งสุดท้ายซึ่งทำเหมือนกับครั้งที่ 3

Copyright by Mahidol University

3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการถามครั้งสุดท้ายเป็นผลของข้อมูลที่รวบรวมได้ไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป ซึ่งวิเคราะห์ด้วยมัธยฐาน และพิสัยควอไทล์ดังกล่าวข้างต้น

สุวารี รวบทองศรี อ้างใน ณรงค์ศักดิ์ พิทักษ์ตันสกุล (2545: 43-44), ณัฐฎา สรรพศรี (2521), ใจทิพย์ เชื้อรัตนพวย์ (2538) และจุมพล พูลภัทรชีวิน (2529) อ้างใน สถาพร ศรีใจวงศ์ (2540:36-38) กล่าวถึงข้อดีของเทคนิคเดลฟายคือ เป็นเทคนิคที่สามารถรวบรวมความคิดเห็นโดยไม่ต้องมีการพบปะ หรือประชุมซึ่งเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นคำตอบที่น่าเชื่อถือ เพราะเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นอย่างแท้จริง ได้มาจากการย้ำถามหลายรอบ จึงเป็นคำตอบที่ได้กลั่นกรองมาอย่างรอบคอบ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่และอิสระ ไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางความคิด หรืออำนาจเสียงส่วนใหญ่ เพราะผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นจะไม่ทราบว่ามีใครอยู่ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญบ้าง และไม่ทราบด้วยว่าแต่ละคนมีความคิดเห็นอย่างไร ผู้ทำการวิจัยสามารถระดมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยไม่จำกัดในเรื่องจำนวนผู้เชี่ยวชาญ สภาพภูมิประเทศ หรือเวลา เป็นเทคนิคที่มีขั้นตอนการดำเนินงานไม่ยาก และได้ผลรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และผู้ทำการวิจัยสามารถทราบลำดับความสำคัญของข้อมูล และเหตุผลในการตอบ รวมทั้งความสอดคล้องในเรื่องความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี

ส่วนข้อควรระวังของเทคนิคเดลฟายคือ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการคัดเลือกไม่ได้เป็นผู้ที่มีความสามารถหรือเชี่ยวชาญในสาขานั้นอย่างแท้จริงทำให้ข้อมูลที่ได้ขาดความเชื่อมั่น ผู้เชี่ยวชาญไม่เต็มใจให้ความร่วมมือในการวิจัยอย่างแท้จริงโดยตลอด ผู้ทำการวิจัยขาดความรอบคอบหรือมีความลำเอียงในการพิจารณาวิเคราะห์คำตอบที่ได้ในแต่ละรอบ แบบสอบถามที่ส่งไปสูญหายระหว่างทางหรือไม่ได้รับคำตอบกลับมาในแต่ละรอบ

อย่างไรก็ตาม การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการยืนยันองค์ประกอบที่มีผลต่อศักยภาพชุมชนในการมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ ในพื้นที่ศึกษาคือ เขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ โดยผู้ทำการศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อศักยภาพชุมชนมี 6 องค์ประกอบที่สำคัญดังที่กล่าวในรายละเอียดของเมืองน่าอยู่ โดยองค์ประกอบทั้งหมดนี้น่าจะส่งผลต่อศักยภาพของชุมชนได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจในเรื่องนี้ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น 20 ท่าน เนื่องจากโทมัส แมคมิลแลนกล่าวว่า ถ้าใช้ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป ค่าอัตราความคลาดเคลื่อนจะลดลงประมาณ 0.2 ตลอดไป ผู้ทำการศึกษาจังเลือกใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน ไว้กรณีที่ผู้เชี่ยวชาญบางท่านไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ทุกรอบ โดยเลือกจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องเมืองน่าอยู่อย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและความเหมาะสม ผู้

Copyright by Mahidol University

ทำการศึกษาจึงกำหนดผู้เชี่ยวชาญเป็น 4 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเท่ากัน ทั้งนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยแบ่งเป็น

1. ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ศึกษา
2. ผู้เชี่ยวชาญจากกระทรวงสาธารณสุข
3. ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์
4. ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ของกรุงเทพมหานคร

ซึ่งการเลือกผู้เชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่มนั้นเริ่มจากการเลือกผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสมจริงๆ ก่อน 1 ท่าน แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นระบุรายชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อไปอีก 5 ชื่อในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ได้จำนวนผู้เชี่ยวชาญตามที่ต้องการ ซึ่งรายละเอียดในการใช้เทคนิคเดลฟายของการศึกษาครั้งนี้ อยู่ในบทที่ 3 ในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.4.2 แบบสอบถาม (Questionnaire)

โดยในส่วนของความหมายของแบบสอบถามนั้น พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538: 99-103) ให้ความหมายว่า แบบสอบถามเป็นชุดของคำถามเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สร้างขึ้นเพื่อใช้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรจำนวนมาก ซึ่งได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ และความสนใจต่างๆ ซึ่งกู๊ด (Good, 1959) กล่าวเพิ่มไว้ว่า แบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้กับข้อมูลด้านจิตอารมณ์ (Affective domain) ซึ่งชนิดของแบบสอบถาม มีได้หลายลักษณะ ดังนี้

1. Schedule เป็นแบบสอบถามที่ผู้ทำการศึกษานำไปสอบถามบุคคลโดยตรงด้วยตนเองลงมือกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง หรือในการที่ผู้วิจัยปรากฏในเหตุการณ์นั้นด้วย มีโอกาสเร้าความสนใจ สร้างความเป็นกันเอง อธิบายความมุ่งหมายของการที่ให้ตอบคำถาม ชี้แจงการตอบคำถาม ผู้ตอบกรอกแบบสอบถามได้ทันที ผู้ตอบมักอยู่พร้อมกันเป็นจำนวนมาก เช่น นักเรียน คนงาน เป็นต้น เพื่อเป็นการสะดวก ประหยัด และได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วนตามจำนวน
2. Questionnaire เป็นแบบสอบถามที่ส่งให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ หรือวิธีอื่นแล้วผู้ตอบส่งคืนภายหลัง
3. Check List เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบเลือกคำตอบใดคำตอบหนึ่งจาก 2 คำตอบ
4. Rating Scale เรียกอีกย่างว่า มาตราส่วนประเมินค่าหรือมาตราจัดอันดับ เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะการตอบเป็นการประเมินความมากน้อย วัดว่าผู้ตอบมีคุณลักษณะในสิ่งที่ต้องการ หรือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ถามอยู่ในระดับใด โดยมากมักจะมี 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ชนิดคือ

Copyright by Mahidol University

4.1 มาตราส่วนประเมินค่าแบบจัดประเภท (Category Rating Scale) กำหนดคำตอบให้ผู้ตอบเลือกคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามความเป็นจริง

4.2 มาตราส่วนประเมินค่าแบบกำหนดตัวเลขแทนคุณลักษณะ (Numerical Rating Scale) แล้วให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายตามคำสั่งบนตัวเลขที่กำหนดให้เท่านั้น โดยผู้สร้างมีเกณฑ์ในการแปลความหมายตัวเลขนั้นอยู่แล้ว

4.3 มาตราส่วนประเมินค่าแบบกราฟ (Graphic Rating Scale) กำหนดให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามลักษณะพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ตรงตามบุคลิกภาพ

ซึ่งรูปแบบของแบบสอบถามที่นิยมใช้โดยทั่วไปมี 2 รูปแบบคือ แบบสอบถามปลายปิด (Closed form) มีลักษณะเหมือนข้อสอบแบบเลือกตอบ โดยมีข้อความซึ่งเป็นคำถามและมีคำตอบที่กำหนดให้เลือกตอบข้อใดข้อหนึ่ง จำนวนตัวเลือกอาจมีตั้งแต่ 2 ตัวเลือกขึ้นไป และแบบสอบถามปลายเปิด (Opened form) ไม่กำหนดคำตอบไว้แน่นอน แต่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบ ตอบได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ยังมีแบบสอบถามแบบรูปภาพ (Picture form) โดยใช้รูปภาพแทนภาษา มีลักษณะคล้ายแบบสอบถามปลายปิด แต่ต้องสร้างรูปภาพให้ชัดเจนเป็นที่เข้าใจตรงกัน อาจเป็นภาพวาดหรือภาพถ่ายเหมาะสำหรับผู้ตอบที่เป็นเด็กหรือมีความรู้ทางภาษาน้อย แบบสอบถามที่ใช้กันโดยทั่วไปมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

<u>ส่วนแรก</u> คำชี้แจง เป็นการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการต้องการข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจะต้องชี้แจงให้ผู้ตอบเข้าในว่าต้องการข้อมูลไปทำอะไร คำตอบนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไรบ้าง มีความสำคัญแก่ผู้วิจัยอย่างไร โดยทั่วไปมักจะให้เหตุผลว่าเป็นประโยชน์ทางวิชาการ และต้องชี้แจงว่าคำตอบของเขาจะไม่เกิดผลเสียหายแต่อย่างใด เพราะผู้ตอบไม่ต้องลงชื่อ รวมทั้งต้องชี้แจงวิธีการตอบด้วย

<u>ส่วนที่ 2</u> ข้อมูลส่วนตัว ถือเป็นข้อเท็จจริงของตัวผู้ตอบ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ต้องการจะศึกษา เช่น เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม เป็นต้น

<u>ส่วนที่ 3</u> ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา ซึ่งอาจเป็นความคิดเห็น ความสนใจ ความต้องการหรือปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นตัวแปรที่ต้องการศึกษา รูปแบบคำถามอาจเป็นแบบปลายเปิด ปลายปิด หรือทั้ง 2 อย่างผสมกัน

สำหรับขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามเริ่มตั้งแต่พิจารณาหัวข้อปัญหาและจุดมุ่งหมาย เพื่อทราบว่าต้องการข้อมูลชนิดใด อะไรบ้าง พิจารณารูปแบบที่จะใช้ว่าจะใช้แบบปลายเปิดหรือปลายปิดหรือทั้ง 2 อย่าง หลังจากนั้นร่างแบบสอบถาม โดยเขียนข้อคำถามให้สอดคล้องกับหัวข้อปัญหาและจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ จำนวนข้อคำถามในขั้นควรมีจำนวนมาก และอาจมีคำถาม

Copyright by Mahidol University

เพิ่มเติม เพื่อตรวจสอบความคงที่ของคำตอบในบางเรื่อง แล้วตรวจแบบสอบถามฉบับร่างเพื่อปรับปรุงแก้ไข ซึ่งทำได้ 2 ระดับคือ

1. ตรวจสอบโดยผู้ร่างเอง เป็นการตรวจสอบเกี่ยวกับถ้อยคำและประโยค โดยดูว่าใช้ถ้อยคำและใช้ประโยคชัดเจนหรือไม่ คำถามหรือข้อความใดไม่จำเป็นต้องมี และเรียงลำดับข้อความดูว่า ควรเอาคำถามใดขึ้นก่อน คำถามใดควรอยู่หลัง จึงจะก่อให้เกิดความสะดวกและผู้ตอบสามารถคิดคำตอบติดต่อกันไปเป็นเรื่องๆ ไม่ต้องคิดกลับไปกลับมาซึ่งจะทำให้เสียเวลาและสับสน

2. ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นการให้ช่วยดูอีกครั้ง แต่จะเน้นเกี่ยวกับการพิจารณาความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อคำถาม โดยดูว่าคำถามสอดคล้องกับหัวข้อปัญหาและจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาหรือไม่ และประเด็นที่ถามครอบคลุมหรือไม่ เป็นการตรวจสอบที่เรียกว่า Face validity เมื่อตรวจสอบเสร็จแล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

จากนั้นทำการทดลองแบบสอบถาม (Tryout) โดยการนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขขั้นต้นแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม และปรับปรุงให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น แล้วทำการปรับปรุงครั้งที่ 2 โดยดูจากผลที่วิเคราะห์ได้จากการทดลอง ขั้นตอนสุดท้ายคือ สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ โดยพิจารณาเกี่ยวกับวรรคตอน การสะกด การันต์ ดูว่าถูกต้องหรือไม่ การจัดวางข้อความให้เหมาะสมกับหน้ากระดาษ เมื่อตรวจดูเรียบร้อยจึงนำส่งพิมพ์ พิสูจน์อักษร และอัดสำเนาพร้อมที่จะไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

อย่างไรก็ตาม ในการเขียนข้อความในแบบสอบถามต้องอาศัยศิลปะและความชำนาญประกอบ ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาและฝึกฝน โดยแนวทางในการเขียนข้อความคือ ใช้คำง่ายๆ ชัด ตรง ไม่แปลผิด ไม่ตีความหมายได้หลายด้าน ไม่ใช้คำคุณศัพท์ที่ตีค่าได้ต่างกัน ควรหาคำที่แน่ชัด คำว่า " เสมอ ทั้งหมด ไม่มีเลย ไม่เคย" มักคลุมเครือ ต้องหลีกเลี่ยง ไม่ใช้คำที่เป็นการปฏิเสธซ้ำซ้อน ระวังอย่างให้มีตัวเลือกตอบน้อย ควรให้ครอบคลุมมากพอ หลีกเลี่ยงคำถามที่มี 2 ใจความ ขีดเส้นใต้คำที่ต้องการเน้น หลีกเลี่ยงคำถามที่มีคำตอบอยู่แล้ว หรือเห็นแล้วว่าผู้ตอบจะตอบรับหรือปฏิเสธ ข้อคำถามแต่ละข้อความควรจะสั้น แต่ได้ใจความ ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวกับคุณภาพ ไม่ควรใช้คำถามชนิดที่จะทำให้ผู้ตอบมีความเอนเอียงไปในทางใดทางหนึ่ง ข้อคำถามหนึ่งๆ ควรถามเพียงประเด็นเดียว อย่าให้มีหลายประเด็น เพราะจะทำให้ผู้ตอบตอบไม่ถูกควรตั้งคำถามชนิดที่จะนำตัวเลขมาสรุปวิเคราะห์ทางสถิติได้ง่าย คำถามปลายปิดจะมีความเหมาะสมมาก ควรมีให้มาก ส่วนปลายเปิดก็มีให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

Copyright by Mahidol University

ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกระทำได้ 2 วิธีคือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ (By mailing method) เป็นการส่งแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ เหมาะสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่กระจัดกระจาย การเก็บรวบรวมโดยวิธีนี้ต้องมีจดหมายนำแนบไปด้วย โดยในจดหมายนำจะต้องชี้แจงแนะนำตัวผู้วิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับพร้อมเหตุผลที่ต้องขอความร่วมมือจากผู้ตอบ ชี้แจงวิธีการตอบและการส่งแบบสอบถามคืน ให้ความสำคัญในการรักษาความลับของคำตอบ และให้คำสัญญาในการส่งผลวิจัยมาให้ทราบเมื่อทำวิจัยเสร็จแล้ว

การให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามคืน ควรแนบซองเปล่าที่จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัยพร้อมปิดแสตมป์ให้เรียบร้อย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ตอบในการส่ง และถ้าส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2-3 สัปดาห์ ยังไม่ได้รับคืนควรมีการติดตามผลโดยส่งแบบสอบถามฉบับใหม่ไปให้ พร้อมซองส่งคืน โดยอ้างเหตุผลว่าที่ส่งไปครั้งแรกอาจสูญหายจึงของความกรุณาให้ตอบแบบสอบถามใหม่ บางครั้งอาจใช้โทรศัพท์ หรือตามด้วยตนเองก็ได้

2. การเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีการอธิบายประกอบ (By administering method) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่รวมกันเป็นกลุ่มอยู่แล้วในแห่งใดแห่งหนึ่ง และผู้วิจัยสามารถอธิบายวัตถุประสงค์และวิธีการตอบด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันก่อนที่จะลงมือตอบ ผู้วิจัยมีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับผู้ตอบได้เป็นอย่างดี เมื่อทำแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยก็จะเก็บรวบรวมด้วยตนเอง เหมาะกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม และมีโอกาสได้ข้อมูลคืนมาอย่างครบถ้วน

ซึ่งข้อดีของแบบสอบถามคือ ประหยัดเวลา แรงงาน และสามารถรวบรวมข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก ผู้ตอบมีโอกาสหาเวลาตอบด้วยตนเองในเวลาที่สะดวก และมีอิสระในการตอบ เป็นตัวของตัวเอง และการตอบก็ไม่ต้องรีบร้อนในการคิด และได้ข้อมูลในลักษณะเดียวกัน สะดวกในการวิเคราะห์ ส่วนข้อเสียของแบบสอบถามคือ การใช้แบบสอบถามทำให้ขาดการติดต่อระหว่าผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล ถ้าคำถามไม่กระจ่าง ผู้ตอบไม่มีโอกาสซักถามได้ต้องคิดเองทำให้ผลการตอบมีโอกาสคลาดเคลื่อน และการขาดการติดต่อของผู้วิจัยกับกลุ่มตัวอย่างทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจในการตอบของผู้ตอบได้ และยังมีผลไปถึงการไม่ส่งคืนทำให้ได้รับแบบสอบถามส่งคืนไม่ครบตามที่ต้องการ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาใช้แบบสอบถามที่มีทั้งลักษณะข้อคำถามทั้งปลายเปิดและปลายปิด แบ่งเป็น 8 ส่วน โดยกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานั้น ใช้เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ได้จาการสุ่มตัวอย่างแบบกระจายอย่างง่าย จำนวน 358 ครัวเรือน และกลุ่มผู้นำชุมชนอีกจำนวน 23 ครัวเรือน รายละเอียดแสดงในบทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา

Copyright by Mahidol University

2.4.3 การสัมภาษณ์ (Interview)

จากการค้นคว้าพบว่า พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538: 104-105) ให้ความหมายของการสัมภาษณ์ว่า เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนกับการสอบปากเปล่า ต้องอาศัยการโต้ตอบทางวาจาเป็นหลัก ใช้ได้ดีเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลทางความรู้สึก ความสนใจ ความคิดเห็น และทัศนคติในเรื่องต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลทางด้านจิตอารมณ์ (Affective domain) และบางโอกาสอาจใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความคิดเห็นซึ่งเป็นข้อมูลทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive domain) ได้ด้วย โดยประเภทของการสัมภาษณ์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ การสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างแน่นอน (Structured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดตัวคำถามและคำตอบไว้เรียบร้อยแล้ว คำตอบมักเป็นแบบให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งใน 2 คำตอบ Check list หรือเป็นแบบให้ผู้ตอบจัดอันดับความสำคัญของคำตอบแบบ Rating scale การสัมภาษณ์แบบนี้ส่วนใหญ่ในการสำรวจ เช่น การสำรวจสำมะโนประชากร และการสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างแน่นอน (Unstructured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดคำตอบไว้แน่นอนตายตัว คำถามที่ใช้และลำดับคำถามจึงเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นได้ ผู้สัมภาษณ์มีอิสระในการดัดแปลงคำถามได้เหมาะสม แต่ก็ให้เป็นไปตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ และผู้ตอบก็มีอิสระในการตอบ การให้สัมภาษณ์แบบนี้ส่วนใหญ่เป็นการสัมภาษณ์ของนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตแพทย์

หลักของการสัมภาษณ์คือ ต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ผู้สัมภาษณ์ต้องเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า และเรียงลำดับคำถามไว้อย่างเป็นระบบไม่ให้เกิดความสับสน ควรมีการฝึกหรือทดลองสัมภาษณ์ก่อนที่จะสัมภาษณ์จริงเพื่อให้เกิดความชำนาญ มีการสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง ผู้ถูกสัมภาษณ์จะได้สบายใจและให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ผู้สัมภาษณ์ต้องมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้การสนทนาเป็นที่เข้าใจกัน สามารถแปลและสรุปคำตอบได้ถูกต้อง ใช้วาจาสุภาพ ชัดเจน เข้าใจง่าย การสัมภาษณ์ที่ดีต้องการยั่วยุหรือเร้าให้ผู้สัมภาษณ์อยากให้คำตอบ อยากแสดงความคิดเห็น โดยไม่มีการแนะนำคำตอบ การสัมภาษณ์ต้องมีการจดบันทึกผลสัมภาษณ์ การจดบันทึกต้องกระทำอย่างรอบคอบ อย่าให้เกิดความคลาดเคลื่อน อาจใช้เครื่องมืออื่นช่วย เช่น เทป โดยขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน ต้องมีมารยาทดีในการสัมภาษณ์ อย่าให้ผู้ถูกสัมภาษณ์คิดว่าคำตอบไม่ได้รับความสนใจ

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จำเป็นที่สุดในการสัมภาษณ์คือ การทำให้ผู้สัมภาษณ์มีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง และมีความยินดีที่จะให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์ต้องแสดงความเป็นมิตร มีความจริงใจ หลังจากนั้นจึงเริ่มทำการสัมภาษณ์โดยเริ่มจากคำถามง่ายๆ ใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย คำถามชัดเจน มีการทบทวนคำถามถ้าจำเป็น ฟังคำตอบจากผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วยความตั้งใจเพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง ให้เวลาผู้ถูกสัมภาษณ์ในการตอบคำถามอย่างเพียงพอ แต่ไม่ปล่อยให้การสัมภาษณ์

Copyright by Mahidol University

หยุดชะงัก และให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด หลีกเลี่ยงการแนะคำตอบและถามออกนอกเรื่อง ใช้กลวิธีและทักษะในการควบคุมไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ออกนอกเรื่อง หลีกเลี่ยงคำถามที่จะกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ อย่าใช้คำพูดที่สอนผู้ถูกสัมภาษณ์ เมื่อการให้สัมภาษณ์สิ้นสุดลงผู้สัมภาษณ์ควรตรวจดูความสมบูรณ์ของคำตอบ ถ้าข้อใดยังได้คำตอบไม่ชัดให้ถามใหม่หรือข้อใดยังไม่ได้ถามก็ถามให้ครบถ้วน ทุกครั้งที่จบการสัมภาษณ์ควรแสดงความขอบคุณแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ และในการสัมภาษณ์ต้องจดบันทึกคำตอบอย่างชัดเจน ไม่ควรใช้คำย่อ อาจใช้เครื่องมืออื่นช่วย

ซึ่งข้อดีของการสัมภาษณ์คือ ใช้ได้กับบุคคลทุกประเภท ทุกระดับการศึกษา มีลักษณะยืดหยุ่นได้มากกว่าการใช้แบบสอบถาม สามารถดัดแปลง แก้ไขข้อคำถามจนกว่าผู้ตอบจะเข้าใจคำถามได้ ช่วยให้ผู้สัมภาษณ์สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้ เพราะผู้สัมภาษณ์ทราบได้ว่า ผู้ตอบมีความขัดแย้งในคำตอบแต่ละคำถามหรือไม่ นอกจากนี้ยังทราบว่าผู้ตอบตอบด้วยความตั้งใจหรือด้วยความจริงใจหรือไม่ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เป็นเรื่องของการแสวงหาความจริง ทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ จิตใจ ความคิดเห็นและทัศนคติ การรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีนี้จึงนับว่าเหมาะสมที่สุด ส่วนข้อเสียหรือข้อจำกัดของการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรอบรู้ และความชำนาญของผู้สัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ถูกสัมภาษณ์ ถ้าผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ให้ข้อมูลตามความจริง ข้อมูลที่ได้ก็จะขาดความน่าเชื่อถือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บางครั้งขึ้นอยู่กับความสามารถในการตีความหมายของผู้สัมภาษณ์ที่ตีความหมายผิด ทำให้ข้อมูลที่ได้ขาดความเป็นปรนัยได้ ในการสัมภาษณ์ ถ้าสิ่งอื่นมารบกวน เช่น ความเครียด ความเหนื่อย ความวิตกกังวล ทำให้ผู้ตอบตอบได้อย่างไม่เต็มที่ ตอบอย่างเสียไม่ได้จะทำให้ข้อมูลไม่สมบูรณ์ ไม่ตรงตามความเป็นจริง ที่สำคัญการสัมภาษณ์ต้องใช้เวลา แรงงาน และเงินจำนวนมาก

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดแนวคำถามที่สอดคล้องกับแบบสอบถาม โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 23 ท่าน กลุ่มบุคลากรที่ทำงานในสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 4 ท่าน และกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ จำนวน 4 ท่าน รายละเอียดแสดงในบทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา

2.4.4 การสังเกต (Observation)

วิเชียร เกตุสิงห์ (2541: 39) ให้ความหมายของ การสังเกต (Observation) ว่าหมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการเฝ้าดูพฤติกรรมหรือดูเหตุการณ์จริง ทั้งสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้สังเกตอาจเข้าไปมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมก็ได้ ซึ่งในการสังเกตต้องมีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะสังเกตอะไร ระวังความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการเลือกเวลาสังเกต

Copyright by Mahidol University

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาใช้การสังเกตเพื่อตรวจสอบสภาพความเป็นจริงในแต่ละชุมชนจำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสังเกตโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ผู้ทำการศึกษาอาศัยข้อมูลจากเอกสารจากสำนักงานเทศบาล การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานที่ต้องการข้อมูล และการสังเกตสภาพพื้นที่ของชุมชนแต่ละชุมชน

2. การสังเกตสภาพทางสังคมของชุมชน ผู้ทำการศึกษาอาศัยข้อมูลจากการสังเกตสภาพชุมชนและการเข้าร่วมประชุมกับชุมชนบางชุมชน

3. การสังเกตสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน ผู้ทำการศึกษาอาศัยข้อมูลจากเอกสารจากสำนักงานเทศบาล และการสังเกตสภาพชุมชน

4. การสังเกตสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ผู้ทำการศึกษาอาศัยข้อมูลจากเอกสารจากสำนักงานเทศบาล และการสังเกตสภาพชุมชน

5. การสังเกตการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ผู้ทำการศึกษาอาศัยข้อมูลจากแผนการดำเนินงานจากสำนักงานเทศบาล การสอบถามการดำเนินงานตามแผนงานต่างๆ และการสังเกตการดำเนินงานของทางสำนักงานเทศบาล

6. การสังเกตการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ทำการศึกษาอาศัยข้อมูลจากการสอบถาม การสังเกตสภาพชุมชน และการเข้าร่วมประชุมกับชุมชนบางชุมชน

2.5 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพ

ผู้ทำการศึกษาได้ค้นคว้าเกี่ยวกับงานวิจัยทางศักยภาพโดยศึกษาค้นคว้าศักยภาพเกี่ยวกับด้านพื้นที่ ศักยภาพส่วนบุคคล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ ทิวัฒน์ รัตนเกตุ (2542: 6-7) ศึกษาศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอ่างเก็บน้ำคลองระโอก จังหวัดระยอง ในด้านศักยภาพของพื้นที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพได้แก่ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ลักษณะทางธรณีวิทยาและแหล่งแร่ ปฐพีวิทยา การใช้ประโยชน์ที่ดิน แหล่งน้ำ แหล่งศาสนสถาน วัฒนธรรมประเพณี การเข้าถึงพื้นที่ และลักษณะทางชีวของพื้นที่ได้แก่ สัตว์บก สัตว์น้ำ และถิ่นที่อยู่อาศัย พืชพรรณ ซึ่งไม่เหมือนกับการศึกษาของ วิชิต พุ่มจันทร์ (2543: 71, 95) ที่ทำการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ในการตั้งศูนย์ฝังกลบมูลฝอยของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ศึกษาจากระดับความชัน ชั้นหินฐานเนื้อดิน ความซาบซึมได้ของดิน ระดับน้ำใต้ดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ชนิดดินปกคลุมมูลฝอย พื้นที่ป่าสงวน พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ปริมาณน้ำฝน และ

Copyright by Mahidol University

ความลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการซ้อนทับพบว่า พื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง ร้อยละ 73.21 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนการศึกษาของ อุศนีย์ ธูปทอง (2543: 66) ศึกษาศักยภาพของพื้นที่และทัศนคติที่มีต่อการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ในตำบลเขาดินพัฒน และตำบลผึ้งหลวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยศึกษาจากที่ตั้งพื้นที่ สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิเฉลี่ยต่อเดือน การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปริมาณฝนเฉลี่ย ปริมาณน้ำท่า และปริมาณน้ำใต้ดิน

และในการศึกษาศักยภาพส่วนบุคคล มีผู้ทำการศึกษาหลายท่านได้แก่ สราวุธ วลัญชพฤกษ์ (2543: 121-131) ศึกษาศักยภาพและปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขระดับชุมชน จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีศักยภาพในการวางแผนงานพัฒนาและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขระดับชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพของ อสม. มากที่สุดคือ แรงจูงใจในการวางแผนงาน รองลงมาคือ การรับรู้บทบาท อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ส่วนเพศ สถานภาพสมรส รายได้ ระยะเวลาการเป็น อสม. ประสบการณ์ในการวางแผนงานสาธารณสุข และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐไม่มีผลต่อศักยภาพของ อสม. ต่างกับของ คล้ายกับของ สุกัลยา กรรณสมบัติ (2543: 146) ที่ศึกษาศักยภาพของมัคคุเทศน์ต่อการเป็นผู้นำในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า มัคคุเทศน์มีความรู้และทัศนคติในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับปานกลาง

2.5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่

มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการเมืองน่าอยู่ได้แก่ ดอนชิน (Donchin) และคณะทำงานเครือข่ายเมืองน่าอยู่ของประเทศอิสราเอล ได้จัดทำคู่มือการดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่ และพัฒนาตัวชี้วัดใช้สำหรับประเมินผลโครงการเมืองน่าอยู่ในประเทศอิสราเอล ซึ่งปรับปรุงจากแนวทางการประเมินขององค์การอนามัยโลก โดยจัดทำแบบสำรวจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นและประชาชน และจัดเป็นคู่มือ ได้นำไปทดลองใช้กับเมืองที่ดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่ 7 เมือง มีตัวชี้วัดหลักจำนวนหนึ่ง และให้แต่ละเมืองคัดเลือกตัวชี้วัดอื่นเพิ่มเติมตามที่เมืองเห็นชอบ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในเมืองให้ความสนใจโครงการเมืองน่าอยู่มากขึ้น ส่วน อับบีมา (Ellis Abbema) ได้ทำการประเมินผลโครงการเมืองน่าอยู่ของเมืองนอร์ทชอร์ ซึ่งเป็นเมืองแรกที่ดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่ของประเทศนิวซีแลนด์ ทำการประเมินกระบวนการ (Process evaluation) โดยใช้แนวทางขององค์การอนามัยโลก 20 ขั้นตอนในการทำให้เมืองน่าอยู่เป็นเครื่องมือในการประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์ การวิเคราะห์จากเอกสารรายงาน การสัมภาษณ์เจาะลึกในกลุ่มคณะกรรมการบริหารโครงการและผู้ประสานงานโครงการ และใช้แบบสอบถามปลายเปิดในการสอบถามความคิดเห็นของประชาชน

Copyright by Mahidol University

เฟอแรซ (Ferraze อ้างใน อุบล จันทร์เพชร, 2543: 59) ได้นำแนวความคิดเมืองน่าอยู่ไปทดลองใช้ในประเทศบราซิล โดยทบทวนจากเอกสารโครงการและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของเมืองพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมสำหรับโครงการเมืองน่าอยู่ได้แก่ ความสนใจและกิจกรรมความเคลื่อนไหวทางด้านสาธารณสุขของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น ความชัดเจนของแนวความคิดระหว่างระบาดวิทยาเชิงสังคมและเมืองน่าอยู่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเมืองต่างๆ ปัจจัยที่ไม่เอื้ออำนวยต่อโครงการได้แก่ ความไม่มั่นคงของระบบการเมือง การขาดแรงสนับสนุน วัฒนธรรมทางการเมืองและการสาธารณสุขของประเทศ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานตามแนวความคิดเมืองน่าอยู่มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้กับทุกเมืองในประเทศกำลังพัฒนา การพิจารณาให้ความสำคัญกับมิติทางด้านการเมืองและสังคม และมีนโยบายด้านการสาธารณสุขจะช่วยให้การดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาฐานข้อมูลได้แก่ ดาเนน (Sonja Danen อ้างใน อุบล จันทร์เพชร, 2543: 60) ทำการประเมินผลโครงการเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลกระยะที่ 2 โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ การพัฒนาฐานข้อมูลของโครงการเมืองน่าอยู่เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนกระบวนการประเมินผล การศึกษาความพยายามของท้องถิ่นในการประเมินผลโครงการเมืองน่าอยู่และการเปรียบเทียบกระบวนการประเมินผลตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก การศึกษาไม่ได้กำหนดเมืองใดเมืองใดเมืองหนึ่งโดยเฉพาะ จากการศึกษาสรุปว่า หัวใจของกระบวนการประเมินผลโครงการเมืองน่าอยู่คือ การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการประเมินผลตามขั้นตอนขององค์การอนามัยโลก และ บรรลือ นราพินิจ (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ เทศบาลนครราชสีมา พบว่า ตัวชี้วัดสำหรับประเมินผลการดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่มี 51 ตัวชี้วัด แบ่งเป็นตัวชี้วัดกระบวนการดำเนินงาน 25 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดผลลัพธ์และผลกระทบจากโครงการ 26 ตัวชี้วัด ในการพัฒนาระบบสารสนเทศใช้กระบวนการวิเคราะห์และออกแบบโครงสร้างในการพัฒนาระบบงานใช้โปรแกรม Microsoft Access 97 ในการจัดการฐานข้อมูล

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ในประเทศไทยได้แก่ บุญเลิศ ลิ้มทองกุล, วณี ปิ่นประทีป และ พลเดช ปิ่นประทีป อ้างใน อุบล จันทร์เพชร (2543: 60) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความน่าอยู่ของเมืองหลักในภูมิภาคของประเทศไทยจำนวน 11 เมืองได้แก่ เมืองเชียงใหม่ พิษณุโลก นครสวรรค์ ขอนแก่น นครราชสีมา อุดรธานี ชลบุรี ราชบุรี สงขลา สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต ในระหว่างปี พ.ศ.2539-2540 โดยพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์ชี้วัดจากสถาบันวิชาการทั้งในและต่างประเทศ กำหนดคุณลักษณะของเมืองที่จะทำการวัดออกเป็น 8 ด้านได้แก่ ผังเมืองและการคมนาคม สิ่งแวดล้อมและบริการขั้นพื้นฐาน คุณภาพการศึกษา บริการสาธารณสุขและสุขภาพ

Copyright by Mahidol University

อนามัย ปัจจัยโอกาสทางเศรษฐกิจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินส่วนบุคคล ความมั่นคงและความเป็นระเบียบของสังคม และการพักผ่อนหย่อนใจ มีตัวชี้วัดทั้งสิ้น 37 ตัวชี้วัด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานราชการ สรุปเป็นค่าคะแนนความน่าอยู่ของแต่ละเมืองเป็น 5 ระดับ คือ น่าอยู่มาก น่าอยู่ น่าอยู่ปานกลาง ไม่น่าอยู่ และไม่น่าอยู่มาก แล้วนำมาเปรียบเทียบระดับความน่าอยู่ของเมืองที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น พบว่า เมืองเชียงใหม่น่าอยู่ที่สุด รองลงมาได้แก่ ขอนแก่น ภูเก็ต และพิษณุโลก ตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานของ อุบล จันทร์เพชร (2543: 110-119) ศึกษาความพร้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดราชบุรี โดยทำการศึกษาความพร้อมด้านความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วมปฏิบัติของสมาชิกองค์การบริการส่วนตำบล ตลอดศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วม รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมด้านความรู้ในระดับปานกลาง มีเจตคติในทิศทางบวก และมีส่วนร่วมปฏิบัติในระดับปานกลาง ความรู้มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ระดับการศึกษาและอาชีพ เจตคติมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัวต่อเดือนและอาชีพ ส่วนการมีส่วนร่วมปฏิบัติไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระที่ศึกษา ปัญหาในการดำเนินงานได้แก่ งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร รวมทั้งภาครัฐและเอกชนขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ส่วนงานวิจัยของ พิชญา พันธรักษ์ (2542: 117-120) ศึกษาการสร้างและทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องเมืองน่าอยู่สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ทดลองอ่านหนังสือเพิ่มเติมเรื่องเมืองน่าอยู่มีความรู้เพิ่มขึ้นจากพื้นฐานความรู้เดิม ส่วนความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในเรื่องเมืองน่าอยู่ให้ดีขึ้น

2.5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทิวัฒน์ รัตนเกตุ (2542: 188-189) ศึกษาศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอ่างเก็บน้ำคลองระโอก จังหวัดระยอง ในการศึกษาความพร้อมของชุมชนพบว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความรู้ และทัศนคติเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับปานกลาง แต่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับต่ำ นอกจากนี้ วารุณี วัชรเสวี (2544: 88-89)

Copyright by Mahidol University

ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเมืองที่มีต่อโครงการเมืองน่าอยู่ของเทศบาลนครราชสีมา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลรับรู้สาเหตุปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม และความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเมืองน่าอยู่ในระดับปานกลาง แต่เห็นว่าเทศบาลนครราชสีมาน่าอยู่ที่สุดในประเทศไทย โดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา การรับรู้สาเหตุความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และความคิดเห็นต่อโครงการเมืองน่าอยู่ ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ อายุ เพศ และรายได้

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของภาคประชาชนต่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ใน ภัทรพล อิสึ และคณะ (2544: 74) ที่คณะวิจัยทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา 4 ด้าน คือ 1) ปัจจัยที่กลุ่มประชาชนได้รับจากภายนอกได้แก่ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เงินทุน 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกเสียงเลือกตั้ง การสนับสนุนทางการเงิน การช่วยเหลือด้านวัตถุ แรงงาน และการรับผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาในชุมชน ด้านเทคนิคเฉพาะด้าน การบริหารจัดการ และด้านการตัดสินใจ 3) ปัจจัยทางด้านความสามารถหรือศักยภาพขององค์กรท้องถิ่น ความเชื่อมั่นในผู้นำชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล ความซื่อสัตย์และยุติธรรมในการบริหารงาน ความรับผิดชอบในการเข้าร่วมประชุม และ 4) ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยจากการร่วมงานประเพณีหรือช่วยเหลือกิจกรรมในหมู่บ้าน การรวมกลุ่มของประชาชนในอดีต ระดับของการพัฒนาหมู่บ้าน รายได้พิเศษของครัวเรือน เป็นต้น

ซึ่งงานวิจัยที่สรุปมาทั้งหมดสามารถเป็นแนวทาง หรือเป็นตัวอย่างให้ผู้ทำการศึกษาในครั้งนี้นำไปประยุกต์ใช้ได้ เนื่องจากเป็นการศึกษาในระดับกลุ่มคน หรือชุมชน ไม่ใช่การศึกษาในระดับปัจเจกชน ดังนั้นเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาระดับชุมชนจึงมีไม่มากเท่าที่ควร

Copyright by Mahidol University

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์" เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยผลที่ได้จากการศึกษาสามารถใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ได้ ซึ่งสุชาติ ประสิทธิรัฐสินธุ์ (2532: 16, 20-21) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยประยุกต์ เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา โดยมีทั้งการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้ข้อมูลตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเน้นรายละเอียดต่างๆ และการสำรวจสภาพชุมชน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาต้องการศึกษาว่าชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ในระดับใด ตลอดจนทราบถึงปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ข้อเสนอแนะต่างๆ ทั้งจากตัวประชาชนในชุมชนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงนักวิชาการ ดังรายละเอียดในการศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 การสำรวจพื้นที่ศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาได้สำรวจพื้นที่ศึกษาโดยได้ข้อมูลในภาพรวมของเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จากการขอข้อมูลจากสำนักงานเทศบาล และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคของจังหวัดอุตรดิตถ์ นอกจากนี้ผู้ทำการศึกษายังได้เข้าสำรวจพื้นที่ศึกษาจำแนกตามชุมชน จำนวน 23 ชุมชน เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของชุมชนแต่ละชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้ เป็นการตรวจสอบลักษณะความถูกต้องของข้อมูล สามารถแบ่งลักษณะของข้อมูลตามวิธีการศึกษาออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. ข้อมูลที่ได้จากเอกสารของสำนักงานเทศบาล และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโครงสร้างถนน การระบายน้ำ สถานศึกษา สถานบริการสาธารณสุข และข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เป็นต้น

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรที่รับผิดชอบงาน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับระบบประปาที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากกองการประปา และกองการศึกษาของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ และข้อมูลเกี่ยวกับไฟฟ้าที่ใช้ภายในจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดอุตรดิตถ์

Copyright by Mahidol University

3. การสำรวจสภาพพื้นที่ศึกษาตามชุมชน จำนวน 23 ชุมชน ศึกษาขอบเขตของชุมชนในแต่ละชุมชนจากผู้นำชุมชนหรือประธานชุมชน และการเข้าสำรวจในแต่ละชุมชนโดยอาศัยการสังเกต และการเข้าร่วมประชุมกับชุมชนบางชุมชน

3.1.1 กลุ่มเป้าหมาย

3.1.1.1 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 23 ชุมชน

3.1.1.2 สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

3.1.1.3 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ

3.1.2.1 การสำรวจและการสังเกตพื้นที่ชุมชน

3.1.2.2 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน

3.1.2.3 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

3.2 การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

3.2.1 ประชากรเป้าหมาย (N)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหรือคู่สมรสหรือสมาชิกที่เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลของครัวเรือนได้ มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ครัวเรือนละ 1 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนเขตเทศบาลเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 3,581 ครัวเรือน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง (n)

จากประชากรเป้าหมายจำนวน 3,581 ครัวเรือน คัดเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973: 727) เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้วจากสูตรดังกล่าว นำมาดำเนินการกระจายขนาดของประชากรตัวอย่าง เพื่อทำการสุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งตามสัดส่วนของจำนวนหลังคาเรือนในแต่ละชุมชนของพื้นที่ศึกษา (Sampling with probability proportional to size; PPS) กล่าวคือ กลุ่มที่จำนวนครัวเรือนมาก จะมีโอกาสถูกสุ่มได้มากกว่ากลุ่มที่มีจำนวนครัวเรือนน้อย ซึ่งสูตรในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n) ของ Taro Yamane คือ

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรเป้าหมาย 3,581 หลังคาเรือน

e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 หรือมีระดับความเชื่อมั่น 95%

Copyright by Mahidol University

แทนค่าลงในสูตร $$n = \frac{3,581}{1+3,581(0.05)^2}$$

$$= 359.81$$

ตารางที่ 3-1 จำนวนประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการแบ่งสัดส่วน (ครัวเรือน)

ชุมชน	ประชากร (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
1. ชุมชนบ้านเกาะ	52	5
2. ชุมชนหลัง รพช.	53	5
3. ชุมชนห้วยไผ่	80	8
4. ชุมชนหนองบัว	100	10
5. ชุมชนหนองผา	100	10
6. ชุมชนพัฒนศึกษา	112	11
7. ชุมชนพาดวารี	118	12
8. ชุมชนเจริญธรรม	118	12
9. ชุมชนเจริญบัณฑิต	120	12
10. ชุมชนบรมอาสน์	120	12
11. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	120	12
12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์	125	12
13. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	130	13
14. ชุมชนท่าอิฐล่าง	137	14
15. ชุมชนธรรมาธิปไตย	138	14
16. ชุมชนเกษมราษฎร์	150	15
17. ชุมชนคอวัง	180	18
18. ชุมชนหน้า วค.	193	19
19. ชุมชนตลาดท่าเสา	249	25
20. ชุมชนสมานมิตร	253	25
21. ชุมชนท่าอิฐบน	321	32
22. ชุมชนเกาะกลาง	335	33
23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล (ท่าเสา)	339	33
รวม	**3,581**	**361**

ที่มา: จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชุมชนโดยการเทียบบัญญัติไตรยางค์

Copyright by Mahidol University

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประมาณ 360 ครัวเรือน หลังจากนั้นนำมาแบ่งสัดส่วนตามขนาดของชุมชนแต่ละชุมชน ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 361 ครัวเรือน

3.2.3 การสุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ

เมื่อคำนวณจำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างได้แล้วจึงนำมาสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในกลุ่มผู้นำชุมชนหรือประธานชุมชนทั้ง 23 ชุมชน ชุมชนละ 1 ครัวเรือน เป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 23 ครัวเรือน ก่อนทำการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีก 361 ครัวเรือนใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Sampling) โดยศึกษาขอบเขตของชุมชนแต่ละชุมชน แล้วใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เต็มใจให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้มีการกระจายอย่างทั่วถึงทั้งชุมชน จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละชุมชน เพื่อให้เกิดการกระจายกลุ่มตัวอย่างให้ทั่วถึงทั้งชุมชน

3.2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาได้ประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) มาใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งเป็นการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจโดยอาศัยฉันทามติ (Consensus) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ ผู้ทำการศึกษาได้นำเทคนิคเดลฟายมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยสร้างเครื่องมือในรูปแบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาที่ผู้ทำการศึกษาได้กำหนดขึ้น

จำนวนผู้เชี่ยวชาญนั้นโทมัส แมคมิลแลน กล่าวว่า ถ้าใช้ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 ท่านขึ้นไป ค่าความคลาดเคลื่อนจะเท่ากับ 0.2 ตลอด ผู้ทำการศึกษาจึงเลือกใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ จำนวน 20 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ศึกษาที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของทางราชการ จำนวน 7 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ศึกษาที่ประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 4 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญจากกระทรวงสาธารณสุขที่มีความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานราชการภายในกรุงเทพมหานครที่มีส่วนปฏิบัติงานเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ จำนวน 6 ท่าน โดยในการศึกษาครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. กำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญ โดยอยู่บนพื้นฐานของแมคมิลแลน ที่ใช้ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 ท่านขึ้นไป จะทำให้อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนมีน้อยมาก จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ทำการศึกษาจึงได้กำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญไว้ 20 ท่านในการแสดงความคิดรอบแรก โดยกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ หรือมีการปฏิบัติงานในความรับผิด

Copyright by Mahidol University

ชอบเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง ทั้งนี้ในการกำหนดรายชื่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 ท่านอยู่ภายใต้คำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเมืองน่าอยู่ จากนั้นทำการติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

2. จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นชุดที่ 1 ภายใต้คำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และส่งแบบสำรวจความคิดเห็นในรอบแรกให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 ท่าน ให้คะแนนความสำคัญขององค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพชุมชนในการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ โดยมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยให้เวลาในการตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

3. วิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นชุดที่ 1 โดยนำคะแนนที่ได้จากการสำรวจรอบแรกทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย พร้อมเรียงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบทั้งหมดจากคะแนนสูงไปหาคะแนนต่ำ

4. จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นชุดที่ 2 และส่งแบบสำรวจความคิดเห็นชุดที่ 2 พร้อมแจ้งผลค่าเฉลี่ยในรอบแรกของแบบสำรวจความคิดเห็นชุดที่ 1 ที่ได้เรียงลำดับความสำคัญไปยังผู้เชี่ยวชาญ พร้อมให้ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนอีกครั้ง โดยในรอบที่ 2 ห่างจากรอบแรก

5. วิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นชุดที่ 2 โดยนำคะแนนที่ได้จากการสำรวจรอบที่ 2 ทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย พร้อมเรียงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบทั้งหมดจากคะแนนสูงไปหาคะแนนต่ำ

6. นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อให้คณะกรรมการแต่ละท่านได้กำหนดคะแนนในแต่ละองค์ประกอบ มีคะแนนเต็ม 100 คะแนน เพื่อหาค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยที่จะใช้ศึกษาศักยภาพของชุมชน เพื่อประกอบในการแบ่งสัดส่วนของเนื้อหาในแบบสอบถามตามคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยที่ได้จากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

7. นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปคูณกับความถี่ของคำตอบของแต่ละกิจกรรม เพื่อให้ได้คะแนนเป็นตัวเลขที่สามารถนำมาพิจารณาหาระดับความคิดเห็นของแต่ละองค์ประกอบ

ซึ่งผลการให้คะแนนองค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญให้ค่าน้ำหนักคะแนนนั้นแสดงดังตารางที่ 3-2

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 3-2 ผลการให้ค่าคะแนนของผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาศักยภาพของชุมชน

องค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษา	ค่าคะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 1	ค่าคะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 2	ค่าคะแนนที่ใช้
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน	16.3	16.7	17.0
2. ด้านสภาพทางสังคมของชุมชน	20.4	19.0	19.0
3. ด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน	15.1	14.9	15.0
4. ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชน	15.2	15.2	15.0
5. ความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่	14.7	14.1	14.0
6. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	18.3	20.2	20.0
รวมคะแนน	**100.0**	**100.0**	**100.0**

ที่มา: จากการให้ค่าคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 ท่าน ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2545

หลังจากได้องค์ประกอบและน้ำหนักคะแนนในการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาออกแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างในชุมชน และแนวคำถามที่ใช้กับผู้นำชุมชน บุคลากรในสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดและปิด (Mixed-End Questionnaire) ซึ่งมีลักษณะเป็นชุดข้อคำถามที่มีทั้งแบบตัวเลือกคงที่ (Fixed Alternatives) หรือคำถามปลายปิด (Close Ended) และคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended) ผสมควบคู่กันไปตามความเหมาะสม ซึ่งการใช้ลักษณะข้อคำถามนี้ผู้ทำการศึกษาเห็นว่าเป็นข้อคำถามที่ช่วยในการเก็บและรวบรวมข้อมูลอย่างครอบคลุม และมีความเชื่อมั่นมากขึ้น เนื่องจากข้อคำถามแบบเปิดผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่และตรงกับความเป็นจริง คำตอบที่ได้จึงช่วยสนับสนุนขยายความและตรวจสอบคำตอบจากข้อคำถามปลายปิดได้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2537: 120) โดยแบบสอบถามนี้ ผู้ทำการศึกษาสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จากนั้นนำมากำหนดเป็นนิยามของตัวแปรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบและสร้างชุดของข้อคำถามตามแนววัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อทำการวัดความรู้ และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 8 ส่วน มีรายละเอียดของแนวคำถามเกี่ยวกับส่วนต่างๆ คือ

Copyright by Mahidol University

ส่วนนำ ส่วนกล่าวนำหัวข้อและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ บ้านเลขที่ ชื่อชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและซ้ำซ้อน รายได้ การประกอบอาชีพ สถานภาพในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประจำชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการเลือกตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิประจำชุมชนต่อไป โดยมีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิดให้เติมคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 2 เป็นการวัดความความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ประกอบด้วย

1. การคมนาคมทั้งในชุมชนและระหว่างชุมชน ศึกษาจากสภาพเส้นทางการคมนาคม ความสะดวก และความปลอดภัยในการขับขี่ ตลอดจนความเพียงพอในอนาคต
2. บริการขนส่งมวลชน ศึกษาจากความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชนทั้งในชุมชนและระหว่างชุมชน
3. สถานที่ต่างๆ ในเขตเทศบาล ศึกษาจากความเพียงพอของสถานที่พักผ่อนแหล่งท่องเที่ยว สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สนามกีฬามีความปลอดภัย
4. ความเพียงพอของสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ศึกษาจาก ความเพียงพอของน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของไฟฟ้า บริการติดต่อสื่อสารทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ สถานบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ โรงเรียนทั้งในและนอกระบบ (กศน.) มีคุณภาพเพียงพอ
5. ศูนย์บริการการท่องเที่ยว บริการที่พักอาศัย โรงแรมมีเพียงพอ
6. สถานที่ให้บริการด้านการดูแลความปลอดภัย ศึกษาจากคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง ศูนย์กู้ภัย
7. แหล่งค้นคว้าหาความรู้ ตลอดจนการรับข่าวสารในชุมชน ศึกษาจากห้องสมุด หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุมีทั่วถึง
8. ตลาดและร้านค้าต่างๆ ศึกษาจากสินค้ามีความหลากหลายและเพียงพอ สถานดูแลความงามมีเพียงพอ
9. สภาพแวดล้อมในเขตเทศบาลศึกษาจาก ความพึงพอใจในระบบการจัดการขยะ การระบายน้ำ และความสะอาด ปลอดภัยของโรงฆ่าสัตว์
10. ความปลอดภัยในการทำงาน ศึกษาจาก การวางผังถนน สัญญาณไฟจราจร ป้ายเตือน โครงสร้างอาคาร ตลอดจนอุปกรณ์ในอาคารพาณิชย์
11. สถานที่ประชุมในชุมชนมีความเหมาะสม
12. ศาสนสถานมีความเหมาะสมกับชุมชน

Copyright by Mahidol University

13. แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและเทศบาลมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา

โดยลักษณะของข้อคำถามในการวัดความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานสามารถวัดได้จากมาตรวัดของลิเคอร์ต (Likert's Scale) ซึ่ง บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531: 84-88 และสุชาติ ประสิทธิรัฐสินธุ์, 2532: 114-117 อธิบายไว้ว่า ในการใช้มาตรวัดของลิเคอร์ตต้องมีการสร้างข้อความให้มีลักษณะบวกและลบจำนวนเท่าๆ กัน กำหนดคำตอบเป็น 6 คำตอบ โดยมีหลักในการให้คะแนนดังนี้คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน
ไม่ทราบ	ให้	0	คะแนน

องค์ประกอบแต่ละตัวจะมีน้ำหนักคะแนนที่ได้จากการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายในการออกแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำมาคูณกับมาตรวัดความคิดเห็นของแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จะได้คะแนนเพื่อนำมาวิเคราะห์หาระดับคะแนนต่อไป โดยระดับคะแนนเป็น 3 กลุ่ม คิดจากค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งเป็นการวัดค่ากลางเพื่อหาค่าที่เป็นตัวแทนของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างนั้น โดยวิเชียร เกตุสิงห์ (2541: 65) อธิบายว่า ค่าเฉลี่ย (Average) หรือมัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) หมายถึง การที่นำค่าของข้อมูลทั้งหมดมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อมูล มักเรียกกันว่า Mean ใช้สัญลักษณ์ $\overline{X}$ ถ้าเขียนเป็นสูตรในการคำนวณจะเป็นดังนี้

$$\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\sum X$ = ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

N = จำนวนข้อมูล หรือจำนวนตัวอย่าง

ส่วนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นการวัดค่ากลางที่บอกลักษณะของข้อมูล โดยอาศัยค่าที่อยู่ตรงกลางหรือค่าที่มีมาก ช่วยอธิบายว่าข้อมูลแต่ละค่านั้น มีค่าห่างกันมากน้อยเพียงใด ซึ่ง วิเชียร เกตุสิงห์ (2541: 665) อธิบายว่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) หมายถึง การใช้ค่าของข้อมูลทุกตัวมาคำนวณ แต่แทนที่จะใช้ความแตกต่างแบบไม่คิดเครื่องหมายมาเฉลี่ย ใช้วิธีทำ

Copyright by Mahidol University

ให้เครื่องหมายลบหายไป ด้วยการยกกำลังสองของผลต่างแทน และเมื่อเฉลี่ยแล้วให้ถอดรากที่ 2 กลับมาอย่างเดิม สูตรจึงเป็นดังนี้

$$S.D. = \frac{\sum(X - \overline{X})^2}{N}$$

เมื่อ $\sum(X - \overline{X})^2$ = ผลรวมของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละตัวกับค่าเฉลี่ยของข้อมูลชุดนั้น

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมดในชุดนั้น

จากนั้นนำมาจัดระดับคะแนนความคิดเห็นตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกลบส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean $\pm$ S.D.) เพื่อพิจารณาว่า ภายในกลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวของระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน โดยมีการแปลผลตามเกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

1. ศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานระดับสูง คะแนน มากกว่า Mean + S.D.
2. ศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานระดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง Mean $\pm$ S.D.
3. ศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานระดับต่ำ คะแนน น้อยกว่า Mean - S.D.

ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบการจัดกลุ่มและเกิดความเชื่อถือของการกระจายตัวของการแบ่งกลุ่มคะแนน

ส่วนที่ 3 เป็นการวัดความคิดเห็นด้านสังคม ประกอบด้วย

1. ความเข้มแข็งของชุมชนศึกษาจาก ความสามัคคี มีน้ำใจ ซื่อสัตย์ มีศีลธรรม การยกย่องผู้ทำความดี การหาความรู้เพิ่มเติม การรักใคร่ในครอบครัว การตั้งกลุ่มขึ้นในชุมชน การรับฟังความคิดเห็น การชี้แจงในสมาชิกในชุมชนทราบ และการแก้ปัญหาในชุมชนได้เอง
2. ผู้นำชุมชน หรือประธานชุมชน ต้องเป็นที่ยอมรับ มีคุณธรรม ยุติธรรม ประสานงานได้ดี แก้ปัญหาที่เกิดในชุมชนได้
3. การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามวัฒนธรรมประเพณี สนับสนุนการทำนุบำรุงศาสนา
5. การศึกษาศึกษาจาก สมาชิกในชุมชนมีความรู้อ่านออกเขียนได้ และมีโอกาสรับการศึกษาในระดับต่างๆ
6. สุขภาพศึกษาจาก การดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว การปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อ การออกกำลังกายสร้างสุขภาพ

Copyright by Mahidol University

7. ไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปลอดยาเสพติด

8. การปฏิบัติตัวของสมาชิกในชุมชน ศึกษาจากการเคารพกฎกติกาทางสังคม การดูแลรักษาความสะอาดของชุมชน การพักผ่อนจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน

9. มูลนิธิช่วยเหลือผู้ยากไร้มีการปฏิบัติงานต่อเนื่อง

10. แผนพัฒนาทางสังคมของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

ซึ่งในการวัดความคิดเห็นในด้านสังคมของแบบสอบถามในส่วนที่ 3 นั้นใช้หลักเกณฑ์ในการคิดคะแนนเหมือนกับแบบสอบถามในส่วนที่ 2 โดยมีการแปลผลตามเกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

1. ศักยภาพด้านสภาพทางสังคมระดับสูง คะแนนมากกว่า Mean + S.D.

2. ศักยภาพด้านสภาพทางสังคมระดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง Mean $\pm$ S.D.

3. ศักยภาพด้านสภาพทางสังคมระดับต่ำ คะแนนน้อยกว่า Mean - S.D.

ส่วนที่ 4 เป็นการวัดความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

1. แหล่งงานและการประกอบอาชีพศึกษาจาก ความหลากหลายของแหล่งงานในชุมชน การประกอบอาชีพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สมาชิกมีงานทำ

2. รายได้และสวัสดิการศึกษาจาก ฐานะของสมาชิกในชุมชน ความพึงพอใจต่อรายได้ มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี

3. แหล่งเงินและกองทุนในชุมชนศึกษาจาก สมาชิกในแหล่งออมทรัพย์มีเพิ่มขึ้น อัตราการกู้ส่งผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจในชุมชน

4. แผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

ซึ่งในการวัดความคิดเห็นในด้านเศรษฐกิจของแบบสอบถามในส่วนที่ 4 ใช้หลักเกณฑ์ในการคิดคะแนนเหมือนกับแบบสอบถามในส่วนที่ 2 โดยมีการแปลผลตามเกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

1. ศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจระดับสูง คะแนนมากกว่า Mean + S.D.

2. ศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง Mean $\pm$ S.D.

3. ศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจระดับต่ำ คะแนนน้อยกว่า Mean - S.D.

ส่วนที่ 5 เป็นการวัดความรู้และความคิดเห็นในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ ปัญหาน้ำเสีย คุณภาพน้ำในแม่น้ำน่าน มลภาวะทางอากาศและเสียง ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูล โดยในส่วนของการวัดความรู้ใช้คำถามแบบปรนัยให้เลือก

Copyright by Mahidol University

ตอบ (Multiple Choice) กำหนดตัวเลือกให้มีคำตอบถูกเพียงข้อเดียว ตัวเลือกที่ถูกให้ 1 คะแนน ตัวเลือกที่ผิดให้ 0 คะแนน แล้วนำคะแนนมาจัดแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้หลักการเดียวกับการวัดความคิดเห็นตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกลบส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean $\pm$ S.D.) เพื่อพิจารณาว่า ภายในกลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวของระดับคะแนนทั้งในส่วนของความรู้และความคิดเห็นในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ โดยมีการแปลผลตามเกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

1. ศักยภาพในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับสูง คะแนนมากกว่าMean+S.D.

2.ศักยภาพฯ ะดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่างMean$\pm$S.D.

3. ศักยภาพในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับต่ำ คะแนนน้อยกว่าMean-S.D.

ซึ่งจะมีการแปลผลเป็น 2 ส่วน คือ ความรู้และความคิดเห็นในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 6 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการวัดความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และการวัดความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

โดยในส่วนของการวัดความรู้ใช้คำถามแบบปรนัยให้เลือกตอบ (Multiple Choice) กำหนดตัวเลือกให้มีคำตอบถูกเพียงข้อเดียว ตัวเลือกที่ถูกให้ 1 คะแนน ตัวเลือกที่ผิดให้ 0 คะแนน แล้วนำคะแนนมาจัดแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้หลักการเดียวกับการวัดความคิดเห็นตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกลบส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean $\pm$ S.D.) เพื่อพิจารณาว่า ภายในกลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวของระดับคะแนนในส่วนของการวัดความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่โดยมีการแปลผลตามเกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนคือ

1. ศักยภาพของความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ระดับสูง คะแนนมากกว่า Mean + S.D.

2. ศักยภาพของความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ระดับปานกลางคะแนนอยู่ระหว่างMean$\pm$S.D.

3. ศักยภาพของความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ระดับต่ำ คะแนนน้อยกว่า Mean - S.D.

ส่วนในการวัดความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ในแบบสอบถามในส่วนที่ 6 นั้นเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ บทบาทของผู้ที่มีส่วนในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ การให้ข้อมูลข่าวสารของทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งในการคิดคะแนนใช้หลักเกณฑ์เหมือนกับแบบสอบถามในส่วนที่ 2 โดยมีการแปลผลตามเกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

1. ศักยภาพในการดำเนินงานโครงการฯ ระดับสูง คะแนนมากกว่า Mean + S.D.

2. ศักยภาพในการดำเนินงานโครงการฯ ระดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่างMean$\pm$ S.D.

Copyright by Mahidol University

3. ศักยภาพในการดำเนินงานโครงการฯ ระดับต่ำ คะแนนน้อยกว่า Mean - S.D.

ส่วนที่ 7 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมตั้งแต่การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม การแต่งตั้งคณะทำงานในชุมชน การส่งตัวแทนร่วมประชุม การร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ การติดตามประเมินผล การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อม การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณ ซึ่งในการคิดคะแนนใช้หลักเกณฑ์เหมือนกับแบบสอบถามในส่วนที่ 2 โดยมีการแปลผลตามเกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

1. ศักยภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระดับสูง คะแนนมากกว่า Mean + S.D.

2. ศักยภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง Mean $\pm$ S.D.

3. ศักยภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระดับต่ำ คะแนนน้อยกว่า Mean - S.D.

ส่วนที่ 8 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งมีลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และอาจมีข้อคำถามปลายปิดเกี่ยวกับการให้เหตุผลเกี่ยวกับรายละเอียดของการตอบแบบสอบถามในส่วนอื่นๆ ที่ผ่านมา เพื่อความชัดเจนของคำตอบมากขึ้น

ซึ่งแบบสอบถามทั้งหมดนี้จะใช้กับประชากรเป้าหมายในกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 ครัวเรือน เพื่อเป็นตัวอย่างข้อมูลในกลุ่มของประชากรที่อยู่อาศัยภายในชุมชนของเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จัดเป็นข้อมูลในการศึกษาเชิงปริมาณของการศึกษาศักยภาพชุมชนในการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งสามารถคิดเป็นคะแนนได้จากน้ำหนักคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 ท่านได้ให้มาจากการตอบแบบสอบถามตามเทคนิคเดลฟายเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเชิงพรรณา โดยนำน้ำหนักคะแนนที่ได้จากเทคนิคเดลฟายมาคูณกับระดับความคิดเห็นในแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบในแต่ละส่วน จะได้คะแนนของแต่ละข้อคำถามของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคน นำมาหาค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 361 ครัวเรือน จะได้คะแนนขององค์ประกอบแต่ละตัว ซึ่งสามารถคิดเป็นระดับได้จากสูตรค่าเฉลี่ยบวกลบส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean $\pm$ S.D.) ของแต่ละองค์ประกอบหลักทั้ง 6 ด้าน นำมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนองค์ประกอบทั้งหมด ดังนี้

$$\bar{X}_{\text{ศักยภาพของชุมชน}} = \frac{\bar{X}_1 + \bar{X}_2 + X_3 + X_4 + X_5 + X_6 + X_7 + X_8}{8}$$

เมื่อ $\bar{X}_1$ = ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน

$\bar{X}_2$ = ค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นด้านสังคม

Copyright by Mahidol University

$\overline{X_3}$ = ค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจ

$\overline{X_4}$ = ค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อม

$\overline{X_5}$ = ค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

$\overline{X_6}$ = ค่าเฉลี่ยด้านระดับการมีส่วนร่วม

$\overline{X_7}$ = ค่าเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

$\overline{X_8}$ = ความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ โครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

จะได้ค่าเฉลี่ยของศักยภาพของชุมชน ($\overline{X_{\text{ศักยภาพของชุมชน}}}$) หลังจากนั้นนำเข้าสูตรเพื่อแบ่งระดับตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกลบส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean $\pm$ S.D.) เพื่อพิจารณาว่า ภายในกลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวของระดับศักยภาพชุมชน โดยแปลผลตามเกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนดังนี้

1. ศักยภาพชุมชนระดับสูง คะแนนมากกว่า Mean + S.D.
2. ศักยภาพชุมชนระดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง Mean $\pm$ S.D.
3. ศักยภาพชุมชนระดับต่ำ คะแนนน้อยกว่า Mean - S.D.

ดังนั้นในการใช้แบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้สามารถทราบระดับศักยภาพชุมชนได้ในส่วนหนึ่งจากกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ที่เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณซึ่งยังต้องศึกษาในเชิงคุณภาพของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นๆ อีก

3.2.5 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการศึกษาเชิงปริมาณ

สำหรับแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว ผู้ทำการศึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ซึ่งพิจารณาจาก

1. ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ดูจากข้อคำถามที่มีเนื้อหาตรงตามกรอบแนวคิดที่ต้องการจะศึกษา
2. ความตรงตามเหตุผล (Construct Validity) ดูจากความครอบคลุมตามลักษณะหรือโครงสร้าง ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการวัด มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันของข้อคำถาม
3. ความเที่ยงตรงตามความสอดคล้องสภาพ (Concurrent Validity) สามารถวัดได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่ถูกวัดตามที่กำหนดไว้

หลังจากนั้น นำเสนอต่อคณะอาจารย์เพื่อตรวจสอบคุณภาพเชิงประจักษ์ด้วยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กที่ไม่น้อยกว่า 30 คน (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2534: 106-108, 187-217 และ วิเชียร เกตุสิงห์, 2541: 44-51) โดยทั้งนี้ผู้ทำการศึกษาได้เลือกชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก เนื่องจากมีโครงสร้างทั่วไปคล้ายคลึงกับบางชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ และกำลังดำเนินการเมืองน่าอยู่เช่นกัน หลังจากนั้นนำมาตรวจสอบความเป็นปรนัย เป็นการตรวจสอบความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในการเขียนคำถามและแนวทางของคำตอบ โดยทำ

Copyright by Mahidol University

การตรวจสอบในระหว่างการทดลองใช้ ซึ่งผู้ทำการศึกษาต้องสังเกตการตอบ และเปิดโอกาสให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างซักถามข้อสงสัย และทำการตรวจสอบเมื่อทดลองใช้แล้วอีกครั้ง โดยนำไปวิเคราะห์ดูความชัดเจน ความสมบูรณ์ ครบถ้วนของการตอบ ตลอดจนความสอดคล้องของคำถามแต่ละข้อ

3.2.5.1 การหาประสิทธิภาพของแบบสอบถามในการวัดความรู้

ภายหลังจากที่นำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้ว แบบทดสอบในส่วนของการวัดความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เมืองน่าอยู่ และโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในส่วนที่ 5 และส่วนที่ 6 นั้น ผู้ทำการศึกษานำมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามดังนี้

1) ความยากของข้อสอบ (Item Difficulty) โดยหาจากสัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ตอบทั้งหมด เขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$\text{ความยากของข้อสอบ} \quad p = \frac{R}{N}$$

เมื่อ p = ค่าความยากของข้อสอบแต่ละข้อ

R = จำนวนผู้ตอบถูกแต่ละข้อ

N = จำนวนผู้ตอบข้อนั้นทั้งหมด

การแปลความหมายผลการวิเคราะห์ดูจาก ค่าความยากที่ได้ โดยที่ค่า P จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ถือว่าคำถามใช้ได้ เพราะไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541: 87-88)

2) อำนาจจำแนก (Discrimination) ของคำถามแต่ละข้อ โดยเลือกข้อความเพื่อหาความคงที่ภายในตามเกณฑ์ เป็นการแยกกลุ่มที่ได้คะแนนสูงกับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำออกจากกัน ซึ่งการให้คะแนนการตอบแต่ละข้อเป็น 1 เมื่อตอบถูก และให้ 0 เมื่อตอบผิดหรือไม่ตอบ เมื่อตรวจคำตอบและรวมคะแนนทั้งฉบับแล้ว นำคะแนนมาเรียงกันจากน้อยไปหามาก แล้วนับกระดาษคำตอบของ ร้อยละ 25 ที่ได้คะแนนสูงสุด และ ร้อยละ 25 ที่ได้คะแนนต่ำสุด โดยกำหนดเป็นกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและต่ำ จากนั้นพิจารณาคำตอบแต่ละข้อ โดยดูว่าแต่ละคนตอบถูกหรือผิด นับจำนวนผู้ที่ตอบถูกในแต่ละข้อ แยกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วคำนวณตามสูตรดังนี้

$$\text{อำนาจจำแนก} \quad r = \frac{Rh - Rl}{N/2}$$

เมื่อ Rh = จำนวนผู้ที่ตอบถูกในกลุ่มที่สูง

Rl = จำนวนผู้ที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ

N = จำนวนผู้ตอบทั้งหมด

Copyright by Mahidol University

การแปลความหมายค่าอำนาจจำแนก คือ ค่า r อยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 โดยที่ ถ้าค่า r เป็น + และเข้าใกล้ 1 แสดงว่า อำนาจจำแนกสูง ถ้าค่า r เป็น - และเท่ากับ 0 แสดงว่าไม่มีอำนาจจำแนก (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541: 88-89)

3) ค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ (Reliability of the Test) เป็นค่าที่ใช้ชี้ความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบ โดยพิจารณารวมทั้งฉบับ ซึ่งผู้ทำการศึกษาเลือกใช้วิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder Richard) เป็นวิธีที่ใช้หาค่าความเชื่อถือสำหรับแบบทดสอบที่มีการให้คะแนนแต่ละข้อเป็นแบบ 0, 1 คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 คะแนน โดยอาศัยการวัดหรือการสอบเพียงครั้งเดียว (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541: 90, 92) ใช้สูตรคือ

$$\text{ค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ} \quad r_{tt} = \frac{n}{n-1}\left\{1 - \left[\frac{\overline{X}(n-X)}{n S_t^2}\right]\right\}$$

เมื่อ $\overline{X}$ = คะแนนเฉลี่ยกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

n = จำนวนข้อ

โดยความเชื่อมั่นที่ได้จะต้องมีค่ามากกว่า 0.7 จึงยอมรับได้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541: 93)

3.2.5.2 การหาประสิทธิภาพของแบบสอบถามในการวัดความคิดเห็น

ภายหลังจากที่นำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้ว แบบทดสอบในส่วนของการวัดความคิดเห็นในส่วนที่ 2, 3, 4, 5 และ 7 ผู้ทำการศึกษานำมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบดังนี้

1) อำนาจจำแนก (Discrimination) ในกรณีที่แบบทดสอบเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าซึ่งจะมีการให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 ตามระดับความคิดเห็น หรือความหนักเบาของคำตอบ ในการหาค่าอำนาจจำแนกที่จะใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายข้อ โดยดูจากคะแนนของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ และใช้ t-Test ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\text{อำนาจจำแนก} \quad t = \frac{\overline{X}_H - \overline{X}_L}{\sqrt{\left(\frac{S_H^2 - S_L^2}{n}\right)}}$$

เมื่อ X_H = ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มสูง

$\overline{X}_L$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มต่ำ

S_H^2 = ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง

Copyright by Mahidol University

S_L^2 = ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ

n = จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

ถ้าค่า t ที่ได้เท่ากับ 1.75 หรือ 2.0 ขึ้นไป ถือว่าจำแนกความคิดดี มีอำนาจจำแนกแยกแยะกลุ่มเห็นด้วยกับกลุ่มไม่เห็นด้วยออกจากกันได้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541: 89-90)

2) ค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ (Reliability of the Test) เป็นค่าที่ใช้ชี้ความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามโดยพิจารณารวมทั้งฉบับ มีวิธีวิเคราะห์เชิงสถิติเพื่อชี้ถึงความเชื่อถือได้ของเครื่องมือโดยใช้แบบของครอนบัค (Cronbuch) เหมาะสำหรับเครื่องมือที่ให้คะแนนรายข้อมากกว่า 1 คะแนน หรือแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่ให้คะแนนแต่ละข้อเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 ค่าความเชื่อถือที่ได้จากวิธีการนี้เรียกว่า Alpha Coefficient หรือ Coefficient Alpha มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ} \quad \alpha = \frac{n}{(n-1)}\left\{1 - \left[\frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right]\right\}$$

เมื่อ α = ค่าความเชื่อถือได้

n = จำนวนข้อ

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

โดยความเชื่อมั่นที่ได้จะต้องมีค่ามากกว่า 0.7 จึงยอมรับได้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541: 93)

หลังจากได้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนจะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

3.3 การศึกษาเชิงคุณภาพ (Quantitative Research)

3.3.1 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพ

ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ทำการศึกษาได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คือ ผู้ที่รู้ข้อมูลชุมชนเป็นอย่างดี (Key Informant) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้นำชุมชน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ประธานชุมชนทั้ง 23 ชุมชน ชุมชนละ 1 ท่าน ได้แก่ ชุมชนบ้านเกาะ ชุมชนหลัง รพช. ชุมชนห้วยไผ่ ชุมชนหนองบัว ชุมชนหนองผา ชุมชนพัฒนาศึกษา ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนพาดวารี ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนเจริญบัณฑิต ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนท่าอิฐล่าง ชุมชนธรรมมาธิปไตย ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนคอวัง ชุม

Copyright by Mahidol University

ชนหน้า วค.ชุมชนตลาดท่าเสา ชุมชนสมานมิตร ชุมชนท่าอิฐบน ชุมชนเกาะกลาง ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล (ท่าเสา) รวมทั้งสิ้น 23 ท่าน

2. บุคลากรในสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ผู้อำนายการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หัวหน้างานรักษาความสะอาดซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการนี้ และพัฒนาชุมชนที่ปฏิบัติงานในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ รวมทั้งสิ้น 4 ท่าน

3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งองค์กรชุมชน หน่วยงานภาคเอกชน และนักวิชาการ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล (Snow Ball) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างบุคคลต่อไปจะได้จากคำแนะนำของบุคคลแรก โดยผู้ทำการศึกษาเริ่มสัมภาษณ์เชิงลึกจากหัวหน้าองค์กรเครือข่ายชุมชนเมือง และให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แนะนำบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่จากหน่วยงานอื่นได้แก่ ตัวแทนหอการค้าจังหวัดอุตรดิตถ์ ประธานชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ และอาจารย์จากสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ รวมทั้งสิ้น 4 ท่าน

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ

สำหรับในส่วนของการศึกษาเชิงคุณภาพนั้น ผู้ทำการศึกษาใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ โดยมีประเด็นในการศึกษาเหมือนกับการศึกษาเชิงปริมาณ แต่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการเก็บข้อมูลแทนการใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด ผู้ตอบสามารถตอบตามความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งแนวคำถามในการสัมภาษณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพชุมชนทั้ง 6 องค์ประกอบ คือ

1. โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน
2. สภาพทางสังคมของชุมชน
3. สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน
4. สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์
5. เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่
6. การมีส่วนร่วมของชุมชน

ซึ่งเนื้อหาในการสัมภาษณ์แต่ละองค์ประกอบหลัก จะเหมือนกับเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยแบ่งรายละเอียดขององค์ประกอบย่อยต่างๆ ต้องทำการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อให้สามารถสรุปการศึกษาในครั้งนี้ได้อย่างชัดเจน และครอบคลุมทั้งชุมชน ผู้ทำการศึกษาจึงแบ่งผู้ให้การสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่มคือ

Copyright by Mahidol University

1. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 23 ชุมชน ชุมชนละ 1 ท่าน จะมีการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยจะเน้นรายละเอียดเจาะลึกลงไปในส่วนของชุมชนเอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่

2. กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 4 ท่าน คือ นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ผู้อำนายการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พัฒนาชุมชน และหัวหน้างานรักษาความสะอาด โดยเป็นแนวคำถามที่เน้นในเรื่องของการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ตั้งแต่ความเป็นมา ลักษณะการดำเนินงาน แผนงานและโครงการต่างๆ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การได้รับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ประโยชน์ที่ได้รับทั้งในเทศบาลเอง และประโยชน์ของประชาชน ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่

3. กลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ทั้งองค์กรชุมชน หน่วยงานภาคเอกชน และนักวิชาการต่างๆ โดยแนวคำถามจะเน้นไปในเรื่องของการพัฒนาชุมชนทั้งในส่วนของชุมชนเองและในส่วนที่หน่วยงานให้การสนับสนุน ตลอดจนการดำเนินงานในโครงการอุตรดิตถ์เมืองน่าอยู่ของชุมชน และการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาสู่การเป็นเมืองน่าอยู่

โดยในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาเชิงคุณภาพ จะมีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องระดับศักยภาพของชุมชนทั้ง 23 ชุมชน เพื่อให้แสดงความคิดเห็นว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ทั้ง 23 ชุมชนมีระดับศักยภาพชุมชนในการพัฒนาเมืองอุตรดิตถ์ให้เป็นเมืองน่าอยู่ในระดับใด เพื่อสามารถนำมาสรุปเปรียบเทียบกับผลการศึกษาเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวัดระดับศักยภาพของชุมชนทั้ง 23 ชุมชนโดยชุมชนเอง

3.3.3 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการศึกษาเชิงคุณภาพ

สำหรับแนวคำถามที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ทำการศึกษาและกรรมการที่ปรึกษาทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามเหตุผล (Construct Validity) โดยตรวจสอบแนวคำถามแต่ละข้อที่ได้จากแบบสอบถามแต่มีลักษระคำถามเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้มีเนื้อหา ครอบคลุม ครบถ้วน และเป็นไปตามกรอบแนวความคิดที่ต้องการศึกษา ซึ่งคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปเป็นความคิดเห็นได้

Copyright by Mahidol University

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ผู้ทำการศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนการใช้เทคนิคเดลฟาย โดยทำหนังสือติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาในครั้งนี้ และดำเนินการเก็บรวบรวมความคิดเห็นต่างๆ ของผู้เชี่ยวชาญ และสรุปผลการใช้เทคนิคเดลฟายเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จะใช้ในการศึกษาศักยภาพชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามและแนวคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ประมาณ 4 เดือน

3.4.2 ผู้ทำการศึกษาเก็บข้อมูล โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ

- การสำรวจสภาพของชุมชน ใช้การสำรวจและการสังเกตชุมชน การสอบถามหรือการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน และข้อมูลเอกสารจากสำนักงานเทศบาล
- การใช้แบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 ครัวเรือน
- การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้นำชุมชน บุคลากรจากสำนักงานเทศบาล และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ จำนวน 31 ท่าน

ซึ่งในขั้นตอนนี้ใช้ระยะเวลาประมาณ 4 เดือน

3.5 การจัดเตรียมข้อมูล

3.5.1 ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจชุมชน

นำข้อมูลที่ได้ทั้งจากเอกสาร การสอบถามหรือการสัมภาษณ์ ตลอดจนการสำรวจและสังเกตชุมชนมารวบรวมสรุปตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน

3.5.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

- นำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้อง
- จัดทำคู่มือลงรหัส (Code Book)
- แปลงข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นรหัส และกรอกข้อมูลลงในกระดาษบันทึก (Coding Sheet)
- บันทึกรหัสข้อมูลลงในจานเหล็กบันทึกข้อมูล (Diskette)

3.5.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

- กลุ่มผู้นำชุมชน สรุปข้อมูลจำแนกตามชุมชน และตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน
- กลุ่มบุคลากรจากสำนักงานเทศบาล และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ สรุปข้อมูลจำแนกตามองค์ประกอบในภาพรวมของเทศบาล

Copyright by Mahidol University

3.6 การประมวลผล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเชิงปริมาณ

ผู้ทำการศึกษาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเชิงปริมาณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) เพื่อประมวลผลตัวแปรต่างๆ ออกมาเป็นตัวเลขทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) อธิบายคุณลักษณะหรือรายละเอียดของข้อมูล และนำเสนอในรูปตารางแสดงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพชุมชน และการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้การพรรณนาโวหาร (Descriptive Approach Analysis) สรุปข้อมูลในประเด็นแนวคำถามที่กำหนดไว้จากกลุ่มต่างๆ ที่ผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานเทศบาลเมืองน่าอยู่ เพื่อให้การพัฒนาเมืองน่าอยู่มีศักยภาพมากขึ้น อันจะนำไปสู่หลักการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาสรุปอภิปรายผลด้วยการพรรณาโวหาร เพื่ออภิปรายผลเกี่ยวกับระดับศักยภาพของชุมชนในองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ได้

Copyright by Mahidol University

บทที่ 4
ผลการศึกษา

การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ ผู้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน จำนวน 23 ชุมชน บุคลากรในสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 4 ท่าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ จำนวน 4 ท่าน ระหว่างวันที่ 18 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2546 และผู้ทำการศึกษายังเข้าไปสำรวจชุมชนแต่ละชุมชนทั้ง 23 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ เพื่อประเมินสภาพชุมชนตามข้อเท็จจริง ก่อนจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในลักษณะตารางประกอบคำอธิบาย และหาระดับศักยภาพของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ทั้งหมด และจำแนกตามแต่ละชุมชน ดังนี้

4.1 ผลการสำรวจพื้นที่ศึกษา

4.1.1 ข้อมูลการสำรวจจากการเอกสาร การสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสังเกต

4.1.2 ข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ศึกษาจำแนกตามชุมชน

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.2.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมของเทศบาล

4.2.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชุมชน

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

4.3.1 การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

4.3.2 การสัมภาษณ์บุคลากรจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

4.3.3 การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่

4.4 สรุปผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

4.4.1 ผลการศึกษาข้อมูลจากการสำรวจ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์

4.4.2 ผลการศึกษาระดับศักยภาพของชุมชน

Copyright by Mahidol University

ภาพที่ 4-1 แผนที่ชุมชนทั้ง 23 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์
ที่มา: กองช่าง สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

Copyright by Mahidol University

4.1 ผลการสำรวจพื้นที่ศึกษา

4.1.1 ข้อมูลการสำรวจจากการเอกสาร การสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสังเกต

ผู้ทำการศึกษาได้เข้าสำรวจพื้นที่ศึกษาของชุมชนทั้ง 23 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน โดยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ของเขตเทศบาลที่มีการบันทึกไว้ และแผนการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลร่วมกับการสังเกตสภาพของชุมชนแต่ละชุมชน และตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนงานของทางสำนักงานเทศบาล สามารถสรุปตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

1. เส้นทางการคมนาคม จากการสังเกตสภาพเส้นทางการคมนาคมของชุมชนเขตเทศบาลพบว่า เส้นทางการคมนาคมในแต่ละชุมชนส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนแอสฟัสติกอยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ดี รถยนต์สามารถวิ่งสวนทางกันได้ มีไหล่ทางสำหรับรถจักรยาน จักรยานยนต์ รถสามล้อรับจ้าง และคนเดินเท้า นอกจากนี้ทางสำนักงานเทศบาลยังมีการปลูกต้นไม้ข้างทางเพื่อความร่มรื่นและสวยงาม แต่อย่างไรก็ตามสภาพเส้นทางในชุมชนบางชุมชนที่เป็นถนนส่วนบุคคล ยังไม่มีการปรับปรุงได้แก่ ชุมชนพาดวารี ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก และยังมีชุมชนที่มีสถาพเส้นทางการคมนาคมสามารถใช้งานได้แต่ความกว้างของผิวถนนไม่เหมาะสม รถยนต์วิ่งสวนทางกันยากคือ ชุมชนหลัง รพช. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ซึ่งมีความกว้างของถนนประมาณ 3 เมตร แต่มีตรอกซอกซอยให้รถยนต์สามารถหลีกเลี่ยงทางกันได้ และคนในชุมชนส่วนใหญ่นิยมใช้รถจักรยานยนต์จึงไม่เป็นปัญหามากเท่าที่ควร กรณีเกิดเหตุเพลิงไหม้ทางสถานีดับเพลิงมีรถบรรทุกน้ำขนาดเล็กสามารถให้บริการภายในชุมชนได้ สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ก: 15-19) กล่าวถึงโครงสร้างถนนภายในเขตเทศบาลสรุปดังตารางที่ 4-1 และภาพถ่ายถนนเส้นสำคัญที่ผ่านส่วนราชการแสดงภาพที่ 4-1

ภาพที่ 4-2 ถนนประชานิมิตรผ่านส่วนราชการในเขตเทศบาล ถ่ายเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-1 เส้นทางคมนาคมภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ที่สำคัญ

อันดับ	ชื่อถนน	ประเภทถนน	สภาพปัจจุบัน
1	ถนนสำราญรื่น	คสล.และแอสฟัสท์ติก 4 ช่องทาง	ดี
2	ถนนบรมอาสน์	คสล. และแอสฟัสท์ติก 6 ช่องทางมีเกาะกลาง	ดี
3	ถนนประชานิมิตร	คสล. 2 ช่องทาง	ดี
4	ถนนเจษฎาบดินทร์	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
5	ถนนอินใจมี	คสล. 6 ช่องทาง	ดี
6	ถนนฤดีเปรม	คสล. 2 ช่องทาง	ดี
7	ถนนพาดสนามบิน	คสล. และแอสฟัสท์ติก 4 ช่องทาง	ดี
8	ถนนแปดวา	คสล. และแอสฟัสท์ติก 4 ช่องทาง	ดี
9	ถนนจิตรเพลิน	คสล. 6 ช่องทาง	ดี
10	ถนนศรีอุตรานอก	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
11	ถนนประตูชัย	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
12	ถนนพาดวารี	คสล. 6 ช่องทาง มีเกาะกลาง	ดี
13	ถนนเจริญชาติ	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
14	ถนนมุขศาลา	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
15	ถนนตุลาสถิตย์	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
16	ถนนศรีอุตราใน	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
17	ถนนชื่นฤดี	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
18	ถนนเกษมราษฎร์	คสล. และแอสฟัสท์ติก 4 ช่องทาง	ดี
19	ถนนเพลินฤดี	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
20	ถนนราษฎร์สนาน	แอสฟัสท์ติก 4 ช่องทาง	ดี
21	ถนนเจริญราษฎร์	แอสฟัสท์ติก 4 ช่องทาง	ดี
22	ถนนศรีชาววัง	คสล. และแอสฟัสท์ติก 6 ช่องทาง มีเกาะกลาง	ดี
23	ถนนสุขเกษม	คสล. และแอสฟัสท์ติก 4 ช่องทาง	ดี
24	ถนนเจริญธรรม	คสล. และแอสฟัสท์ติก 6 ช่องทาง	ดี
25	ถนนหนองบัว	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
26	ถนนภราดานุสรณ์	แอสฟัสท์ติก 2 ช่องทาง	ดี
27	ถนนท่าอิฐล่าง	คสล. 6 ช่องทาง	ดี
28	ถนนย่านศิลาอาสน์	คสล. 6 ช่องทาง	ดี

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

อันดับ	ชื่อถนน	ประเภทถนน	สภาพปัจจุบัน
29	ถนนกสิกรรมพัฒนา	คสล. 6 ช่องทาง	ดี
30	ถนนเจริญบัณฑิต	คสล. 6 ช่องทาง	ดี
31	ถนนคันคลอง	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
32	ถนนสมานมิตร	คสล. 4 ช่องทาง	ดี
33	ถนนศรอัศนีย์	คสล. 4 ช่องทาง	ดี

ที่มา : สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ก: 15-19)

จากการสังเกตถนนแต่ละสายตามตารางนั้นครอบคลุมหลายชุมชน โดยสรุปในภาพรวมของแต่ละชุมชนตามแผนที่เขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์นั้น แต่ละชุมชนประกอบด้วยถนนสายสำคัญ ดังนี้

1. ชุมชนบ้านเกาะ ถนนเจริญธรรม ถนนพาดวารี
2. ชุมนหลัง รพช. ถนนจิตรเพลิน
3. ชุมชนห้วยไผ่ ถนนศรีชาววัง ถนนบรมอาสน์
4. ชุมชนหนองบัว ถนนหนองบัว
5. ชุมชนหนองผา ถนนเจษฎาบดินทร์ ถนนศรีอุตรานอก
6. ชุมชนบรมอาสน์ ถนนบรมอาสน์
7. ชุมชนพัฒนศึกษา ถนนบรมอาสน์
8. ชุมชนพาดวารี ถนนพาดวารี ถนนเจริญบัณฑิต
9. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก ถนนย่านศิลาอาสน์
10. ชุมชนเจริญธรรม ถนนเจริญธรรม ถนนพาดวารี
11. ชุมชนเจริญบัณฑิต ถนนเจริญบัณฑิต ถนนพาดวารี
12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ถนนเจษฎาบดินทร์ ถนนศรีอุตรานอก
13. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ถนนย่านศิลาอาสน์
14. ชุมชนท่าอิฐล่าง ถนนอินใจมี
15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย ถนนสำราญรื่น
16. ชุมชนเกษมราษฎร์ ถนนเจริญราษฎร์ ถนนราษฎร์สนาม ถนนเกษมราษฎร์ ถนนชื่นฤดี ถนนศรีอุตรา ถนนเพลินฤดี ถนนตุลาสถิตย์ ถนนมุขศาลา ถนนจิตรเพลิน ถนนเจริญชาติ ถนนประชานิมิตร

Copyright by Mahidol University

17. ชุมชนคอวัง	ถนนสำราญรื่น ถนนแปดวา ถนนสุขเกษม
18. ชุมชนหน้า วค.	ถนนอินใจมี
19. ชุมชนสมานมิตร	ถนนสมานมิตร
20. ชุมชนตลาดท่าเสา	ถนนสำราญรื่น
21. ชุมชนท่าอิฐบน	ถนนสำราญรื่น ถนนอินใจมี
22. ชุมชนเกาะกลาง	ถนนเจษฎาบดินทร์
23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล	ถนนสำราญรื่น

ภาพที่ 4-3 ถนนในซอยของชุมชนหนองบัว ถ่ายเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546

ภาพที่ 4-4 ถนนส่วนบุคคลภายในชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก ถ่ายเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546

Copyright by Mahidol University

2. บริการขนส่งมวลชน จากการสังเกตสถานที่สำคัญภายในเขตเทศบาลเช่น สถานีขนส่งผู้โดยสาร ตลาด โรงพยาบาล สถานีตำรวจ และห้างสรรพสินค้า จะมีรถรับจ้างทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถสามล้อ และรถโดยสารประจำทางไว้คอยให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งเส้นทางสายหลักที่รถโดยสารประจำทางผ่านคือ ตลาดสด สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ โรงพยาบาลอุตรดิตถ์ ห้างสรรพสินค้าฟรายเดย์ ห้างสรรพสินค้าโลตัส สถานีขนส่งและสถานีรถไฟจังหวัดอุตรดิตถ์ แต่เส้นทางภายในชุมชนยังไม่มีรถรับจ้างเหล่านี้ให้บริการอย่างทั่วถึง

3. สถานที่ในเขตเทศบาล เอกสารจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ข: 8) และการสังเกตพบว่า ภายในเขตเทศบาลมีสนามกีฬาเอนกประสงค์จำนวน 1 แห่ง อยู่หน้าศาลากลาง บริเวณชุมชนเกษมราษฎร์ สนามฟุตบอลจำนวน 8 แห่ง อยู่ตามโรงเรียนและวัดที่มีอยู่ภายในชุมชนสระว่ายน้ำ จำนวน 1 แห่ง อยู่หน้าสนามกีฬาเอนกประสงค์ บริเวณชุมชนเกษมราษฎร์ สวนสาธารณะจำนวน 3 แห่ง อยู่ติดกับสนามกีฬาเอนกประสงค์ สระว่ายน้ำ และริมแม่น้ำน่าน บริเวณชุมชนเกษมราษฎร์ ลานเอนกประสงค์จำนวน 1 แห่ง อยู่ในชุมชนเกษมราษฎร์ สนามเด็กเล่นมี 1แห่ง ในสวนสาธารณะ และมีตามโรงเรียนต่างๆ ที่มีอยู่ภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

ภาพที่ 4-4 สนามเด็กเล่นและสวนสาธารณะของเทศบาล ถ่ายเมื่อเดือนพฤษภาคม 2546

Copyright by Mahidol University

4. สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

ไฟฟ้า จากเอกสารของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ก: 20 และ ข: 6) พบว่า จังหวัดอุตรดิตถ์มีจำนวนการไฟฟ้าทั้งหมด 13 แห่ง อาศัยกระแสไฟฟ้าจากสถานีไฟฟ้าย่อยของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต มีสถานีจ่ายไฟฟ้าใหญ่อยู่ที่เขื่อนสิริกิติ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีไฟฟ้าสาธารณะจำนวน 144 จุด

และจากการสัมภาษณ์คุณกฤษธำรง วัฒนพานิช หัวหน้าแผนกบริการลูกค้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดอุตรดิตถ์ (19 สิงหาคม 2545) ให้สัมภาษณ์ว่า กระแสไฟฟ้าทั้งในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ และในจังหวัดอุตรดิตถ์มีความเพียงพอต่อการใช้งานตามบ้านเรือนของประชาชน และมีครอบคลุมทุกครัวเรือนในเขตเทศบาล ส่วนไฟฟ้าสาธารณะอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ โดยทางเทศบาลดำเนินการทำเรื่องขอติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะตามบริเวณชุมชนต่างๆ ซึ่งถือว่ามีความครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ภายในเขตเทศบาล แต่ถ้าเกิดกรณีมีการขัดข้องของกระแสไฟฟ้าทางการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจะดำเนินการแก้ไขให้ ส่วนกรณีที่ครัวเรือนต้องการเพิ่มกำลังไฟฟ้า สามารถทำเรื่องของเพิ่มกำลังไฟฟ้าได้

ส่วนคุณสมอาจ สุขนา หัวหน้าแผนกปฏิบัติการและบำรุงรักษา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดอุตรดิตถ์ (19 สิงหาคม 2545) ให้สัมภาษณ์ว่า กระไฟฟ้าที่จ่ายภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มาจากสถานีย่อย ซึ่งรับกระแสไฟฟ้ามาจากเขื่อนสิริกิติ์ โดยที่ถ้าเกิดกรณีขัดข้องของกระแสไฟฟ้า จะมีการรับกระแสไฟฟ้ามาจากแม่เมาะ จังหวัดลำปาง หรือจากเขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก ซึ่งจังหวัดอุตรดิตถ์ใช้หม้อแปลงขนาด 50 KVA จ่ายไป 14.4 KVA ซึ่งถือว่ามีไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอ กรณีเกิดไฟตก เนื่องจากชุมชนขยาย ทางการไฟฟ้าจะแก้ไขโดยการเพิ่มเฟส ฟีดเดอร์ หรือขนาดหม้อแปลง ส่วนถ้าเกิดกรณีไฟฟ้าขัดข้องเนื่องจากรถชนเสาไฟฟ้า ต้นไม้ล้มทับ การไฟฟ้าสามารถแก้ไขได้ภายใน 4 ชั่วโมง และในชุมชนที่มีโรงแรม หรือโรงพยาบาล การไฟฟ้าได้แยกหม้อแปลงของสถานที่เหล่านี้กับชุมชนออกจากกัน

น้ำประปา จากการสังเกตในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์อาศัยแหล่งน้ำจากแม่น้ำน่าน ดำเนินการโดยกองการประปา เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ มีโรงกรองน้ำอยู่บริเวณบุ่งท่าอิฐ ถนนสำราญรื่น ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

และจากการสัมภาษณ์คุณวันชัย พุ่มพวง ผู้อำนวยการกองประปา สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (19 สิงหาคม 2545) ให้สัมภาษณ์ว่า จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดที่ได้เปรียบเกี่ยวกับน้ำในการอุปโภคบริโภคที่มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน น้ำประปาในเขตจังหวัดอุตรดิตถ์ผลิตจากแม่น้ำน่านซึ่งมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี มาจากการปล่อยน้ำในเขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ กำลังผลิต 500 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ความต้องการใช้จริง 400 ลูกบาศก์เมตร

Copyright by Mahidol University

ต่อชั่วโมง ซึ่งถือว่าน้ำประปาที่มีใช้อยู่มีความเพียงพอ และสามารถรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรได้ ไม่มีปัญหาในช่วงที่มีการใช้น้ำสูงสุดในแต่ละวัน ราคาน้ำประปาเฉลี่ยประมาณ 5 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ชุมชนในเขตเทศบาลใช้น้ำประปา 7,814 ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ 89.73 ที่เหลือใช้น้ำบาดาล ซึ่งน้ำบาดาลส่วนใหญ่เป็นสนิม การตรวจสอบคุณภาพของน้ำประปามีการตรวจสอบคุณภาพโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งไม่พบปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของน้ำประปา ถ้าประชาชนมีความต้องการของใช้น้ำประปาสามารถทำเรื่องแจ้งมายังกองประปาเพื่อดำเนินการต่อไป

เอกสารจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ข: 20) กล่าวถึงขนาดท่อประปาตามถนนสายสำคัญ แสดงไว้ในตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 ขนาดและความยาวของท่อประปาภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

ถนน	ขนาดท่อประปาเป็นนิ้วกับระยะทางเป็นเมตร						
	4 นิ้ว	6 นิ้ว	8 นิ้ว	10 นิ้ว	12 นิ้ว	16 นิ้ว	20 นิ้ว
1. ถนนสำราญรื่น	4,208	200	300	2,130	1,869	-	-
2. ถนนอินใจมี	1,753	-	975	-	900	-	-
3. ถนนบรมอาสน์	2,787	-	1,500	950	-	-	-
4. ถนนเจษฎาบดินทร์	2,350	3,307	-	-	-	-	-
5. ถนนสุขเกษม	1,728	-	-	-	-	-	-
6. ถนนเจริญบัณฑิต	621	-	-	-	-	-	-
7. ถนนประชานิมิตร	1,061	495	-	2,721	-	-	-
8. ถนนย่านศิลาอาสน์	5,862	-	-	-	-	-	-
9. ถนนศรีอุตรานอก	-	2,037	-	-	-	-	-
10.ถนนจิตรเพลิน	674	500	-	-	-	-	-
11.ถนนเจริญธรรม	2,939	-	-	-	-	-	-
12.ถนนศรีชาววัง	2,827	-	-	-	-	-	-
13.ถนนเกษมราษฎร์	-	500	-	-	-	-	-
14.ถนนตุลาสถิตย์	-	-	-	150	-	-	-
15.ถนนพาดวารี	127	1,376	-	-			
รวม	**32,937**	**8,415**	**2,775**	**5,951**	**2,769**	**1,674**	**440**

ที่มา : สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ข: 20)

Copyright by Mahidol University

สรุปได้ว่า ในเขตเทศบาลมีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้อย่างเพียงพอและทั่วถึง แต่ในบางชุมชนที่อยู่ไกลจากแหล่งผลิตน้ำประปา ในช่วงเวลาเร่งรีบ เช่น เวลาเช้า ประมาณ 7.00 น. ช่วงเปิดภาคเรียนเป็นช่วงเวลาที่มีผู้ใช้น้ำมาก น้ำประปาจะมีปริมาณน้อยกว่าปกติ เช่น ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนสมานมิตร ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนพาดวารี ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนเจริญบัณฑิต ชุมชนเหล่านี้มีประชากรหนาแน่น และมีขนาดท่อไม่ใหญ่มาก ยกเว้นในชุมชนบรมอาสน์ มีท่อขนาดใหญ่แต่ในบางเวลา ปริมาณน้ำใช้ไม่เพียงพอ อาจเนื่องมาจากมีบ้านเรือนอยู่ในซอยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ชุมชนเกษมราษฎร์มีตลาดสดเทศบาลอยู่ถึง 3 แห่ง จึงสมควรได้รับการดูแลแก้ไขในเรื่องการไหลของน้ำประปาในพื้นที่ดังกล่าว

การศึกษา จากการสังเกตและการสัมภาษณ์คุณไกรวุฒิ จินันทุยา หัวหน้างานการเจ้าหน้าที่ กองการศึกษา สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (19 สิงหาคม 2545) ให้สัมภาษณ์ว่า โรงเรียนในสังกัดของสำนักงานเทศบาลมีทั้งหมด 6 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนเทศบาลวัดท้ายตลาด อยู่ในชุมชนตลาดท่าเสา โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผาอยู่ในชุมชนเจษฎาบดินทร์ โรงเรียนเทศบาลวัดเกษมจิตตารามอยู่ในชุมชนสมานมิตร โรงเรียนเทศบาลวัดคลองโพอยู่ในชุมชนเจริญธรรม โรงเรียนเทศบาลวัดไผ่ล้อมอยู่ในชุมชนท่าอิฐล่าง และโรงเรียนเทศบาลท่าอิฐอยู่ในชุมชนเกษมราษฎร์ ซึ่งทั้งสองโรงเรียนสุดท้ายเป็นโรงเรียนนำร่อง (สอนถึงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3) อัตราส่วนระหว่างครูและนักเรียน ในปัจจุบันยังพอรับได้ จำนวนเด็กในเขตเทศบาลโรงเรียนในสังกัดเทศบาลสามารถรองรับได้ ซึ่งในอนาคตมีแผนการที่จะแยกโรงเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา และโรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาออกจากกัน ภายในโรงเรียนมีห้องสมุดทุกแห่ง สำหรับหนังสือเรียนทางกระทรวงศึกษาธิการมีสนับสนุนให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน

การสาธารณสุข จากเอกสารของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ข: 9) และจากการสังเกตพบว่า การบริการด้านสาธารณสุข รับผิดชอบโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ ในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีศูนย์บริการสาธารณสุขของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ 2 แห่ง อยู่ในชุมชนตลาดท่าเสา และชุมชนเจษฎาบดินทร์ มีโรงพยาบาลอุตรดิตถ์ซึ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ ขนาด 580 เตียงจำนวน 1 แห่ง อยู่ในชุมชนเจษฎาบดินทร์ โรงพยาบาลเอกชนจำนวน 1 แห่ง อยู่ในชุมชนบ้านเกาะ ซึ่งในปัจจุบันเลิกกิจการไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีคลินิคแพทย์ คลินิคทันตกรรม และร้านขายยาเป็นจำนวนมากกระจายอยู่ในทุกชุมชน

5. ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว จากการสังเกตพบว่า จังหวัดอุตรดิตถ์ไม่มีศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว แต่มีการจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ ขึ้นอยู่กับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเขต 9 มีสำนักงานอยู่ในศาลากลางจังหวัด และกำลังก่อสร้างศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวไว้บริเวณสถานีรถไฟเก่า ชุมชนเกษมราษฎร์ โดยจะมีข้อมูลการท่องเที่ยว และพิพิธภัณฑ์ต่างๆ

Copyright by Mahidol University

จากการสังเกตและเอกสารจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ก: 34-36) แบ่งแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์เป็น 3 ประเภทคือ 1) แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานและศาสนาสถาน เช่น หลวงพ่อเพชร วัดท่าถนน อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก ในชุมชนเกษมราษฎร์ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง ประตูวัดพระฝางอยู่ในเขตการปกครองของตำบลอื่น 2) แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เช่น เขื่อนสิริกิตติ์ บ่อเหล็กน้ำพี้ น้ำตกแม่พูล น้ำตกภูสอยดาว วนอุทยานสักใหญ่ ถ้ำจันทร์ อยู่ในเขตการปกครองของอำเภออื่น และ 3) แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมเช่น ศูนย์วัฒนธรรมอุตรดิตถ์ ดาบน้ำพี้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ในชุมชนเกษมราษฎร์

6. สถานที่ดูแลความปลอดภัย จากการสังเกตและเอกสารจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ข: 9) พบว่า ภายในเขตเทศบาลมีสถานีตำรวจภูธร 1 แห่ง อยู่ในชุมชนเกษมราษฎร์ สถานีดับเพลิงในชุมชนพัฒนาศึกษา มีอุปกรณ์ที่ใช้เมื่อเกิดเหตุคือ รถยนต์หอสูงหรือรถกระเช้าจำนวน 1 คัน รถยนต์บรรทุกน้ำขนาด 6,000 ลิตรจำนวน 2 คัน รถยนต์กู้ภัยพร้อมอุปกรณ์ช่วยชีวิตจำนวน 1 คัน รถยนต์ดับเพลิงขนาดเล็กจำนวน 5 คัน เครื่องดับเพลิงชนิดหาบหามจำนวน 2 เครื่อง พนักงานดับเพลิงจำนวน 29 คน และอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำนวน 57 คน ส่วนศูนย์กู้ภัยอยู่นอกเขตเทศบาลแต่สามารถมายังจุดเกิดเหตุได้ทันท่วงทีหลังจากรับทราบข้อมูลอุบัติเหตุ

7. การบริการข้อมูลข่าวสาร สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ก: 31-32) กล่าวไว้ว่า ที่ทำการไปรษณีย์ในเขตเทศบาลมี 2 แห่ง ส่วนการบริการด้านโทรศัพท์ ดำเนินการโดยองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย สถานีวิทยุกระจายเสียง มี 5 แห่ง ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียง วปถ.14 สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 3 สถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจภูธรภาค 6 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท.อุตรดิตถ์ ซึ่งมีอยู่ในเขตเทศบาล 1 แห่ง สำหรับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมี 9 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์พลังหนุ่มยุคใหม่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์เสียงชาวบ้าน หนังสือพิมพ์เสียงอิสระ หนังสือพิมพ์ทันข่าว หนังสือพิมพ์ธงไทย หนังสือพิมพ์ข่าวเด็ด หนังสือพิมพ์ข่าวไท และหนังสือพิมพ์ประชาสาร

สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ข: 7) กล่าวถึงระบบเสียงตามสายของเทศบาล หรือหอกระจายข่าวว่า มีความครอบคลุมพื้นที่ ร้อยละ 70 และจากการสังเกตหอกระจายข่าวมีไม่ครอบคลุมทุกชุมชน แต่ทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์แก้ปัญหาโดยใช้รถประชาสัมพันธ์ แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ และในชุมชนที่มีหอกระจายข่าวบางครั้งไม่สามารถกระจายข่าวได้ทั่วถึงทั้งชุมชน เนื่องจากกำลังวัตต์ในการขยายเสียงต่ำ แก้ปัญหาโดยการแจ้งทางหนังสือหรือการบอกต่อแก่เพื่อนบ้านใกล้เคียง

Copyright by Mahidol University

8. ตลาด ร้านค้า จากการสังเกตพบว่า ในเขตเทศบาลมีตลาดทั้งหมด 4 แห่ง อยู่ในชุมชนเกษมราษฎร์ 3 แห่ง และชุมชนสมานมิตร 1 แห่ง ซึ่งแต่ละแห่งจะมีสินค้าจำหน่ายหลากหลายชนิดทั้งผลผลิตทางการเกษตร ของใช้ อาหาร และอื่นๆ รวมทั้งมีสถานดูแลเสริมความงาม ร้านตัดผม ร้านเสริมสวยมีกระจายอยู่ในทั่วในทุกชุมชนของเขตเทศบาล

ภาพที่ 4- 5 ตลาดสดของสำนกงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ถ่ายเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546

9. สภาพปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อม จากการสังเกต ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ประสบกับปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมคือ ปัญหาน้ำเสียที่เกิดจากชุมชน สถานบริการ และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กในเขตเทศบาล ซึ่งน้ำเสียดังกล่าวไม่ได้มีการบำบัดก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำและลำคลอง ซึ่งทางสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์กำลังศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระบบการบำบัดน้ำเสียในชุมชนเกษมราษฎร์อยู่ นอกจากนี้ยังพบปัญหาขยะและการจัดการ ซึ่งในปัจจุบันทางเทศบาลกำลังดำเนินการก่อสร้างสถานที่ฝังกลบขยะ แต่สถานที่ดังกล่าวอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

Copyright by Mahidol University

ภาพที่ 4-6 สถานที่ทิ้งขยะของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ณ ตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ขณะก่อสร้างสถานที่ฝังกลบขยะ ถ่ายเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546

10. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากการสังเกตและสอบถามสมาชิกในชุมชนพบว่า ในแต่ละชุมชนไม่มีคดีปล้น ฆ่า ลักขโมยและข่มขืน จะมีแต่เพียงทะเลาะวิวาทกันเล็กน้อยภายหลังจากการดื่มสุรา

11. สถานที่ประชุม จากการสังเกตและสำรวจสภาพพื้นที่ในแต่ละชุมชน เห็นว่า ทุกชุมชนมีสถานที่ประชุมภายในชุมชน ซึ่งบางชุมชนใช้พื้นที่บริเวณบ้านของคณะกรรมการหรือสมาชิกในชุมชนที่เห็นว่าเหมาะสม เช่น ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล ชุมชนตลาดท่าเสา ชุมชนพาดวารี ชุมชนท่าอิฐล่าง บางชุมชนให้พื้นที่ลานเอนกประสงค์ในชุมชนเป็นที่ประชุม เช่น ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนเจริญบัณฑิต ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนหลัง รพช. ชุมชนท่าอิฐบน บางชุมชนใช้วัดเป็นสถานที่ประชุม เช่น ชุมชนคอวัง ชุมชนธรรมมาธิปไตย เป็นต้น

12. ศาสนสถาน จากการสังเกตและสำรวจชุมชนพบว่า ในแต่ละชุมชนมีวัดหรือสถานที่ปฏิบัติธรรมที่มีบริเวณใกล้กับชุมชนของตนหรืออยู่ในเขตชุมชนของตน ซึ่งสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น และสมาชิกที่ไปร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และวัยทำงาน ส่วนเด็ก วัยรุ่น และวัยหนุ่มสาวไปร่วมกิจกรรมไม่มากเท่าที่ควร

13. แผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน จากการสังเกตและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานของทางสำนักงานเทศบาลพบว่า ทางสำนักงานเทศบาลมีแผนการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนแต่ละชุมชนอยู่ ทั้งยังเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนร่วมคิดแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนของตน เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของสมาชิกภายในชุมชน

Copyright by Mahidol University

สรุปได้ว่า ข้อมูลทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนในเขตเทศบาลนั้นจากการสำรวจและการสังเกตเห็นว่ามีศักยภาพสูงในบางชุมชนที่มีสถานที่อำนวยความสะดวกแก่สมาชิกในชุมชน เช่น ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนหน้า วค. เป็นต้น ส่วนชุมชนอื่นๆ ถือว่ามีศักยภาพในระดับปานกลางที่ค่อนไปในทางสูง

4.1.1.2 ข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพทางสังคมของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชน จากการสังเกตและสำรวจชุมชนโดยการเข้าร่วมประชุมกับชุมชนบางชุมชน สมาชิในชุมชนยังไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมทุกครัวเรือน จะมีสมาชิกบางครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง บางครัวเรือนไม่เข้าร่วมประชุมเลย การนำเสนอข่าวสารส่วนใหญ่จะผ่านทางหอกระจายข่าว และการบอกต่อของเพื่อนบ้านใกล้เคียง และสมาชิกในชุมชนมีความรักใคร่ปรองดองกันดี ช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ที่ทางชุมชนหรือหน่วยงานอื่นขอความร่วมมือ

2. ผู้นำชุมชน จากการสังเกตชุมชนแต่ละชุมชนจะมีผู้นำชุมชน หรือประธานชุมชนที่มาจากการแต่งตั้งโดยสมาชิกในชุมชน มีหน้าที่ชี้แจงข่าวสารให้สมาชิกในชุมชนทราบ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และเป็นแกนนำในการดำเนินงานภายในชุมชน ซึ่งในแต่ละชุมชนสมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นอย่างดี สังเกตได้จากการเข้ามาเก็บข้อมูลในชุมชน ประธานชุมชนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี แต่จะมีบางชุมชน เช่น ชุมชนเกาะกลางที่ผู้ทำการศึกษาไม่ได้รับความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเท่าที่ควร เนื่องมาจากประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชนไม่มีเวลา

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการสังเกตแต่ละชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นแตกต่างกันออกไปในลักษณะของอุตสาหกรรมในครัวเรือนเช่น การทำขนมกล้วย ขนมเทียนเสวย ลูกตาวกระป๋อง การขายอาหาร การนวดแผนโบราณ การทำนายดวงชะตา ซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาท้องถิ่น เช่น ปัญหาการจัดการขยะ และปัญหาน้ำเสียในชุมชน เป็นต้น

4. วัฒนธรรมประเพณี ข้อมูลจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ข: 8) กล่าวว่า จังหวัดอุตรดิตถ์มีการจัดงานของท้องถิ่นที่สำคัญ 2 งานคือ 1) งานพระยาพิชัยดาบหักและงานกาชาดจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นงานเทศกาลเชิดชูเกียรติและรำลึกถึงพระยาพิชัยดาบหักที่มีต่อประเทศชาติ จัดขึ้น ณ สนามกีฬาพิชัยดาบหัก บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ ระหว่างวันที่ 7-16 มกราคมของทุกปี และ 2) งานลางสาดหวานและมหกรรมของดีเมืองอุตรดิตถ์ เป็นการจัดงานเพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรปรับปรุงพันธุ์ลางสาด และเสริมการขายลางสาด มีกำหนดการจัดขึ้นในช่วงกลางเดือนกันยายนถึงต้นเดือนตุลาคมของทุกปี โดยมีระยะเวลาการจัดงานประมาณ 7-10 วัน

Copyright by Mahidol University

และจากการสังเกตเห็นว่า นอกจากงานประจำปีของท้องถิ่นแล้วยังมีงานประเพณีอื่นๆ ที่ทางสำนักงานเทศบาลจัดขึ้นเพื่อเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และเป็นการสร้างความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง การทำบุญตักบาตรขึ้นปีใหม่ และงานนมัสการหลวงพ่อเพชร เป็นต้น

5. การศึกษา จากเอกสารของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ข: 8) กล่าวว่า ในเขตเทศบาลมีสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนรวม 22 แห่ง เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับปริญญาตรี โดยเป็นสถานศึกษาที่ดำเนินการโดยสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จำนวน 6 แห่ง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ (สปช.) จำนวน 1 แห่ง โรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาของเอกชนจำนวน 9 แห่ง สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา (กรมสามัญศึกษา) จำนวน 2 แห่ง สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาจำนวน 2 แห่ง สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์จำนวน 1 แห่ง และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีจำนวน 1 แห่ง และจากการสังเกตเห็นว่า สถานศึกษาเหล่านี้กระจายตามชุมชนต่างๆ เช่น ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนตลาดท่าเสา ชุมชนสมานมิตร ชุมชนหนองบัว ชุมชนท่าอิฐล่าง ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนหน้า วค. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนคอวัง ชุมชนพัฒนาศึกษา ชุมชนพาดวารี และชุมชนเจษฎาบดินทร์ เป็นต้น

6. สุขภาพ จากการสังเกตพบว่า สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเองเป็นอย่างดี เมื่อเจ็บป่วยมากจึงมารับการรักษาที่โรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข หรือคลินิกต่างๆ ปัจจุบันมีการสร้างสุขภาพด้วยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการจัดตั้งชมรมออกกำลังกายของชุมชน มีผู้นำออกกำลังกายและมีการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสถานที่ออกกำลังกายจะมีตามที่สาธารณะ โรงเรียน วัดในชุมชนต่างๆ

7. แหล่งอบายมุข จากการสังเกตชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีสถานเริงรมย์หลายแห่งทั้งที่เป็นดิสโก้เธค คาราโอเกะ ร้านอาหารที่มีดนตรีประกอบ แต่ไม่มีบ่อนการพนัน สำหรับการปล้น ลักขโมย ฆ่า ข่มขืน ไม่ค่อยมี ส่วนสถานการณ์ยาเสพติด อุตรดิตถ์ไม่มีผู้ค้ารายใหญ่ แต่มีผู้ค้ารายย่อยและผู้เสพยาเสพติดอยู่บ้าง ซึ่งขณะนี้หลายหน่วยงานกำลังร่วมกันรณรงค์ปราบปรามยาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาลอยู่

8. การปฏิบัติตัวของสมาชิกในชุมชน จากการสังเกตสมาชิกในชุมชนมีการเคารพกติกาทางสังคมเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นกฎจราจร ข้อบังคับของทางสำนักงานเทศบาล สมาชิกในชุมชนร่วมกันรักษาความสะอาดของชุมชนโดยการทิ้งขยะลงถัง แต่ยังมีบุคคลที่หาประโยชน์จากขยะที่สามารถนำมาขายได้ มาค้นถังขยะแล้วไม่เก็บลงถังดังเดิม ทำให้สุนัขมาคุ้ยเขี่ยเกิดความสกปรก และส่งกลิ่นเหม็น

Copyright by Mahidol University

9. มูลนิธิสงเคราะห์ผู้ยากไร้ เด็ก สตรี คนชรา และผู้พิการ จากการสังเกตและสำรวจเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ไม่พบที่ตั้งของมูลนิธิ แต่มีหน่วยงานของทางราชการที่ดูแลเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องคือ ประชาสังคมสงเคราะห์จังหวัด

10. แผนพัฒนาทางสังคม จากการสังเกตทั้งภายในชุมชนและสำนักงานเทศบาลไม่มีแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาทางสังคม แต่ทางสำนักงานเทศบาลแผนงานที่สนับสนุนการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน

สรุปได้ว่า ในเขตเทศบาลเมืองมีศักยภาพทางด้านสภาพทางสังคมในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ แต่มีบางชุมชนที่มีศักยภาพอยู่ในระดับสูงเช่น ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนท่าอิฐบน ชุมชนธรรมากิจจาภิบาล เป็นต้น

4.1.1.3 ข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพเศรษฐกิจของชุมชน

1. แหล่งงานและการประกอบอาชีพ จากเอกสารของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ก: 33 และ ข: 7) กล่าวว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดหางานของประชาชน และมีการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครงานอย่างสม่ำเสมอ มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายทั้งข้าราชการ ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว รับจ้าง เกษตรกรรม ซึ่งเกษตรกรรมเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญที่สุด พืชเศรษฐกิจที่สำคัญอันดับหนึ่งคือ ข้าว นอกจากนี้ยังมีพืชไร่ที่สำคัญ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง อ้อย ไม้ผล เช่น ลางสาด ทุเรียน ลำไย พืชผัก เช่น กระเทียม หอมแดง เป็นต้น การอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์ มีทั้งหมด 794 โรงงาน สำหรับการอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ มีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 63 แห่ง ซึ่งเป็นโรงงานขนาดเล็ก เช่น โรงน้ำแข็ง โรงงานผลิตลูกตาวกระป๋อง โรงงานทำเส้นหมี่ โรงซ่อมรถต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะมีกระจายอยู่ตามชุมชนต่างๆ ภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

นอกจากนี้ทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ก: 34 และ ข: 7) ยังกล่าวถึงการพานิชยกรรม และการบริการ ในพื้นที่เขตเทศบาลโครงสร้างทางเศรษฐกิจจะขึ้นอยู่กับการค้าและการบริการ โดยเป็นศูนย์กลางในการอุปโภคและบริโภค และบริการแก่ชุมชนในเขตเทศบาล รวมทั้งชุมชนใกล้เคียงในอำเภอต่างๆ พื้นที่ที่มีกิจการด้านพานิชยกรรมหนาแน่น ได้แก่ บริเวณถนนบรมอาสน์ ถนนมุขศาลา ถนนเจริญชาติ ถนนตุลาสถิตย์ ถนนเพลินฤดี ถนนสำราญรื่น ถนนชื่นฤดี และบริเวณสถานีรถไฟอุตรดิตถ์ ซึ่งจากการสังเกตพบว่า บริเวณที่มีกิจการด้านพานิชยกรรมหนาแน่นอยู่ตามชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนคอวัง ชุมชนบรมอาสน์ ชุมนหน้า วค. ชุมชนเกาะกลาง ซึ่งสองชุมชนหลังถือเป็นย่านเศรษฐกิจแห่งใหม่ของอุตรดิตถ์ สำหรับสถานประกอบการในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ 1) สถานประกอบการด้านพาณิชยกรรม ประกอบด้วยสถานบริการน้ำมันจำนวน 8 แห่งกระจายตามชุมชนต่างๆ คือ ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนหน้า วค.

Copyright by Mahidol University

ชุมชนธรรมมาธิปไตย ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนตลาดท่าเสา เป็นต้น มีศูนย์การค้าห้างสรรพสินค้าจำนวน 2 แห่งในชุมชนบรมอาสน์ และชุมชนห้วยไผ่ และมีตลาดสดจำนวน 4 แห่งในชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนสมานมิตร 2) สถานประกอบการพาณิชย์ ประกอบด้วย สถานธนานุบาลจำนวน 1 แห่งในชุมชนเกษมราษฎร์ โรงฆ่าสัตว์จำนวน 1 แห่งในชุมชนคอวัง และ 3) สถานประกอบการด้ายบริการ ประกอบด้วย โรงแรมจำนวน 8 แห่ง ธนาคารจำนวน 12 แห่ง กระจายตามชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนพัฒนศึกษา ชุมชนห้วยไผ่ โรงภาพยนต์จำนวน 1 แห่งในชุมชนสมานมิตร

2. รายได้และสวัสดิการ สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ก: 33) กล่าวถึงสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุตรดิตถ์ ในปี พ.ศ.2540 พบว่า ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 38,235 บาท เป็นอันดับที่ 8 ภาคเหนือ และเป็นอันดับที่ 48 ของประเทศไทย และจากการสังเกตสภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดอุตรดิตถ์เห็นว่ามีฐานะปานกลาง ประชาชนมีอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ โดยไม่ต้องออกไปหางานทำในพื้นที่อื่น ความเหลื่อมล้ำทางสังคมมีอยู่ไม่มากนัก ค่าครองชีพไม่สูง

3. กองทุนและแหล่งเงิน จากการสังเกตชุมชนในเขตเทศบาลมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านทุกชุมชน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุน รับสมัครสมาชิก ให้การกู้ยืม และออมทรัพย์แก่สมาชิกกองทุนในอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม มีการสร้างข้อตกลงเพื่อควบคุมการกู้ยืมเงินของกองทุน

4. แผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ จากการสังเกตทางเทศบาลมีการจัดมหกรรมอาหารเพื่อสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวของชมรมภัตรคารร้านค้า และมีบางชุมชนที่พัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนโดยจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพโดยการขุดบ่อเลี้ยงปลา ในชุมชนท่าอิฐบนการออมทรัพย์เพื่อพัฒนาอาชีพ โครงการสร้างบ้านราคาถูก กลุ่มอาชีพจักสาน กลุ่มดอกไม้จันของชุมชนเจริญธรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า ในเขตเทศบาลมีศักยภาพทางด้านสภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ แต่มีบางชุมชนที่มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นชุมชนที่ถือเป็นย่านเศรษฐกิจของเขตเทศบาลเช่น ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนหน้า วค. ชุมชนพัฒนศึกษา ชุมชนเกาะกลาง ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนเจษฎาบดินทร์ เป็นต้น

Copyright by Mahidol University

4.1.1.4 ข้อมูลพื้นฐานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัดอุตรดิตถ์

1. มลพิษทางอากาศและเสียง จากการสังเกตชุมชนในเขตเทศบาลยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและเสียงมากนัก จะมีในช่วงเวลาเช้า หรือเวลาเย็น ก่อนไปทำงานและกลับจากทำงานเท่านั้น

2. ปัญหาน้ำเสีย สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ข: 10) กล่าวถึงปริมาณน้ำเสียที่เกิดจากชุมชน สถานบริการ และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ มีจำนวน 2,700 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งน้ำเสียดังกล่าวไม่ได้มีการบำบัดก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำและลำคลอง ในอนาคตปัญหาน้ำเสียในชุมชนอาจเป็นปัญหาที่สำคัญของจังหวัดอุตรดิตถ์ได้ ซึ่งปัจจุบันทางสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์กำลังศึกษาระบบบำบัดน้ำเสียที่จะนำมาใช้กับชุมชนเกษมราษฎร์อยู่

3. ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูล และการจัดการ จากการสังเกตและข้อมูลจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ม.ป.ป. ข: 10) พบว่า เขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีปริมาณขยะโดยเฉลี่ย 35 ตันต่อวัน มีรถยนต์ที่ใช้เก็บขยะจำนวน 12 คัน แต่รถจะใช้การไม่ได้ส่งผลให้การดำเนินงานจัดเก็บขยะไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้คือ ไม่สามารจัดเก็บได้ทุกวัน ทำให้เกิดปัญหาขยะล้นถังขยะ ส่งกลิ่นเหม็น และมีสัตว์มาคุ้ยเขี่ยเกิดความสกปรก นอกจากนี้ยังมีรถเข็นเพื่อเก็บและขนขยะมูลฝอยจำนวน 15 คัน ถังรองรับขยะมูลฝอยจำนวน 750 ใบ พนักงานเก็บขนและกวาดขยะมูลฝอยจำนวน 93 คน ซึ่งจากการสังเกตเห็นว่าค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของพนักงานเหล่านี้น้อย และไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ปัญหาการจัดเก็บขยะจึงพบได้ตลอด และที่สำคัญไม่มีระบบการจัดการกับขยะซึ่งทางสำนักงานเทศบาลได้จัดซื้อที่ดินสำหรับทิ้งขยะมูลฝอย 112 ไร่ และกำลังดำเนินการก่อสร้างสถานที่ฝังกลบขยะ แต่สถานที่ดังกล่าวอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

4. แหล่งน้ำดื่ม จากการสังเกตชุมชนทั้งหมด 23 ชุมชนของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ใช้น้ำดิบในการทำน้ำประปาจากแม่น้ำน่านเท่านั้น และจะมีบางชุมชนใช้น้ำบาดาลร่วมกับน้ำประปา

5. แผนการจัดการปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชน จากการสังเกตและศึกษาข้อมูลจากแผนการดำเนินงานของทางสำนักงานเทศบาล พบโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ของเมืองให้สวยงาม ปรับปรุงสวนสาธารณะ ขุดลอกคลองโพ ลอกท่อระบายน้ำ การหมักขยะผลิตปุ๋ยชีวภาพ และทางสำนักงานเทศบาลยังให้ชุมชนคิดโครงการพัฒนาชุมชนของตนขึ้นตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ซึ่งก็จะมีบางชุมชนที่คิดโครงการเช่น ชุมชนท่าอิฐบนมีโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล เป็นต้น

Copyright by Mahidol University

สรุปได้ว่า ชุมชนในเขตเทศบาลมีศักยภาพด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลางเกือบทุกชุมชน ยกเว้นชุมชนท่าอิฐบน ชุมชนเกษมราษฎร์ที่มีโครงการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชน

4.1.1.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่

การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ประกอบด้วยปัจจัยแวดล้อม 5 ประการ ดังในรายละเอียดภายในบทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม ซึ่งผู้ทำการศึกษาได้ตรวจสอบตามแผนการดำเนินงานของทางสำนักงานเทศบาล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารและจัดการ จากการสังเกตและสอบถามสมาชิกในชุมชน เห็นว่า ในการดำเนินงานเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ของทางสำนักงานเทศบาลไม่มีการชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมส่งผลให้สมาชิกในชุมชนไม่ทราบถึงแนวทางและวิธีการดำเนินงานของทางสำนักงานเทศบาล ตลอดจนวิธีการดำเนินงาน ไม่มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความไม่โปร่งใสในกิจกรรมต่างๆ

2. ด้านสังคม จากการสังเกตทางสำนักงานเทศบาลมีแผนในการส่งเสริมบทบาทของสมาชิกในชุมชน แต่ไม่มีกิจกรรมการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม สังเกตได้จากมีแผนการดำเนินงานแต่ไม่มีกิจกรรมที่ชัดเจน สำหรับด้านการศึกษาทางสำนักงานเทศบาลมีการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดของสำนักงานเทศบาลทุกโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น และกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ประชาชนได้รับบริการด้านการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง สังเกตได้จากไม่มีการระบาดของโรคติดต่อที่สามารถควบคุมได้ เช่น โรคไข้เลือดออก เป็นต้น มีการสนับสนุนการออกกำลังกายโดยจัดให้มีกิจกรรมแอโรบิคทุกวันในเวลาประมาณ 18.00 น. ณ ลานเอนกประสงค์ริมน่าน นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ในสำนักงานเทศบาลยังให้บริการตามนโยบายของรัฐบาลในโครงการบัตรประกันสุขภาพ (บัตรทอง) ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สังเกตจากคดีปล้น ฆ่า ลักขโมยที่ไม่มีในชุมชน ทั้งยังมีการรณรงค์ปราบปรามยาเสพติดทั้งผู้ขายและผู้เสพอย่างต่อเนื่องโดยมีการตั้งกลุ่มสมัชชาขึ้นภายในชุมชนแต่ละชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติด มีศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์และข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาหรือปรับปรุงชุมชนให้เกิดความน่าอยู่

โดยมีชุมชนบางชุมชนที่พัฒนาชุมชนของตนให้น่าอยู่ เช่น ชุมชนเกษมราษฎร์ มีการจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนและมีกิจกรรมดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สร้างศาลาเอนกประสงค์ จัดทำทางเท้าในทุกตรอกซอกซอย รวมไปถึงการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์

Copyright by Mahidol University

ชุมชนเจริญธรรมมีการจัดตั้งลานกีฬาต้านยาเสพติดในชุมชน และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

3. ด้านเศรษฐกิจ จากการสังเกตพบว่า สำนักงานเทศบาลยังไม่มีการลงนามการค้าขายอย่างเป็นทางการ แต่มีการเปิดลานค้าชุมชนขึ้น มีการพัฒนาตลาดสดโดยเน้นในเรื่องความสะอาด ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้กับสมาชิกในชุมชนโดยการสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพหรือมีการจัดอบรมการพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ประชาชนที่มีความสนใจหารายได้จากการประกอบอาชีพเสริม แต่ยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการจัดหาตลาดให้กับกลุ่มอาชีพต่างๆ นอกจากนี้จังหวัดอุตรดิตถ์ยังมีค่าครองชีพที่ไม่สูงดังเช่นเมืองใหญ่ๆ ทั่วไป นอกจากนี้ทางสำนักงานเทศบาลร่วมกับชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์กำลังก่อสร้างศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

นอกจากนี้ในชุมชนบางชุมชนยังสร้างผลงานการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนให้มีความน่าอยู่เช่น ชุมชนท่าอิฐบนมีโครงการส่งเสริมอาชีพโดยการขุดบ่อเพื่อรองรับน้ำจากถนนสำราญรื่นในบ่อเลี้ยงปลา ชุมชนเจริญธรรมมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ การออมทรัพย์เพื่อพัฒนาอาชีพ และการออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยโดยสร้างบ้านราคาถูกให้ผู้ที่ไม่มีบ้านอาศัยภายในชุมชน

4. **ด้านกายภาพ** จากการสังเกตและสอบถามเจ้าหน้าที่ทางสำนักงานเทศบาลพบว่า ทางสำนักงานเทศบาลยังไม่มีระเบียบการวางผังเมืองที่ชัดเจน แต่มีการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ เช่น ปรับปรุงถนน ทางเดินเท้า สร้างสวนหย่อมริมถนนเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียว สร้างห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ ปรับปรุงระบบประปาภายในเขตเทศบาล ให้ทางสถาบันราชภัฏศึกษาระบบบำบัดน้ำเสีย ดำเนินการก่อสร้างสถานที่กลบฝังขยะของสำนักงานเทศบาล

5. ด้านสิ่งแวดล้อม จากการสังเกตเห็นว่า การกำจัดของเสียเช่น ขยะ น้ำเสีย ทางสำนักงานเทศบาลกำลังดำเนินการอยู่โดยก่อสร้างสถานที่ฝังกลบขยะ และให้ทางสถาบันราชภัฏศึกษาระบบบำบัดน้ำเสีย สำหรับการแยกขยะทางสำนักงานเทศบาลมีการรณรงค์การแยกขยะแต่ไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการแยกขยะ ซึ่งทางสำนักงานเทศบาลได้จัดตั้งแหล่งรับซื้อขยะรีไซเคิลร่วมกับกลุ่มสามล้อผู้ประกอบอาชีพคัดแยกขยะแต่ไม่ครอบคลุมทุกชุมชน และในบางชุมชนก็มีการจัดตั้งแหล่งรับซื้อขยะเหล่านี้ขึ้นมาเองเช่น ชุมชนสมานมิตร ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนท่าอิฐล่าง เป็นต้น สำหรับกลุ่มอาสารักษ์เมืองน่าอยู่ยังไม่มีการรวมตัวกันและไม่มีการดำเนินงานที่ชัดเจน แต่ในชุมชนเกษมราษฎร์มีการจัดทำแพอนุรักษ์พันธุ์ปลาและสิ่งแวดล้อม นอก

Copyright by Mahidol University

จากนี้ทางสำนักงานเทศบาลยังก่อสร้าง พัฒนา ปรับปรุงสวนหย่อมริมถนนให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของสมาชิกในชุมชน การรณรงค์ลดการใช้พลังงานยังไม่เห็นเป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่าจากการสังเกตการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ตามแบบสอบถามที่ผู้ทำการศึกษาได้จัดทำขึ้น การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลสามารถการดำเนินงานพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้ แต่ยังไม่มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ ตลอดจนแนวทางในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของทางสำนักงานเทศบาล การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนจึงมีไม่มากเท่าที่ควร อาจเกิดปัญหาความขัดแย้งตามมาได้ นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานก็ยังมีไม่ทั่วถึงและไม่มีความชัดเจน ไม่มีการจัดรายการวิทยุชุมชนเหมือนในอดีต การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไม่ได้กระจายทั่วถึงในชุมชนแต่ละชุมชน แต่ทางสำนักงานเทศบาลได้จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในบริเวณเทศบาล แต่ไม่ได้ชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยให้ข้อมูลว่าทางสำนักงานเทศบาลกำลังดำเนินงานเมืองน่าอยู่ แต่ไม่ได้บอกถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องว่ามีอะไรบ้าง ดำเนินการที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำให้ประชาชนในชุมชนไม่รู้ว่าเทศบาลกำลังทำอะไร

นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นว่า สมาชิกในชุมชนบางส่วนมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาเมืองของสำนักงานเทศบาล เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเทศบาลยังเข้าไม่ถึงชุมชนอย่างแท้จริง ส่วนงบประมาณในการดำเนินงานถือว่ามีค่อนข้างเพียงพอ ทางสำนักงานเทศบาลมีงบประมาณที่สนับสนุนให้กับชุมชนที่จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนของตน

ดังนั้นศักยภาพของชุมชนในเขตเทศบาลทางด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่นั้นถือว่าอยู่ในระดับปานกลางที่ค่อนไปทางต่ำ เนื่องจากชุมชนยังไม่ค่อยรับรู้การดำเนินงานของเทศบาลมากเท่าที่ควร ยกเว้นชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนท่าอิฐบน ชุมชนธรรมากิจจาภิบาล ชุมชนเจริญธรรมที่ผู้นำชุมชนมีความรู้ในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลพอสมควร

4.1.1.6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมของชุมชนเห็นว่า สำนักงานเทศบาลเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานหรือแก้ปัญหาได้แต่ไม่เต็มรูปแบบคือ ชุมชนไม่ได้เข้ามาร่วมวางแผนกับทางสำนักงานเทศบาล แต่สามารถคิดโครงการหรือแผนการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตน เพื่อขอการสนับสนุนจากทางสำนักงานเทศบาลได้ นอกจากนี้ทางชุมชนยังไม่มีการแต่งตั้งคณะทำงานวางแผนแก้ไขปัญหาของชุมชน ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของทางสำนักงานเทศบาล แต่มีการส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่นเป็นประจำ โดยตัวแทนที่เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นผู้

Copyright by Mahidol University

นำชุมชนหรือประธานชุมชน สำหรับการมีส่วนร่วมในการบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของนั้น สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สำหรับการมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น จากการสังเกตเห็นว่า ภายในชุมชนจะมีการประชุมเมื่อเกิดปัญหาขึ้น เพื่อหาทางดำเนินการแก้ไข หรือขอให้ทางหน่วยงานอื่นๆ แก้ปัญหาให้ ส่วนการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นนั้น สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า ศักยภาพด้านทางมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด 23 ชุมชน เนื่องจากพบปัญหาคล้ายๆ กันในเรื่องการขอความร่วมมือเข้าประชุม แสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาชุมชนของตน ซึ่งมักจะมีผู้ให้ความร่วมมือน้อย และผู้ที่มีความรู้ความสามารถรวมทั้งผู้ที่รับราชการไม่ได้ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

4.1.2 ข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ศึกษาจำแนกตามชุมชน

ผู้ทำการศึกษาได้ดำเนินการสำรวจสภาพพื้นที่ของชุมชนแต่ละชุมชนภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ตามสภาพความเป็นจริง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชุมชนบ้านเกาะ เป็นชุมชนขนาดเล็กมีประชากร 52 ครัวเรือน อยู่ทางทิศใต้สุดของเขตเทศบาล ติดกับตำบลบ้านเกาะ มีถนนสายสำคัญผ่าน 2 สายคือ ถนนพาดวารี และถนนเจริญธรรม ขอบเขตชุมชนติดกับคลองจากแม่น้ำน่านไปยังบึงสาธารณะ เป็นชุมชนชานเมืองความเป็นอยู่ค่อนข้างเป็นชุมชนชนบท มีวัด 1 แห่ง ภายในวัดมีเครือข่ายชุมชนเมืองอุตรดิตถ์จัดตั้งอยู่ เพื่อเป็นที่ปรึกษาหรือประสานงาน หรือให้การสนับสนุนงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีฐานะดี การศึกษาสูง ประกอบธุรกิจส่วนตัวเกี่ยวกับการทำลูกตาวกระป๋อง สถานที่ประชุมและหอกระจายข่าวที่บ้านของกรรมการชุมชน ซึ่งมีการดำเนินการประชุมอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

2. ชุมชนหลัง รพช. เป็นชุมชนขนาดเล็กมีประชากร 53 ครัวเรือน อยู่ตอนกลางของเขตเทศบาล เป็นชุมชนแออัด บ้านเรือนอยู่ติดกัน บริเวณชุมชนติดกับคลองโพซึ่งเป็นคลองที่รับน้ำจากการระบายของชุมชนต่างๆ ทำให้น้ำในคลองเป็นน้ำเสีย ซึ่งทางสำนักงานเทศบาลกำลังดำเนินการปรับปรุงคลองโพอยู่ เนื่องจากชุมชนนี้อยู่ในซอย ถนนจึงมีขนาดเล็กรถไม่สามารถวิ่งสวนทางกันได้ และมีสภาพคดโค้งไปตามคลองโพ แต่มีซอกซอยหลายแห่ง จึงไม่เกิดปัญหาการจราจรติดขัดในเส้นทางการคมนาคม สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้าง ในชุมชนมีความสามัคคีรักใคร่ปรองดองกันดี ที่ทำการชุมชนเป็นศาลา อยู่กลางชุมชน ซึ่งนอกจาก

Copyright by Mahidol University

ใช้เป็นที่ประชุมแล้ว ยังใช้เก็บรวมรวมข้อมูลของชุมชน ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

3. ชุมชนห้วยไผ่ เป็นชุมชนขนาดเล็กมีประชากร 80 ครัวเรือน อยู่ทางทิศใต้ของเทศบาล มีถนนพาดวารีผ่าน ชุมชนเลียบตามคลองชลประทาน ซึ่งทางสำนักงานเทศบาลร่วมกับกรมชลประทานกำลังพัฒนาขุดลอกคลอง และสร้างสวนหย่อมริมคลอง ในชุมชนมีสถานีขนส่งผู้โดยสาร 1 แห่ง มีการจัดตลาดนัดขายสินค้าราคาถูกทุกสัปดาห์ มีห้างสรรพสินค้า 1 แห่ง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและรับราชการ ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง ประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้าง สถานที่ประชุมของชุมชนอยู่ที่บ้านของผู้นำชุมชน ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

4. ชุมชนหนองบัว เป็นชุมชนที่มีประชากรประมาณ 100 ครัวเรือน อยู่ทางทิศตะวันตกของเขตเทศบาล เป็นชุมชนชานเมือง ติดกับตำบลท่าเสา อยู่หลังโรงพยาบาลอุตรดิตถ์ มีถนนหนองบัวตัดผ่าน ถนนในชุมชนค่อนข้างแคบ แต่รถยนต์สามารถสวนทางกันได้ สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการและค้าขาย ที่ทำการชุมชนหรือสถานที่ประชุมอยู่ที่บ้านของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางหอกระจายข่าว และติดบอร์ด ณ ที่ทำการชุมชน ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

5. ชุมชนหนองผา เป็นชุมชนที่มีประชากรประมาณ 100 ครัวเรือน อยู่ทางทิศตะวันตกของเขตเทศบาล สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัวและรับราชการ ในชุมชนจะมีบ้านหรือห้องให้เช่ารายเดือน มีถนนเจษฎาบดินทร์ผ่าน สมาชิกที่เป็นข้าราชการและที่เช่าบ้านอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม ไม่สนใจในการดำเนินงานของชุมชน ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

6. ชุมชนพัฒนศึกษา เป็นชุมชนที่มีประชากรประมาณ 112 ครัวเรือน อยู่ค่อนไปในทางทิศใต้ของเขตเทศบาล มีถนนบรมอาสน์ผ่าน มีห้างสรรพสินค้า 1 แห่ง โรงแรมขนาดใหญ่ 2 แห่ง และมีร้านอาหารอีกหลายแห่งด้วยกัน ถือเป็นย่านเศรษฐกิจที่เก่าแก่ภายในเขตเทศบาล ผู้นำชุมชนประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว แต่ให้ความสนใจในการดำเนินงานของชุมชนเป็นอย่างดี ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

7. ชุมชนเจริญธรรม เป็นชุมชนที่มีประชากร 118 ครัวเรือน เป็นชุมชนที่เข้มแข็งอีกหนึ่งชุมชน อยู่ค่อนไปในทางทิศใต้ของเขตเทศบาล มีถนนพาดวารีและสะพานข้ามแม่น้ำน่านแบ่งระหว่างชุมชนเจริญธรรมและชุมชนบ้านเกาะ และมีถนนเจริญธรรม ที่ดินในบริเวณชุมชนบางส่วนเป็นที่ธรณีสงฆ์ ซึ่งอนุญาตให้ประชาชนเข้ามาเช่าที่ดินปลูกบ้านอยู่อาศัยได้ ในชุมชนมีการจัดทำกลุ่มออมทรัพย์ 2 ประเภทคือ การออมทรัพย์เพื่อพัฒนาอาชีพ และการอมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย

Copyright by Mahidol University

ร่วมกับเครือข่ายชุมชนเมืองและสำนักงานเทศบาล โดยการสร้างบ้านราคาถูกให้แก่สมาชิกที่มีความเดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจ จัดทำลานกีฬาต้านยาเสพติดและจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและค้าขาย โดยเข้ามาเช่าบ้านอยู่ในชุมชน มีวัดและโรงเรียนในสังกัดของเทศบาลอย่างละ 1 แห่ง เป็นชุมชนที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการดำเนินการประชุมและร่วมวางแผนพัฒนาชุมชนของตน ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับสูง

8. ชุมชนเจริญบัณฑิต เป็นชุมชนที่มีประชากร 120 ครัวเรือน อยู่ทางทิศใต้สุดของเขตเทศบาลตรงกันข้ามกับชุมชนบ้านเกาะ โดยมีถนนเจริญบัณฑิต ทางรถไฟ และถนนเจริญธรรมแยกระหว่างชุมชนทั้ง 2 แห่ง สมาชิกในชุมชนประกอบอาชีพรับราชการ และธุรกิจส่วนตัว ผู้นำชุมชนประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของกรรมการชุมชน นอกจากนี้ในชุมชนยังมีการรวมตัวกันออกกำลังกายสร้างสุขภาพเป็นประจำทุกวัน ณ ลานเอนกประสงค์ริมทางรถไฟ ภายในชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนให้ความสนใจเป็นอย่างดี ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

9. ชุมชนบรมอาสน์ เป็นชุมชนที่มีจำนวนประชากร 120 ครัวเรือน อยู่ค่อนไปทางทิศใต้ติดกับชุมชนพัฒนศึกษา มีถนนบรมอาสน์ผ่าน และทางด้านหลังติดกับถนนพาดวารี มีโรงแรม 2 แห่งแต่ขนาดไม่ใหญ่เท่าโรงแรมในชุมชนพัฒนศึกษา มีสถานที่รับซื้อขยะของเอกชน 1 แห่ง สมาชิกประกอบอาชีพหลากหลาย มีทั้งรับราชการ ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย ผู้นำชุมชนประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของเลขานุการชุมชน สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือในการประชุมไม่มาก เนื่องจากพื้นที่ชุมชนกว้าง บ้านสมาชิกอยู่ห่างกัน แต่ถือเป็นย่านเศรษฐกิจที่เก่าแก่อีกแห่งหนึ่งของเขตเทศบาล ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

10. ชุมชนพาดวารี เป็นชุมชนที่มีประชากรประมาณ 118 ครัวเรือน อยู่ค่อนไปทางทิศใต้ของเขตเทศบาล มีคลองชลประทานแบ่งระหว่างชุมชนพัฒนศึกษากับชุมชนพาดวารี และมีถนนเจริญธรรมและทางรถไฟแบ่งระหว่างชุมชนเจริญธรรมกับชุมชนพาดวารี เป็นชุมชนแออัด มีบ้านเรือนอยู่ติดกันหลายหลัง มีโรงเรียน 1 แห่ง ถนนในชุมชนบางแห่งไม่มีการปรับปรุงสภาพถนน เมื่อเกิดฝนตก น้ำจะท่วมขัง เดินทางไม่สะดวก แต่ทางสำนักงานเทศบาลไม่สามารถเข้ามาดำเนินการปรับปรุงถนนได้เนื่องจากเป็นถนนส่วนบุคคล และในขณะที่ทำการศึกษาทางทางชลประทานได้ปิดคลองชลประทานชั่วคราวเพื่อทำการปรับปรุงคลอง ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขังในบริเวณที่ลุ่มคือโรงเรียน แต่ทางเทศบาลแก้ปัญหาโดยการดูดระบายน้ำออกจากบริเวณดังกล่าว ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

Copyright by Mahidol University

11. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก เป็นชุมชนที่อยู่ทางทิศเหนือของเขตเทศบาล มีประชากรประมาณ 120 ครัวเรือน มีถนนศิลาอาสน์แบ่งระหว่างชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตกและชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ถนนในชุมชนบางแห่งเป็นถนนส่วนบุคคลจึงไม่มีการปรับปรุง แต่ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขัง สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการดำเนินการประชุมภายในชุมชนเท่าที่ควร และในชุมชนมีโรงงานทำน้ำแข็งและลูกตาวกระป๋อง 1 แห่ง ผู้นำชุมชนเป็นข้าราชการบำนาญ ภายในชุมชนจะมีการดำเนินการประชุมชนกรณีที่มีการแจ้งข่าวสารที่สำคัญ โดยผู้ดำเนินการเป็นภรรยาของผู้นำชุมชนซึ่งเป็นข้าราชการบำนาญเช่นกัน ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์ เป็นชุมชนอยู่ทางทิศตะวันตกของเขตเทศบาล แยกมาจากชุมชนสมานมิตร มีประชากรประมาณ 125 ครัวเรือน มีถนนเจษฎาบดินทร์และถนนศรีอุตรานอกผ่าน เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลอุตรดิตถ์ มีวัดและโรงเรียนในสังกัดของเทศบาลอย่างละ 1 แห่ง มีสถานรับซื้อขยะของเอกชน 1 แห่ง สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการและธุรกิจส่วนตัว สมาชิกในชุมชนให้ความสนใจในการประชุมพอสมควร แต่สถานที่ในการดำเนินการประชุมไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นลานเอนกประสงค์เวลาจัดประชุมต้องจัดในช่วงเย็น และเลิกประชุมช่วงค่ำเนื่องจากไม่มีไฟฟ้าต่อเข้ามาในบริเวณสถานที่ประชุม ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

13. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก เป็นชุมชนที่มีประชากร 130 ครัวเรือน อยู่ตรงกับกับชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตกโดยมีถนนศิลาอาสน์แบ่งเขต มีสถานีรถไฟ 1 แห่ง เป็นเขตบ้านพักของเจ้าหน้าที่รถไฟส่วนหนึ่ง สมาชิกประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลากหลาย มีทั้งรับราชการ ธุรกิจส่วนตัว รัฐวิสาหกิจ และค้าขาย ภายในชุมชนมีโรงเรียนเอกชน 1 แห่ง มีการดำเนินประชุม ณ ลานเอนกประสงค์ บริเวณสนามเด็กเล่นภายในชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมเป็นจำนวนพอสมควร ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

14. ชุมชนท่าอิฐล่าง เป็นชุมชนที่มีจำนวนประชากรประมาณ 137 ครัวเรือน อยู่ทางทิศตะวันออกของเขตเทศบาลติดกับแม่น้ำน่าน มีถนนอินในมีและถนนท่าอิฐล่างผ่าน สมาชิกในชุมชนประกอบอาชีพหลากหลาย แต่มีการประกอบอาชีเกษตรกรรมด้วย มีโรงเรียนในสังกัดของเทศบาล 1 แห่ง มีวัด 1 แห่ง ผู้นำชุมชนประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว (ขับรถตู้) จึงไม่ค่อยมีเวลาให้กับชุมชน แต่มีกรรมการที่ช่วยดำเนินการภายในชุมชนตลอด ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

Copyright by Mahidol University

15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย เป็นชุมชนที่อยู่ติดกับชุมชนท่าอิฐล่าง มีประชากร 138 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีหอพักและห้องเช่าสำหรับนักศึกษา มีถนนสำราญรื่นผ่าน และมีระบบประปาของเทศบาลตั้งอยู่ ผู้นำชุมชนชนประกอบอาชีพค้าขาย และให้ความสนใจในการดำเนินงานภายในชุมชนเป็นอย่างดี ให้ความสนใจในสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกภายในชุมชน เนื่องจากมีนักศึกษามาเช่าที่พักภายในชุมชนเป็นจำนวนมาก ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

16. ชุมชนเกษมราษฎร์ เป็นชุมชนอยู่ตอนกลางของเขตเทศบาลมีประชากรประมาณ 150 ครัวเรือน ถือเป็นชุมชนเข้มแข็งชุมชนหนึ่ง เนื่องจากผู้นำชุมชนให้ความสนใจในการแก้ปัญหาของชุมชนเป็นอย่างดี เป็นชุมชนที่มีถนนผ่านหลายสาย และมีสถานที่ราชการตั้งอยู่หลายแห่ง มีวัด 1 แห่ง สถานีรถไฟ 1 แห่ง ตลาดสดเทศบาล 3 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง เป็นที่ตั้งของธนาคาร โรงแรม และร้านขายของหลายแห่ง ถือเป็นย่านเศรษฐกิจที่เก่าแก่และสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีร้านขายของ ร้านขายยา คลีนิค่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันทางสถาบันราชภัฏจังหวัดอุตรดิตถ์กำลังศึกษาระบบบำบัดน้ำเสีย นอกจากนี้ในชุมชนยังมีการจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน สร้างศาลาเอนกประสงค์ จัดทำทางเท้าในทุกตรอก ซอก ซอย รวมถึงการปลูกต้นไม้ยืนต้นเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ในชุมชนให้สวยงาม จัดทำแพอนุรักษ์พันธุ์ปลาและสิ่งแวดล้อม ถือเป็นชุมชนเข้มแข็งอีกชุมชนหนึ่ง และผู้นำชุมชนยังเป็นผู้ที่มีความคิดในการพัฒนาชุมชนของตนให้มีความน่าอยู่ ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับสูง

17. ชุมชนคอวัง เป็นชุมชนที่มีประชากรประมาณ 180 ครัวเรือน อยู่ติดกับชุมชนเกษมราษฎร์ มีถนนสุขเกษมผ่าน เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการหลายแห่ง มีวัด 1 แห่ง โรงฆ่าสัตว์ของเทศบาล 1 แห่ง โรงน้ำแข็ง 1 แห่ง สมาชิกในชุมชนมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการค้าขายและธุรกิจส่วนตัว ผู้นำชุมชนให้ความสนใจในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนอย่างดี ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

18. ชุมชนหน้า วค. เป็นชุมชนที่มีประชากร 193 ครัวเรือน อยู่ติดกับชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก ถือเป็นย่านเศรษฐกิจแห่งใหม่ของอุตรดิตถ์ มีร้านจำหน่ายสินค้าที่มีความหลากหลาย มีโรงเจ 1 แห่ง สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา 1 แห่ง เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการอีกหลายแห่ง มีหอพักนักศึกษา สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการและธุรกิจส่วนตัว ผู้นำชุมชนประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและมีฐานะทางเศรษฐกิจดี แต่การดำเนินงานภายในชุมชนเป็นของกรรมการชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

Copyright by Mahidol University

19. ชุมชนตลาดท่าเสา เป็นชุมชนที่มีประชากรประมาณ 249 ครัวเรือน เป็นชุมชนที่อยู่ถัดจากชุมชนธรรมมาธิปไตยและชุมชนท่าอิฐบานไปในทางทิศเหนือ เป็นที่ตั้งของสถานีรถไฟท่าเสา มีถนนสำราญรื่นผ่าน ฝั่งทางทิศใต้ของชุมชนติดกับแม่น้ำน่าน มีวัด 1 แห่ง โรงเรียนวิชาชีพ 2 แห่ง สมาชิกในชุมชนประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ และธุรกิจส่วนตัว โดยผู้นำชุมชนประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้ดี ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

20. ชุมชนสมานมิตร เป็นชุมชนที่มีประชากร 253 ครัวเรือน เป็นชุมชนที่อยู่ติดกับชุมชนเจษฎาบดินทร์ เป็นที่ตั้งของวัดและโรงเรียนในสังกัดของเทศบาลอย่างละ 1 แห่ง มีตลาด 1 แห่ง มีสถานที่รับซื้อขยะ 1 แห่ง มีถนนสมานมิตรตัดผ่าน สมาชิกมีการประกอบอาชีพที่หลากหลายทั้งค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ และรับจ้าง ผู้นำชุมชนสนใจดำเนินการประชุมและดำเนินการภายในชุมชนเป็นอย่างดี ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

21. ชุมชนท่าอิฐบน เป็นชุมชนขนาดใหญ่มีประชากรประมาณ 321 ครัวเรือน อยู่ตรงข้ามฝั่งถนนสำราญรื่นกับชุมชนธรรมมาธิปไตย เป็นที่ตั้งของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล 1 แห่ง โรงเรียนเอกชน 2 แห่ง วัด 1 แห่ง มีการจัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน 1 แห่ง มีการรวมกลุ่มออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีโครงการส่งเสริมอาชีพโดยการขุดบ่อเลี้ยงปลาเพื่อเป็นการรองรับน้ำจากถนนสำราญรื่นมาในบ่อเลี้ยงปลาและในช้ในการเกษตร จัดสร้างสวนสุขภาพพื้นที่ 400 ตารางเมตร เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ เลขานุการของชุมชนเป็นผู้ที่ดำเนินการกิจกรรมภายในชุมชนและถือว่าชุมชนนี้เป็นชุมชนเข้มแข็งอีกชุมชนหนึ่ง ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับสูง

22. ชุมชนเกาะกลาง เป็นชุมชนขนาดใหญ่มีประชากรประมาณ 335 ครัวเรือน อยู่ติดกับชุมชนหนองผาโดยมีคลองชลประทานกั้น เป็นย่านเศรษฐกิจแห่งใหม่อีกแห่งของเขตเทศบาล สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย และรับราชการ ซึ่งไม่ให้ความร่วมมือในการประชุมหรือการดำเนินการต่างๆ ภายในชุมชนเท่าที่ควร ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการให้ความสนใจในการศึกษาครั้งนี้น้อยมาก ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

23. ชุมชนธรรมาภิจจาภิบาล เป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากร 339 ครัวเรือน เป็นชุมชนที่เข้มแข็งอีกหนึ่งชุมชน อยู่เหนือสุดของเทศบาล ติดกับชุมชนตลาดท่าเสาและค่ายทหารม้า ฝั่งทางทิศตะวันออกของชุมชนติดกับแม่น้ำน่าน เป็นชุมชนที่มีสมาชิกประกอบอาชีพหลากหลายทั้งรับราชการ ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว และรับจ้าง มีถนนสำราญรื่นผ่านผู้นำชุมชนเป็นข้า

Copyright by Mahidol University

ราชการบำนาญ ให้ความสนใจในการดำเนินงานต่างๆ ภายในชุมชนเป็นอย่างดี สถานที่ประชุมจัดขึ้นที่บ้านของผู้นำชุมชน โดยกำหนดไว้ในวันที่ 5 ของทุกเดือน และมีการติดตามวาระการประชุมอย่างมีรูปแบบเป็นทางการ ซึ่งสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้ทำการศึกษาให้ศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับสูง

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.2.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมของเทศบาล

4.2.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปผลข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเพศ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ระดับการศึกษา สถานภาพในครอบครัว การประกอบอาชีพ รายได้ของครอบครัว ความเป็นเจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่ และลักษณะบ้านที่อาศัยอยู่ เพื่อเป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนซึ่งดูจากระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นต้น

ตารางที่ 4-4 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	361	100.0
ชาย	167	46.3
หญิง	194	53.7
2. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	361	100.0
ต่ำกว่า 10 ปี	101	28.0
11-30 ปี	**116**	**32.1**
31-60 ปี	106	29.4
ตั้งแต่ 61 ปี ขึ้นไป	38	10.5
3. ระดับการศึกษาสูงสุด	361	100.0
ต่ำกว่าประถมศึกษา	5	1.4
ประถมศึกษา	64	17.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	15.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	80	22.2
อนุปริญญา หรือ ปวส.	37	10.2

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	**105**	**29.1**
สูงกว่าปริญญาตรี	13	3.6
4. สถานภาพในครอบครัว	361	100.0
หัวหน้าครอบครัว	**205**	**56.8**
คู่สมรส	101	28.0
บุตร	53	14.7
ผู้อาศัย	2	0.5
5. การประกอบอาชีพ	361	100.0
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	86	23.8
ลูกจ้างประจำของบริษัทเอกชน	24	6.6
ประกอบธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	**134**	**37.1**
รับจ้าง / กรรมการ	36	10.0
แม่บ้าน / ไม่ประกอบอาชีพ	44	12.2
ลูกจ้างชั่วคราว	3	0.8
ข้าราชการบำนาญ	32	8.9
เกษตรกร	1	0.3
อัตราจ้าง	1	0.3
6. รายได้ของครอบครัวรวมตัวท่านต่อเดือน	361	100.0
ต่ำกว่า 3,000 บาท	83	23.0
3,001 – 5,000 บาท	93	25.7
5,001 – 10,000 บาท	72	20.0
ตั้งแต่ 10,000 บาท ขึ้นไป	**113**	**31.3**
7. ความเป็นเจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน	361	100.0
บ้านของท่านเอง	**259**	**71.7**
บ้านบิดา / มารดา / ญาติ	66	18.3
บ้านพักข้าราชการ / พนักงาน	4	1.1
บ้านเช่า	30	8.3
เช่าที่ดินปลูกบ้าน	2	0.6

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
8. ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของท่าน	361	100.0
บ้านเดี่ยว	**269**	**74.5**
ตึกแถว	55	15.2
ห้องแถว (ไม้)	25	6.9
ทาวน์เฮาส์	10	2.8
อาคารพาณิชย์	1	0.3
เพิงชั่วคราว	1	0.3

จากตารางที่ 4-4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีจำนวนใกล้เคียงกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีค่อนข้างสูง ร้อยละ 29.1 สถานภาพในครอบครัว เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 56.8 การประกอบอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย ร้อยละ 37.1 มีรายได้ของครอบครัวรวมตัวท่านต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31.3 ความเป็นเจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่ ส่วนใหญ่เป็นบ้านของผู้ตอบแบบสอบถามเอง ร้อยละ 71.7 และลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นบ้านเดี่ยว ร้อยละ 74.5 รายละเอียดศึกษาในตารางที่ 4-4

4.2.1.2 ความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนเขตเทศบาล

ผู้ทำการศึกษาได้สร้างแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างได้เลือกความคิดเห็นให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว โดยให้ความหมายของความคิดเห็นในระดับต่างๆ คือ
ความคิดเห็นระดับที่ 1 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวเลย ถือว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ความคิดเห็นระดับที่ 2 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวเล็กน้อย ถือว่า ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นระดับที่ 3 หมายถึง ท่านไม่แน่ใจกับข้อความดังกล่าว หรือรู้สึกเฉยๆ มีความเห็นกลางๆ
ความคิดเห็นระดับที่ 4 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวเล็กน้อย ถือว่า เห็นด้วย
ความคิดเห็นระดับที่ 5 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากที่สุด ถือว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน	5		4		3		2		1	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1)เส้นทางการคมนาคม										
- ในชุมชน										
ใช้งานได้	128	35.5	**155**	**42.9**	52	14.4	17	4.7	5	1.4
มีความสะดวก	136	37.6	**143**	**39.6**	54	15.0	19	5.3	8	2.2
มีความปลอดภัย	57	15.8	**137**	**38.0**	102	28.3	43	11.9	19	5.2
- ระหว่างชุมชน										
ใช้งานได้	102	28.3	**164**	**45.5**	69	19.1	17	4.7	8	2.2
มีความสะดวก	99	27.4	**163**	**45.2**	72	20.0	20	5.5	7	1.9
มีความปลอดภัย	43	11.9	**138**	**38.2**	123	34.1	46	12.7	10	2.8
-ในอนาคตมีความสะดวกเพียงพอ	**144**	**39.9**	139	38.5	52	14.4	17	4.7	4	1.1
2)บริการขนส่งมวลชน										
- ในชุมชนเพียงพอ	67	18.6	**115**	**31.9**	88	24.4	56	15.5	22	6.0
- ระหว่างชุมชนเพียงพอ	56	15.5	**115**	**31.9**	100	27.7	48	13.3	21	5.8
- ในอนาคตมีเพียงพอ	69	19.1	**124**	**34.3**	104	28.8	45	12.5	9	2.5
3)สถานที่ต่างๆ										
- สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ										
มีเพียงพอ	56	15.5	**125**	**34.6**	89	24.7	60	16.6	20	5.5
- สนามกีฬา สนามเด็กเล่นมีความ										
ปลอดภัย	42	11.6	76	21.1	**87**	**24.1**	73	20.2	41	11.4
- ในอนาคตมีเพียงพอ	70	19.4	**95**	**26.3**	93	25.8	57	15.8	28	7.8
4)สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ										
- น้ำประปาที่สะอาด										
มีใช้เพียงพอ	**115**	**31.9**	99	27.4	102	28.3	26	7.2	16	4.4
ในอนาคตมีเพียงพอ	**120**	**33.2**	107	29.7	99	27.4	22	6.1	11	3.0
- ไฟฟ้า										
มีใช้ทั่วถึง	**177**	**49.0**	130	36.0	37	10.3	9	25.0	5	1.4
ในอนาคตมีเพียงพอ	**182**	**50.4**	121	33.5	42	11.6	8	22.0	7	2.0
- การติดต่อสื่อสาร										
มีไปรษณีย์ โทรเลขทั่วถึง	**154**	**42.7**	133	36.8	45	12.5	20	5.5	4	1.1
มีโทรศัพท์ทั่วถึง	**162**	**44.9**	121	33.5	50	14.0	17	4.7	6	1.7
ในอนาคตมีเพียงพอ	**158**	**43.8**	124	34.3	51	14.1	13	3.6	9	2.5

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

ความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน	5		4		3		2		1	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- เทศบาลมีสถานบริการสาธารณสุขมีคุณภาพเพียงพอ	119	32.9	**133**	**36.9**	67	18.6	21	5.8	17	4.7
- เทศบาลมีโรงเรียนฯ ที่มีคุณภาพเพียงพอ	100	27.7	**120**	**33.2**	92	25.5	32	8.9	11	3.0
5)การท่องเที่ยว										
- มีศูนย์บริการท่องเที่ยว	36	9.3	97	26.9	**114**	**31.6**	49	13.6	38	10.5
- มีบริการที่พักอาศัย โรงแรมเพียงพอ	93	25.8	**135**	**37.4**	103	28.5	20	5.5	6	1.7
6)สถานที่บรรเทาสาธารณภัย										
- สถานีตำรวจมีคุณภาพ	62	17.2	**118**	**32.7**	107	29.7	46	12.7	24	6.6
- สถานีดับเพลิงมีคุณภาพ	81	22.4	**132**	**36.6**	102	28.3	36	9.9	9	2.5
- ศูนย์กู้ภัย	62	17.2	**161**	**44.6**	96	26.6	28	7.8	11	3.0
7)บริการข้อมูลข่าวสาร										
- มีแหล่งหาความรู้	47	13.0	114	31.6	**132**	**36.6**	52	14.4	11	3.0
- มีหอกระจายข่าวทั่วถึง	65	18.0	90	24.9	**104**	**28.8**	53	14.7	34	9.4
- มีหนังสือพิมพ์ สถานีวิทยุทั่วถึงในเทศบาล	55	15.2	88	24.4	**109**	**30.2**	66	18.3	30	8.3
8)ตลาด และร้านค้าต่างๆ										
- มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตชุมชน	51	14.1	93	25.8	**108**	**30.0**	59	16.3	38	10.5
- มีสินค้าที่หลากหลายเพียงพอ	96	26.6	**123**	**34.1**	107	29.6	25	6.9	8	2.2
- สถานดูแลความงามเพียงพอ	90	25.0	**133**	**36.8**	89	24.6	31	8.3	13	3.6
9)สิ่งแวดล้อม										
- ไม่มีปัญหาในการจัดการขยะและพึงพอใจ	71	19.7	**108**	**29.9**	98	27.1	50	13.9	30	8.3
- ไม่มีปัญหาในการระบายน้ำและพึงพอใจ	42	11.6	**121**	**33.5**	90	25.0	51	14.1	42	11.6
- โรงฆ่าสัตว์สะอาด ปลอดภัย	53	14.7	**92**	**25.5**	90	24.6	31	8.6	13	3.6

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

ความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน	5		4		3		2		1	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10)ความปลอดภัยในชีวิต										
- มีการวางผังถนนเกี่ยวกับสัญญาณไฟ ป้ายจราจรฯ	46	12.7	107	29.6	**109**	**30.2**	43	12.0	42	11.6
- โครงสร้างอาคาร อุปกรณ์ในอาคารพาณิชย์ฯ ปลอดภัย	45	12.5	**130**	**36.0**	128	35.5	41	11.3	9	2.5
11)มีสถานที่ประชุม หรือสถานที่ประสานงานอย่างเหมาะสม	52	14.4	**112**	**31.0**	106	27.4	53	14.7	27	7.5
12)ศาสนสถานมีความเหมาะสมกับสมาชิกในชุมชน	109	30.2	**115**	**31.8**	91	25.2	23	6.4	17	4.7
13)แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน										
- แผนของชุมชนเอง	62	17.2	**124**	**34.3**	97	26.9	47	13.0	18	5.0
- แผนของเทศบาล	69	19.1	**115**	**31.8**	113	31.3	36	10.0	15	4.2

จากตารางที่ 4-5 พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างของชุมชนในเขตเทศบาลด้านโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยกับความเพียงพอของสภาพเส้นทางการคมนาคม บริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ สถานดูแลความงามและโรงแรม ความทั่วถึงของไฟฟ้า และการติดต่อสื่อสาร การให้บริการอย่างมีคุณภาพของสถานบริการสาธารณสุข โรงเรียน สถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง และศูนย์กู้ภัย ตลาดมีสินค้าหลากหลาย กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการจัดการขยะและการระบายน้ำ โครงสร้างอาคารมีความปลอดภัย สถานที่ประชุม ศาสนสถาน ตลอดจนแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีความเหมาะสม

สำหรับกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่ยังไม่แน่ใจแต่มีคะแนนค่อนไปในทางที่เห็นด้วยคือ ความปลอดภัยของสนามเด็กเล่นและสนามกีฬา ความเพียงพอของน้ำประปาที่สะอาด มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว แหล่งค้นคว้าหาความรู้ หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสถานีวิทยุที่ทั่วถึง ตลาดมีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชน มีโรงฆ่าสัตว์ที่สะอาดและปลอดภัย และมีการวางผังถนนที่เอื้อให้เกิดความปลอดภัย

อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้ระบุถึงปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานถึงปัญหาเกี่ยวกับการระบายน้ำภายในชุมชน ได้แก่ ชุมชนพาดวารี ชุมชนบ้านเกาะ ชุมชนเจริญ

Copyright by Mahidol University

บัณฑิต ชุมชนหน้า วค. ส่วนในชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก ชุมชนสมานมิตร ชุมชนบรมอาสน์และชุมชนหนองผา ชุมชนธรรมกิจจาภิบาลระบุว่ามีปัญหาเกี่ยวกับแสงสว่างตามท้องถนน ชุมชนหลัง รพช. มีความเห็นว่าเส้นทางการคมนาคมยังต้องมีการปรับปรุง เป็นต้น

4.2.1.3 ความคิดเห็นด้านสภาพทางสังคมของชุมชน

ผู้ทำการศึกษาได้แบ่งระดับความคิดเห็นในด้านสภาพทางสังคมของชุมชนไว้เป็น 5 ระดับเช่นเดียวกันกับความคิดเห็นในด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

ตารางที่ 4-6 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นในด้านสภาพทางสังคมของชุมชน

ความคิดเห็น	5		4		3		2		1	
ด้านสภาพทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1)ความเข้มแข็งของชุมชน										
- มีความสามัคคีฯ	64	17.7	111	30.8	**119**	**33.0**	48	13.3	18	4.9
- มีความซื่อสัตย์สุจริต	51	14.1	127	35.2	**128**	**35.5**	42	11.6	13	3.6
- ให้รางวัล ยกย่องผู้ทำความดี	49	13.6	87	24.1	**132**	**36.6**	45	12.5	31	8.5
- มีโอกาสแสวงหาความรู้และหาเลี้ยงครอบครัวได้	63	17.5	125	34.8	**128**	**35.5**	23	6.3	18	5.0
- รักใคร่ปรองดองกันละมีความอบอุ่น	74	20.5	**134**	**37.1**	104	28.8	35	9.7	13	3.6
- มีการตั้งกลุ่มทำงานร่วมกัน	64	17.7	**108**	**30.0**	103	28.5	48	13.3	21	5.8
- มีการรับฟังความคิดเห็นในการประชุมสม่ำเสมอ	72	20.0	**117**	**32.4**	102	28.3	42	11.6	24	6.6
- หลังจากประชุม มีการชี้แจงให้สมาชิกทราบทั่วถึง	77	21.3	**110**	**30.5**	**110**	**30.5**	39	10.8	20	5.5
- ใช้รัฐเป็นกลไกทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาฯ	45	12.5	**125**	**34.6**	121	33.5	36	10.0	26	7.2
2)ผู้นำชุมชน										
- เป็นที่ยอมรับ มีคุณธรรมและยุติธรรม	96	26.6	**123**	**34.0**	93	25.8	32	8.9	8	2.2
- สามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่นฯ	104	28.8	**125**	**34.6**	88	24.4	27	7.5	11	3.0

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

ความคิดเห็น ด้านสภาพทางสังคม	5		4		3		2		1	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3)ภูมิปัญญาชาวบ้าน										
- ใช้ภูมิปัญญาในการแก้ปัญหา	40	11.1	108	29.9	**133**	**36.9**	41	11.4	25	6.9
- สืบทอดหรือใช้ประโยชน์จาก ภูมิปัญญาชาวบ้าน	42	11.6	101	28.0	**126**	**34.9**	43	11.9	39	10.8
4)วัฒนธรรมประเพณี										
- มีส่วนร่วมกิจกรรมตาม ประเพณี	93	25.8	**126**	**34.9**	101	27.9	31	8.6	8	2.2
- สนับสนุน ทำนุบำรุงศาสนา สม่ำเสมอ	90	25.0	**121**	**33.5**	105	29.1	29	8.0	12	3.6
5)การศึกษา										
- อ่านออกเขียนได้	108	29.9	**142**	**39.3**	39.3	24.4	18	5.0	4	1.1
- มีโอกาสรับการศึกษาใน ระดับต่างๆ	114	31.6	**140**	**38.8**	38.8	18.8	28	7.8	7	1.9
6)สุขภาพ										
- ดูแลสุขภาพตัวเอง และครอบ ครัวเมื่อเจ็บป่วยได้	87	24.1	**158**	**43.8**	81	22.4	29	8.0	4	1.1
- ปฏิบัติกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้ อย่างเหมาะสม	44	12.2	**152**	**42.1**	107	29.6	35	9.7	13	3.6
- สนับสนุนการออกกำลังกาย อย่างสม่ำเสมอ	95	26.3	**106**	**29.4**	92	25.5	38	10.5	22	6.1
7) แหล่งอบายมุข										
ไม่มีแหล่งอบายมุขฯ	74	20.5	68	18.8	**101**	**27.9**	41	11.4	50	13.9
ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน	93	25.8	**99**	**27.4**	79	21.9	40	11.1	36	9.9
ชุมชนปลอดยาเสพติด	58	16.1	77	21.3	**104**	**28.8**	47	13.0	50	13.9
8)การปฏิบัติตัวของสมาชิกในชุมชน										
- เคารพกฎกติกาทางสังคมและ ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด	49	13.6	**145**	**40.2**	116	32.1	30	8.3	14	3.9
- มีส่วนร่วมในการรักษาความ สะอาดของชุมชน	63	17.5	**137**	**37.9**	105	29.1	42	11.6	13	3.6
- มีการพักผ่อนดูภาพยนตร์ฟังเพลง	40	11.1	**114**	**31.6**	105	27.1	47	13.0	38	10.5

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

ความคิดเห็นด้านสภาพทางสังคม	5		4		3		2		1	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9)มูลนิธิสงเคราะห์ผู้ยากไร้ฯ ดำเนินงานต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์	38	10.5	108	30.0	**112**	**31.0**	57	15.5	34	9.4
10)แผนพัฒนาทางสังคม										
- แผนของชุมชนเอง	48	13.3	92	25.5	**133**	**36.8**	45	12.5	31	8.6
- แผนของเทศบาล	71	19.7	**140**	**38.8**	97	26.9	30	8.3	17	4.7

จากตารางที่ 4-6 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นทางด้านสภาพทางสังคมของชุมชนเขตเทศบาลทั้งเห็นด้วยและไม่แน่ใจ โดยในกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยเกี่ยวกับความอบอุ่นของครอบครัว การตั้งกลุ่มขึ้นมาเอง การรับฟังความคิดเห็นเวลาประชุม และการใช้รัฐเป็นกลไกการดำเนินงาน ผู้นำชุมชนเป็นที่ยอมรับและมีความสามารถในการประสานงาน มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในประเพณีวัฒนธรรม สนับสนุนการทำนุบำรุงศาสนา มีความรู้และมีโอกาสศึกษาในระดับต่างๆ ดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัวได้ ปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ไม่มีการลักขโมย เคารพกฎกติกาทางสังคม รักษาความสะอาด มีการพักผ่อนในกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน และมีแผนพัฒนาทางสังคมของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

ส่วนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจแต่ค่อนไปในทางที่เห็นด้วยคือ ในชุมชนมีความสามัคคีของชุมชน ความซื่อสัตย์ การยกย่องผู้ทำความดี มีโอกาสแสวงหาความรู้และมีงานทำ การสืบทอดการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่มีแหล่งอบายมุข เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มีมูลนิธิช่วยเหลือผู้ยากไร้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชนเอง สำหรับการชี้แจงผลการประชุมให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึงนั้นมีทั้งผู้ที่มีความคิดเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ชุมชนที่ระบุถึงสภาพปัญหาด้านสภาพทางสังคมเกี่ยวกับความสามัคคี การประสานงาน ความล่าช้าในการแจ้งข่าวสารและมีความเห็นแก่ตัว ได้แก่ ชุมชนหนองผา ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนท่าอิฐล่าง ชุมชนเจริญบัณฑิต ชุมชนเกาะกลาง ชุมชนหน้า วค. ชุมชนเจษฎาบดินทร์

Copyright by Mahidol University

4.2.1.4 ความคิดเห็นด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน

ผู้ทำการศึกษาได้แบ่งระดับความคิดเห็นในด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนไว้เป็น 5 ระดับเช่นเดียวกันกับความคิดเห็นในด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

ตารางที่ 4-7 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นทางด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน

ความคิดเห็น	5		4		3		2		1	
ด้านสภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1)แหล่งงานและอาชีพ										
- ความหลากหลายของแหล่งงาน ที่รองรับการว่างงาน	34	9.4	78	21.6	**122**	**33.8**	64	17.7	39	10.8
- อาชีพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณี	65	18.0	**124**	**34.3**	**124**	**34.3**	33	9.2	10	2.8
- สมาชิกในชุมชนมีงานทำ	60	16.6	**129**	**35.7**	109	30.2	43	11.9	18	5.0
2)รายได้และสวัสดิการ										
- ส่วนใหญ่มีฐานะดี	47	13.0	70	19.4	**122**	**33.8**	71	19.7	41	11.3
- พึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับ	32	8.9	79	21.9	**154**	**42.6**	56	15.5	27	7.5
- มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี ไม่มีความเลื่อมล้ำทางสังคม	53	14.7	84	23.3	**118**	**32.7**	55	15.2	37	10.2
3)กองทุน แหล่งเงินในชุมชน										
- มีแหล่งออมทรัพย์ หรือกองทุนออมทรัพย์ฯ	72	19.9	**104**	**28.8**	99	27.4	45	12.5	26	7.2
- อัตราดอกเบี้ย/เงื่อนไขการกู้มีผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ	103	28.5	**115**	**31.9**	92	25.5	22	6.1	17	4.7
4)แผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ										
- แผนของชุมชน	60	16.6	104	28.8	**111**	**30.7**	41	11.4	28	7.8
- แผนของเทศบาล	74	20.5	**122**	**33.8**	97	26.9	36	9.9	13	3.6

จากตารางที่ 4-7 ความคิดเห็นด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนเขตเทศบาลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ยังไม่แน่ใจ แต่ค่อนไปในทางเห็นด้วยคือ ความหลากหลายของแหล่งงาน การประกอบอาชีพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับ มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และชุมชนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

Copyright by Mahidol University

ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับ การมีงานทำของสมาชิกในชุมชน มีแหล่งออมทรัพย์หรือกองทุน เงื่อนไขการกู้ส่งผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจให้กับชุมชน สำหรับฐานะของสมาชิกในชุมชนที่มีฐานะดีเป็นความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างยังไม่แน่ใจแต่ค่อนไปในทางที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งชุมชนที่ระบุถึงสภาพปัญหาทางด้านสภาพทางเศรษฐกิจ คือ ชุมชนท่าอิฐบนที่กล่าวว่าสมาชิกยังไม่มีงานทำ เป็นต้น

4.2.1.5 ความคิดเห็นสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล

ผู้ทำการศึกษาได้แบ่งระดับความคิดเห็นในด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลไว้เป็น 5 ระดับเช่นเดียวกันกับความคิดเห็นในด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

ตารางที่ 4-8 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นทางสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม

ความคิดเห็นด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม	5		4		3		2		1	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1)มลพิษทางอากาศและเสียง										
- เสียงดังและควันพิษจากการจราจร	83	23.0	105	29.1	**109**	**30.2**	33	9.1	23	6.4
- เสียง กลิ่น และควันจากโรงงาน	28	7.8	71	19.7	**104**	**28.8**	66	18.3	72	19.9
- แข่งรถตอนกลางคืน	49	13.6	56	15.5	**106**	**29.4**	46	12.7	65	18.0
- ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค	54	14.9	**102**	**28.3**	88	24.4	51	14.1	50	13.9
- ชอบดัดแปลงรถ	33	9.1	75	20.8	**108**	**29.9**	64	17.7	53	14.7
- ชอบติดเครื่องขยายเสียงทิ้งไว้	35	9.7	67	18.6	**98**	**27.1**	64	17.7	63	17.5
- ร้านอาหารมีเสียงดังรบกวนเวลานอนเป็นประจำ	40	11.1	67	18.5	**110**	**30.5**	62	17.2	55	15.2
- เทศบาลแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงได้	34	9.4	111	30.7	**112**	**31.0**	62	17.2	28	7.8
- เทศบาลมีแผนการจัดการด้านการจราจรขนส่ง	55	15.2	**125**	**34.6**	110	30.5	47	13.0	18	5.0
2)ปัญหาน้ำเสีย										
- ร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน	**91**	**25.2**	79	21.9	87	24.1	46	12.7	36	10.0
- มีปัญหากลิ่นเหม็นของแม่น้ำลำคลอง	51	14.1	70	19.4	**84**	**23.3**	72	20.0	47	13.0

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-8 (ต่อ)

ความคิดเห็นด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม	5		4		3		2		1	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3)ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูล										
- ส่วนใหญ่ทิ้งขยะในแม่น้ำ	43	11.9	55	15.2	73	20.2	**78**	**21.6**	69	19.1
- กลิ่นเหม็นจากบริเวณที่ทิ้งขยะเป็นประจำ	78	21.6	71	19.7	**82**	**22.7**	68	18.8	39	10.8
- ขยะล้นถังที่จัดไว้ประจำ	**118**	**32.7**	98	27.1	75	20.8	36	10.0	25	6.9
- การจัดเก็บขยะของเทศบาลไม่เป็นที่น่าพอใจ	87	24.1	83	23.0	**95**	**26.3**	54	15.0	30	8.3
- ชุมชนไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง	**122**	**33.8**	103	28.5	67	18.5	28	7.8	28	7.8
4)แหล่งน้ำดื่มมาจากแม่น้ำน่านเท่านั้น	**127**	**35.3**	97	26.9	79	21.9	28	7.8	21	5.8
5)แผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม										
- ชุมชนประชุมแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมสม่ำเสมอ	68	18.8	90	24.9	**102**	**28.3**	49	13.6	36	10.0
- ชุมชนมีแผนรองรับการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง	**125**	**34.6**	109	30.2	88	4.4	22	6.1	12	3.3

จากตารางที่ 4-8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ยังไม่แน่ใจกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ของจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีความคิดเห็นที่ค่อนไปในทางเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และทั้งสองอย่าง สำหรับความคิดเห็นที่ยังไม่แน่ใจแต่ค่อนไปในทางเห็นด้วย เป็นปัญหาเกี่ยวกับเสียงและควันจากการจราจรในชุมชน ความสามารถในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ การไม่มีบ่อดักไขมันในร้านอาหารริมแม่น้ำ มีกลิ่นเหม็นจากบริเวณที่ทิ้งขยะและการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจของชุมชน

สำหรับความคิดเห็นที่ยังไม่แน่ใจแต่ค่อนไปในทางไม่เห็นด้วยคือ ปัญหาเสียง กลิ่น ควันจากโรงงาน และการติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ของคนในชุมชน ส่วนความคิดเห็นที่ยังไม่แน่ใจทั้งที่ค่อนไปในทางเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยคือ การแข่งรถตามถนน การดัดแปลงรถที่ใช้ร้านอาหารในชุมชนส่งเสียงดังเวลานอน และปัญหากลิ่นเหม็นของแม่น้ำลำคลอง

Copyright by Mahidol University

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นไม่เห็นด้วยเลยเกี่ยวกับ การทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลองใกล้บ้าน ส่วนการไม่สวมใส่หมวกกันน็อค แผนการจัดการจราจรของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ปัญหาขยะล้นถัง ไม่มีการคัดแยกขยะ แหล่งน้ำดื่มมาจากแม่น้ำน่าน และแผนการรองรับปัญหาการขาดแคลนน้ำเป็นความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย

จากผลการศึกษา มีหลายชุมชนมีความคิดเห็นที่ยังไม่แน่ใจว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในด้านนี้ แสดงให้เห็นว่าสมาชิกในชุมชนยังไม่มีความเข้าใจในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์อย่างแท้จริง โดยมีชุมชนที่ระบุปัญหาด้านการจัดเก็บขยะ ได้แก่ ชุมชนท่าอิฐล่าง ชุมชนคอวัง ชุมชนหน้า วค. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล ชุมชนสมานมิตร ส่วนชุมชนที่ระบุถึงปัญหาน้ำเสีย คือ ชุมชนห้วยไผ่ ชุมชนพาดวารี ชุมชนหลัง รพช. เป็นต้น

4.2.1.6 ความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

ผู้ทำการศึกษาได้แบ่งระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ไว้เป็น 5 ระดับเช่นเดียวกันกับความคิดเห็นในด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ตารางที่ 4-9 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

ความคิดเห็นใน	5		4		3		2		1	
การดำเนินงานโครงการฯ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1)การดำเนินงานเมืองน่าอยู่										
- เทศบาลสามารถดำเนินการเมืองน่าอยู่ได้	**161**	**44.6**	125	34.6	63	17.5	4	1.1	6	1.6
- สื่อมวลชนสะท้อนปัญหาในชุมชนได้	110	30.5	**146**	**40.4**	69	19.1	18	5.0	12	3.3
- การสร้างความเข้าใจในชุมชนทำให้เกิดความสำเร็จ	**139**	**38.5**	137	37.9	68	18.8	9	2.5	6	1.7
- สมาชิกในชุมชนพัฒนาชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่	116	32.1	**143**	**39.6**	81	22.5	16	4.4	4	1.1
- เทศบาลผลักดันนโยบายให้ประชาชนมีส่วนร่วม	**149**	**41.3**	127	35.2	69	19.1	8	2.2	5	1.4

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-9 (ต่อ)

ความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการฯ	5		4		3		2		1	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- เมื่อเกิดข้อขัดแย้งฯ ผู้นำชุมชนสร้างความเข้าใจได้	91	25.2	**141**	**39.1**	97	26.9	17	4.7	7	1.9
- ประชาชน และอื่นๆ มีบทบาทในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่	130	36.0	**136**	**37.7**	72	20.0	16	4.4	4	1.1
2)การรับรู้ข่าวสาร										
- เทศบาลให้ข่าวสารการดำเนินงานต่อเนื่อง	98	27.2	**130**	**36.0**	86	23.8	30	8.3	13	3.6
- เทศบาลควรจัดรายการวิทยุชุมชนฯ	**140**	**38.8**	116	32.1	73	20.2	21	5.9	8	2.2
3)บุคลากรและงบประมาณ										
- ชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาของเทศบาล	88	24.4	**154**	**42.7**	91	25.5	18	5.0	7	1.9
- เจ้าหน้าที่เทศบาลปฏิบัติกับชุมชนเป็นอย่างดี	101	28.0	**125**	**34.6**	97	26.9	22	6.1	13	3.6
- เทศบาลมีงบประมาณในการดำเนินงานเพียงพอ	82	22.7	**138**	**38.2**	93	25.8	22	6.1	13	3.6

จากตารางที่ 4-9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ที่สามารถทำให้เมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ได้ การสร้างความเข้าใจในชุมชนส่งผลให้ประสบความสำเร็จ สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ผลักดันนโยบายและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และควรมีการจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อแจ้งข่าวสารและกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นด้วยคือ การสะท้อนปัญหาของสื่อมวลชนในชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนให้น่าอยู่ ผู้นำชุมชนสามารถจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดจากการดำเนินงานในชุมชนได้ ประชาชน หน่วยงานราชการ สื่อมวลชน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทในการร่วมดำเนินการเมืองน่าอยู่ สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีการให้ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานของสำนักงานเทศ

Copyright by Mahidol University

บาลเมืองอุตรดิตถ์ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ปฏิบัติร่วมกับชุมชนเป็นอย่างดี และมีงบประมาณเพียงพอ โดยแต่ละชุมชนมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่มีความคิดเห็นไม่เห็นด้วยกับการดำเนินโครงการฯ ที่ผ่านมาของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ คือ ชุมชนห้วยไผ่ ชุมชนสมานมิตร ชุมชนพัฒนศึกษา ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนตลาดท่าเสา ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล เป็นต้น อาจเนื่องมาจากสมาชิกในชุมชนรับทราบข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ไม่มากเท่าที่ควร

4.2.1.7 ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผู้ทำการศึกษาได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยแบ่งความคิดเห็นเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกับด้านโครงสร้างพื้นฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4-10

ตารางที่ 4-10 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	5		4		3		2		1	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1)เทศบาลให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา	90	24.9	114	31.6	**115**	**31.9**	29	8.0	11	3.0
2)ชุมชนแต่งตั้งคณะทำงานวางแผนแก้ปัญหาทุกครั้ง	77	21.3	**123**	**34.1**	100	27.7	37	10.3	16	4.4
3)ชุมชนส่งตัวแทนประชุมเพื่อแก้ปัญหาร่วมกับหน่วยงานอื่น	89	24.7	**138**	**38.2**	94	26.0	26	7.2	6	1.7
4)ชุมชนร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของทุกครั้งที่ขอความร่วมมือ	70	19.4	125	34.6	**128**	**35.5**	21	5.8	13	3.6
5)ชุมชนให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผลงาน	71	19.7	113	31.3	**123**	**34.0**	31	8.6	13	3.6
6)ส่วนใหญ่มีความรู้และปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีของชุมชน	84	23.3	**140**	**38.8**	92	25.5	33	9.1	8	2.2
7)ชุมชนมีความรู้และมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	84	23.3	**135**	**37.4**	104	28.8	30	8.3	4	1.1
8)ชุมชนมีความรู้และใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ	108	29.9	**147**	**40.7**	75	20.8	19	5.3	5	1.4

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-10 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	5		4		3		2		1	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9)ชุมชนสนใจตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่นโดยร่วมเป็นคณะกรรมการฯ	79	21.9	**121**	**33.5**	96	26.6	34	9.4	15	4.2

จากตารางที่ 4-10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยในการแต่งตั้งคณะทำงานในชุมชน การส่งตัวแทนร่วมประชุมการรักษาสภาพแวดล้อม การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น

ส่วนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่ยังไม่แน่ใจ แต่ค่อนไปในทางที่เห็นด้วย คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ การร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ และการติดตามประเมินผล

ชุมชนที่ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนคือ ชุมชนหลัง รพช. ชุมชนพัฒนาศึกษา ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก ชุมชนสมานมิตร ชุมชนคอวัง ชุมชนเกาะกลาง ชุมชนหน้า วค. แสดงให้เห็นว่าสมาชิกในชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ในชุมชนของตน เพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยชุมชนเกษมราษฎร์ และชุมชนเจริญบัณฑิตระบุว่าผู้ที่มีความรู้มักไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานต่างๆ ในชุมชน

4.2.1.8 ความรู้ในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล

ผู้ทำการศึกษาได้สร้างแบบสอบถามความรู้ทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยมี 4 ตัวเลือก ให้เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมคิดเป็น ร้อยละ 73.33 ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของปัญหาน้ำเสีย คุณภาพน้ำในแม่น้ำน่าน มลพิษทางอากาศและเสียง ปัญหาเกี่ยวกับขยะและสิ่งปฏิกูล การย่อยสลายพลาสติก น้ำดิบที่ใช้ทำน้ำประปา ตลอดจนระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 4-11

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม

ความรู้ด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลที่สำคัญ	72	71.5
2. สาเหตุของการเกิดน้ำเสียในชุมชนที่น้อยที่สุด	87	24.1
3. การลดปริมาณน้ำเสียด้วยตัวของท่านเอง	263	72.9
4. คุณภาพน้ำในแม่น้ำน่าน	253	70.1
5. สาเหตุการเกิดมลพิษทางอากาศและเสียงเกิดที่มีอยู่ของจังหวัดอุตรดิตถ์	243	67.3
6. วิธีแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงด้วยตัวเองที่ง่ายที่สุด	221	61.2
7. การลดปริมาณขยะที่ดีที่สุด	204	56.5
8. สาเหตุของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลของจังหวัดอุตรดิตถ์	72	20.0
9. ขยะที่นำมาขายได้ราคาที่สุด	267	74.0
10. ระยะเวลาการย่อยสลายของกล่องโฟมและถุงพลาสติก	147	40.7
11. แหล่งน้ำดิบที่นำมาทำน้ำประปาที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน	302	83.7
12. ระบบบำบัดน้ำเสียของจังหวัดอุตรดิตถ์	265	73.4

4.2.1.9 ความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการฯ

ผู้ทำการศึกษาได้สร้างแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ โดยมี 4 ตัวเลือก ให้เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ตารางที่ 4-12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และการดำเนินงานฯ

ความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และการดำเนินงานโครงการฯ	จำนวน	ร้อยละ
1. ความหมายของเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์	250	69.2
2. ลักษณะของเมืองน่าอยู่ตามที่องค์การอนามัยโลกกำหนด	223	61.8
3. ลักษณะเมืองน่าอยู่ที่เทศบาลกำหนด	176	48.8
4. ลักษณะเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ทางด้านการบริหารและการจัดการ	156	43.2
5. ลักษณะเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ทางด้านกายภาพ	92	25.5
6. ลักษณะเมืองน่าอยู่ของเทศบาลทางด้านสังคม	81	22.4
7. องค์ประกอบในการจัดทำแผนและโครงการพัฒนาเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่	141	39.1
8. ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำเมืองน่าอยู่	151	41.8
9. กระทรวงที่นำแนวคิดของเมืองน่าอยู่	254	70.4

Copyright by Mahidol University

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ คิดเป็น ร้อยละ 46.9 และการคิดระดับความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 4-12

4.2.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชุมชน

1. ชุมชนบ้านเกาะ ข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจ ซึ่งสามารถสรุปความคิดเห็นในแต่ละองค์ประกอบที่กลุ่มตัวอย่างไม่พอใจดังนี้

1.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในประเด็นต่างๆ คือ ความสะดวกและปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคมและการวางผังถนน ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา โทรศัพท์และสถานดูแลความงาม คุณภาพของสถานบริการสาธารณสุข การจัดการขยะและการระบายน้ำ การมีศูนย์บริการการท่องเที่ยว ศูนย์กู้ภัย แหล่งค้นคว้าหาความรู้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด ความเหมาะสมของสถานที่ประชุมในชุมชน

1.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในเรื่องการยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน การสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน โอกาสรับการศึกษาในระดับต่างๆ การออกกำลังกาย การพักผ่อนในชุมชน และการปฏิบัติงานของมูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความหลากหลายของแหล่งงาน การประกอบอาชีพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สมาชิกมีงานทำ ฐานะดี พอใจต่อรายได้ที่ได้รับและมีสวัสดิการทางสังคมที่ดี

1.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้ กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลว่ายังไม่มีสถานที่ฝังกลบขยะภายในเขตเทศบาล ส่วนในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยในประเด็นต่อไปนี้ มีการดัดแปลงรถ การติดเครื่องยนต์ทิ้งไว้ การจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงของสำนักงานเทศบาล ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นในแม่น้ำลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะและไม่มีการแยกขยะ

1.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้ กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบว่าประชาชนมีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการทำเมืองน่าอยู่ ส่วนการสอบถามความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างพอใจในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

Copyright by Mahidol University

1.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างพอใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนของตน

อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างบางท่านได้ระบุถึงปัญหาในชุมชนถึงปัญหาการระบายน้ำตามถนนในชุมชนเวลาฝนตก โดยให้ข้อเสนอแนะว่า ในการสร้างถนนควรสร้างทางระบายน้ำควบคู่ไปด้วยกัน และระบบบำบัดน้ำเสียที่สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ทำการศึกษาอยู่ควรมีการดำเนินการจริงจังและต่อเนื่อง

2. ชุมชนหลัง รพช. จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจ ซึ่งสามารถสรุปความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจดังนี้

2.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในความปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคม ความเพียงพอของสนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด การระบายน้ำในชุมชน และความเหมาะสมของศาสนสถาน

2.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่า ในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน และเป็นชุมชนปลอดยาเสพติด

2.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการมีงานทำของประชาชน การมีฐานะดีและพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับ มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี ไม่มีความเหลื่อมล้ำทางสังคม

2.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้ของกลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน ส่วนการสอบถามความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยในประเด็นต่อไปนี้คือ ในชุมชนมีปัญหาเสียงดังและควันพิษจากการจราจรและโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลอง การจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาลคือ มีกลิ่นเหม็นบริเวณที่ทิ้งขยะ มีขยะล้นจากถังที่จัดไว้ ไม่มีการคัดแยกขยะ การจัดการด้านการจราจรขนส่งของสำนักงานเทศบาล การประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และแผนรองรับปัญหาขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งของชุมชน

2.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่กลุ่มตัวอย่างไม่ทราบถึงความหมายของเมืองน่าอยู่และลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด ไม่ทราบว่าประชาชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำเมืองน่าอยู่โดยคิดว่าหน่วยงานราชการเป็นฝ่ายดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว และในการสอบถามคาม

Copyright by Mahidol University

คิดเห็นในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ กลุ่มตัวอย่างพอใจในการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

2.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างพอใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนของตน

นอกจากนี้ชุมชนหลัง รพช. ได้ให้ข้อเสนอแนะถึงการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเทศบาล ควรให้ประชาชนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญ ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ควรให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

3. ชุมชนห้วยไผ่ จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบดังนี้

3.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในความเพียงพอของสถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สนามกีฬา แหล่งท่องเที่ยว การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของไฟฟ้าและโทรศัพท์ ความปลอดภัยในการวางผังถนนและโครงสร้างอาคาร การมีศูนย์บริการการท่องเที่ยว การจัดการขยะและการระบายน้ำของสำนักงานเทศบาล

3.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการมีความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว มีการตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันและใช้รัฐเป็นกลไกทำงาน

3.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในฐานะ รายได้ แหล่งออมทรัพย์ และมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

3.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างไม่ทราบถึงสาเหตุของการเกิดน้ำเสียในชุมชน สาเหตุที่สำคัญที่สุดของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลของเขตเทศบาล และระยะเวลาการย่อยสลายของกล่องโฟมและถุงพลาสติก และในการสอบถามความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเสียง กลิ่น และควันจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นและทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลอง ขยะล้นจากถังที่จัดไว้ ไม่มีการคัดแยกขยะ การจัดเก็บขยะและการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงของสำนักงานเทศบาล แหล่งน้ำดื่มมาจากแม่น้ำน่าน และมีแผนรองรับปัญหาขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งในชุมชน

3.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ โดยในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ตามที่สำนักงานเทศบาลกำหนด ประชาชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินการเมืองน่าอยู่ ไม่ใช่หน่วยงานทางราชการ ส่วนการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าสำนักงานเทศบาลมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีการจัดรายการวิทยุชุมชนและสามารถดำเนินการให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองน่าอยู่

Copyright by Mahidol University

ได้ สื่อมวลชนสามารถสะท้อนปัญหาในชุมชนได้ดี ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการสร้างความเข้าใจของคนในชุมชนและจัดการกับความขัดแย้งในชุมชนได้ ประชาชน หน่วยงานทางราชการ สื่อมวลชน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทในการร่วมดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ทางสำนักงานเทศบาล

3.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง

อย่างไรก็ตามชุมชนห้วยไผ่ได้ระบุถึงปัญหาในการดำเนินงานว่า สำนักงานเทศบาลทำงานล่าช้า งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการตรวจสอบและการติดตามประเมินผล ความเจริญมีเฉพาะในชุมชนที่มีฐานเสียง และให้ข้อเสนอแนะว่า ควรพัฒนาสาธารณูปโภคให้ทั่วถึง ปรับปรุงสภาพน้ำในแม่น้ำลำคลอง จัดระเบียบร้านค้าตามทางเท้า และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนพร้อมทั้งให้ข่าวสารการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

4. ชุมชนหนองบัว จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

4.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของหอกระจายข่าว และความปลอดภัยในการวางผังถนน

4.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างพอใจในลักษณะทางสังคมของชุมชน

4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับแหล่งออมทรัพย์หรือกองทุนในชุมชน ตลอดจนเงื่อนไขการกู้มีผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน

4.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน วิธีแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ระยะเวลาการย่อยสลายของกล่องโฟมและถุงพลาสติก และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาลคือ การไม่มีสถานที่กำจัดขยะในเขตเทศบาล ส่วนการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีการดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นและทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลอง มีขยะล้นจากถังที่จัดไว้และไม่มีการคัดแยกขยะ การจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล

Copyright by Mahidol University

4.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ กลุ่มตัวอย่างพอใจในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของสำนักงานเทศบาล

4.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างพอใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

โดยชุมชนหนองบัวให้ข้อเสนอแนะว่า ควรเข้มงวดกับสถานบันเทิงต่างๆ รณรงค์ร่วมกันกำจัดยาเสพติด และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. ชุมชนหนองผา จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

5.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความเพียงพอของสนามเด็กเล่น สนามกีฬา สถานดูแลความงาม การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของไฟฟ้า ไปรษณีย์ โทรเลข หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสถานีวิทยุ คุณภาพของสถานบริการสาธารณสุขและสถานีดับเพลิง การมีศูนย์บริการการท่องเที่ยว แหล่งค้นคว้าหาความรู้ มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชนในตลาดมีการวางผังถนนที่ปลอดภัย และความเหมาะสมของศาสนสถาน

5.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นในการประชุมและชี้แจงให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึง ใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน ใช้และสืบทอดการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน มีส่วนร่วมในประเพณีและวัฒนธรรม เคารพกฎกติกาทางสังคม มีการพักผ่อนและออกกำลังกายในชุมชน ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ และมีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

5.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในเรื่องของแหล่งงาน สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม แหล่งออมทรัพย์หรือกองทุนออมทรัพย์ และมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจในชุมชน

5.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล โดยในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน วิธีการลดปริมาณขยะ สาเหตุสำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดังและควันพิษจากการจราจรและจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่น

Copyright by Mahidol University

เหม็นของแม่น้ำลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ มีขยะล้นจากถังที่จัดไว้ มีการทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลอง ไม่มีการคัดแยกขยะ และการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล แหล่งน้ำดื่มมาจากแม่น้ำน่าน และมีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

5.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้ กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบในการจัดทำแผนของสำนักงานเทศบาล ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำเมืองน่าอยู่คือประชาชน ไม่ใช่หน่วยงานทางราชการ และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างพอใจในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของสำนักงานเทศบาล

5.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างพอใจในการมีส่วนร่วมในชุมชน

โดยในชุมชนหนองผาระบุถึงปัญหาว่างบประมาณการดำเนินงานของเทศบาลไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ไม่โปร่งใส เครื่องมือในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ประชาชนไม่มีความเข้าใจ ไม่สามัคคี และให้ข้อเสนอแนะว่า ควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารการดำเนินงาน ช่วยกันรักษาความสะอาด สร้างความร่วมมือของประชาชน ปรับปรุงไฟฟ้าตามท้องถนน สร้างสวนหย่อมข้างทางพัฒนาที่รถไฟให้เป็นส่วนหย่อม และให้จัดทำแบบสอบถามบ่อยๆ แล้วนำความคิดเห็นมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

6. ชุมชนพัฒนศึกษา จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

6.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความเพียงพอของเส้นทางการคมนาคม สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สถานดูแลความงาม มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว ความทั่วถึงของแหล่งค้นคว้าหาความรู้และหอกระจายข่าว ในตลาดมีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชน มีการวางผังถนนที่ปลอดภัย ความเหมาะสมของสถานที่ประชุม ศาสนสถาน การจัดการขยะและการระบายน้ำ และมีแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

6.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าสมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีศีลธรรม มีการให้รางวัลยกย่องผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน มีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และมีอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ มีการตั้งกลุ่มเพื่อการทำงานร่วมกันและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุม มีการสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน มีความรู้อ่านออกเขียนได้ มีส่วนร่วมตามประเพณีและวัฒนธรรม มีการพักผ่อนและออกกำลังกายในชุมชน ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน และเป็นชุมชนปลอดยาเสพติด

Copyright by Mahidol University

6.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับฐานะรายได้ที่ได้รับ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม

6.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสีย การลดปริมาณน้ำเสีย วิธีลดปริมาณขยะที่ดีที่สุด สาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูล และการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียง กลิ่น และควันจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีการทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลอง มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ มีขยะล้นจากถังที่จัดไว้ ไม่มีการคัดแยกขยะ แหล่งน้ำดื่มมาจากแม่น้ำน่าน การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง การจัดการด้านการจราจรขนส่ง และการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล

6.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในการให้ข่าวสารในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง และงบประมาณในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

6.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการมีความรู้และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน และการใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนใช้สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

นอกจากนี้ในชุมชนพัฒนศึกษาระบุสภาพปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน และการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเทศบาลยังไม่ทั่วถึง โดยให้ข้อเสนอนะว่า เทศบาลต้องปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้สนใจและร่วมมือแก้ปัญหาของชุมชน จัดการประชุมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความสามัคคีและสร้างความเข้าใจร่วมกัน

7. ชุมชนเจริญธรรม จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

7.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในความสะดวกของเส้นทางการคมนาคม ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด การระบายน้ำในชุมชน ความปลอดภัยในการวางผังถนน และความเหมาะสมของสถานที่ประชุม

Copyright by Mahidol University

7.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตัวเองและครอบครัวเมื่อมีการเจ็บป่วย การปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้อย่างเหมาะสม ไม่เห็นด้วยว่าไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ และมีแผนพัฒนาสังคมในชุมชนของสำนักงานเทศบาล

7.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับฐานะของสมาชิกในชุมชน

7.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล โดยในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบถึงสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเสียงดัง และควันพิษจากการจราจร ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ ไม่มีการคัดแยกขยะ การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง การจัดการด้านการจราจรขนส่ง และการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

7.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้ กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างพอใจในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

7.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการสนใจในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

โดยที่กลุ่มตัวอย่างในชุมชนเจริญธรรมไม่ได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะใดๆ ในการพัฒนาชุมชน

8. ชุมชนเจริญบัณฑิต จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

8.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคม การวางผังถนนและโครงสร้างอาคาร ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด คุณภาพของสถานีดับเพลิง และการระบายน้ำในชุมชน มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว ศูนย์กู้ภัย และในตลาดมีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชน ความทั่วถึงของแหล่งค้นคว้าหาความรู้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสถานีวิทยุ

Copyright by Mahidol University

8.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ และมีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชน

8.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความหลากหลายของแหล่งงาน การประกอบอาชีพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การมีงานทำ ฐานะ รายได้ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม เงื่อนไขการกู้มีผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน และมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

8.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน สาเหตุของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และระยะเวลาในการย่อยสลายโฟมและถุงพลาสติก และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีการแข่งรถ ดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค ร้านอาหารส่งเสียงดัง มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ ไม่มีการคัดแยกขยะ การจัดเก็บขยะและการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงของสำนักงานเทศบาลไม่เป็นที่พอใจ และมีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

8.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบที่ใช้ทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในการดำเนินการให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองน่าอยู่และการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาล

8.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในเรื่องการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาตามความต้องการของสำนักงานเทศบาล

โดยชุมชนเจริญบัณฑิตระบุถึงสภาพปัญหาว่าท่อระบายน้ำตามถนนยังมีไม่ครบ การประสานงานและข่าวสารการดำเนินงานต่างๆ ล่าช้า ผู้นำชุมชนไม่มีเวลาให้ชุมชน ประชาชนไม่มีความรู้ ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีแผนงานของชุมชน และให้ข้อเสนอแนะว่าควรจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ มีการจัดการด้านการจราจรในช่วงเวลาเร่งรีบ พัฒนาสถานที่พักผ่อนในชุมชน และปลูกต้นไม้ริมทาง เป็นต้น

9. ชุมชนบรมอาสน์ จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

Copyright by Mahidol University

9.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานดูแลความงาม สนามเด็กเล่น สนามกีฬา หอกระจายข่าว การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด การระบายน้ำในชุมชน และโรงฆ่าสัตว์ของสำนักงานเทศบาลมีความสะอาด ปลอดภัย

9.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนมีความรักใคร่ปรองดองกันและมีความอบอุ่น มีการตั้งกลุ่มเพื่อการทำงานร่วมกันและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์

9.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และรายได้ที่ได้รับ

9.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสีย วิธีที่ช่วยลดปริมาณขยะ และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลของเขตเทศบาล ส่วนการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียง กลิ่น และควันจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ไม่มีการคัดแยกขยะ มีขยะล้นจากถังที่จัดไว้ การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง และการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล

9.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ โดยในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นยังไม่เป็นที่น่าพอใจเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาในชุมชนของสื่อมวลชน การผลักดันให้เกิดนโยบายและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อการทำงานของสำนักงานเทศบาล ประชาชน หน่วยงานทางราชการ สื่อมวลชน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทในการร่วมดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ส่วนในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างมีความพอใจในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของทางสำนักงานเทศบาล

9.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างพอใจในการมีส่วนร่วมในชุมชน

โดยที่ชุมชนบรมอาสน์ระบุปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสาร ความร่วมมือของประชาชนต่ำ และให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีข้อบังคับในชุมชน ปรับปรุงการคมนาคม การวางผังเมือง เพิ่มการประชาสัมพันธ์ พัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

10. ชุมชนพาดวารี จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

Copyright by Mahidol University

10.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความสะดวกปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคม ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปา ที่สะอาด และการระบายน้ำในชุมชน

10.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีการออกกำลังกาย และไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน

10.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างพอใจกับสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน

10.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล โดยในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน วิธีลดปริมาณขยะ ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับขยะและสิ่งปฏิกูลของเขตเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียง กลิ่น และควันจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดัง มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ และมีขยะล้นจากถังที่จัดไว้

10.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนดและประชาชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำเมืองน่าอยู่ สำหรับการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างพอใจในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของสำนักงานเทศบาล

10.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการมีความรู้และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน

ชุมชนพาดวารีระบุปัญหาเกี่ยวกับการที่มีบุคคลมาค้นขยะแล้วไม่ทิ้งลงถังดังเดิม ทำให้มีสัตว์มาคุ้ยเขี่ยเกิดความสกปรก และส่งกลิ่นเหม็น การประบายน้ำในบางพื้นที่ยังไม่ดี เนื่องจากมีการปิดกั้นทางระบายน้ำในคลองชลประทาน ทำให้น้ำท่วมขัง โดยให้ข้อเสนอแนะว่า ในการจัดเก็บขยะควรให้ประชาชนนำขยะที่ใส่ถุงมัดใเรียบร้อยมาตั้งไว้หน้าบ้าน แล้วพนักงานของสำนักงานเทศบาลมาเก็บทุกวัน ปรับปรุงถนนส่วนบุคคลให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้เวลาฝนตก ติดป้ายขับช้าๆ ในที่ชุมชนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ เป็นต้น

11. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

11.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคม การวางผังถนนและโครงสร้างอาคาร ความเพียงพอของบริการ

Copyright by Mahidol University

ขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สถานดูแล ความงาม การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว ศูนย์กู้ภัย แหล่งค้นคว้าหาความรู้ หอกระจายข่าว คุณภาพของสถานีตำรวจ ตลาดมีสินค้าที่หลากหลายและส่งเสริมผลผลิตของชุมชน ความเหมาะสมของสถานที่ประชุม ศาสนสถาน การจัดการขยะและการระบายน้ำในชุมชน และแผนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

11.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีศีลธรรม มีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและมีอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ มีความรักใคร่ปรองดอง มีความอบอุ่น มีการตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันและดำเนินงานต่อเนื่อง ใช้และสืบทอดการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน มีส่วนร่วมตามประเพณีและวัฒนธรรม สนับสนุนการทำนุบำรุงศาสนา และมีโอกาสรับการศึกษาในระดับต่างๆ ปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้อย่างเหมาะสม ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการพักผ่อนในชุมชน ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุขสถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ และมีแผนพัฒนาทางสังคมทั้งของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

11.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความหลากหลายของแหล่งงาน สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม แหล่งออมทรัพย์หรือกองทุนเงื่อนไขการกู้มีผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน

11.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสีย สาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลของเขตเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงกลิ่น และควันจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลอง มีขยะล้นจากถังที่จัดไว้ มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง และการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล

11.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้ กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในเรื่องการสร้างความเข้าใจของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่ การให้ข่าวสารการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การ

Copyright by Mahidol University

จัดรายการวิทยุชุมชน ทัศนคติของชุมชน การปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ และความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล

11.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน การส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่น การมีส่วนร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ และการให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผลงานของชุมชน

โดยที่ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตกระบุปัญหาเกี่ยวกับความกระตือรือล้นของประชาชน ความร่วมมือของประชาชนที่มีฐานะดี ความโปร่งใสของเทศบาล และงบประมาณที่คาบเกี่ยวระหว่างปี และให้ข้อเสนอแนะถึงความทั่วถึงของการประชาสัมพันธ์ งบประมาณในการดำเนินงานควรจัดทำในปีเดียวกัน จัดโครงการประกวดหน้าบ้านน่าอยู่ จัดทำแผนความสำคัญตามลำดับความเดือดร้อนของประชาชน เป็นต้น

12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์ จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

12.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด คุณภาพของสถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง ความทั่วถึงของศูนย์บริการการท่องเที่ยว หอกระจายข่าว โรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลมีความสะอาด ปลอดภัย ความเหมาะสมของสถานที่ประชุมและศาสนสถาน การจัดการขยะและการระบายน้ำของสำนักงานเทศบาล และมีแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

12.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการยกย่องผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน มีการตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันและดำเนินงานต่อเนื่อง รับฟังความคิดเห็นในที่ประชุม ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน ผู้นำสามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่นและแก้ปัญหาในชุมชนได้ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการพักผ่อนในชุมชน ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ และมีแผนพัฒนาสังคมของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

12.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความหลากหลายของแหล่งงาน สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม และแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชนและสำนกงานเทศบาล

Copyright by Mahidol University

12.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล โดยในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลของเขตเทศบาล ส่วนในการวัดความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดัง และควันพิษจากการจราจรและจากโรงงาน การดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ และการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงของสำนักงานเทศบาล

12.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้ กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะเมืองน่าอยู่ และองค์ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความต่อเนื่องในการให้ข่าวสารการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล

12.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าชุมชนมีความรู้และพร้อมที่จะใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนใช้สิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น และสนใจตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่นโดยการพร้อมที่จะเข้าเป็นคณะกรรมการจัดจ้าง จัดซื้อ ตรวจรับพัสดุ

นอกจากนี้ชุมชนเจษฎาบดินทร์กล่าวถึงปัญหามีการทุจริต งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือ ผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจในปัญหาของชุมชน ขาดการกระจายอำนาจ ไม่เน้นประชาสังคม และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงบประมาณการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง สร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชน ผู้นำต้องมีความพร้อมทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์

13. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

13.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความเพียงพอของเส้นทางการคมนาคม บริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา บริการที่พักอาศัยหรือโรงแรม การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของศูนย์บริการการท่องเที่ยว หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสถานีวิทยุ มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชนในตลาด มีการวางผังถนนที่ปลอดภัย การจัดการขยะ การระบายน้ำ และแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสำนักงานเทศบาล

13.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับชุมชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีศีลธรรม มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมและมีอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ มีการรับฟังความคิดเห็นในที่

Copyright by Mahidol University

ประชุม ใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน มีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชน สนับสนุนการทำนุบำรุงศาสนา เคารพกฎกติกาทางสังคม มีการพักผ่อนในชุมชน ปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน และเป็นชุมชนปลอดยาเสพติด

13.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการมีงานทำ ฐานะและรายได้ที่ได้รับ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม และมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน

13.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน และระยะเวลาในการย่อยสลายของโฟมและถุงพลาสติก และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียง กลิ่นและควันจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นและทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลองใกล้บ้าน ไม่มีการคัดแยกขยะ การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง และการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล

13.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ และองค์ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการดำเนินการให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองน่าอยู่ และการผลักดันให้เกิดนโยบายและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเทศบาล การสะท้อนปัญหาในชุมชนของสื่อมวลชน การสร้างความเข้าใจของคนในชุมชน ผู้นำชุมชนจัดการกับข้อขัดแย้งในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ประชาชน หน่วยงานทางราชการ สื่อมวลชน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทในการร่วมดำเนินงานเมืองน่าอยู่

13.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนแก้ปัญหาชุมชน การส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่น ชุมชนมีความรู้และพร้อมปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อมและร่วมแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน สนใจตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่นโดยการพร้อมที่จะเข้าเป็นคณะกรรมการจัดจ้าง จัดซื้อ ตรวจรับพัสดุ

โดยชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออกพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความสามัคคี ไม่มีสถานที่ออกกำลังกายในชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้บริหารมีความตั้งใจในการทำงานไม่เต็ม

Copyright by Mahidol University

ที่ โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรสร้างวินัยแก่ประชาชน สร้างความเสมอภาค จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน

14. ชุมชนท่าอิฐล่าง จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

14.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความเพียงพอของสนามเด็กเล่น สนามกีฬา ได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด คุณภาพของสถานบริการสาธารณสุข มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว แหล่งค้นคว้าหาความรู้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุ มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด การระบายน้ำ และการวางผังถนนที่ปลอดภัย โรงฆ่าสัตว์ของสำนักงานเทศบาลสะอาด ปลอดภัย และมีความเหมาะสมของสถานที่ประชุม

14.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนมีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีศีลธรรม ใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน และเป็นชุมชนปลอดยาเสพติด

14.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความหลากหลายของแหล่งงาน ฐานะ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม

14.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ สาเหตุการเกิดน้ำเสีย มลพิษทางอากาศและเสียงในชุมชน และคุณภาพน้ำในแม่น้ำน่าน ส่วนการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียง กลิ่น และควันจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ มีปัญหาขยะล้นจากถังที่จัดไว้ มีการทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลอง และมีการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

14.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนดและประชาชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างพอใจในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของสำนักงานเทศบาล

14.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในการสะท้อนปัญหาในชุมชนของสื่อมวลชน

ชุมชนท่าอิฐล่างระบุสภาพปัญหาว่าประชาชนมีความมักง่าย เห็นแก่ตัว การรับรู้ข่าวสารยังไม่ทั่วถึง การจราจรติดขัดบางเวลา โดยให้ข้อเสนอแนะถึงการให้ข่าวสารของเทศบาลอย่างทั่วถึง มีการทิ้งขยะให้เป็นที่

Copyright by Mahidol University

15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

15.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในเรื่องความปลอดภัยและความเพียงพอของการวางผังถนน เส้นทางการคมนาคม บริการขนส่งมวลชน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สถานดูแลความงามบริการที่พักอาศัยหรือโรงแรม การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของไฟฟ้า ไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ คุณภาพของสถานบริการสาธารณสุข สถานีตำรวจ และสถานีดับเพลิง มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว ศูนย์กู้ภัย แหล่งค้นคว้าหาความรู้ หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุ มีสินค้าหลากหลายและส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชนในตลาด และมีแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

15.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าชุมชนมีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความอบอุ่น มีการชี้แจงภายหลังการประชุม ใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน ผู้นำชุมชนเป็นที่ยอมรับ มีคุณธรรม และยุติธรรม ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านแก้ปัญหาในชุมชน มีส่วนร่วมตามประเพณี วัฒนธรรมและรักษาความสะอาดของชุมชน มีการพักผ่อนในชุมชน มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ และมีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชน

15.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความหลากหลายของแหล่งงาน การมีงานทำ ฐานะและรายได้ที่ได้รับ มีแหล่งออมทรัพย์หรือกองทุนเงื่อนไขการกู้มีผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจในชุมชน

15.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล โดยในการสอบถามความรู้ กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน สาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และระยะเวลาในการย่อยสลายของโฟมและถุงพลาสติก และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดัง และควันพิษจากการจราจรและจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและการติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดัง มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และมีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

15.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล ประชาชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในการดำเนินการให้อุตรดิตถ์เป็นเมือง

Copyright by Mahidol University

น่าอยู่ การผลักดันให้เกิดนโยบายเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเทศบาล ผู้นำชุมชนสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งในการดำเนินงานทัศนคติต่อการทำงาน การปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ และความเพียงพอของงบประมาณของเทศบาล

15.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาของเทศบาล การมีส่วนร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ การมีความรู้และพร้อมที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนใช้สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

โดยที่ชุมชนธรรมมาธิปไตยพบปัญหาเกี่ยวกับถนนเข้าชุมชนคับแคบ และประชาชนที่มีการศึกษาไม่ยอมรับการพัฒนา โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดอาสาสมัครที่เข้ามาพัฒนาชุมชนที่มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ส่งเสริมอาชีพ และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

16. ชุมชนเกษมราษฎร์ จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

16.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความสะดวก ปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคม การวางผังถนนและโครงสร้างอาคารที่มีความปลอดภัย ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานดูแลความงาม สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด คุณภาพของมีสถานีดับเพลิง มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุ มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด การจัดการขยะและการระบายน้ำ โรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลสะอาด ปลอดภัย และแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

16.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนมีความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ สุจริต และมีศีลธรรม การยกย่องผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและมีอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ มีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความอบอุ่น มีการตั้งกลุ่มเพื่อการทำงานร่วมกันและดำเนินงานต่อเนื่อง มีการรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงให้สมาชิกทราบ การใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน ผู้นำชุมชนประสานงานกับหน่วยงานอื่นและแก้ปัญหาได้ มีการใช้และสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน มีความรู้อ่านออกเขียนได้ มีโอกาสรับการศึกษาในระดับต่างๆ สามารถดูแลสุขภาพของตัวเองและครอบครัวได้ ปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการเคารพกฎกติกาทางสังคม มีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดของชุมชน มีการพักผ่อนในชุมชน ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน เป็น

Copyright by Mahidol University

ชุมชนปลอดยาเสพติด มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ และมีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

16.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับของความหลากหลายของแหล่งงาน การมีงานทำ ฐานะและรายได้ที่ได้รับ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม และมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

16.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล สำหรับการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในแบบสอบถามทั้งในเรื่องมลพิษทางอากาศและเสียง ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสียในชุมชน ตลอดจนการจัดการกับปัญหาทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมของสำนักงานเทศบาล

16.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเทศบาล และความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงาน

16.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหาตามความต้องการ มีการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนแก้ปัญหาในชุมชน ให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผลงาน สนใจการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น

โดยชุมชนเกษมราษฎร์พบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความร่วมมือของประชาชนที่มีความรู้ขาดการประชาสัมพันธ์ งบประมาณการดำเนินงานไม่เพียงพอ และให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชุมชน มีการให้ข่าวสารการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ศึกษาระบบบำบัดน้ำเสียอย่างต่อเนื่อง มีกล่องแสดงความคิดเห็นสำหรับประชาชน

17. ชุมชนคอวัง จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

17.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความสะดวกปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคม และการวางผังถนน ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานดูแลความงาม สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด คุณภาพของสถานบริการสาธารณสุข โรงเรียนและสถานีตำรวจ ความเหมาะสมของสถานที่ประชุมและศาสนสถาน มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว หอกระจายข่าว

Copyright by Mahidol University

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุ ตลาดมีสินค้าที่หลากหลายและส่งเสริมผลผลิตของชุมชน การจัดการขยะและการระบายน้ำ และมีแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

17.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ สุจริต และมีศีลธรรม ยกย่องผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน มีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและมีอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ มีความรักใคร่ปรองดอง มีความอบอุ่น มีการตั้งกลุ่มเพื่อการทำงานร่วมกันและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงให้ทราบอย่างทั่วถึง การใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน ผู้นำชุมชนเป็นที่ยอมรับ มีคุณธรรม และยุติธรรม สามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่นและแก้ปัญหาในชุมชนได้ การใช้และสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน การมีส่วนร่วมตามประเพณีและวัฒนธรรม สนับสนุนทำนุบำรุงศาสนา ปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้อย่างเหมาะสม ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มีการเคารพกฎกติกาทางสังคม มีการพักผ่อนในชุมชน และมีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

17.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนในแบบสอบถามทั้งในเรื่องการประกอบอาชีพ แหล่งงาน กลุ่มออมทรัพย์ สวัสดิการทางสังคมและแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

17.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการวัดความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และในส่วนของการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียง กลิ่น และควันจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดัง มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลอง ไม่มีการคัดแยกขยะ แหล่งน้ำกินน้ำใช้มาจากแม่น้ำน่าน มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง และแผนการจัดการด้านการจราจรขนส่งของสำนักงานเทศบาล

17.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าสำนักงานเทศบาลสามารถดำเนินการให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองน่าอยู่ สื่อมวลชนสะท้อนปัญหาในชุมชนได้ สำนักงานเทศบาลให้ข่าวสารในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตัวร่วมกับสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างดี

17.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนแก้ปัญหา การแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนแก้ปัญหาในชุมชน

Copyright by Mahidol University

การส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่น การมีความรู้และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อม มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ใช้สิทธิเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นตลอดจนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น สนใจการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น

ชุมชนคอวังระบุปัญหาเกี่ยวกับความสะอาดของถนน การจอดรถไม่เป็นระเบียบ ขาดการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม โดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในเขตเทศบาลให้สวยงาม ปรับปรุงเสาไฟฟ้า ปลูกต้นไม้ สร้างอาชีพให้ประชาชน เพิ่มการประชาสัมพันธ์และสร้างความสามัคคีในชุมชน

18. ชุมชนหน้า วค. จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

18.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความสะดวก ปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคมและการวางผังถนน ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของไฟฟ้าและโทรศัพท์ หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสถานีวิทยุ คุณภาพของโรงเรียนและสถานีดับเพลิง มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว ศูนย์กู้ภัย ตลาดมีสินค้าหลากหลายและส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชน การจัดการขยะและการระบายน้ำของสำนักงานเทศบาล โรงฆ่าสัตว์สะอาด ปลอดภัย ความเหมาะสมของสถานที่ประชุมและศาสนสถาน และมีแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

18.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนมีการยกย่องผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมและมีอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ มีการตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อทำงานร่วมกันและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงอย่างทั่วถึง ผู้นำชุมชนประสานงานกับหน่วยงานอื่นและแก้ปัญหาชุมชนได้ การใช้และสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน การมีส่วนร่วมตามประเพณีและวัฒนธรรม สนับสนุนทำนุบำรุงศาสนา ปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้เหมาะสม การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การพักผ่อนในชุมชน ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ และมีแผนพัฒนาทางสังคมทั้งในส่วนของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

Copyright by Mahidol University

18.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในเรื่องของความหลากหลายของแหล่งงาน การประกอบอาชีพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม มีแหล่งออมทรัพย์หรือกองทุน เงื่อนไขการมีผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน และมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

18.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเ?สบาล โดยในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน การแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงด้วยตัวเอง และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดัง และควันพิษจากการจราจรและโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน๊อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ แหล่งน้ำดื่มมาจากแม่น้ำน่าน มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมีแผนรองรับปัญหาขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง มีการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงและแผนการจัดการด้านการจราจรขนส่งของสำนักงานเทศบาล

18.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนดและประชาชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าสื่อมวลชนสะท้อนปัญหาในชุมชนได้ และเทศบาลมีงบประมาณในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่อย่างเพียงพอ

18.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าสำนักงานเทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนแก้ปัญหา มีการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนแก้ปัญหาในชุมชน มีส่วนร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ และให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผลงาน

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างในชุมชนหน้า วค. ระบุถึงปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนที่ไม่ทั่วถึง ขาดการประสานงาน ถนนไม่มีท่อระบายน้ำ ชุมชนไม่สะอาด และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงบประมาณควรมีเพียงพอ ไม่คอรัปชั่น เพิ่มการประสานงาน และสนับสนุนการรักษาความสะอาดในชุมชน

19. ชุมชนตลาดท่าเสา จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

Copyright by Mahidol University

19.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สถานดูแลความงาม การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของการติดต่อสื่อสาร หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุและไฟฟ้า คุณภาพของสถานบริการสาธารณสุข โรงเรียนและสถานีตำรวจ มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว ศูนย์กู้ภัย ตลาดมีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชน การจัดการขยะและการระบายน้ำเป็นที่พึงพอใจ ความปลอดภัยของโครงสร้างอาคาร ความเหมาะสมของศาสนสถาน และมีแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

19.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ สุจริต และมีศีลธรรม ยกย่องผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน มีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและมีอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การชี้แจงให้สมาชิกทราบภายหลังการประชุม การใช้และสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน การมีความรู้อ่านออกเขียนได้ การเคารพกฎกติกาทางสังคม การมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดของชุมชน การพักผ่อนในชุมชน ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้นฆ่า ข่มขืน เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด และมีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชน

19.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับแหล่งงาน การประกอบอาชีพไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ฐานะและรายได้ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม มีแหล่งออมทรัพย์ และเงื่อนไขการกู้ส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

19.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียง กลิ่น และควันจากโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถและดัดแปลงรถ ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ มีขยะล้นจากถังที่จัดไว้ ไม่มีการคัดแยกขยะ และมีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

19.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบถึงความหมายและลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการจัดให้มีรายการวิทยุชุมชนของสำนักงานเทศบาล

19.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนแก้ปัญหาในชุมชน การมีส่วนร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ การให้ความ

Copyright by Mahidol University

สำคัญในการติดตามประเมินผลงาน และการสนใจตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่นโดยการพร้อมที่จะเข้าเป็นคณะกรรมการจัดจ้าง จัดซื้อ ตรวจรับพัสดุ

ชุมชนตลาดท่าเสาระบุปัญหาว่าประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ขาดความสามัคคี งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ มาตรการด้านกฎหมายไม่เข้มงวดเท่าที่ควร โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ มีการเสนอแผนหรือจัดสัมมนาในชุมชน จัดหางบประมาณให้เพียงพอ เจ้าหน้าที่ควรเข้าพื้นที่ในชุมชนเพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริง และมีความยุติธรรม ควรจัดทำแบบสอบถามปีละ 2 ครั้งเพื่อถามความต้องการของประชาชน มีการสร้างงานในชุมชน

20. ชุมชนสมานมิตร จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

20.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความสะดวก ปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคม การวางผังถนนและโครงสร้างอาคาร ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา บริการที่พักอาศัยหรือโรงแรม สถานดูแลความงาม การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของไฟฟ้า โทรศัพท์ แหล่งค้นคว้าหาความรู้ หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสถานีวิทยุ คุณภาพของสถานบริการสาธารณสุข โรงเรียน สถานีตำรวจและสถานีดับเพลิง มีศูนย์กู้ภัย ตลาดมีสินค้าหากหลายและส่งเสริมผลผลิตของชุมชน การจัดการขยะและการระบายน้ำของสำนักงานเทศบาล โรงฆ่าสัตว์สะอาด ปลอดภัย ความเหมาะสมของสถานที่ประชุมและศาสนสถาน และมีแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

20.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจทั้งเรื่องของความเข้มแข็งของชุมชน ผู้นำชุมชน การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามประเพณี สนับสนุนการบำรุงศาสนา มีความรู้อ่านออกเขียนได้และโอกาสในการรับการศึกษาในระดับต่างๆ การดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว การพักผ่อนในชุมชน แหล่งอบายมุข คดีปล้นลักขโมย มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และแผนการพัฒนาทางสังคมของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

20.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจทั้งแหล่งงาน การประกอบอาชีพ ฐานะและรายได้ที่ได้รับ แหล่งออมทรัพย์และเงื่อนไขการกู้ ตลอดจนแผนในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

20.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน วิธีการลดปริมาณขยะ และสาเหตุที่

Copyright by Mahidol University

สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดัง และควันพิษจากการจราจรและโรงงาน มีการแข่งรถตามถนน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ ไม่มีการคัดแยกขยะและการจัดเก็บขยะของเทศบาลไม่เป็นที่น่าพอใจ แหล่งน้ำดื่มมาจากแม่น้ำน่าน มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีแผนรองรับปัญหาขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งในชุมชน

20.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้ กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าสำนักงานเทศบาลสามารถดำเนินการให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองน่าอยู่ได้ สื่อมวลชนสะท้อนปัญหาในชุมชนได้ การสร้างความเข้าใจของคนในชุมชนส่งผลให้ประสบผลสำเร็จได้ การมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่ เทศบาลผลักดันให้เกิดนโยบายและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เมื่อเกิดข้อขัดแย้งผู้นำชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจได้ ประชาชน หน่วยงานทางราชการ สื่อมวลชน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทในการร่วมดำเนินงาน สำนักงานเทศบาลให้ข่าวสารในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ต่อเนื่อง และควรจัดให้มีรายการวิทยุชุมชน ชุมชนมีทัศนคติที่ดีและเจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาลปฏิบัติตัวร่วมกับสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างดี และมีงบประมาณเพียงพอ

20.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนแก้ปัญหาในชุมชน การส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่น การมีส่วนร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ การให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผลงาน การมีความรู้และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนใช้สิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

โดยชุมชนสมานมิตรได้ระบุถึงปัญหาเกี่ยวกับความสกปรกตามถนน ไฟไม่สว่าง ต้นไม้บังเสาไฟฟ้า มีความขัดแย้งเนื่องมาจากปัญหาทางการเมืองท้องถิ่น งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์และความร่วมมือของประชาชน และให้ข้อเสนอแนะว่าควรสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพิ่มการประชาสัมพันธ์ มีการจัดการเองการจอดรถ การบังคับใช้กฎหมาย จัดระเบียบร้านอาหารตามทางเท้า

21. ชุมชนท่าอิฐบน จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถามในระดับหนึ่ง แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่มีความคิดเห็นยังไม่เป็น

Copyright by Mahidol University

ที่น่าพอใจ ซึ่งสามารถสรุปความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าไม่เป็นที่น่าพึงพอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

21.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคมและการวางผังถนน ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สถานดูแลความงาม การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของโทรศัพท์ แหล่งค้นคว้าหาความรู้และหอกระจายข่าว คุณภาพของสถานบริการสาธารณสุข โรงเรียนและสถานีตำรวจ มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว ตลาดมีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชน การจัดการขยะและการระบายน้ำของสำนักงานเทศบาล และมีแผนการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

21.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ สุจริต และมีศีลธรรม ยกย่องผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน มีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและมีอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ มีความรักใคร่ปรองดอง มีความอบอุ่น การตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงให้สมาชิกทราบ การใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน ผู้นำชุมชนเป็นที่ยอมรับ มีคุณธรรม และยุติธรรม ประสานงานกับหน่วยงานอื่นและแก้ปัญหาในชุมชนได้ ใช้และสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน สนับสนุนทำนุบำรุงศาสนา ปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้อย่างเหมาะสม ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เคารพกฎกติกาทางสังคมโดยปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด มีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดชุมชน การพักผ่อนในชุมชน ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ มีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

21.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับทั้งแหล่งงาน การประกอบอาชีพ ฐานะและรายได้ที่ได้รับ แหล่งออมทรัพย์และเงื่อนไขการกู้ ตลอดจนแผนในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

21.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดัง และควันพิษจากการจราจรและโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและการติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ ไม่มีการคัดแยกขยะและการจัดเก็บขยะของเทศ

Copyright by Mahidol University

บาลไม่เป็นที่น่าพอใจ แหล่งน้ำดื่มมาจากแม่น้ำน่าน มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีแผนรองรับปัญหาขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งในชุมชน

21.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าเมื่อเกิดข้อขัดแย้งในการดำเนินงานผู้นำชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจได้ สำนักงานเทศบาลให้ข่าวสารในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่อย่างต่อเนื่องและควรจัดให้มีรายการวิทยุชุมชน ชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานของสำนักงานเทศบาล และมีงบประมาณการดำเนินงานเพียงพอ

21.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนแก้ปัญหา การแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนแก้ปัญหาในชุมชน การให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผลงาน การมีความรู้และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน และสนใจตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น

ชุมชนท่าอิฐบนพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความร่วมมือและความไม่เข้าในของประชาชน ประชาชนไม่มีงานทำ งบประมาณไม่ทั่วถึง การระบายน้ำตามถนนไม่ดี โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรสร้างสวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อน ดูแลต้นไม้ให้สวยงาม สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เจ้าหน้าที่ควรมีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงาน

22. ชุมชนเกาะกลาง จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถาม แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่พอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

22.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในเส้นทางการคมนาคมและการวางผังถนน ความเพียงพอของสถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งพักผ่อน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา ความทั่วถึงของไฟฟ้า การติดต่อสื่อสาร แหล่งค้นคว้าหาความรู้ มีหอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสถานีวิทยุ มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว คุณภาพของสถานีตำรวจ ตลาดมีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชน การจัดการขยะและการระบายน้ำเป็นที่พึงพอใจ โรงฆ่าสัตว์ของสำนักงานเทศบาลสะอาด ปลอดภัย ความเหมาะสมของสถานที่ประชุมและศาสนสถาน และมีแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

22.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจว่าในชุมชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยกย่องผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน มีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและมีอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ มีการตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน

Copyright by Mahidol University

และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึง ใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน ผู้นำชุมชนเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีคุณธรรม ยุติธรรม ประสานงานกับหน่วยงานอื่นและแก้ปัญหาได้ มีการใช้และสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน สนับสนุนทำนุบำรุงศาสนา ปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้อย่างเหมาะสม ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการเคารพกฎกติกาทางสังคม มีการพักผ่อนในชุมชน ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ และมีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

22.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจในเรื่องของความหลากหลายของแหล่งงาน ฐานะและต่อรายได้ที่ได้รับ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม มีแหล่งออมทรัพย์หรือกองทุนออมทรัพย์ และมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

22.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดัง และควันพิษจากการจราจรและโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและการติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ ไม่มีการคัดแยกขยะและการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล แหล่งน้ำดื่มมาจากแม่น้ำน่าน มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีแผนรองรับปัญหาขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งในชุมชน

22.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการที่สื่อมวลชนสะท้อนปัญหาในชุมชนได้ เมื่อเกิดข้อขัดแย้งผู้นำชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจได้ สำนักงานเทศบาลให้ข่าวสารในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติตัวร่วมกับสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างดี และมีงบประมาณในการดำเนินงานเพียงพอ

22.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนแก้ปัญหา การแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนแก้ปัญหาในชุมชน การมีส่วนร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ การมีความรู้และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน และการสนใจตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น

Copyright by Mahidol University

ชุมชนเกาะกลางระบุปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับการคอรัปชั่น การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในเขตเทศบาล ผู้นำไม่มีความสมัครใจ ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือและขาดความรู้ ขาดการประชาสัมพันธ์ และการระบายน้ำไม่ดี โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดอบรมประชาชนให้ความรู้ประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตน เจ้าหน้าที่ควรมีความเสียสละ มีกฎหมายสำหรับที่ดินที่ว่างเปล่าไม่มีใครดูแล มีการประกวดหน้าบ้านน่ามอง เพิ่มการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล (ท่าเสา) จากข้อมูลในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นในแบบสอบถามในระดับหนึ่ง แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่มีความคิดเห็นยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งสามารถสรุปความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าไม่เป็นที่น่าพึงพอใจจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้

23.1 โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับเส้นทางการคมนาคมที่สามารถใช้งานได้ดี ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด บริการที่พักอาศัยหรือโรงแรม ความทั่วถึงของไปรษณีย์ โทรเลข หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสถานีวิทยุ คุณภาพของสถานบริการสาธารณสุข โรงเรียน สถานีตำรวจและสถานีดับเพลิง มีศูนย์กู้ภัย ตลาดมีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชน การจัดการขยะและการระบายน้ำของสำนักงานเทศบาล โรงฆ่าสัตว์สะอาด ปลอดภัย และมีการวางผังถนนที่ปลอดภัย

23.2 สภาพทางสังคมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านแก้ปัญหาในชุมชน มีโอกาสรับการศึกษาในระดับต่างๆ มีการพักผ่อนในชุมชน ไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและตรงตามวัตถุประสงค์ และมีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชน

23.3 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับความหลากหลายของแหล่งงาน การมีงานทำ ฐานะและรายได้ที่ได้รับ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม

23.4 สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล โดยในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน วิธีการลดปริมาณขยะ และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดัง และควันพิษจากการจราจรและโรงงาน ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อค มีการแข่งรถ การดัดแปลงรถและการติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารส่งเสียง

Copyright by Mahidol University

ดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ มีปัญหาขยะล้นจากถังที่จัดไว้ ไม่มีการคัดแยกขยะ มีการทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลองใกล้บ้าน การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แผนการจัดการด้านการจราจรขนส่งและการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล และแหล่งน้ำดื่มมาจากแม่น้ำน่าน

23.5 เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ ในการสอบถามความรู้กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และประชาชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างยังไม่พอใจเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจในชุมชนส่งผลให้การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ประสบผลสำเร็จได้ สำนักงานเทศบาลให้ข่าวสารในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่อย่างต่อเนื่องและควรจัดให้มีรายการวิทยุชุมชน

23.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างพอใจในการมีส่วนร่วม

โดยที่ชุมชนธรรมกิจจาภิบาลระบุถึงปัญหาในชุมชนเกี่ยวกับการขาดความร่วมมือของประชาชน งบประมาณไม่เพียงพอ การทิ้งขยะไม่เป็นที่ ถนนบางเส้นคับแคบ และให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการปลูกต้นไม้ เพิ่มถังขยะ จัดประกวดหน้าบ้านน่ามอง และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

4.3 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ทำการศึกษาใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้นำชุมชน 2) บุคลากรของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ และ 3) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่จากหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 1 และ 2 ผู้ทำการศึกษาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง ส่วนผู้ถูกสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล โดยเริ่มจากตัวแทนเครือข่ายชุมชนเมืองแล้วให้แนะนำบุคลท่านอื่นต่อไป ผู้ทำการศึกษาใช้แนวคำถามจากแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเป็นหลัก เพื่อให้ผลการศึกษาสามารถเปรียบเทียบองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านที่ใช้วัดศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้ โดยในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ทำการศึกษาแบ่งผู้ถูกสัมภาษณ์จึงแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

4.3.1 การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนจำนวน 23 ชุมชนได้แก่ ประธานชุมชนจำนวน 23 ท่าน

4.3.2 การสัมภาษณ์บุคลากรของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จำนวน 4 ท่านได้แก่ นายกเทศมนตรี พัฒนาชุมชน หัวหน้างานรักษาความสะอาด และตัวแทนผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

Copyright by Mahidol University

4.3.3 การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่จากหน่วยงานอื่น จำนวน 4 ท่านได้แก่ เครือข่ายชุมชนเมือง อาจารย์จากสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ ประธานชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ตัวแทนหอการค้าจังหวัดอุตรดิตถ์

4.3.1 การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ผู้ทำการศึกษาได้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือประธานชุมชน จำนวน 23 ชุมชน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ได้ปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้กับประชาชนในชุมชนแต่ละชุมชนอย่างทั่วถึง ปรับปรุงถนนหนทางทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน ปรับปรุงการให้การบริการด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการแก่ชุมชนอย่างเพียงพอตามความต้องการของชุมชน สร้างและปรับปรุงสนามเด็กเล่น สถานที่พักผ่อน สถานที่ออกกำลังกายให้สามารถรองรับความต้องการของชุมชนได้ ซึ่งชุมชนที่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับถนนหนทางภายในชุมชน ได้แก่ ชุมชนพาดวารี ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก มีปัญหาเกี่ยวกับถนนส่วนบุคคลที่ไม่สามารถปรับปรุงได้ ชุมชนหลัง รพช. ชุมชนหนองบัว มีปัญหาเกี่ยวกับถนนหนทางตามซอยต่างๆ ในชุมชนคับแคบ ปัญหาเกี่ยวกับการได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาดใช้ไม่เพียงพอในช่วงเวลาเร่งรีบ ได้แก่ ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนสมานมิตร เป็นต้น

2. สภาพทางสังคมของชุมชน ปัจจุบันชุมชนแต่ละชุมชนมีการรวมตัวกันมากขึ้น ประธานชุมชนมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงงานต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ แต่ผู้เข้าร่วมประชุมยังมีไม่ครบตามจำนวนหลังคาเรือนที่มีอยู่ในชุมชน จึงอาศัยการบอกต่อกันของเพื่อนบ้านใกล้เคียง สำหรับเรื่องยาเสพติดในแต่ละชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อติดตามตรวจสอบสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนของตน ไม่มีแหล่งอบายมุขหรือบ่อนการพนันในชุมชน โดยมีชุมชนที่สามารถรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชนของตนได้เป็นอย่างดี คือ ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนท่าอิฐบน ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนธรรมากิจจาภิบาล เป็นต้น

3. สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน ประชาชนในชุมชนมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ยังมีผู้ว่างงานอยู่บ้างแต่มีจำนวนเล็กน้อย มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนโดยให้คนในชุมชนบริหารจัดการการดำเนินงานของกลุ่มเอง ซึ่งชุมชนที่เป็นย่านเศรษฐกิจของอุตรดิตถ์ ได้แก่ ชุมชนหน้า วค. ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนเกาะกลาง ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนเจษฎาบดินทร์ และชุมชนคอวัง

4. สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ สำหรับปัญหาของชุมชนทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม คือ การจัดการขยะ เนื่องจากการจัดเก็บขยะของทาง

Copyright by Mahidol University

สำนักงานเทศบาลยังไม่เป็นที่พอใจสำหรับประชาชน อาทิเช่น บางวันไม่มีรถมาเก็บขยะ ส่งผลให้ขยะล้น สุนัขมาคุ้ยเขี่ยเศษอาหารเกิดความสกปรกและส่งกลิ่นเหม็น โดยปัญหาเกิดขึ้นในทุกชุมชน และปัญหาการระบายน้ำในบางชุมชนที่มีการดาดคลองทำให้การระบายน้ำในชุมชนไม่ดี เกิดปัญหาน้ำขัง เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว ทางสำนักงานเทศบาลแก้ปัญหาโดยการสูบน้ำทิ้ง ชุมชนที่เกิดปัญหานี้ คือ ชุมชนพาดวารี

5. การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ทางสำนักงานเทศบาลไม่ได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่อย่างทั่วถึง ประชาชนไม่ทราบว่าเมืองน่าอยู่คืออะไร ประชาชนต้องทำอะไรบ้างถึงจะช่วยให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองน่าอยู่ โดยที่ชุมชนที่ทางประธานชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ ได้แก่ ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนธรรมากิจจาภิบาล ชุมชนท่าอิฐบน และชุมชนเจริญธรรม โดยในชุมชนมีการเสนอโครงการที่เป็นไปตามความต้องการของคนในชุมชนเอง

6. การมีส่วนร่วมของชุมชน การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือให้ความร่วมมือนั้น ทางสำนักงานเทศบาลต้องชี้แจงรายละเอียดให้ประชาชนรับรู้ล่วงหน้า เพื่อให้ตัวแทนของชุมชนได้กลับไปคิดหาวิธีการที่สามารถทำให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่มากขึ้น เพราะทุกคนอยากช่วยให้ชุมชนของตนเป็นเมืองที่มีความน่าอยู่อย่างแท้จริง โดยทั่วไปความเป็นเมืองทำให้คนในชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนมากนัก วิถีชีวิตความเป็นอยู่จะเป็นแบบตัวใครตัวมัน ไม่ได้ให้ความสำคัญกับชุมชนมากเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาการมีส่วนร่วมต่ำมีอยู่ในทุกชุมชน

ทั้งนี้ผู้ทำการศึกษาได้สรุปสภาพปัญหาที่ผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนแสดงความคิดเห็นไว้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ชุมชนบ้านเกาะ เห็นว่าในชุมชนมักพบกับปัญหาการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลคือ มีขยะล้นจากถังและไม่มีการแยกขยะ รวมไปถึงเห็นว่าตนเองยังไม่สามารถจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้

2. ชุมชนหลัง รพช. เห็นปัญหาเกี่ยวกับสภาพเส้นทางการคมนาคมถือว่ามีความสะดวกแต่ถนนค่อนข้างแคบ สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขาย ไม่มีการใช้รัฐเป็นกลไกการทำงานและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาของชุมชน มีปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในบริเวณคลองโพธิ์ที่อยู่เลียบไปตามถนนในชุมชน ซึ่งแต่เดิมถือเป็นคลองที่รองรับน้ำเสียในชุมชนส่งผลให้เกิดกลิ่นเหม็น แต่ทางสำนักงานเทศบาลได้มีโครงการพัฒนาคลองโพธิ์ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังพบปัญหาการระบายน้ำและการจัดการ

Copyright by Mahidol University

ขยะของสำนักงานเทศบาล สมาชิกในชุมชนไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม

3. ชุมชนห้วยไผ่ เห็นว่าในชุมชนยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล คือ มีขยะล้นจากถังที่จัดไว้ และไม่มีการคัดแยกขยะ ปัญหาการระบายน้ำ สมาชิกในชุมชนขาดความสามัคคี ขาดความซื่อสัตย์ ขาดการยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน ไม่มีการรับฟังความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมตามวัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรมอื่นๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน นอกจากนี้ยังเห็นว่าในชุมชนยังมีผู้ว่างงานอยู่ รวมไปถึงเห็นว่าตนเองยังไม่สามารถจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ และการบริหารงานของสำนักงานเทศบาลยังไม่มีความโปร่งใสพอ

4. ชุมชนหนองบัว เห็นว่าเส้นทางการคมนาคมมีความสะดวก แต่ถนนหนองบัวเป็นถนนค่อนข้างแคบ ไม่มีรถรับจ้างภายในชุมชน การประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเทศบาลในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ยังไม่ทั่วถึงพอ และยังเห็นว่าสินค้าในตลาดยังไม่มีความหลากหลายเพียงพอสำหรับความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ยังเห็นถึงปัญหาการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลคือ มีขยะล้นถังและส่งกลิ่นเหม็น

5. ชุมชนหนองผา ในชุมชนส่วนใหญ่มีบ้านให้เช่า ดังนั้น คนท้องถิ่นจึงมีน้อยประกอบกับการที่สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ ทำให้มีส่วนร่วมในการประชุมและแสดงความคิดเห็นจึงมีน้อย

6. ชุมชนพัฒนศึกษา เห็นว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของน้ำประปาในช่วงเวลาเร่งรับ และในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ต้องมีการพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทางสำนักงานเทศบาลควรเน้นการประชาสัมพันธ์ สร้างความจูงใจ ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากประชาชนในเขตชุมชนยังให้ความร่วมมือไม่ทั่วถึง ขาดการเสียสละผลประโยชน์ในธุรกิจส่วนตัว

7. ชุมชนเจริญธรรม เห็นว่าในชุมชนมีปัญหาการจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาล คือ มีขยะล้นจากถัง และในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ทางสำนักงานเทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จัดหางบประมาณและเครื่องจักรกล พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

8. ชุมชนเจริญบัณฑิต พบปัญหาในคลองชลประทานมีเศษขยะ แต่ขณะนี้ทางหน่วยงานโยธาธิการได้มีโครงการดาดคลองชลประทาน ซึ่งในอนาคตปัญหานี้น่าจะหมดไป

9. ชุมชนบรมอาสน์ เห็นว่าชุมชนไม่มีสถานที่ประชุมที่มีความเหมาะสม ไม่มีการตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน และยังมีปัญหาการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล

10. ชุมชนพาดวารี เห็นว่าในชุมชนไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในเส้นทางคมนาคมภายในชุมชน และปัญหาการระบายน้ำในบางชุมชนที่มีการดาดคลองทำให้การระบายน้ำ

Copyright by Mahidol University

ในชุมชนไม่ดี เกิดปัญหาน้ำขัง เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว ทางสำนักงานเทศบาลแก้ปัญหาโดยการสูบน้ำทิ้ง และยังมีปัญหายาเสพติดและแหล่งอบายมุขในชุมชน

11. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก เห็นว่าในชุมชนยังมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งอบายมุข ปัญหายาเสพติด และการลักขโมย ไม่มีการใช้รัฐเป็นกลไกการทำงานหรือแก้ไขปัญหา และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาล นอกจากนี้ยังเห็นว่าสำนักงานเทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ที่สม่ำเสมอและจริงจัง การสนับสนุนอุปกรณ์ตกแต่งเมืองให้สวยงาม การปลูกจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด และจัดให้มีการประกวดบ้านเมืองน่าอยู่ประจำปี

12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์ มีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของน้ำประปาในช่วงเวลาเร่งรีบปัญหาการจัดการกับความขัดแย้งของผู้นำชุมชน และการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเทศบาลต่อประชาชน และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และการประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนในการวางแผนการดำเนินงานควรโปร่งใส สามารถตรวจสอบ

13. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก เห็นว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในชุมชน และให้ข้อเสนอแนะว่าทางสำนักงานเทศบาลควรทำความเข้าใจชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และประชาชนควรมีความเข้าใจ และใส่ใจในหน้าที่ของตนเองต่อชุมชน

14. ชุมชนท่าอิฐล่าง เห็นว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกลุ่มในการแก้ปัญหาในชุมชน การสร้างสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนันในชุมชน สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาชุมชนของตนเป็นอย่างดี

15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย เห็นว่าในชุมชนมีหอพักนักเรียนนักศึกษาเป็นจำนวนมาก สมาชิกในชุมชนต้องช่วยกันสอดส่องดูแลความเป็นอยู่ให้ทั่วถึง เพื่อป้องกันปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางการเรียน ปัญหาชู้สาว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตและมีศีลธรรมของสมาชิกในชุมชน การให้รางวัลยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มีการเคารพกฎกติกาทางสังคมและมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาลคือ ขยะล้นถังที่จัดไว้และมีกลิ่นเหม็นจากบริเวณที่ทิ้งขยะ ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และไม่มีการประชุมแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

16. ชุมชนเกษมราษฎร์ เป็นชุมชนที่มีตลาดสด 3 แห่ง ประกอบกับมีร้านขายของอีกเป็นจำนวนมาก จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของน้ำประปาในช่วงเวลาเร่งรีบ และปัญหาน้ำเสีย แต่ทางชุมชนได้เสนอให้ทางสำนกงานเทศบาลร่วมกับทางสถาบันราชภัฏจังหวัดอุตรดิตถ์ทำการศึกษา

Copyright by Mahidol University

ระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ ปัญหาการจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาล และการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ตลอดจนความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล

17. ชุมชนคอวัง การประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเทศบาลในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ยังไม่ทั่วถึงพอ และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาลคือ มีขยะล้นถังและส่งกลิ่นเหม็นในชุมชนเป็นบางครั้ง

18. ชุมชนหน้า วค. การประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเทศบาลในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ยังไม่ทั่วถึงพอ สมาชิกในชุมชนยังขาดความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีน้อย

19. ชุมชนสมานมิตร มีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของน้ำประปาในช่วงเวลาเร่งรีบและการสัมพันธ์ของสำนักงานเทศบาลในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ยังไม่ทั่วถึงพอ

20. ชุมชนตลาดท่าเสา เห็นว่าในชุมชนมีปัญหาในเรื่องความต่อเนื่องในการให้ข่าวสารการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล และให้ความคิดเห็นว่า สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ทราบกิจกรรมในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ทางสำนักงานเทศบาลควรประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรมีการสุ่มลงพื้นที่เพื่อรับทราบข้อมูลจากประชาชนโดยตรง ไม่ต้องรอการรายงานจากเจ้าหน้าที่ซึ่งบางคนอาจมีการแต่งเติมข้อมูลเพื่อให้ได้ผลงาน นอกจากนี้ควรมีป้ายประกาศผลการดำเนินงานและจุดมุ่งหมายในการทำงานให้ประชาชนรับทราบกระจายตามจุดต่างในเขตเทศบาล ไม่มีการเคารพกติกาทางสังคม มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลคือ มีขยะล้นถังและมีกลิ่นเหม็นในบริเวณที่ทิ้งขยะ และไม่มีการคัดแยกขยะ

21. ชุมชนท่าอิฐบน เห็นว่าในชุมชนมีปัญหาความเพียงพอของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลคือ มีขยะล้นถังและมีกลิ่นเหม็นในบริเวณที่ทิ้งขยะ และไม่มีการคัดแยกขยะ สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาชุมชนของตนเป็นอย่างดี

22. ชุมชนเกาะกลาง ผู้นำชุมชนก็ไม่ได้มีความเต็มใจที่จะมารับตำแหน่งหรือทำหน้าที่ประธานชุมชน เมื่อมาพบกับสมาชิกที่ประกอบอาชีพรับราชการ ธุรกิจส่วนตัวและค้าขายที่ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการประชุม แสดงความคิดเห็น ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เกิดความท้อแท้ในการดำเนินงาน และมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลคือ มีขยะล้นถังและมีกลิ่นเหม็นในบริเวณที่ทิ้งขยะ และไม่มีการคัดแยกขยะ ไม่มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล (ท่าเสา) เห็นว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาชุมชนของตนเป็นอย่างดี

Copyright by Mahidol University

โดยผู้นำชุมชนทั้ง 23 ชุมชน เห็นว่าศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์นั้นอยู่ในระดับสูงทั้ง 6 ด้าน แสดงให้เห็นว่าผู้นำชุมชนต่างก็มีความคิดเห็นตรงกันว่าสมาชิกในชุมชนของตนมีความสามารถในการพัฒนาชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้

4.3.2 การสัมภาษณ์บุคลากรจากสำนักงานเทศบาล

การสัมภาษณ์บุคลากรของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จำนวน 4 ท่านได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พัฒนาชุมชนในสำนักงานเทศบาล และหัวหน้างานรักษาความสะอาด แสดงความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านว่า

1. โครงสร้างพื้นฐานในเขตเทศบาล การดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ประชาชน ถือเป็นงานหลักของสำนักงานเทศบาล ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา การติดต่อสื่อสาร โรงเรียน สถานพยาบาล สนามกีฬา สถานที่พักผ่อน ต้นไม้ริมทาง และอื่นๆ เพื่อให้จังหวัดอุตรดิตถ์ดูสวยงาม และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยทางสำนักงานเทศบาลถือว่า “คุณภาพชีวิตของประชาชนจะดีได้ขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพของชุมชนเป็นสำคัญ” ดังนั้นทางสำนักงานเทศบาลจึงมุ่งที่จะปรับปรุง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้แก่คนในชุมชน ซึ่งทางสำนักงานเทศบาลได้จัดทำโครงการหรือแผนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้งหมด 23 ชุมชน และให้การสนับสนุนแผนงานหรือโครงการพัฒนาหรือปรับปรุงที่ชุมชนได้จัดทำขึ้นมาเอง โดยมีงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานให้

2. สภาพทางสังคมของชุมชน ในปัจจุบันชุมชนแต่ละชุมชนในเขตเทศบาลมีการรวมตัวกันมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี มีส่วนร่วมในการคิดพัฒนาชุมชนให้ตรงกับความต้องการของสมาชิกในชุมชน แต่ในบางชุมชนยังมีสภาพความเป็นชุมชนเมืองอยู่มาก ไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ อย่างไรก็ตามสภาพในปัจจุบันความร่วมมือก็มีมากขึ้นกว่าในอดีต ทางสำนักงานเทศบาลมีการจัดประชุมชี้แจงข้อมูลข่าวสารในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการจัดประชุมในแต่ละชุมชนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

3. สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน อุตรดิตถ์เป็นเมืองเล็กๆ ที่ถือเป็นที่พักครึ่งทางไปจังหวัดทางตอนเหนือของประเทศไทย ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว รับราชการ สภาพทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี ประชาชนมีงานทำ มีรายได้สามารถดูแลครอบครัว แต่ก็มีบางส่วนที่มีความยากจน ทางรัฐบาลก็ได้ให้สวัสดิการแก่ประชาชนกลุ่มนี้ มีการส่งเสริมการอบรมฝึกวิชาชีพระยะสั้นเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป

4. สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ ยังมีปัญหาในเรื่องขยะเพราะไม่มีสถานที่กำจัดขยะในเขตเทศบาล ทางสำนักงานเทศบาลต้องไปดำเนินการติดต่อหาสถาน

Copyright by Mahidol University

ที่ในการกำจัดขยะในพื้นที่การปกครองของหน่วยงานอื่น อีกทั้งประชาชนยังไม่ให้ความร่วมมือในการทิ้งขยะลงในถังขยะ พนักงานเก็บขยะทำงานไม่ต่อเนื่อง จึงเกิดปัญหาขยะล้นถัง ขยะตามถนน ส่วนระบบบำบัดน้ำเสียของอุตรดิตถ์ยังไม่ได้สร้าง ทางสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์กำลังทำการศึกษาหาข้อมูลในการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียในบริเวณชุมชนเกษมราษฎร์ที่มีตลาดอยู่มากถึง 3 แห่ง

5. การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ เกี่ยวกับเรื่องเมืองน่าอยู่ทางสำนักงานเทศบาลมีการประชาสัมพันธ์โดยการประชุมในชุมชนแต่ละชุมชนเดือนละ 1 ครั้ง มีการจัดเสียงตามสาย มีรายการวิทยุชุมชน แต่ปัจจุบันไม่มีการจัดรายการแล้วเนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ชุมชนคิดโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายของนายกเทศมนตรีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ซึ่งถือได้ว่า ประชาชนในแต่ละชุมชนมีความสามารถในการพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้แตกต่างกันไปตามความต้องการของแต่ละชุมชน เช่น ชุมชนเจริญธรรม มีโครงการสร้างบ้านมั่นคงให้กับคนในชุมชนที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ชุมชนท่าอิฐบน มีโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล ชุมชนธรรมากิจจาภิบาล มีโครงการหน้าบ้านน่ามอง เป็นต้น

6. การมีส่วนร่วมของชุมชน ทางสำนักงานเทศบาลมีการชี้แจงรายละเอียดให้ประชาชนรับทราบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อขอความร่วมมือ แต่การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก นอกจากนี้ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละชุมชนของเขตเทศบาลเป็นแบบตัวใครตัวมัน ไม่ได้ให้ความสำคัญกับชุมชนมากเท่าที่ควร

สรุปได้ว่า บุคลากรจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ประเมินศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นได้ว่าบุคลากรเหล่านี้เห็นว่าในแต่ละชุมชนภายในเขตเทศบาลนั้นมีความสามารถในการพัฒนาหรือดำเนินงานให้ชุมชนของตนเป็นเมืองน่าอยู่ได้

4.3.3 การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากหน่วยงานอื่น

การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่จากหน่วยงานอื่นจำนวน 4 ท่าน ได้แก่ ตัวแทนเครือข่ายชุมชนเมือง อาจารย์จากสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ ตัวแทนหอการค้าจังหวัดอุตรดิตถ์ และประธานชมรมท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านว่า

1. โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ได้ปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้กับประชาชนในชุมชนแต่ละชุมชนอย่างทั่วถึง ปรับปรุงถนนหนทางทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน ปรับปรุงการให้การบริการด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการแก่ชุมชนอย่างเพียงพอตามความต้องการของชุมชน สร้างและปรับปรุงสนามเด็กเล่นสถานที่พักผ่อน สถานที่ออกกำลังกายให้สามารถรองรับความต้องการของชุมชนได้

Copyright by Mahidol University

2. สภาพทางสังคมของชุมชน การรวมตัวกันของชุมชนส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี มีส่วนร่วมในการคิดพัฒนาชุมชนให้ตรงกับความต้องการของสมาชิกในชุมชน แต่ยังมีสภาพความเป็นชุมชนเมืองทำให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ มีไม่มากเท่าที่ควร สำหรับเรื่องยาเสพติด ในปัจจุบันมีหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญในการปราบปรามยาเสพติดมากขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อติดตามตรวจสอบสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชน

3. สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน ประชาชนในชุมชนมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ สภาพทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ สามารถดูแลครอบครัว แต่ก็มีบางส่วนที่มีความยากจน มีการส่งเสริมการอบรมฝึกวิชาชีพระยะสั้นเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนโดยให้คนในชุมชนบริหารจัดการการดำเนินงานของกลุ่มเอง

4. สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ สำหรับปัญหาของชุมชนทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมคือ การจัดการขยะ เนื่องจากไม่มีสถานที่กำจัดขยะในเขตเทศบาล การจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาลยังไม่เป็นที่พอใจสำหรับประชาชน อาทิเช่น บางวันไม่มีรถมาเก็บขยะ ส่งผลให้ขยะล้น สุนัขมาคุ้ยเขี่ยเศษอาหาร ส่วนระบบบำบัดน้ำเสียของอุตรดิตถ์ยังไม่ได้สร้าง ทางสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์กำลังทำการศึกษาหาข้อมูลในการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียในบริเวณชุมชนเกษมราษฎร์

5. การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ทางสำนักงานเทศบาลมีการดำเนินงานในการพัฒนาให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองที่น่าอยู่ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม ประชาชนมีงานทำ มีนักวิชาการ 3 ท่าน ที่เห็นว่า การดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลบางครั้งไม่ได้มาจากความต้องการของประชาชนในชุมชนคือ สำนักงานเทศบาลไม่ได้ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชนของตน โดยที่ทางสำนักงานเทศบาลดำเนินการพัฒนาชุมชนเองตามความคิดของสำนักงานเทศบาล ซึ่งจุดนี้ส่งผลให้ประชาชนไม่เข้าใจ ส่งผลให้เกิดการไม่ยอมรับการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล และที่สำคัญประชาชนยังไม่ค่อยรับรู้รายละเอียดในการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่คือ รู้ว่าสำนักงานเทศบาลดำเนินการอยู่ แต่ไม่ทราบว่าดำเนินการอะไรบ้าง และไม่ทราบว่าจะให้ประชาชนช่วยทำอะไร ซึ่งในปัจจุบันประชาชนในชุมชนมีการรวมตัวกันมากขึ้น มีผู้ที่เสียสละเวลาเพื่อแสดงความคิดเห็นในการประชุมภายในชุมชนของตน เพื่อพัฒนาชุมชน หรือแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งขณะนี้ประชาชนในชุมชนต่างๆ ในเขตเทศบาลอุตรดิตถ์มีความสามารถในการพัฒาชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่ที่ต้องการได้

Copyright by Mahidol University

6. การมีส่วนร่วมของชุมชน การประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเทศบาลยังไม่ทั่วถึงส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละชุมชนของเขตเทศบาลเป็นแบบสังคมเมือง ไม่ได้ให้ความสำคัญกับชุมชน ทางสำนักงานเทศบาลต้องชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการเมืองน่าอยู่ หรือโครงการอื่นๆ ที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนรับทราบและตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ประเมินศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นได้ว่าบุคลากรเหล่านี้เห็นว่าในแต่ละชุมชนภายในเขตเทศบาลนั้นมีความสามารถในการพัฒนาหรือดำเนินงานให้ชุมชนของตนเป็นเมืองน่าอยู่ได้

จะเห็นได้ว่า จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน บุคลากรจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ต่างประเมินศักยภาพของชุมชนในเขตเทศบาลถึงการพัฒนาเมืองหรือชุมชนของตนให้เป็นเมืองหรือชุมชนที่น่าอยู่อยู่ในระดับสูงทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารงานภายในชุมชน ผู้บริหารงานจากองค์การปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และบุคคลอื่นๆ เห็นว่า ประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลทั้งหมด 23 ชุมชน มีความสามารถในการพัฒนาชุมชนของตนสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ได้เป็นอย่างดี ตั้งแต่ความเหมาะสมของโครงสร้างพื้นฐาน สภาพสังคม เศรษฐกิจ สภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ล้วนเอื้อต่อการพัฒนาชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่

Copyright by Mahidol University

4.4 สรุปผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

จากผลการศึกษาทั้ง 3 ส่วนคือ การสำรวจ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์สามารถแบ่งการสรุปผลการศึกษาออเป็น 2 ส่วนที่สำคัญคือ

4.4.1 ผลการศึกษาข้อมูลจากการสำรวจ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์

4.4.2 ผลการศึกษาระดับศักยภาพของชุมชน

4.4.1 ผลการศึกษาข้อมูลจากการสำรวจ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์

ผู้ทำการศึกษาได้สรุปผลการศึกษาครั้งนี้จากการสำรวจ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ โดยแบ่งผลการศึกษาที่ได้ออกเป็น 2 ส่วนคือ

4.4.1.1 ผลการศึกษาจำแนกรายชุมชน จากผลการสำรวจ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผลการศึกษาที่ได้จากการเปรียบเทียบจำแนกรายชุมชนที่ได้การสำรวจ และกลุ่มตัวอย่างจากการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

4.4.1.2 ผลการศึกษาในภาพรวมของเขตเทศบาล จากการสัมภาษณ์บุคลากรเทศบาลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลการศึกษาที่ได้จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์บุคลากรเทศบาลและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่ได้จากการสำรวจ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในภาพรวมของเขตเทศบาล

4.4.1.1 ผลการศึกษาจำแนกรายชุมชน

1. ชุมชนบ้านเกาะ สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบต่างๆ ได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพียงพอ แต่สถานที่ต่างๆ ทั้งสนามเด็กเล่น สถานที่ออกกำลังกาย สถานที่พักผ่อน ตลาด ร้านค้า แหล่งค้นคว้าหาความรู้ไม่มีในชุมชน สถานดูแลความงาม การจัดการขยะและการระบายน้ำ และสถานที่ประชุมก็ไม่มีความเหมาะสม **ด้านสังคม** มีสภาพทางสังคมที่ดี ทั้งการดำเนินงานของผู้นำชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน การศึกษา การดูแลสุขภาพ การปฏิบัติตัวและอื่นๆ แต่ไม่มีการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาของชุมชน และไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันในชุมชน **ด้านเศรษฐกิจ** มีความหลากหลายของแหล่งงานและการประกอบอาชีพ มีฐานะ รายได้ และ สวัสดิการที่ดี มีแหล่งออมทรัพย์ในชุมชน **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ชุมชนบ้านเกาะยังไม่ทราบถึงสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลของเขตเทศบาล และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะคือ มีขยะล้นจากถังที่จัดไว้ และไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ชุมชนบ้านเกาะยังไม่ทราบว่า ประชาชนมีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำเมืองน่าอยู่ และผู้นำชุมชนยังไม่แน่ใจว่าตนสามารถจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ **ด้านการมีส่วนร่วม** เห็นว่าทางสำนักงานเทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหา การประชุม การบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ การติดตามประเมินผล การรักษา

Copyright by Mahidol University

สภาพแวดล้อม การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ตลอดจนการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณ

2. ชุมชนหลัง รพช. สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ถนนหนทางในชุมชนมีความคับแคบ แต่มีเส้นทางการคมนาคมหลายเส้นทาง และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการระบายน้ำ การจัดการขยะ และความปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคม **ด้านสังคม** ในชุมชนหลัง รพช. ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้รัฐเป็นกลไกการทำงาน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาของชุมชน มีแหล่งอบายมุข และปัญหายาเสพติด **ด้านเศรษฐกิจ** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความหลากหลายของแหล่งงาน ฐานะ รายได้ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับกลิ่นเหม็นของน้ำในคลองใกล้ชุมชนและบริเวณที่ทิ้งขยะ มีขยะล้นจากถังขยะ ไม่มีการแยกขยะ ร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน และที่สำคัญสมาชิกในชุมชนยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน และเห็นว่าในชุมชนไม่มีแผนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและแผนรองรับปัญหาการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ชุมชนหลัง รพช. ยังไม่ทราบความหมายและลักษณะของเมืองน่าอยู่ แต่ในการดำเนินงานต่างๆ สมาชิกในชุมชนให้ความสนใจและร่วมมือปฏิบัติงานเป็นอย่างดี แต่ผู้นำชุมชนยังเห็นว่าสมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญของเมืองน่าอยู่และยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว **ด้านการมีส่วนร่วม** สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การเป็นคณะทำงาน การประชุม การบริจาค การติดตามประเมินผล การรักษาสภาพแวดล้อม การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ตลอดจนการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณ และผู้นำชุมชนยังให้ความเห็นว่า หน่วยงานราชการทุกหน่วยงานต้องช่วยกันจริงๆ การดำเนินงานงานเมืองน่าอยู่จึงจะสำเร็จ

3. ชุมชนห้วยไผ่ สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** เห็นว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะและการระบายน้ำ **ด้านสังคม** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม การใช้รัฐเป็นกลไกการทำงาน ความรักและความอบอุ่นในครอบครัว โดยที่ผู้นำชุมชนยังเห็นถึงปัญหาความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน การรับฟังความคิดเห็น การร่วมกิจกรรมตามวัฒนธรรมประเพณี การออกกำลังกาย ตลอดจนกิจกรรมการพักผ่อนที่จัดขึ้นในชุมชนคือ ในชุมชนยังไม่ใช้ความสำคัญในกิจกรรมดังกล่าว **ด้านเศรษฐกิจ** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการมีงานทำ ฐานะ และรายได้ของสมาชิกในชุมชน **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** สมาชิกในชุมชยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน สาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาลและระยะเวลาในการย่อยสลายของโฟมและถุงพลาสติก และเห็นว่าทางสำนักงานเทศบาลไม่มีการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง การจัดการด้านการขนส่งและไม่มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยยังพบปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลคือ มีขยะล้น

Copyright by Mahidol University

จากถังที่จัดไว้ และไม่มีการคัดแยกขยะ **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** เห็นว่าสมาชิกยังไม่ทราบลักษณะของเมืองน่าอยู่ตามที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และไม่ทราบว่าประชาชนมีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และพบปัญหาเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาของสื่อมวลชนและการจัดการกับความขัดแย้งของผู้นำชุมชน **ด้านการมีส่วนร่วม** พบว่าทางสำนักงานเทศบาลเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหาตามความต้องการของชุมชน และผู้นำชุมนเห็นว่า การบริหารจัดการงบประมาณควรโปร่งใส ประชาชนมีส่วนรับรู้ข้อเท็จจริงจึงจะเข้ามามีส่วนร่วม

4. ชุมชนหนองบัว สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** มีเส้นทางการคมนาคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการเหมาะสมและเพียงพอสำหรับชุมชน แต่ยังไม่มีความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา น้ำประปาและหอกระจายข่าว **ด้านสังคม** ผู้นำชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนการปฏิบัติตัวของสมาชิกในชุมชนและอื่นๆ ถือว่าไม่มีปัญหาเนื่องจากชุมชนหนองบัวเป็นชุมชนที่ยังมีสภาพความเป็นชุมชนชนบท สมาชิกในชุมชนจึงมีความสนใจ ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมดี **ด้านเศรษฐกิจ** เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับแหล่งออมทรัพย์และเงื่อนไขการกู้ในชุมชน แต่ผู้นำชุมชนเห็นว่า สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนอยู่ในขั้นดี สมาชิกไม่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** พบว่าสมาชิกยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน วิธีการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ระยะเวลาการย่อยสลายของกล่องโฟมและถุงพลาสติก ตลอดจนสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลคือ มีขยะล้นถังและมีกลิ่นเหม็นบริเวณที่ทิ้งขยะ และร้านอาหารในชุมชนไม่มีบ่อดักไขมัน **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** สมาชิกในชุมชนมีความสนใจในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่เป็นอย่างดี **ด้านการมีส่วนร่วม** สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างดี ตั้งแต่การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ ร่วมประชุม ร่วมบริจาค ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน ร่วมใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ตลอดจนร่วมตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น

5. ชุมชนหนองผา สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** เส้นทางการคมนาคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการมีความเหมาะสมและเพียงพอสำหรับชุมชน **ด้านสังคม** ในชุมชนยังมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้รัฐเป็นกลไปการทำงาน มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน แต่จากการสำรวจเห็นว่า สถานที่เหล่านี้ไม่มีในชุมชนหนองผา แต่มีในชุมชนอื่น **ด้านเศรษฐกิจ** มีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งงาน สวัสดิการ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและแหล่งออมทรัพย์ ส่วนผู้นำชุมชนเห็นว่าชุมชนมีปัญหาในเรื่องฐานะและรายได้ของสมาชิกใน

Copyright by Mahidol University

ชุมชน **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** สมาชิกยังไม่ทราบสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน วิธีการลดปริมาณขยะ สาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และยังมีปัญหาเกี่ยวกับขยะล้นถังที่จัดไว้ และมีกลิ่นเหม็น มีการทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลอง ไม่มีการคัดแยกขยะ และร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** สมาชิกยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบในการจัดทำแผนของสำนักงานเทศบาล และเห็นว่าในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของทางสำนักงานเทศบาลไม่มีปัญหาอะไร **ด้านการมีส่วนร่วม** สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างดี ตั้งแต่การร่วมเป็นคณะกรรมการ ร่วมประชุม ร่วมบริจาค การติดตามประเมินผล การรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน ร่วมใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ตลอดจนร่วมตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณท้องถิ่น

6. ชุมชนพัฒนศึกษา สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ในชุมชนยังมีปัญหาเกี่ยวกับสนามกีฬาและสนามเด็กเล่นที่ไม่มีในชุมชน แต่สามารถใช้ร่วมกับชุมชนอื่นได้ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะและการระบายน้ำ ความเหมาะสมของสถานที่ประชุมและศาสนสถาน **ด้านสังคม** ยังมีปัญหาในเรื่องของความรู้ของสมาชิกในชุมชน แหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน และปัญหายาเสพติด ชุมชนพัฒนาศึกษามีความเข้มแข็งของชุมชนพอสมควร ผู้นำมีความสนใจในการพัฒนาชุมชน **ด้านเศรษฐกิจ** ในชุมชนยังมีปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** สมาชิกยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสีย การลดปริมาณน้ำเสีย วิธีการลดปริมาณขยะ สาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และเห็นว่าในชุมชนยังมีปัญหาควันพิษจากการจราจร เนื่องจากชุมชนพัฒนามีร้านขายเสื้อผ้าวัยรุ่นหลายแห่งส่งผลให้มีการจราจรพลุกพล่านพอสมควร และมีปัญหากลิ่นเหม็นจากบริเวณที่ทิ้งขยะและขยะล้นถัง **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** สมาชิกยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล และพอใจในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของทางสำนักงานเทศบาล โดยเพิ่มเติมว่าในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ต้องพัฒนาปรับปรุงบ้านเมืองอย่างต่อเนื่อง ส่วนในกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการให้ข่าวสารและงบประมาณในการดำเนินงานของทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ยังเป็นปัญหาอยู่ **ด้านการมีส่วนร่วม** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน และผู้นำชุมชนยังให้ข้อเสนอแนะว่าทางสำนักงานเทศบาลควรเน้นการประชาสัมพันธ์ สร้างความจูงใจ ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากประชาชนในเขตชุมชนยังให้ความร่วมมือไม่ทั่วถึง ขาดการเสียสละผลประโยชน์ในธุรกิจส่วนตัว

7. ชุมชนเจริญธรรม สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน การระบายน้ำ การได้รับ

Copyright by Mahidol University

บริการน้ำประปาที่สะอาด ความเหมาะสมของสถานที่ประชุม **ด้านสังคม** ยังมีปัญหาในเรื่องการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว การปฏิบัติกับผู้ป่วยโรคติดต่อ การลักขโมย และเห็นว่าชุมชนเจริญธรรมมีการรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนดีถือเป็นชุมชนมที่มีความเข้มแข็งชุมชนหนึ่ง **ด้านเศรษฐกิจ** เป็นชุมชนที่มีสมาชิกประกอบอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ แต่ให้ความสนใจในการดำเนินงานภายในชุมชนเป็นอย่างดี สมาชิกพอใจกับสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** สมาชิกยังไม่ทราบถึงสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ และในชุนชนยังมีปัญหาในเรื่องของกลิ่นเหม็นของแม่น้ำลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ มีขยะล้นจากถังที่จัดไว้ ไม่มีการคัดแยกขยะ ซึ่งจากการสำรวจพบว่า มีขยะล้นถังที่จัดไว้เป็นบางครั้ง **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** สมาชิกยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และพอใจในการดำเนินงานโครงการฯ ของสำนักงานเทศบาล โดยผู้นำชุมชนให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จัดหางบประมาณและเครื่องจักรกล พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม **ด้านการมีส่วนร่วม** สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างดี ตั้งแต่การร่วมเป็นคณะกรรมการ ร่วมประชุม ร่วมบริจาค การติดตามประเมินผล การรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน ร่วมใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ตลอดจนร่วมตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณท้องถิ่น

8. ชุมชนเจริญบัณฑิต สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในเส้นทางการคมนาคม การวางผังถนนและโครงสร้างอาคาร ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด การระบายน้ำในชุมชนตามถนนบางสายที่ไม่มีท่อระบายน้ำพบว่าถนนในซอยมีน้ำท่วมขังตามข้างทาง **ด้านสังคม** ในชุมชนยังมีปัญหาในเรื่องของแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน การลักขโมย ปัญหายาเสพติด แต่ในชุมชนก็มีผู้นำชุมชนและทีมงานที่ต้องการพัฒนาชุมชนของตนเป็นอย่างดี **ด้านเศรษฐกิจ** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งงาน การประกอบอาชีพ ฐานะ รายได้ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** สมาชิกยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน สาเหตุของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และระยะเวลาในการย่อยสลายโฟมและถุงพลาสติก และยังมีปัญหาในเรื่องของมลพิษทางอากาศและเสียงจากการจราจร การดัดแปลงรถ การติดเครื่องยนต์ทิ้งไว้ การแข่งรถ ปัญหากลิ่นเหม็นของน้ำในคลองชลประทานที่มีเศษขยะ แต่ขณะนี้ทางหน่วยงานโยธาธิการได้มีโครงการดาดคลองชลประทาน ซึ่งในอนาคตปัญหานี้น่าจะหมดไป มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาลคือ ไม่มีการคัดแยกขยะ มีขยะล้นจากถังขยะและส่งกลิ่นเหม็น **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** สมาชิกยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบที่ใช้ทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล และไม่พอใจในการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่และการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศ

Copyright by Mahidol University

บาลเมืองอุตรดิตถ์ **ด้านการมีส่วนร่วม** พบปัญหาเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหา และผู้นำชุมชนเห็นว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การร่วมเป็นคณะกรรมการ การประชุม การบริจาค การติดตามประเมินผล การรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ตลอดจนตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณท้องถิ่น

9. ชุมชนบรมอาสน์ สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ในชุมชนยังไม่มีสถานที่ประชุมที่มีความเหมาะสม มีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานดูแลความงาม สนามเด็กเล่น สนามกีฬาในชุมชนแต่สามารถไปใช้บริการได้ในสถานที่ที่ทางสำนักงานเทศบาลจัดไว้เป็นส่วนกลาง ความเหมาะสมของหอกระจายข่าว การระบายน้ำ การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด **ด้านสังคม** ผู้นำชุมชนเห็นว่าในชุมชนยังมีปัญหาเกี่ยวกับการยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน การรับฟังความคิดเห็นเวลามีการประชุม และการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาชุมชน และที่สำคัญ ไม่มีการตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน **ด้านเศรษฐกิจ** พบปัญหาการประกอบอาชีพและรายได้ ส่วนผู้นำชุมชนเห็นปัญหาเกี่ยวกับแหล่งออมทรัพย์ และแผนรองรับการเจริญเติบโตของชุมชนและสำนักงานเทศบาล **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** สมาชิกยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสีย วิธีการลดปริมาณขยะ และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลคือ มีขยะล้นถังขยะ ไม่มีการคัดแยกขยะ และปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** สมาชิกยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบในการจัดทำแผนของสำนักงานเทศบาล และไม่ทราบว่าประชาชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และเห็นว่างบประมาณในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ไม่เพียงพอ ยังมีปัญหาในเรื่องการสะท้อนปัญหาของสื่อมวลชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ตลอดจนทัศนคติต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ **ด้านการมีส่วนร่วม** พบว่ามีความพอใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนของตน แต่ยังไม่มีส่วนร่วมในเรื่องการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

10. ชุมชนพาดวารี สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ผู้นำชุมชนเห็นถึงมีปัญหาความปลอดภัยในเส้นทางการคมนาคมซึ่งภายในชุมชนพาดวารีมีซอยเล็กๆ หลายเส้นทาง และสภาพบ้านเรือนอยู่ติดถนน อาจเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ แต่สมาชิกเห็นว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การระบายน้ำ และการได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ซึ่งสามารถไปใช้บริการในสถานที่ที่ทางสำนักงานเทศบาลจัดไว้ให้เป็นส่วนกลางได้ **ด้านสังคม** ในชุมชนยังมีปัญหาในเรื่องการออกกำลังการลักขโมย นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังเห็นถึงปัญหายาเสพติด แหล่งอบายมุข เนื่องมาจากมีสภาพค่อนข้างเป็นชุมชนแออัด บ้านเรือนบางส่วนอยู่ติดกัน สมาชิกในชุมชนประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย

Copyright by Mahidol University

และธุรกิจส่วนตัว มีความเลื่อมล้ำทางสังคมค่อนข้างสูง อาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมเหล่านี้ได้ **ด้านเศรษฐกิจ** สมาชิกมีความพอใจในสภาพทางเศรษฐกิจในชุมชน **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ในชุมชนยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสีย วิธีลดปริมาณขยะ ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และยังมีปัญหาเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและเสียงจากการจราจร การดัดแปลงรถ และการติดเครื่องยนต์ทิ้งไว้ ร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของแม่น้ำลำคลอง นอกจากนี้ทางกลุ่มตัวอย่างยังเห็นถึงปัญหาขยะล้นถัง และมีกลิ่นเหม็นในบริเวณที่ทิ้งขยะ **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ในชุมชนยังไม่มีความรู้ในเรื่องของลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และไม่ทราบว่าประชาชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ สมาชิกในชุมชนพาดวารีมีความต้องการให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองน่าอยู่ ภายใต้การดำเนินงานของทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ **ด้านการมีส่วนร่วม** เห็นว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับการมีความรู้และพร้อมที่จะรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน ซึ่งจากการสำรวจเห็นว่า สมาชิกในชุมชนพาดวารีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง และธุรกิจส่วนตัวยังไม่ให้ความสำคัญในการรรักษาสภาพแวดล้อมมากเท่าที่ควร

11. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** พบปัญหาความทั่วถึงของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสถานีวิทยุ ความเหมาะสมของสถานที่ประชุม ความปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคม การวางผังถนนและโครงสร้างอาคาร ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา แหล่งค้นคว้าหาความรู้ ซึ่งสามารถไปใช้บริการในสถานที่ที่ทางสำนักงานเทศบาลจัดไว้ได้ ความเหมาะสมของหอกระจายข่าว การจัดการขยะและการระบายน้ำของสำนักงานเทศบาล **ด้านสังคม** มีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งอบายมุข ปัญหายาเสพติด การลักขโมย การใช้รัฐเป็นกลไกการทำงานหรือแก้ไขปัญหา ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การมีน้ำใจ การหาความรู้เพิ่มเติม การตั้งกลุ่มในชุมชน การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมตามวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำงานน้อยประกอบกับการตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างกัน ความใกล้ชิดกันระหว่างเพื่อนบ้านจึงไม่ค่อยมี **ด้านเศรษฐกิจ** พบปัญหาแหล่งงานในชุมชนมีน้อยส่งผลให้คนว่างงานในชุมชนต้องไปหางานทำที่อื่น มีความเลื่อมล้ำทางสังคม **ด้ารคุณภาพสิ่งแวดล้อม** สมาชิกยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสีย และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลของเขตเทศบาล และยังมีปัญหาเกี่ยวกับร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของขยะและมีขยะล้นจากถังขยะที่จัดไว้ ซึ่งพบว่าขยะในชุมชนบางครั้งเต็มจนล้นจากถัง ไม่มีเจ้าหน้าที่จากทางสำนักงานเทศบาลมาจัดเก็บ ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นในบริเวณดังกล่าว **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์กำหนด และยังมีปัญหาในเรื่องการสร้างความเข้าใจของ

Copyright by Mahidol University

สมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ การมีส่วนร่วมของชุมชน ความต่อเนื่องในการให้ข่าวสารและการจัดรายการวิทยุชุมชน ทัศนคติของชุมชนต่อการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ โดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ที่สม่ำเสมอและจริงจัง การสนับสนุนอุปกรณ์ตกแต่งเมืองให้สวยงาม การปลูกจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด และจัดให้มีการประกวดบ้านเมืองน่าอยู่ประจำปี **ด้านการมีส่วนร่วม** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างยังเพิ่มเติมว่าในชุมชนไม่มีการส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่น ไม่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของชุมชน และมีส่วนร่วมในการบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของไม่มากเท่าที่ควร

12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์ สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** พบปัญหาความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชนเนื่องจากบดินทร์เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลอุตรดิตถ์ มีประชาชนมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้จำนวนรถบริการขนส่งมวลชนมีปริมาณไม่เพียงพอ ปัญหาไม่มีสนามเด็กเล่น สนามกีฬาในชุมชนซึ่งสามารถไปใช้บริการได้ในชุมชนอื่น ปัญหาความเพียงพอของน้ำประปาที่สะอาด การจัดการขยะและการระบายน้ำ **ด้านสังคม** มีปัญหาเกี่ยวกับความสามัคคี การยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน การตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน การรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุม การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้รัฐเป็นกลไกการทำงาน การประสานงานกับหน่วยงานอื่นของผู้นำ การออกกำลังกาย การพักผ่อนในชุมชน มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ซึ่งในชุมชนไม่ค่อยมีการรวมกลุ่มกันมากเท่าที่ควร สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมมักเป็นสมาชิกคนเดิม ข้อสรุปจากที่ประชุมมักเป็นความคิดของสมาชิกที่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่านั้น **ด้านเศรษฐกิจ** พบปัญหาเกี่ยวกับแหล่งงาน สวัสดิการและความเลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งชุมชนนี้เป็นย่านเศรษฐกิจแห่งหนึ่งในเขตเทศบาล สมาชิกในชุมชนมีการประกอบอาชีพหลากหลาย และมีความแตกต่างทางฐานะของสมาชิกในชุมชนมาก ส่งผลให้ความเลื่อมล้ำทางสังคมมีมาก แต่ในชุมชนไม่มีปัญหาเรื่องการลักขโมย **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** สมาชิกยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสีย และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงและการจัดการขยะของทางสำนักงานเทศบาล ปัญหาขยะล้นถังที่จัดไว้ ร้านอาหารในชุมชนไม่มีบ่อดักไขมัน **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** สมาชิกยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล และยังมีปัญหาเกี่ยวกับความต่อเนื่องในการให้ข่าวสารในการดำเนินงานของทางสำนักงานเทศบาล การจัดการกับความขัดแย้งของผู้นำชุมชน และการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเทศบาลต่อประชาชน **ด้านการมีส่วนร่วม** ชุมชนมีปัญหาในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น

Copyright by Mahidol University

13. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ในชุมชนมีปัญหาในเรื่องสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด ปัญหาความเพียงพอของเส้นทางการคมนาคม บริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา บริการที่พักอาศัยหรือโรงแรม ศูนย์บริการการท่องเที่ยว การจัดการขยะและการระบายน้ำ การวางผังถนนที่ปลอดภัย ซึ่งในชุมชนยังมีถนนดินลูกรังแต่เป็นถนนส่วนบุคคล ทางสำนักงานเทศบาลไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงได้ และสภาพพื้นที่ของชุมชนค่อนข้างกว้าง ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางหอกระจายขาวจึงไม่ทั่งถึงทั้งชุมชน **ด้านสังคม** มีปัญหาเรื่องความสามัคคี การใช้รัฐเป็นกลไกการทำงาน การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาของชุมชน การรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุม การเคารพกฎกติกาทางสังคม การปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อ การออกกำลังกาย การพักผ่อนในชุมชน แหล่งอบายมุข การลักขโมยและปัญหายาเสพติด สมาชิกในชุมชนประกอบอาชีพรับราชการเป็นส่วนใหญ่ ชุมชนมีความเป็นเมืองอยู่สูง ไม่มีการรวมกลุ่มกันทำงาน **ด้านเศรษฐกิจ** ปัญหาฐานะ และรายได้ของสมาชิกในชุมชน สวัสดิการและความเลื่อมล้ำทางสังคม แหล่งออมทรัพย์ในชุมชน **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังไม่มีความรู้ในเรื่องสาเหตุการเกิดน้ำเสีย และระยะเวลาในการย่อยสลายถุงพลาสติกและโฟม และยังมีปัญหาเกี่ยวกับมลพิษจากการจราจร การติดเครื่องยนต์ทิ้งไว้ ไม่มีการคัดแยกขยะ ไม่มีบ่อดักไขมันในร้านอาหาร การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงและการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ไม่มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ และองค์ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล สมาชิกพอใจในการดำเนินงานของสำนักงานเทศแต่ยังมีปัญหาในเรื่องการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การสะท้อนปัญหาของสื่อมวลชน การสร้างความเข้าใจของคนในชุมชน การจัดการกับความขัดแย้งในชุมชนของผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน **ด้านการมีส่วนร่วม** เห็นถึงปัญหาการแต่งตั้งคณะทำงาน การส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่น การร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน การรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น

14. ชุมชนท่าอิฐล่าง สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** พบปัญหาไม่มีสนามเด็กเล่น สนามกีฬา ศูนย์บริการการท่องเที่ยว แหล่งค้นคว้าหาความรู้ในชุมชน ปัญหาการระบายน้ำและการวางผังถนนที่ปลอดภัย ความทั่วถึงหอกระจายข่าวในชุมชน สินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด ซึ่งในการสำรวจพื้นที่พบว่า สถานที่บางอย่างไม่มีในชุมชน แต่สามารถไปใช้สถานที่ที่ทางสำนักงานเทศบาลจัดไว้ให้เช่น สนามเด็กเล่น ศูนย์บริการการท่องเที่ยว แหล่งค้นว้าหาความรู้ เป็นต้น **ด้านสังคม** พบว่าไม่มีการใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงานและยังมีปัญหายาเสพติด การตั้งกลุ่มในการแก้ปัญหา การออกกำลังกาย แหล่งอบายมุข ชุมชนยังไม่

Copyright by Mahidol University

ค่อยมีการรวกลุ่มกันเท่าที่ควร มีวิถีชีวิตแบบชุมชนเมืองคือ ต่างคนต่างอยู่ **ด้านเศรษฐกิจ** ในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งงาน ฐานะ รายได้ สวัสดิการและความเลื่อมล้ำทางสังคม ชุมชนท่าอิฐล่างเป็นชุมชนที่มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายทำให้เกิดความเลื่อมล้ำทางสังคม **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ สาเหตุการเกิดน้ำเสีย มลพิษทางอากาศและเสียง ตลอดจนคุณภาพน้ำในแม่น้ำน่าน และมีปัญหาทางมลพิษทางอากาศและเสียงจากการติดเครื่องยนต์ทิ้งไว้ การดัดแปลงรถ ร้านอาหารเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และประชาชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และพบปัญหาการสร้างความเข้าใจเมื่อเกิดข้อขัดแย้งในการดำเนินงานในชุมชนของผู้นำชุมชน **ด้านการมีส่วนร่วม** เห็นว่าในชุมชนไม่มีปัญหาอะไร

15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** พบปัญหาในชุมชนไม่มีสนามกีฬา สนามเด็กเล่น และไม่มีการวางผังถนนที่ปลอดภัย ซึ่งสามารถไปใช้บริการได้ในสถานที่ที่ทางสำนักงานเทศบาลจัดไว้ได้ **ด้านสังคม** เห็นถึงปัญหาในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต การให้รางวัลยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการเคารพกฎกติกาทางสังคมและมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดชุมชน การชี้แจงภายหลังประชุม การใช้รัฐเป็นกลไกการทำงาน การมีส่วนร่วมตามวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งชุมชนนี้เป็นชุมชนที่มีหอพักและบ้านเช่าหลายหลัง โดยมากผู้ที่อาศัยอยู่จะเป็นนักเรียนนักศึกษาจึงไม่มีการรวมกลุ่มในชุมชน และผู้นำชุมชนจัดว่ามีความสามารถในการจัดประชุม เนื่องจากมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมชนเป็นจำนวนมากพอสมควร **ด้านเศรษฐกิจ** พบปัญหาเกี่ยวกับแหล่งงาน ฐานะและรายได้ของสมาชิกในชุมชนเนื่องจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนและนักศึกษาดังกล่าว **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน ระยะเวลาการย่อยสลายของโฟมและพลาสติก และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และยังมีปัญหามีเรื่องของร้านอาหารที่ไม่มีบ่อดักไขมัน มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาลคือ ขยะล้นถังที่จัดไว้และมีกลิ่นเหม็นจากบริเวณที่ทิ้งขยะ ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และไม่มีการประชุมแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่และองค์ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาของสำนักงานเทศบาล ประชาชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และพบปัญหาเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม การแก้ไขข้อขัดแย้งของผู้นำชุมชน ทัศนคติต่อการดำเนินงาน การปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่และความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล **ด้านการมีส่วนร่วม** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของและร่วมใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

Copyright by Mahidol University

16. ชุมชนเกษมราษฎร์ สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** พบว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของสนามเด็กเล่น สนามกีฬา บริการขนส่งมวลชน ความปลอดภัยในเส้นทางการคมนาคม การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด การจัดการขยะและการระบายน้ำ **ด้านสังคม** พบว่าในชุมชนยังมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งอบายมุข การลักขโมย ปัญหาในเรื่องความสามัคคี การมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์ของสมาชิกในชุมชน การยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน การตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน การรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงให้สมาชิกทราบ การใช้รัฐเป็นกลไกการทำงาน การประสานงานกับหน่วยงานอื่นของผู้นำชุมชน การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญหาท้องถิ่น การเคารพกติกาทางสังคม การรักษาความสะอาดชุมชน **ด้านเศรษฐกิจ** เห็นปัญหาเกี่ยวกับแหล่งงาน ฐานะและรายได้ของสมาชิกในชุมชน แหล่งออมทรัพย์และเงื่อนไขการกู้ยืม สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัวมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างมั่นคง แต่การเป็นคนค้าขายส่งผลให้ไม่พอใจในฐานะและรายได้ของตนเอง **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังไม่ทราบถึงสาเหตุสำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และยังมีปัญหาเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและเสียง ปัญหาขยะและน้ำเสียในชุมชน ตลอดจนการจัดการกับปัญหาทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมของทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งในชุมชนพบตลาดสดถึง 3 แห่งและไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งปัจจุบันทางสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์กำลังศึกษาระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ และในชุมชนจะมีกรจราจรคับครั้งในช่วงเช้าและเย็น เนื่องจากประชาชนมาจ่ายตลาด ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงจึงเกิดเป็นช่วงๆ **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนดไว้ และพบปัญหาการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่และความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล **ด้านการมีส่วนร่วม** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเทศบาล การแต่งตั้งคณะทำงาน การติดตามประเมินผล และการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณ

17. ชุมชนคอวัง สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** เห็นว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับความสะดวกและปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคมและการวางผังถนน ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของหอกระจายข่าว มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด การจัดการขยะและการระบายน้ำ **ด้านสังคม** ยังเห็นว่าในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับความสามัคคี การมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์สุจริตของสมาชิกในชุมชน การยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน การตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน การรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงให้สมาชิกทราบ การใช้รัฐเป็นกลไกการทำงาน ผู้นำชุมชนเป็นที่ยอมรับและมีความสามารถในการ

Copyright by Mahidol University

ประสานงานกับหน่วยงานอื่น การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญหาท้องถิ่น การปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้ การออกกำลังกายสม่ำเสมอ การเคารพกติกาทางสังคม มีส่วนร่วมตามวัฒนธรรมประเพณี และการรักษาความสะอาดชุมชน **ด้านเศรษฐกิจ** สมาชิกบางคนมีรายได้น้อย สมาชิกในชุมชนบางส่วนยังไม่การประกอบอาชีพที่มั่นคง ยังต้องรับจ้างทำงานหาเลี้ยงชีพและครอบครัว ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และปัญหาการไม่มีแหล่งงานที่รองรับในชุมชนของตน ดังนั้นควรจัดสรรงานให้ประชาชนได้มีงานทำ และส่งเสริมการเพิ่มรายได้พิเศษโดยการทำอุตสาหกรรมในครอบครัว **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชนและสาเหตุสำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาล คือ มีขยะล้นถังและส่งกลิ่นเหม็นในชุมชน **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และเห็นถึงการสะท้อนปัญหาของสื่อมวลชน ความต่อเนื่องในการให้ข่าวสารและการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาล **ด้านการมีส่วนร่วม** พบปัญหาการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่น การรักษาสภาพแวดล้อม การเลือกตั้งสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนการตรวจสอบเงินงบประมาณท้องถิ่น ซึ่งในชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นการเข้าประชุม หรือการร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนเช่น การทำบุญชุมชน

18. ชุมชนหน้า วค. สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** พบปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา ศูนย์บริการการท่องเที่ยว ความทั่วถึงของหอกระจายข่าว มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด ระบบการระบายน้ำ การวางผังถนนที่ปลอดภัย **ด้านสังคม** มีปัญหาในเรื่องการยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน การตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน การรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงให้สมาชิกทราบ การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมประเพณี การออกกำลังกาย การใช้รัฐเป็นกลไกการทำงาน การประสานงานกับหน่วยงานอื่นของผู้นำชุมชน มีแหล่งอบายมุข การลักขโมย ปัญหายาเสพติด ชุมชนนี้เป็นที่ตั้งของสถาบันระดับ อุดมศึกษา มีหอพักนักศึกษาหลายแห่ง โอกาสในการรวมกลุ่มกันทำงานจึงมีน้อย **ด้านเศรษฐกิจ** พบปัญหาเกี่ยวกับแหล่งออมทรัพย์ แหล่งงาน สวัสดิการและความเลื่อมล้ำทางสังคม เงื่อนไขการกู้ ซึ่งชุมชนนี้เป็นย่านเศรษฐกิจแห่งหนึ่งในเขตพื้นที่เทศบาล มีร้านค้า ร้านอาหารมากมาย มีสภาพทางเศรษฐกิจที่ดี แต่การรวมกลุ่มกันในการดำเนินงานเกี่ยวกับการออมทรัพย์ยังไม่ดีเท่าที่ควร **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน การแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงด้วยตนเองและสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และพบปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงจากการจราจรและการแก้ปัญหาของทางสำนักงานเทศบาล และการจัดการด้านการขนส่ง

Copyright by Mahidol University

ตลอดจนการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งชุมชนนี้เป็นที่ตั้งของร้านค้าและร้านอาหารมากมาย ประกอบกับเป็นที่ตั้งของสถานบันระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้มีการจราจรคับคั่ง เกิดปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงตามมา **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และประชาชนเป็นผู้ที่บทบาทสำคัญในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และพบปัญหาการสะท้อนปัญหาของสื่อมวลชน การให้ข่าวสารการดำเนินงาน และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาลต่อประชาชน และความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงาน **ด้านการมีส่วนร่วม** ยังมีปัญหาในเรื่องของการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาตามความต้องการของชุมชน โดยที่กลุ่มตัวอย่างให้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะทำงาน การร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ และการติดตามประเมินผล

19. ชุมชนตลาดท่าเสา สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **โครงสร้างพื้นฐาน** ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว ระบบการจัดการขยะและการระบายน้ำ ความเหมาะสมของสถานที่ประชุม ความเพียงพอของสนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของการติดต่อสื่อสาร มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด **ด้านสังคม** พบปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงให้สมาชิกทราบ การดูแลสุขภาพของตัวเองและครอบครัวเมื่อเจ็บป่วย และปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อ การเคารพกฎกติกาทางสังคม การจัดตั้งกลุ่มทำงานร่วมกัน การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญา การรักษาความสะอาดชุมชน มีแหล่งอบายมุข การลักขโมย ปัญหายาเสพติด **ด้านศรษฐกิจ** พบปัญหาเกี่ยวกับแหล่งงาน การมีงานทำ ฐานะ รายได้ สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม และมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสร้างงานให้ผู้ที่ไม่มีอาชีพและผู้ที่มีรายได้น้อย ซึ่งสมาชิกในชุมชนตลาดท่าเสาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว ซึ่งสมาชิกแต่ละคนมีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ทำให้มองเห็นปัญหาทางเศรษฐกิจที่มีในชุมชนได้ **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสีย และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และยังพบปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงจากการจราจร ร้านอาหารส่งเสียงดังและไม่มีบ่อดักไขมัน มีกลิ่นเหม็นของแม่น้ำลำคลองและบริเวณที่ทิ้งขยะ มีขยะล้นถังที่จัดไว้ ไม่มีการคัดแยกขยะ ซึ่งชุมชนนี้เป็นชุมชนที่อยู่ติดริมแม่น้ำน่าน เป็นที่ตั้งของสถานศึกษาและมีร้านค้ามากมาย ส่งผลให้มีการจราจรพลุกพล่าน เกิดปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงในบางช่วงเวลา **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ยังไม่ทราบถึงความหมายและลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และยังพบปัญหาในเรื่องความต่อเนื่องในการให้ข่าวสารการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล และให้ความคิดและข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเห็นปัญหาความต่อเนื่องในการจัดรายการวิทยุชุมชนของทางสำนักงานเทศบาล **ด้านการมีส่วนร่วม** พบปัญหาการมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะ

Copyright by Mahidol University

ทำงาน การตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณท้องถิ่น การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

20. ชุมชนสมานมิตร สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** มีปัญหาในเรื่องความปลอดภัยของเส้นทางการคมนาคม การวางผังถนนและโครงสร้างอาคาร ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด การจัดการขยะและการระบายน้ำ ความเหมาะสมของสถานที่ประชุมชน **ด้านสังคม** พบปัญหาเกี่ยวกับการเคารพกฎกติกาทางสังคม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาชุมชน การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมประเพณี การดูแลสุขภาพตนเองและครอบรัว มีแหล่งอบายมุข คดีปล้นขโมยลักทรัพย์ **ด้านเศรษฐกิจ** เห็นถึงปัญหาแหล่งงาน ฐานะและรายได้ แหล่งออมทรัพย์และเงื่อนไขการกู้ ซึ่งชุมชนนี้เป็นชุมชนที่สมาชิกมีการประกอบอาชีพหลากหลายทั้งรับราชการ ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว รับจ้าง สมาชิกในชุมชนบางส่วนยังไม่การประกอบอาชีพที่มั่นคง ยังต้องรับจ้างทำงานหาเลี้ยงชีพและครอบครัว ส่งผลให้เกิดปัญหาการไม่มีแหล่งงานที่รองรับในชุมชนของตน **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสีย วิธีการลดปริมาณขยะ และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และยังพบว่าร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน ปัญหาในการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลคือ มีขยะล้นถัง มีกลิ่นเหม็นในบริเวณที่ทิ้งขยะและไม่มีการคัดแยกขยะ ไม่มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ตามที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และเห็นว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาของสื่อมวลชน การสร้างความเข้าใจของสมาชิกในชุมชน การมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม การจัดการกับความขัดแย้งของผู้นำชุมชน การให้ข่าวสารการดำเนินงานเมืองน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง และการจัดรายการวิทยุชุมชน ทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานและการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาล **ด้านการมีส่วนร่วม** ยังมีปัญหาในการรักษาและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหา การส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่น การร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ การติดตามประเมินผล การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

21. ชุมชนท่าอิฐบน สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** พบปัญหาความปลอดภัยในเส้นทางการคมนาคม มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของโทรศัพท์ แหล่งค้นคว้าหาความรู้และหอกระจายข่าว การจัดการขยะและการระบายน้ำ **ด้านสังคม** พบว่าในชุมชนยังมี

Copyright by Mahidol University

ปัญหาในเรื่องความสามัคคี ความซื่อสัตย์สุจริต การยกย่องผู้ทำประโยชน์ในชุมชน การตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน ความสามารถในการประสานงานของผู้นำชุมชน ปัญหายาเสพติด การเคารพกฎกาติการทางสังคม การรักษาความสะอาดชุมชน การรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงให้สมาชิกทราบ การใช้รัฐเป็นกลไกการทำงาน ผู้นำชุมชนเป็นที่ยอมรับ การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้อย่างเหมาะสม ออกกำลังกายสม่ำเสมอ รักษาความสะอาดชุมชน มีแหล่งอบายมุข คดีลักขโมย **ด้านเศรษฐกิจ** พบปัญหาเกี่ยวกับแหล่งงาน ฐานะและรายได้ แหล่งออมทรัพย์และเงื่อนไขการกู้ยืม ในชุมชนมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย สมาชิกในชุมชนบางส่วนยังไม่การประกอบอาชีพที่มั่นคง ยังต้องรับจ้างทำงานหาเลี้ยงชีพและครอบครัว ส่งผลให้เกิดปัญหาการไม่มีแหล่งงานที่รองรับในชุมชนของตน **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังไม่ทราบเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล และพบปัญหามลพิษจากการจราจร การดัดแปลงรถ การติดเครื่องรถ ร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน การทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง มีกลิ่นเหม็นในบริเวณที่ทิ้งขยะและมีขยะล้นถังที่จัดไว้ ไม่มีการคัดแยกขยะและไม่มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ยังไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และพบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการกับความขัดแย้งของผู้นำชุมชน ความต่อเนื่องในการให้ข่าวสารการดำเนินงาน และการจัดรายการวิทยุชุมชนตลอดจนทัศนคติของชุมชนที่มีต่อสำนักงานเทศบาลและความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงาน **ด้านการมีส่วนร่วม** พบปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะทำงาน การรักษาสภาพแวดล้อม โดยที่กลุ่มตัวอย่างยังมองถึงปัญหาการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น

22. ชุมชนเกาะกลาง สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ในชุมชนยังมีปัญหาในเรื่องของความปลอดภัยในเส้นทางการคมนาคมและการวางผังถนน ความเพียงพอของสถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งพักผ่อน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา ความทั่วถึงหอกระจายข่าว มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด การจัดการขยะและการระบายน้ำ ความเหมาะสมของสถานที่ประชุม **ด้านสังคม** เห็นว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับการตั้งกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน การรับฟังความคิดเห็นในที่ประชุมและชี้แจงให้สมาชิกทราบ ความสามัคคี การยกย่องผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน การใช้รัฐเป็นกลไกทำงาน ผู้นำชุมชนเป็นที่ยอมรับและสามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้ การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อได้อย่างเหมาะสม ออกกำลังกายสม่ำเสมอ เคารพกฎกติกาทางสังคม มีแหล่งอบายมุข คดีลักขโมย ปัญหายาเสพติด **ด้านเศรษฐกิจ** มีปัญหาเกี่ยวกับฐานะ รายได้ แหล่งงาน สวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม แหล่งออมทรัพย์ในชุมชน ชุมชนนี้เป็นย่านเศรษฐกิจแห่งใหม่ในเขตเทศบาล

Copyright by Mahidol University

สมาชิกประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัวและรับราชการ จึงเกิดความเลื่อมล้ำทางสังคมได้มาก เนื่องจากสมาชิกมีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และเห็นว่าในชุมชนยังไม่มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และยังมีปัญหาเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและเสียงจากการจราจรเนื่องจากการมีการจราจรพลุกพล่าน ร้านอาหารมีเป็นจำนวนมาก ประกอบกับมีหอพักนักศึกษาอยู่ในชุมชน **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และพบปัญหาเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาของสื่อมวลชน การจัดการกับความขัดแย้งของผู้นำชุมชน ความต่อเนื่องในการให้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล การปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการดำเนินงาน **ด้านการมีส่วนร่วม** เห็นปัญหาเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะทำงาน และการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของ การรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน

23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล (ท่าเสา) สรุปผลการศึกษาตามองค์ประกอบได้ว่า **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ยังมีปัญหาในเรื่องสภาพเส้นทางการคมนาคม ความเพียงพอของบริการขนส่งมวลชน สถานที่พักผ่อน แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬา การได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาด ความทั่วถึงของหอกระจายข่าว มีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของชุมชนในตลาด การจัดการขยะและการระบายน้ำ และมีการวางผังถนนที่ปลอดภัย **ด้านสังคม** มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาชุมชน การรับการศึกษา การพักผ่อนในชุมชน มีแหล่งอบายมุข มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันดี เวลามีการประชุมสมาชิกให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมเป็นจำนวนมากพอสมควร และร่วมกันแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเป็นอย่างดี **ด้านเศรษฐกิจ** พบปัญหาเกี่ยวกับความหลากหลายของแหล่งงาน ฐานะและรายได้ที่ได้รับ ตลอดจนสวัสดิการและความเหลื่อมล้ำทางสังคม **ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ยังไม่ทราบถึงสาเหตุการเกิดน้ำเสียในชุมชน วิธีการลดปริมาณขยะ และสาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล พบปัญหามลพิษจากการจราจร ร้านอาหารไม่มีบ่อดักไขมัน ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แผนการจัดการด้านการจราจรและการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาล **ด้านการดำเนินงานเมืองน่าอยู่** ยังไม่ทราบถึงลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่ทางสำนักงานเทศบาลกำหนด และไม่ทราบว่าประชาชนเป็นผู้ที่บทบาทสำคัญในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และยังพบปัญหาในเรื่องการสร้างความเข้าใจของสมาชิกในชุมชน ความต่อเนื่องในการให้ข่าวสารและการจัดรายการวิทยุชุมชนของสำนักงานเทศบาล **ด้านการมีส่วนร่วม** เห็นว่าในชุมชนไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

Copyright by Mahidol University

4.4.1.2 ผลการศึกษาในภาพรวมของเขตเทศบาล

จากผลการศึกษาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจพื้นที่ศึกษา การใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สามารถสรุปลักษณะโดยรวมของชุมชนเขตเทศบาลตามองค์ประกอบดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานในเขตเทศบาล เห็นว่าทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ได้ปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้กับประชาชนในชุมชนแต่ละชุมชนอย่างทั่วถึง ปรับปรุงถนนหนทางทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน ปรับปรุงการให้การบริการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการแก่ชุมชนอย่างเพียงพอตามความต้องการของชุมชน สร้างและปรับปรุงสนามเด็กเล่น สถานที่พักผ่อน สถานที่ออกกำลังกายให้สามารถรองรับความต้องการของชุมชนได้ โดยถือเป็นงานหลักของสำนักงานเทศบาล ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา การติดต่อสื่อสาร โรงเรียน สถานพยาบาล สนามกีฬา สถานที่พักผ่อน ต้นไม้ริมทาง และอื่นๆ เพื่อให้จังหวัดอุตรดิตถ์ดูสวยงาม และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ทางสำนักงานเทศบาลยังให้การสนับสนุนโครงการหรือแผนงานของชุมชนโดยมีงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานให้

2. สภาพทางสังคมในเขตเทศบาล พบว่า ในแต่ละชุมชนสมาชิกมีการรวมตัวกันมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี มีส่วนร่วมในการคิดพัฒนาชุมชนให้ตรงกับความต้องการของสมาชิกในชุมชน แต่ในบางชุมชนยังมีสภาพความเป็นชุมชนเมืองอยู่มาก ไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ อย่างไรก็ตามสภาพในปัจจุบันความร่วมมือก็มีมากขึ้นกว่าในอดีต ทางสำนักงานเทศบาลมีการจัดประชุมชี้แจงข้อมูลข่าวสารในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ สำหรับเรื่องยาเสพติด ในปัจจุบันมีหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญในการปราบปรามยาเสพติดมากขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อติดตามตรวจสอบสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชน

3. สภาพทางเศรษฐกิจในเขตเทศบาล ประชาชนประกอบอาชีพหลากหลาย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ สภาพทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ สามารถดูแลครอบครัว แต่ก็มีบางส่วนที่มีความยากจน มีการส่งเสริมการอบรมฝึกวิชาชีพระยะสั้นเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนโดยให้คนในชุมชนบริหารจัดการการดำเนินงานของกลุ่มเอง

4. สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะ เนื่องจากไม่มีสถานที่กำจัดขยะในเขตเทศบาล การจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาลยังไม่พอใจสำหรับประชาชน เนื่องจากบางวันไม่มีรถมาเก็บขยะส่งผลให้ขยะล้น ส่วนระบบบำบัดน้ำเสียในเขตเทศบาลยังไม่ได้สร้าง ทางสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์กำลังทำการศึกษาหาข้อมูลในการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียในบริเวณชุมชนเกษมราษฎร์

Copyright by Mahidol University

5. การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ มีการดำเนินงานในการพัฒนาให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองที่น่าอยู่ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม ประชาชนมีงานทำ การดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล บางครั้งไม่ได้มาจากความต้องการของประชาชนในชุมชนคือ สำนักงานเทศบาลไม่ได้ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชนของตน โดยที่ทางสำนักงานเทศบาลดำเนินการพัฒนาชุมชนเองตามความคิดของสำนักงานเทศบาล ซึ่งจุดนี้ส่งผลให้ประชาชนไม่เข้าใจ เกิดการไม่ยอมรับการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล และแต่เดิมทางสำนักงานเทศบาลมีการจัดเสียงตามสาย จักรายการวิทยุชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการฯ แต่ปัจจุบันไม่มีการจัดรายการแล้วเนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ชุมชนคิดโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายของนายกเทศมนตรีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ซึ่งถือได้ว่าประชาชนในแต่ละชุมชนมีความสามารถในการพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้แตกต่างกันไปตามความต้องการของแต่ละชุมชน

6. การมีส่วนร่วมของชุมชน ทางสำนักงานเทศบาลมีการชี้แจงรายละเอียดให้ประชาชนรับทราบอย่างสม่ำเสมอแต่ทางการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเทศบาลยังไม่ทั่วถึงส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก นอกจากนี้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละชุมชนของเขตเทศบาลเป็นแบบสังคมเมือง ไม่ได้ให้ความสำคัญกับชุมชนมากเท่าที่ควร

จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้านไม่แตกต่างกันมาก แต่ในการประเมินระดับศักยภาพของชุมชนมีความแตกต่างกันซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

4.4.2 ผลการศึกษาระดับศักยภาพของชุมชน

ผู้ทำการศึกษาได้คำนวณหาระดับศักยภาพจำแนกตามองค์ประกอบ โดยคิดจากผลรวมและผลต่างของค่าเฉลี่ยกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ แต่มีการวัดระดับศักยภาพของความรู้ในองค์ประกอบด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมและเมืองน่าอยู่ อีก 2 ด้าน เพิ่มขึ้นมาดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.4.2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

4.4.2.2 ด้านสภาพทางสังคมของชุมชน

4.4.2.3 ด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน

4.4.2.4 ด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์

Copyright by Mahidol University

4.4.2.5 ด้านการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

4.4.2.6 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.4.2.7 การวัดความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม

4.4.2.8 การวัดความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่

ดังนั้น ผลการศึกษาระดับศักยภาพของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.2.1 การคิดระดับศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

จากผลรวมและผลต่างของค่าเฉลี่ย (144) กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (32) พบว่า

1. ศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานระดับสูง	ช่วงคะแนน 177-210 คะแนน
2. ศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน 112-176 คะแนน
3. ศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานระดับต่ำ	ช่วงคะแนน 0-111 คะแนน

ชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชน มีศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนในระดับต่ำคือ ชุมชนหลัง รพช. โดยให้คะแนนในด้านโครงสร้างพื้นฐานต่ำที่สุด เนื่องจากจากการสำรวจพื้นที่ชุมชนถนนในชุมชนบางส่วนแคบ รถยนต์ไม่สามารถวิ่งสวนทางกันได้ แต่มีทางออก-เข้าหลายเส้นทาง ส่วนชุมชนที่เหลืออีก 22 ชุมชน มีศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานในระดับปานกลาง โดยที่ชุมชนคอวังให้คะแนนสูงสุด และชุมชนหนองบัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงรายละเอียดได้ตามตารางที่ 4-13

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-13 ค่าคะแนนและระดับศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานของแต่ละชุมชนในเขตเทศบาล

ชุมชน	ค่าเฉลี่ย	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ระดับศักยภาพ
1. ชุมชนบ้านเกาะ	127.0	160	99	ปานกลาง
2. ชุมนหลัง รพช.	109.6	164	8	ต่ำ
3. ชุมชนห้วยไผ่	136.6	186	94	ปานกลาง
4. ชุมชนหนองบัว	167.7	203	144	ปานกลาง
5. ชุมชนหนองผา	145.2	188	108	ปานกลาง
6. ชุมชนบรมอาสน์	146.1	187	43	ปานกลาง
7. ชุมชนพัฒนศึกษา	151.9	199	115	ปานกลาง
8. ชุมชนพาดวารี	157.2	186	144	ปานกลาง
9. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	132.2	192	97	ปานกลาง
10. ชุมชนเจริญธรรม	165.6	201	115	ปานกลาง
11. ชุมชนเจริญบัณฑิต	147.2	187	78	ปานกลาง
12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์	136.4	199	100	ปานกลาง
13. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	127.0	197	51	ปานกลาง
14. ชุมชนท่าอิฐล่าง	156.1	180	121	ปานกลาง
15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย	148.0	177	69	ปานกลาง
16. ชุมชนเกษมราษฎร์	133.9	196	51	ปานกลาง
17. ชุมชนคอวัง	141.0	210	84	ปานกลาง
18. ชุมชนหน้า วค.	137.6	177	88	ปานกลาง
19. ชุมชนสมานมิตร	138.0	192	42	ปานกลาง
20. ชุมชนตลาดท่าเสา	139.7	177	49	ปานกลาง
21. ชุมชนท่าอิฐบน	154.1	209	86	ปานกลาง
22. ชุมชนเกาะกลาง	135.9	188	92	ปานกลาง
23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล	152.0	201	101	ปานกลาง
รวมเขตเทศบาล	**144.0**	**210**	**8**	**ปานกลาง**

Copyright by Mahidol University

4.4.2.2 การคิดระดับศักยภาพด้านสภาพทางสังคมของชุมชน

ผลรวมและผลต่างของค่าเฉลี่ย (96.4) กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (24.4) พบว่า

1. ศักยภาพด้านสภาพทางสังคมระดับสูง	ช่วงคะแนน 122-145 คะแนน
2. ศักยภาพด้านสภาพทางสังคมระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน 72-121 คะแนน
3. ศักยภาพด้านสภาพทางสังคมระดับต่ำ	ช่วงคะแนน 0-71 คะแนน

ตารางที่ 4-14 ค่าคะแนนและระดับศักยภาพด้านสภาพทางสังคมของแต่ละชุมชนในเขตเทศบาล

ชุมชน	ค่าเฉลี่ย	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ระดับศักยภาพ
1. ชุมชนบ้านเกาะ	90.6	111	71	ปานกลาง
2. ชุมนหลัง รพช.	116.2	140	87	ปานกลาง
3. ชุมชนห้วยไผ่	104.6	144	79	ปานกลาง
4. ชุมชนหนองบัว	114.3	134	87	ปานกลาง
5. ชุมชนหนองผา	91.1	124	64	ปานกลาง
6. ชุมชนบรมอาสน์	107.1	131	72	ปานกลาง
7. ชุมชนพัฒนศึกษา	98.2	139	20	ปานกลาง
8. ชุมชนพาดวารี	112.3	129	88	ปานกลาง
9. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	93.9	126	51	ปานกลาง
10. ชุมชนเจริญธรรม	108.1	145	67	ปานกลาง
11. ชุมชนเจริญบัณฑิต	107.7	135	68	ปานกลาง
12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์	89.7	114	67	ปานกลาง
13.ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	83.1	110	37	ปานกลาง
14. ชุมชนท่าอิฐล่าง	102.0	124	79	ปานกลาง
15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย	98.2	128	58	ปานกลาง
16. ชุมชนเกษมราษฎร์	90.2	136	43	ปานกลาง
17. ชุมชนคอวัง	97.0	145	48	ปานกลาง
18. ชุมชนหน้า วค.	86.0	108	56	ปานกลาง
19. ชุมชนสมานมิตร	86.0	127	29	ปานกลาง
20. ชุมชนตลาดท่าเสา	98.2	135	50	ปานกลาง
21. ชุมชนท่าอิฐบน	93.4	145	35	ปานกลาง
22. ชุมชนเกาะกลาง	84.7	144	41	ปานกลาง
23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล	105.2	140	70	ปานกลาง
รวมเขตเทศบาล	**96.4**	**145**	**20**	**ปานกลาง**

Copyright by Mahidol University

จากตาราง 4-14 ชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชน มีศักยภาพด้านสภาพทางสังคมในระดับปานกลาง โดยที่ชุมชนหลัง รพช. มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ชุมชนพัฒนศึกษาให้คะแนนความคิดเห็นต่ำสุด ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนคอวัง และชุมชนท่าอิฐบนให้คะแนนความคิดเห็นสูงสุด

ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนหน้า วค. ชุมชนสมานมิตร ชุมชนเกาะกลางเป็นชุมชนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 90 คะแนน และยังเป็นชุมชนที่มีสภาพความเป็นชุมชนเมืองอยู่มาก ทำให้การรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนเป็นไปค่อนข้างยาก สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ และประกอบธุรกิจส่วนตัว วิถีชีวิตเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับความเป็นชุมชนมากเท่าที่ควร ผู้นำชุมชนและคณะกรรมชุมชนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีในระดับหนึ่ง

4.4.2.3 การคิดระดับศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน

ผลรวมและผลต่างของค่าเฉลี่ย (31.9) กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (9.2) พบว่า

1. ศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจระดับสูง	ช่วงคะแนน 42-50 คะแนน
2. ศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน 23-41 คะแนน
3. ศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจระดับต่ำ	ช่วงคะแนน 0-22 คะแนน

ชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชน มีศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง โดยที่ชุมชนพัฒนศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ชุมชนหน้า วค. มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และยังเป็นชุมชนที่ให้คะแนนความคิดเห็นในด้านสภาพทางเศรษฐกิจต่ำสุด เนื่องจากชุมชนหน้า วค. เป็นชุมชนที่มีสถาบันการศึกษาหลายแห่ง เช่น สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ วิทยาลัยสารพัดช่าง โรงเรียนอุตรดิตถ์ สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพค้าขาย มีความสนใจเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัวสูง จึงน่าจะมีส่วนทำให้การให้คะแนนในด้านนี้ต่ำ

ส่วนชุมชนที่ให้คะแนนสูงสุด คือ ชุมชนห้วยไผ่ ชุมชนหนองบัว ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนคอวัง ชุมชนท่าอิฐบน และชุมชนธรรมกิจจาภิบาล ซึ่งชุมชนเหล่านี้ สมาชิกมีการประกอบอาชีพหลากหลาย และมีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างดี รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4-15

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-15 ค่าคะแนนความคิดเห็นด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนในเขตเทศบาล

ชุมชน	ค่าเฉลี่ย	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ระดับความคิดเห็น
1. ชุมชนบ้านเกาะ	28.6	38	21	ปานกลาง
2. ชุมนหลัง รพช.	39.0	49	22	ปานกลาง
3. ชุมชนห้วยไผ่	32.2	50	23	ปานกลาง
4. ชุมชนหนองบัว	37.5	50	22	ปานกลาง
5. ชุมชนหนองผา	30.5	43	23	ปานกลาง
6. ชุมชนบรมอาสน์	36.4	50	20	ปานกลาง
7. ชุมชนพัฒนศึกษา	39.3	43	49	ปานกลาง
8. ชุมชนพาดวารี	38.1	45	30	ปานกลาง
9.ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	32.2	45	22	ปานกลาง
10. ชุมชนเจริญธรรม	34.7	46	24	ปานกลาง
11. ชุมชนเจริญบัณฑิต	32.6	48	16	ปานกลาง
12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์	31.4	40	23	ปานกลาง
13.ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	28.4	36	14	ปานกลาง
14. ชุมชนท่าอิฐล่าง	31.1	44	22	ปานกลาง
15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย	30.7	38	10	ปานกลาง
16. ชุมชนเกษมราษฎร์	31.6	48	8	ปานกลาง
17. ชุมชนคอวัง	32.8	50	8	ปานกลาง
18. ชุมชนหน้า วค.	27.4	40	6	ปานกลาง
19. ชุมชนสมานมิตร	29.6	44	7	ปานกลาง
20. ชุมชนตลาดท่าเสา	28.7	42	11	ปานกลาง
21. ชุมชนท่าอิฐบน	32.6	50	11	ปานกลาง
22. ชุมชนเกาะกลาง	28.8	42	9	ปานกลาง
23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล	33.3	50	17	ปานกลาง
รวมเขตเทศบาล	**31.9**	**50**	**6**	**ปานกลาง**

Copyright by Mahidol University

4.4.2.4 การคิดระดับศักยภาพในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม

ผลรวมและผลต่างของค่าเฉลี่ย (57.4) กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (14.7) พบว่า

1. ศักยภาพในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับสูง	ช่วงคะแนน 73-95 คะแนน
2. ศักยภาพในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน 43-72 คะแนน
3. ศักยภาพในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับต่ำ	ช่วงคะแนน 0-42 คะแนน

ตารางที่ 4-16 ค่าคะแนนและระดับศักยภาพในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล

ชุมชน	ค่าเฉลี่ย	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ระดับศักยภาพ
1. ชุมชนบ้านเกาะ	54.8	67	40	ปานกลาง
2. ชุมนหลัง รพช.	46.4	58	37	ปานกลาง
3. ชุมชนห้วยไผ่	64.4	73	52	ปานกลาง
4. ชุมชนหนองบัว	60.2	95	23	ปานกลาง
5. ชุมชนหนองผา	52.2	77	21	ปานกลาง
6. ชุมชนบรมอาสน์	62.9	81	23	ปานกลาง
7. ชุมชนพัฒนศึกษา	65.3	88	32	ปานกลาง
8. ชุมชนพาดวารี	62.7	79	39	ปานกลาง
9. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	62.4	74	39	ปานกลาง
10. ชุมชนเจริญธรรม	52.9	81	27	ปานกลาง
11. ชุมชนเจริญบัณฑิต	61.3	83	47	ปานกลาง
12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์	59.3	76	48	ปานกลาง
13.ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	50.8	72	20	ปานกลาง
14. ชุมชนท่าอิฐล่าง	53.6	77	38	ปานกลาง
15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย	60.6	80	38	ปานกลาง
16. ชุมชนเกษมราษฎร์	56.2	73	37	ปานกลาง
17. ชุมชนคอวัง	55.8	84	15	ปานกลาง
18. ชุมชนหน้า วค.	55.9	82	20	ปานกลาง
19. ชุมชนสมานมิตร	65.2	95	38	ปานกลาง
20. ชุมชนตลาดท่าเสา	57.4	82	27	ปานกลาง
21. ชุมชนท่าอิฐบน	55.6	76	16	ปานกลาง
22. ชุมชนเกาะกลาง	53.4	82	22	ปานกลาง
23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล	54.9	78	33	ปานกลาง
รวมเขตเทศบาล	**57.4**	**95**	**15**	**ปานกลาง**

Copyright by Mahidol University

จากตาราง 4-16 ชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชน มีศักยภาพในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ระดับปานกลาง โดยที่ชุมชนพัฒนศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ชุมชนหลัง รพช. มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจากชุมชนนี้เป็นชุมชนที่อยู่ติดกับคลองโพ ซึ่งแต่เดิมเป็นคลองที่รับน้ำทิ้งในชุมชน ส่งผลให้น้ำในคลองเน่าเสีย แต่ปัจจุบันทางเทศบาลมีโครงการปรับปรุงคลองโพให้มีสภาพดีขึ้น เป็นการสร้างความน่าอยู่ในกับชุมชนหลัง รพช.

ชุมชนคอวังให้คะแนนความคิดเห็นในด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมต่ำสุด เนื่องจากชุมชนคอวังมีโรงฆ่าสัตว์ของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ โรงน้ำแข็งอยู่ในเขตชุมชน ส่งผลให้การประเมินความคิดเห็นในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมต่ำ โดยที่ชุมชนหนองบัว และชุมชนสมานมิตรให้คะแนนสูงสุด

4.4.2.5 การคิดระดับศักยภาพในการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่

ผลรวมและผลต่างของค่าเฉลี่ย (46.1) กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (9.9) พบว่า

1. ศักยภาพในการดำเนินงานโครงการฯ ระดับสูง	ช่วงคะแนน 57-60 คะแนน
2. ศักยภาพในการดำเนินงานโครงการฯ ระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน 36-56 คะแนน
3. ศักยภาพในการดำเนินงานโครงการฯ ระดับต่ำ	ช่วงคะแนน 0-35 คะแนน

ชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชน มีความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ชุมชนหน้า วค. มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ชุมชนหนองผาให้คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ ต่ำสุด ซึ่งทั้ง 2 ชุมชนให้ความสนใจการดำเนินงานเมืองน่าอยู่น้อยกว่าชุมชนอื่น แต่ผลการให้คะแนนไม่ถือว่ามีความแตกต่างจากชุมชนอื่น

ชุมชนหนองบัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และชุมชนที่ให้คะแนนสูงสุด คือ ชุมชนบ้านเกาะ ชุมชนหลัง รพช. ชุมชนห้วยไผ่ ชุมชนหนองบัว ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนเจริญบัณฑิต ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนท่าอิฐล่าง ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนคอวัง ชุมชนสมานมิตร ชุมชนท่าอิฐบน และชุมชนธรรมกิจจาภิบาล แสดงให้เห็นว่าหลายชุมชนให้ความสนใจ และติดตามข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของเทศบาลพอสมควร ส่งผลให้การให้คะแนนในส่วนนี้สูง รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4-17

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-17 ค่าคะแนนและระดับศักยภาพในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

ชุมชน	ค่าเฉลี่ย	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ระดับศักยภาพ
1. ชุมชนบ้านเกาะ	52.2	60	45	ปานกลาง
2. ชุมนหลัง รพช.	51.4	60	39	ปานกลาง
3. ชุมชนห้วยไผ่	41.6	60	16	ปานกลาง
4. ชุมชนหนองบัว	55.5	60	47	ปานกลาง
5. ชุมชนหนองผา	39.1	54	8	ปานกลาง
6. ชุมชนบรมอาสน์	48.3	55	31	ปานกลาง
7. ชุมชนพัฒนศึกษา	46.3	59	25	ปานกลาง
8. ชุมชนพาดวารี	50.6	59	47	ปานกลาง
9. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	42.1	55	24	ปานกลาง
10. ชุมชนเจริญธรรม	48.7	60	38	ปานกลาง
11. ชุมชนเจริญบัณฑิต	48.7	60	37	ปานกลาง
12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์	47.4	60	30	ปานกลาง
13.ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	41.1	54	15	ปานกลาง
14. ชุมชนท่าอิฐล่าง	48.8	60	37	ปานกลาง
15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย	47.0	56	20	ปานกลาง
16. ชุมชนเกษมราษฎร์	47.0	60	36	ปานกลาง
17. ชุมชนคอวัง	48.4	60	22	ปานกลาง
18). ชุมชนหน้า วค.	37.8	53	21	ปานกลาง
19. ชุมชนสมานมิตร	45.9	60	12	ปานกลาง
20. ชุมชนตลาดท่าเสา	46.2	57	24	ปานกลาง
21. ชุมชนท่าอิฐบน	48.9	60	25	ปานกลาง
22. ชุมชนเกาะกลาง	41.8	57	23	ปานกลาง
23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล	45.8	60	29	ปานกลาง
รวมเขตเทศบาล	**46.1**	**60**	**8**	**ปานกลาง**

Copyright by Mahidol University

4.4.2.6 การคิดระดับศักยภาพของการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลรวมและผลต่างของค่าเฉลี่ย (32) กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (8) พบว่า

1. ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนระดับสูง	ช่วงคะแนน 41-45 คะแนน
2. ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน 24-40 คะแนน
3. ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนระดับต่ำ	ช่วงคะแนน 0-23 คะแนน

ตารางที่ 4-18 ค่าคะแนนความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชน	ค่าเฉลี่ย	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ระดับศักยภาพ
1. ชุมชนบ้านเกาะ	36.4	45	25	ปานกลาง
2. ชุมนหลัง รพช.	37.0	44	27	ปานกลาง
3. ชุมชนห้วยไผ่	32.8	45	26	ปานกลาง
4. ชุมชนหนองบัว	36.4	45	23	ปานกลาง
5. ชุมชนหนองผา	31.1	40	23	ปานกลาง
6. ชุมชนบรมอาสน์	35.3	43	27	ปานกลาง
7. ชุมชนพัฒนศึกษา	34.3	44	20	ปานกลาง
8. ชุมชนพาดวารี	36.4	40	25	ปานกลาง
9. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	29.0	42	12	ปานกลาง
10. ชุมชนเจริญธรรม	35.5	45	20	ปานกลาง
11. ชุมชนเจริญบัณฑิต	33.3	44	22	ปานกลาง
12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์	30.9	43	17	ปานกลาง
13. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	28.7	43	11	ปานกลาง
14. ชุมชนท่าอิฐล่าง	31.8	41	23	ปานกลาง
15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย	31.5	38	15	ปานกลาง
16. ชุมชนเกษมราษฎร์	31.4	45	18	ปานกลาง
17. ชุมชนคอวัง	34.0	45	14	ปานกลาง
18. ชุมชนหน้า วค.	26.7	32	12	ปานกลาง
19. ชุมชนสมานมิตร	29.8	45	9	ปานกลาง
20. ชุมชนตลาดท่าเสา	29.7	43	16	ปานกลาง
21. ชุมชนท่าอิฐบน	34.3	45	16	ปานกลาง
22. ชุมชนเกาะกลาง	27.5	45	9	ปานกลาง
23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล	35.2	45	24	ปานกลาง
รวมเขตเทศบาล	**32.0**	**45**	**9**	**ปานกลาง**

Copyright by Mahidol University

จากตาราง 4-18 ชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชน มีศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับปานกลาง โดยที่ชุมชนหลัง รพช. มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ชุมชนที่ให้คะแนนสูงสุดคือ ชุมชนบ้านเกาะ ชุมชนห้วยไผ่ ชุมชนหนองบัว ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนคอวัง ชุมชนสมานมิตร ชุมชนท่าอิฐบน ชุมชนเกาะกลาง และชุมชนธรรมกิจจาภิบาล

ชุมชนหน้า วค. มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และชุมชนเกาะกลาง ชุมชนสมานมิตรให้คะแนนความคิดเห็นในด้านการมีส่วนร่วมต่ำสุด ซึ่งเหมือนกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4-15 ที่สมาชิกในชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในชุมชน เพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

4.4.2.7 การวัดความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม

ซึ่งผลจากการวัดความรู้จากผลรวมและผลต่างของค่าเฉลี่ย (7.1) กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4.2) พบว่า

1. ระดับความรู้ในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมสูง	ช่วงคะแนน 11-12 คะแนน
2. ระดับความรู้ในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมปานกลาง	ช่วงคะแนน 4-10 คะแนน
3. ระดับความรู้ในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมต่ำ	ช่วงคะแนน 0-3 คะแนน

ชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัดอุตรดิตถ์ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยที่ชุมชนท่าอิฐบนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ชุมชนที่มีคะแนนสูงสุด คือ ชุมชนบ้านเกาะ ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนธรรมาธิปไตย ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนตลาดท่าเสา และชุมชนเกาะกลาง ส่วนชุมชนหนองบัวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ชุมชนสมานมิตรได้คะแนนความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมต่ำสุด ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับความคิดเห็นในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้วถือว่า สมาชิกในชุมชนมีความรู้ในระดับปานกลาง แต่ความคิดเห็นในชุมชนเกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมจึงไม่สามารถบอกได้ว่ามีความคิดเห็นเป็นอย่างไร ระหว่างเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อมูลที่ได้รับทราบมา ซึ่งผลของศักยภาพเกี่ยวกับความคิดเห็นในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4-19

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-19 ค่าคะแนนและระดับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม

ชุมชน	ค่าเฉลี่ย	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ระดับความรู้
1. ชุมชนบ้านเกาะ	8.2	11	6	ปานกลาง
2. ชุมนหลัง รพช.	7.4	10	4	ปานกลาง
3. ชุมชนห้วยไผ่	7.5	9	6	ปานกลาง
4. ชุมชนหนองบัว	5.4	9	3	ปานกลาง
5. ชุมชนหนองผา	6.1	8	5	ปานกลาง
6. ชุมชนบรมอาสน์	7.1	10	4	ปานกลาง
7. ชุมชนพัฒนศึกษา	6.5	9	4	ปานกลาง
8. ชุมชนพาดวารี	6.3	9	4	ปานกลาง
9. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	7.6	9	5	ปานกลาง
10. ชุมชนเจริญธรรม	7.4	11	3	ปานกลาง
11. ชุมชนเจริญบัณฑิต	7.7	10	6	ปานกลาง
12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์	7.0	9	3	ปานกลาง
13. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	7.2	10	5	ปานกลาง
14. ชุมชนท่าอิฐล่าง	7.0	10	3	ปานกลาง
15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย	7.0	11	4	ปานกลาง
16. ชุมชนเกษมราษฎร์	7.7	11	5	ปานกลาง
17. ชุมชนคอวัง	7.3	10	4	ปานกลาง
18. ชุมชนหน้า วค.	6.6	9	1	ปานกลาง
19. ชุมชนสมานมิตร	6.1	8	0	ปานกลาง
20. ชุมชนตลาดท่าเสา	7.2	11	2	ปานกลาง
21. ชุมชนท่าอิฐบน	9.2	6	1	ปานกลาง
22. ชุมชนเกาะกลาง	7.5	11	4	ปานกลาง
23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล	6.5	10	1	ปานกลาง
รวมเขตเทศบาล	**7.1**	**11**	**0**	**ปานกลาง**

Copyright by Mahidol University

4.4.2.8 การวัดความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการฯ

ซึ่งผลจากการคิดระดับความรู้จากผลรวมและผลต่างของค่าเฉลี่ย (4.2) กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (1.7) พบว่า

1. ระดับความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และการดำเนินงานฯ สูง	ช่วงคะแนน 7-9 คะแนน
2. ระดับความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และการดำเนินงานฯ ปานกลาง	ช่วงคะแนน 3-6 คะแนน
3. ระดับความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และการดำเนินงานฯ ต่ำ	ช่วงคะแนน 0-2 คะแนน

ตารางที่ 4-20 ค่าคะแนนและระดับความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และการดำเนินงานโครงการฯ

ชุมชน	ค่าเฉลี่ย	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ระดับความรู้
1. ชุมชนบ้านเกาะ	5.6	9	3	ปานกลาง
2. ชุมนหลัง รพช.	3.6	6	1	ปานกลาง
3. ชุมชนห้วยไผ่	4.0	6	1	ปานกลาง
4. ชุมชนหนองบัว	3.0	5	1	ปานกลาง
5. ชุมชนหนองผา	3.8	6	1	ปานกลาง
6. ชุมชนบรมอาสน์	4.1	5	2	ปานกลาง
7. ชุมชนพัฒนศึกษา	4.3	6	2	ปานกลาง
8. ชุมชนพาดวารี	3.9	6	2	ปานกลาง
9. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	4.2	8	2	ปานกลาง
10. ชุมชนเจริญธรรม	5.7	8	3	ปานกลาง
11. ชุมชนเจริญบัณฑิต	6.1	9	3	ปานกลาง
12. ชุมชนเจษฎาบดินทร์	4.2	7	2	ปานกลาง
13. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	3.2	6	0	ปานกลาง
14. ชุมชนท่าอิฐล่าง	3.6	6	1	ปานกลาง
15. ชุมชนธรรมมาธิปไตย	4.6	6	1	ปานกลาง
16. ชุมชนเกษมราษฎร์	4.5	6	3	ปานกลาง
17. ชุมชนคอวัง	4.2	8	0	ปานกลาง
18. ชุมชนหน้า วค.	3.4	6	0	ปานกลาง
19. ชุมชนสมานมิตร	3.6	8	0	ปานกลาง
20. ชุมชนตลาดท่าเสา	4.7	7	0	ปานกลาง
21. ชุมชนท่าอิฐบน	4	6	0	ปานกลาง
22. ชุมชนเกาะกลาง	4.8	7	1	ปานกลาง
23. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล	3.6	7	0	ปานกลาง
รวมเขตเทศบาล	**4.2**	**9**	**0**	**ปานกลาง**

Copyright by Mahidol University

จากตาราง 4-20 ชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีบางชุมชนที่คะแนนค่อนไปในทางที่สูงคือ ชุมชนบ้านเกาะ ชุมชนเจริญธรรม และชุมชนเจริญบัณฑิต โดยชุมชนเจริญบัณฑิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ชุมชนบ้านเกาะและชุมชนเจริญบัณฑิตมีคะแนนความรู้สูงสุด

ชุมชนหนองบัวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนคอวัง ชุมชนหน้า วค. ชุมชนสมานมิตร ชุมชนตลาดท่าเสา ชุมชนท่าอิฐบน และชุมชนธรรมกิจจาภิบาลมีคะแนนความรู้ต่ำสุด แสดงว่าสมาชิกในชุมชนยังไม่ค่อยได้รับทราบข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่มากเท่าที่ควร

4.4.3 ระดับศักยภาพของชุมชนในเขตเทศบาลในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่

ในการหาระดับศักยภาพของชุมชน ($\overline{X}_{\text{ศักยภาพของชุมชน}}$) นั้น ผู้ทำการศึกษาใช้น้ำหนักคะแนนของผู้เชี่ยวชาญจากการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายคูณกับคะแนนดิบของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งจะมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบหลัก แต่มีองค์ประกอบ 2 ด้านที่มีองค์ประกอบย่อยในส่วนของความรู้เพิ่มขึ้นมา ($\overline{X}_1$, $\overline{X}_2$, $\overline{X}_3$, $\overline{X}_4$, $\overline{X}_5$, $\overline{X}_6$, $\overline{X}_7$ และ $\overline{X}_8$) โดยทรายละเอียดการคำนวณหาคะแนนเพื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อนำมาคำนวณหาระดับศักยภาพของชุมชนแสดงดังตารางที่ 4-21

ตารางที่ 4- 21 แสดงน้ำหนักคะแนนจากการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย และคะแนนที่คำนวณได้

องค์ประกอบ	น้ำหนักคะแนน	คะแนนดิบ	คะแนนที่คำนวณได้
$\overline{X}_1$ = ความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน	17	51,984	883,728
$\overline{X}_2$ = ความคิดเห็นด้านสภาพทางสังคม	19	34,806	661,314
$\overline{X}_3$ = ความคิดเห็นด้านสภาพทางเศรษฐกิจ	15	11,520	172,800
$\overline{X}_4$ =ความคิดเห็นสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม	15	20,740	311,100
$\overline{X}_5$ = ความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการฯ	14	16,619	232,666
$\overline{X}_6$ = ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วม	20	11,559	321,180
$\overline{X}_7$ = ความรู้ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม	15	2,589	38,835
$\overline{X}_8$ = ความรู้ด้านเมืองน่าอยู่และโครงการฯ	14	1,508	22,620

หลังจากนั้นนำคะแนนที่คะนวณได้มาคำนวณหาคะแนนเฉลี่ยของระดับศักยภาพของชุมชน โดย

$$\overline{X}_{\text{ศักยภาพของชุมชน}} = \frac{\overline{X}_1 + \overline{X}_2 + \overline{X}_3 + \overline{X}_4 + \overline{X}_5 + \overline{X}_6 + \overline{X}_7 + \overline{X}_8}{8}$$

Copyright by Mahidol University

จะได้ค่าเฉลี่ย (330,530.4) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (300,062.3) จากนั้นนำค่าคะแนนที่ได้มาเทียบระดับศักยภาพที่คิดจากผลรวมและผลต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานได้

1. ศักยภาพของชุมชนระดับสูง	คะแนนตั้งแต่ 630,593 คะแนน ขึ้นไป
2. ศักยภาพของชุมชนระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน 30,469-630,592 คะแนน
3. ศักยภาพของชุมชนระดับต่ำ	คะแนนตั้งแต่ 30,468 คะแนน ลงมา

คะแนนของศักยภาพของชุมชน เท่ากับ 330,530.4 สรุปได้ว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยถ้าคิดระดับศักยภาพของชุมชนแต่ละชุมชนนั้นใช้วิธีการเดียวกัน สรุปได้ว่าชุมชนในเขตเทศบาลทั้ง 23 ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงดังตารางที่ 4-22

และในตารางที่ 4-23 สามารถสรุประดับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แต่ละชุมชนจะมีศักยภาพของชุมชนในองค์ประกอบ 6 ด้าน ทั้งความคิดเห็นและความรู้ในระดับปานกลาง โดยมีชุมชนที่มีศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับต่ำมีหนึ่งชุมชน คือ ชุมชนหลัง รพช. เนื่องมาจากชุมชนหลัง รพช. เป็นชุมชนอยู่ติดกับคลองโพ ซึ่งเป็นคลองที่ไหลผ่านชุมชนหลัง รพช. และมีสภาพน้ำในคลองเป็นน้ำเสีย มีถนนสายเล็กๆ เลียบตามลำคลอง มีช่องทางการจราจรในชุมชนที่ค่อนข้างแคบ แต่มีช่องทางที่สามารถเลี่ยงการคมนาคมได้

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-22 ระดับศักยภาพของแต่ละชุมชน

ชุมชน	คะแนนที่คำนวณได้	ช่วงคะแนนที่ใช้หาระดับศักยภาพ			ระดับศักยภาพ
		สูง	ปานกลาง	ต่ำ	
1) ชุมชนบ้านเกาะ	4,244.7	> 6,089	2,402-6,088	< 2,401	ปานกลาง
2) ชุมนหลัง รพช.	4,358.1	> 6,290	2,427-6,289	< 2,426	ปานกลาง
3) ชุมชนห้วยไผ่	7,178.0	> 10,515	3,842-10,514	< 3,841	ปานกลาง
4) ชุมชนหนองบัว	10,145.1	> 20,063	5,187-20,062	< 5,186	ปานกลาง
5) ชุมชนหนองผา	8,446.1	> 12,633	4,261-12,632	< 4,260	ปานกลาง
6) ชุมชนบรมอาสน์	11,336.0	> 16,576	6,097-16,575	< 6,096	ปานกลาง
7) ชุมชนพัฒนศึกษา	10,328.1	> 15,119	5,538-15,118	< 5,537	ปานกลาง
8) ชุมชนพาดวารี	11,863.2	> 17,485	6,242-17,484	< 6,241	ปานกลาง
9) ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก	10,189.6	> 14,882	5,497-14,881	< 5,496	ปานกลาง
10) ชุมชนเจริญธรรม	11,650.7	> 17,431	5,870-17,430	< 5,869	ปานกลาง
11) ชุมชนเจริญบัณฑิต	11,259.0	> 16,540	5,978-16,539	< 5,977	ปานกลาง
12) ชุมชนเจษฎาบดินทร์	10,248.4	> 14,953	5,544-14,952	< 5,543	ปานกลาง
13) ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก	10,121.2	> 14,873	5,370-14,872	< 5,369	ปานกลาง
14) ชุมชนท่าอิฐล่าง	11,924.1	> 17,852	5,996-17,851	< 5,995	ปานกลาง
15) ชุมชนธรรมมาธิปไตย	12,614.6	> 18,649	6,581-18,648	< 6,580	ปานกลาง
16) ชุมชนเกษมราษฎร์	11,901.2	> 18,007	5,796-18,006	< 5,795	ปานกลาง
17) ชุมชนคอวัง	15,967.1	> 23,365	8,570-23,364	< 8,569	ปานกลาง
18) ชุมชนหน้า วค.	15,279.6	> 22,830	7,729-22,829	< 7,728	ปานกลาง
19) ชุมชนสมานมิตร	21,201.9	> 31,063	11,341-31,062	< 11,340	ปานกลาง
20) ชุมชนตลาดท่าเสา	21,707.5	> 32,061	11,354-32,060	< 11,353	ปานกลาง
21) ชุมชนท่าอิฐบน	29,125.2	> 43,020	15,230-43,019	< 15,229	ปานกลาง
22) ชุมชนเกาะกลาง	21,343.4	> 34,108	8,579-34,107	< 8,578	ปานกลาง
23) ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล	30,905.1	> 45,719	16,092-45,718	< 16,091	ปานกลาง
รวมเขตเทศบาล	**330,530.4**	**>630,593**	**30,469-360,592**	**< 30,468**	**ปานกลาง**

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-23 สรุประดับศักยภาพของชุมชนจำแนกตามองค์ประกอบ

ชุมชน	1	2	3	4	5	6	7	8	รวม
1) บ้านเกาะ	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
2) หลัง รพช.	ต่ำ	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
3) ห้วยไผ่	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก	ปก.
4) หนองบัว	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
5) หนองผา	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
6) บรมอาสน์	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
7) พัฒนศึกษา	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
8) พาดวารี	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
9) ศิลาอาสน์ตะวันตก	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
10) เจริญธรรม	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
11) เจริญบัณฑิต	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
12) เจษฎาบดินทร์	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
13) ศิลาอาสน์ตะวันออก	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
14) ท่าอิฐล่าง	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
15) ธรรมมาธิปไตย	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
16) เกษมราษฎร์	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
17) คอวัง	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
18) หน้า วค.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
19) สมานมิตร	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
20) ตลาดท่าเสา	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
21) ท่าอิฐบน	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
22) เกาะกลาง	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.
23) ธรรมกิจจาภิบาล	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.

หมายเหตุ ต่ำ หมายถึง ศักยภาพระดับต่ำ

ปก. หมายถึง ศักยภาพระดับปานกลาง

โดยที่ 1 หมายถึง ศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

2 หมายถึง ศักยภาพด้านสภาพทางสังคมของชุมชน

3 หมายถึง ศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน

4 หมายถึง ศักยภาพสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์

5 หมายถึง ศักยภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

6 หมายถึง ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

Copyright by Mahidol University

7 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์

8 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาในครั้งนี้จะเห็นได้ว่า ในการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนจำนวน 23 ท่าน บุคลากรจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จำนวน 4 ท่าน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 4 ท่าน ตลอดจนการใช้แบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนเขตเทศบาลในองค์ประกอบ 6 ด้าน ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ และการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ชุมชนแต่ละชุมชนมีความสามารถในการพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้ โดยที่ในแต่ละชุมชนมีความสามารถแตกต่างกันออกไป บางชุมชนมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง ส่งผลให้ในชุมชนมีโครงการที่พัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ตรงกับสภาพปัญหาและความพร้อมของสมาชิกในชุมชน เช่น ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนท่าอิฐบน เป็นต้น แต่ในบางชุมชน มีการรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนไม่มากเท่าที่ควร แต่เมื่อมีหน่วยงานขอความร่วมมือในการทำกิจกรรม สมาชิกในชุมชนสามารถให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจเช่น ในการประกวดขบวนรถในงานนมัสการพระยาพิชัยดาบหักและงานกาชาด งานลางสาดหวานและมหกรรมของดีเมืองอุตรดิตถ์ แต่ละชุมชนได้จัดทำขบวนรถและส่งสมาชิกมาร่วมขบวนทุกครั้งแม้จะมีจำนวนสมาชิกที่เข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก ทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่าแต่ละชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้ในระดับสูง

แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษาเชิงปริมาณ จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชนเห็นว่าชุมชนของตนมีศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ในระดับปานกลางแสดงว่า ประชาชนในแต่ละชุมชนยังมีความสามารถในการพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่ไม่มาก ดังนั้น ทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ประชาชน เครือข่ายชุมชน นักวิชาการต่างๆ ควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน เพื่อให้ประชาชนในแต่ละชุมชนเห็นว่า ชุมชนของตนมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนให้ตนให้เป็นเมืองน่าอยู่ในระดับสูงได้ตามที่หลายๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน บุคลากรจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่มีความคาดหวังไว้ ซึ่งสรุปผลการประเมินศักยภาพแสดงได้ดังตารางที่ 4-24

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4-24 ผลการประเมินระดับศักยภาพของแต่ละชุมชนจำแนกตามวิธีการศึกษา

ชุมชน	ระดับศักยภาพจำแนกตามวิธีการศึกษา		
	การสังเกต	การใช้แบบสอบถาม	การสัมภาษณ์
1) บ้านเกาะ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
2) หลัง รพช.	ปานกลาง-ต่ำ	ปานกลาง	สูง
3) ห้วยไผ่	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
4) หนองบัว	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
5) หนองผา	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
6) บรมอาสน์	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
7) พัฒนศึกษา	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
8) พาดวารี	ปานกลาง-ต่ำ	ปานกลาง	สูง
9) ศิลาอาสน์ตะวันตก	ปานกลาง-ต่ำ	ปานกลาง	สูง
10) เจริญธรรม	สูง	ปานกลาง	สูง
11) เจริญบัณฑิต	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
12) เจษฎาบดินทร์	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
13) ศิลาอาสน์ตะวันออก	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
14) ท่าอิฐล่าง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
15) ธรรมมาธิปไตย	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
16) เกษมราษฎร์	สูง	ปานกลาง	สูง
17) คอวัง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
18) หน้า วค.	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
19) สมานมิตร	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
20) ตลาดท่าเสา	ปานกลาง-สูง	ปานกลาง	สูง
21) ท่าอิฐบน	สูง	ปานกลาง	สูง
22) เกาะกลาง	ปานกลาง-ต่ำ	ปานกลาง	สูง
23) ธรรมกิจจาภิบาล	สูง	ปานกลาง	สูง

ซึ่งผู้ทำการศึกษาได้สรุปผลการศึกษาโดยรวมจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการสำรวจสภาพชุมชนพบว่า ชุมชนที่มีศักยภาพในระดับสูงมีจำนวน 5 ชุมชนได้แก่ ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนตลาดท่าเสา ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนท่าอิฐบน และชุมชนธรรมาภิจจาภิบาล สำหรับชุมชนอื่นๆ อีก 18 ชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง ในแต่ละชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาที่แตกต่างกันดังรายละเอียดจำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน คือ

Copyright by Mahidol University

6.1 ระดับศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชน มีศักยภาพในระดับปานกลางจำนวน 22 ชุมชน อีก 1 ชุมชนคือ ชุมชนหลัง รพช. มีศักยภาพในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากสภาพโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชนยังไม่เป็นที่พอใจสำหรับสมาชิกในชุมชนในเรื่องของเส้นทางการคมนาคม นอกจากนี้สมาชิกภายในชุมชนอื่นๆ ยังมองถึงปัญหาทางการคมนาคมที่ต้องการให้ทางเทศบาลดำเนินการแก้ไขให้ ไม่ว่าจะเป็นถนนภายในชุมชนที่มีความกว้างของผิวถนนไม่เหมาะสมภายในซอยของชุมชนหลัง รพช. ชุมชนหนองบัวและชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก หรือถนนส่วนบุคคลที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงในชุมชนพาดวารีและชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก หรือปัญหาการระบายน้ำตามถนนภายในชุมชนพาดวารี ชุมชนบ้านเกาะ ชุมชนเจริญบัณฑิต และชุมชนหน้า วค. ที่มักจะมีน้ำท่วมเวลาฝนตกติดต่อกันนานๆ

ในการดำเนินงานของเทศบาลได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชนแต่ละชุมชนแตกต่างกันแล้วแต่ความเหมาะสมในสภาพพื้นที่ของชุมชนเช่น บางชุมชนเป็นที่ตั้งของหน่วยงาน สถานศึกษา แหล่งค้นคว้าหาความรู้หรือห้องสมุด สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา หรือตลาดสดได้แก่ ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนตลาดท่าเสา ชุมชนสมานมิตร ชุมชนหนองบัว ชุมชนท่าอิฐล่าง ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนหน้า วค. ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนคอวัง ชุมชนพัฒนาศึกษา ชุมชนพาดวารีและชุมชนเจษฎาบดินทร์ ซึ่งการพัฒนาทางด้านกายภาพถือเป็นหน้าที่หลักของสำนักงานเทศบาลไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา การติดต่อสื่อสาร โรงเรียน สถานพยาบาล สนามกีฬา สถานที่พักผ่อน ต้นไม้ริมทาง และอื่นๆ เพื่อให้จังหวัดอุตรดิตถ์ดูสวยงาม และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นทางเทศบาลจึงมุ่งที่จะปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้แก่คนในชุมชน ซึ่งทางเทศบาลได้จัดทำโครงการหรือแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้งหมด 23 ชุมชน และให้การสนับสนุนแผนงานหรือโครงการที่ชุมชนจัดทำขึ้นโดยสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินงาน

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับสาธารณูปการและสาธารณูปโภคนั้น ในชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก ชุมชนสมานมิตร ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนหนองผาและชุมชนธรรมกิจจาภิบาลเห็นว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับแสงสว่างตามท้องถนน และในบางชุมชนที่มีปริมาณน้ำประปาในช่วงเวลาเร่งรีบประมาณ 7.00 น. ในช่วงเปิดภาคเรียนมีปริมาณน้อยกว่าปกติ ซึ่งปัญหานี้มักพบในชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนสมานมิตร ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนพาดวารี ชุมชนเจริญธรรมและชุมชนเจริญบัณฑิต ชุมชนเหล่านี้มีประชากรหนาแน่นและมีขนาดท่อไม่ใหญ่มาก ยกเว้นในชุมชนบรมอาสน์ที่มีท่อขนาดใหญ่ แต่ในบางเวลาปริมาณน้ำใช้ไม่เพียงพออาจเนื่องมาจากมีบ้านเรือนอยู่ในซอยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ชุมชนเกษมราษฎร์มีตลาดสดเทศบาลอยู่ถึง 3 แห่ง จึงสมควรเร่งหาสาเหตุและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องปริมาณของน้ำประปาในพื้นที่ดังกล่าว

Copyright by Mahidol University

ส่วนสถานที่ประชุมในแต่ละชุมชนนั้น บางชุมชนใช้พื้นที่บริเวณบ้านของคณะกรรมการหรือสมาชิกในชุมชนที่เห็นว่าเหมาะสมเช่น ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล ชุมชนตลาดท่าเสา ชุมชนพาดวารี ชุมชนท่าอิฐล่าง บางชุมชนใช้พื้นที่ลานเอนกประสงค์เป็นที่ประชุมเช่น ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนเจริญบัณฑิต ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนหลัง รพช. ชุมชนท่าอิฐบน และบางชุมชนใช้วัดเป็นสถานที่ประชุมเช่น ชุมชนคอวัง ชุมชนธรรมมาธิปไตย เป็นต้น

6.2 ระดับศักยภาพด้านสภาพทางสังคมของชุมชนในเขตเทศบาล ทั้ง 23 ชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง ผู้นำชุมชนหรือประธานชุมชนมาจากการแต่งตั้งโดยสมาชิกในชุมชน มีหน้าที่ชี้แจงข่าวสาร ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และเป็นแกนนำในการดำเนินงานภายในชุมชน ซึ่งในแต่ละชุมชนสมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นอย่างดี สังเกตได้จากการเข้ามาเก็บข้อมูล ประธานชุมชนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี แต่จะมีบางชุมชนเช่น ชุมชนเกาะกลางที่ผู้ทำการศึกษาไม่ได้รับความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเท่าที่ควร เนื่องมาจากประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชนมีเวลาให้น้อย โดยในบางชุมชนยังมีปัญหาเรื่องความสามัคคี การประสานงาน ความล่าช้าในการแจ้งข่าวสาร และความเห็นแก่ตัวของสมาชิกในชุมชนได้แก่ ชุมชนหนองผา ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนท่าอิฐล่าง ชุมชนเจริญบัณฑิต ชุมชนเกาะกลาง ชุมชนหน้า วค. ชุมชนเจษฎาบดินทร์

ในปัจจุบันชุมชนในเขตเทศบาลมีการรวมตัวกันมากขึ้นส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน เกิดความสามัคคี การมีส่วนร่วมในการคิดพัฒนาตามความต้องการของชุมชน แต่ในบางชุมชนมีวิถีความเป็นอยู่แบบสังคมเมือง ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ทางเทศบาลได้จัดการประชุมชี้แจงข้อมูลข่าวสารให้แต่ละชุมชนอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน นอกจากนั้นยังมีการให้ข้อมูลข่าวสารทางเสียงตามสายและหอกระจายข่าวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชุมชนที่สามารถรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชนของตนได้เป็นอย่างดีคือ ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนท่าอิฐบน ชุมชนเจริญธรรมและชุมชนธรรมาภิจจาภิบาล และยังมีบางชุมชนที่มีการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทางสังคมภายในชุมชนเช่น ชุมชนเจริญธรรมมีการจัดตั้งลานกีฬาต้านยาเสพติดในชุมชน เป็นต้น

6.3 ระดับศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง สมาชิกในแต่ละชุมชนประกอบอาชีพที่หลากหลาย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัวและรับราชการ สภาพทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี ประชาชนมีงานทำและมีรายได้ที่สามารถดูแลครอบครัวได้ แต่ก็มีบางส่วนที่ยังยากจนซึ่งทางรัฐบาลก็ได้ให้สวัสดิการแก่ประชาชนกลุ่มนี้ โดยส่งเสริมการอบรมฝึกวิชาชีพระยะสั้นเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ แต่ยังไม่มีการจัดหาตลาดให้กับกลุ่มอาชีพต่างๆ อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนโดยให้สมาชิกในชุมชนบริหารจัดการดำเนินงานของ

Copyright by Mahidol University

กลุ่มเองเช่น ชุมชนท่าอิฐบนมีโครงการส่งเสริมอาชีพโดยการขุดบ่อเพื่อรองรับน้ำจากถนนสำราญรื่นใช้เลี้ยงปลา ชุมชนเจริญธรรมจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ 2 ประเภทคือ การออมทรัพย์เพื่อพัฒนาอาชีพและการออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย โดยสร้างบ้านราคาถูกให้แก่สมาชิกที่ยังไม่มีบ้านในชุมชน ชุมชนที่มีกิจการด้านการพานิชยกรรมหนาแน่นได้แก่ ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนคอวัง ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนหน้า วค. และชุมชนเกาะกลาง ซึ่งสองชุมชนหลังเป็นย่านเศรษฐกิจแห่งใหม่ในเขตเทศบาล

6.4 ระดับศักยภาพด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล พบว่า ชุมชนทั้ง 23 ชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยในแผนการดำเนินงานของเทศบาลประกอบด้วยโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ของเมือง ปรับปรุงสวนสาธารณะ ขุดลอกคลองโพ ลอกท่อระบายน้ำ การหมักขยะผลิตปุ๋ยชีวภาพ และยังสนับสนุนให้ชุมชนคิดโครงการตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนได้แก่ ชุมชนท่าอิฐบนมีโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล ชุมชนเกษมราษฎ์จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน สร้างศาลาเอนกประสงค์ จัดทำทางเท้าในซอยรวมไปถึงการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์

สำหรับปัญหาทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ในทุกชุมชนยังพบปัญหาการจัดเก็บขยะของเทศบาลที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจสำหรับประชาชนเช่น พนักงานเก็บขยะไม่ได้มาปฏิบัติงานทุกวัน เนื่องจากขาดการเอาใจใส่ดูแล สาเหตุเกิดจากค่าตอบแทนน้อย ซึ่งพบปัญหานี้ในชุมชนเขตเทศบาลทั้งหมด โดยเฉพาะชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนท่าอิฐล่าง ชุมชนคอวัง ชุมชนหน้า วค. ชุมชนธรรมกิจจาภิบาลและชุมชนสมานมิตร. และปัญหาที่สำคัญคือ ไม่มีสถานที่กำจัดขยะภายในเขตเทศบาล ทางเทศบาลต้องติดต่อหาสถานที่ในการกำจัดขยะในพื้นที่การปกครองของหน่วยงานอื่นโดยจัดซื้อที่ดินสำหรับทิ้งขยะมูลฝอยเพื่อดำเนินการก่อสร้างสถานที่ฝังกลบขยะ ซึ่งอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

นอกจากนี้ยังพบปัญหาการจัดการน้ำเสียในชุมชนคือ ในเขตเทศบาลยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งทางสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์กำลังดำเนินการศึกษาการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียในบริเวณชุมชนเกษมราษฎร์ที่มีตลาดสดอยู่ถึง 3 แห่ง ส่วนปัญหาการระบายน้ำในบางชุมชนเช่น ชุมชนพาดวารีมีการดาดคลองทำให้การระบายน้ำในชุมชนไม่ดี เกิดปัญหาน้ำขัง เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว ทางเทศบาลแก้ปัญหาโดยการสูบน้ำทิ้ง

ในการวัดความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น ชุมชนท่าอิฐล่างมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมดี ส่วนสมาชิกในชุมชนอื่นๆ ส่วนใหญ่ยังไม่ทราบถึงสาเหตุของการเกิดและการลดปริมาณน้ำเสียในชุมชน สาเหตุที่สำคัญของปัญหาขยะภายในเขตเทศบาลและวิธีการลดปริมาณขยะ นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนเจริญบัณฑิตและชุมชนธรรมมาธิปไตยส่วนใหญ่ยังไม่ทราบถึงระยะเวลาในการย่อยสลายของโฟมและถุงพลาสติกดีพอ

Copyright by Mahidol University

6.5 ระดับศักยภาพในการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ในเขตเทศบาล ทั้งหมด 23 ชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง ทางเทศบาลมีการดำเนินงานในการพัฒนาให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองที่น่าอยู่ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม ประชาชนมีงานทำ โดยบางครั้งการดำเนินงานไม่ได้มาจากความต้องการของสมาชิกในชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากเทศบาลไม่ได้ชี้แจงให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่อย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลให้ประชาชนไม่รับรู้ถึงการดำเนินงานของเทศบาล ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ วิธีการดำเนินงาน ตลอดจนประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการดำเนินงานเมืองน่าอยู่

อย่างไรก็ตามผู้นำชุมชนไม่ได้มีความรู้ในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ในทุกชุมชน ซึ่งชุมชนที่ทางผู้นำชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ได้แก่ ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนธรรมากิจจาภิบาล ชุมชนท่าอิฐบนและชุมชนเจริญธรรม โดยมีการเสนอโครงการที่พัฒนาชุมชนของตนเช่น การจัดตั้งแหล่งรับซื้อขยะในชุมชนสมานมิตร ชุมชนบรมอาสน์ และชุมชนท่าอิฐบน การจัดทำแพอนุรักษ์พันธุ์ปลาและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษมราษฎร์ และจัดทำโครงการหน้าบ้านน่ามองในชุมชนธรรมากิจจาภิบาล เป็นต้น

ในส่วนของการวัดความรู้เกี่ยวกับการดำเนนิงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ สมาชิกในแต่ละชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบถึงลักษณะเมืองน่าอยู่ที่ทางเทศบาลกำหนด และไม่ทราบว่าประชาชนเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีสมาชิกในบางชุมชนที่ไม่ได้รับรู้ถึงการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ที่ผ่านมาของเทศบาลได้แก่ ชุมชนห้วยไผ่ ชุมชนสมานมิตร ชุมชนพัฒนศึกษา ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนตลาดท่าเสาและชุมชนธรรมกิจจาภิบาล อาจเนื่องมาจากสมาชิกในชุมชนรับทราบข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของเทศบาลไม่มากเท่าที่ควร และทางเทศบาลยังมีการประชาสัมพันธ์โดยการประชุมในแต่ละชุมชนทุกเดือนๆ ละ 1 ครั้ง และจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ผ่านทางสถานีวิทยุ ซึ่งในปัจจุบันไม่มีรายการวิทยุชุมชนของทางเทศบาล เนื่องจากขากงบประมาณและบุคลากรประจำ

6.6 ระดับศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาล จำนวน 23 ชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง ทางเทศบาลมีการชี้แจงรายละเอียดให้ประชาชนรับทราบข้อมูลข่าวสารการดำเนนิงานอย่างสม่ำเสมอ แต่การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย นอกจากนี้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในแต่ละชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนมากเท่าที่ควร ทางเทศบาลต้องชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นโครงการเมืองน่าอยู่ หรือโครงการอื่นๆ ที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนรับทราบและตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

Copyright by Mahidol University

และที่สำคัญในชุมชนไม่มีการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนแก้ไขปัญหาของชุมชน ไม่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของเทศบาล แต่มีการส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่นโดยตัวแทนที่เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของและการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเป็นอย่างดี ส่วนการมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น ในชุมชนมีการจัดประชุมเพื่อหาทางแก้ไขหรือขอให้หน่วยงานอื่นเข้ามาแก้ปัญหาให้ อย่างไรก็ตามยังมีชุมชนที่ไม่เห็นด้วยว่าสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ เช่น ชุมชนหลัง รพช. ชุมชนพัฒนาศึกษา ชุมชนบรมอาสน์ ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก ชุมชนสมานมิตร ชุมชนคอวัง ชุมชนเกาะกลาง และชุมชนหน้า วค. แสดงให้เห็นว่าสมาชิกในชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในชุมชนอย่างแท้จริง โดยระบุว่าผู้ที่มีความรู้หรือผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการจะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานน้อย

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าชุมชนทั้ง 23 ชุมชนต่างมีระดับศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับระดับศักยภาพที่ได้จากการสำรวจชุมชนเห็นว่า ชุมชนที่มีศักยภาพในระดับสูงมีจำนวน 5 ชุมชนได้แก่ ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนตลาดท่าเสา ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนท่าอิฐบน และชุมชนธรรมากิจจาภิบาล สำหรับชุมชนอื่นๆ อีก 18 ชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง ส่วนระดับศักยภาพของชุมชนจากความเห็นของผู้นำชุมชน บุคลากรจากเทศบาล และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ เห็นว่าชุมชนในเขตเทศบาลมีศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับสูง ดังนั้นในบางชุมชนที่มีศักยภาพในระดับปานกลางที่มีคะแนนค่อนไปในทางต่ำเช่น ชุมชนหลัง รพช. และชุมชนพาดวารีมีศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานยังคงเป็นปัญหาเกี่ยวกับเส้นทางการคมนาคม และการระบายน้ำตามถนน ชุมชนเกาะกลาง ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนหน้า วค. ชุมชนหนองผาและชุมชนบรมอาสน์มีศักยภาพด้านสภาพทางสังคมที่ควรปรับปรุงในส่วนของการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน และสมาชิกผู้ที่มีความรู้หรือผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนโดยการให้ข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์แก่ชุมชน เป็นต้น

ซึ่งในผลการศึกษาสามารถระบุถึงปัญหาในแต่ละองค์ประกอบที่มีผลในการพัฒนาระดับศักยภาพของชุมชนแต่ละชุมชนได้ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสมาชิกในชุมชนเอง ควรหาทางปรับปรุงหรือดำเนินการพัฒนาสิ่งที่ทั้งชุมชนเห็นว่าเป็นปัญหาเพื่อให้ระดับศักยภาพของชุมชนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น และสามารถเป็นชุมชนที่มีความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างแท้จริง

Copyright by Mahidol University

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษา: เขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากประชาชนในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 23 ชุมชน ผู้นำชุมชนได้แก่ ประธานชุมชน บุคลากรจากสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ นอกจากนี้ผู้ทำการศึกษายังได้สำรวจพื้นที่ชุมชนทั้งหมด 23 ชุมชน เพื่อให้ทราบถึงสภาพพื้นที่จากองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านในแต่ละชุมชน และสามารถบอกได้ว่าในแต่ละชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งสมารถแบ่งประเด็นในการอภิปรายผลการศึกษาในครั้งนี้ดังนี้

5.1 อภิปรายผลจากเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

5.2 อภิปรายผลจากปัญหาและอุปสรรคระหว่างการศึกษา

5.3 อภิปรายผลจากผลการศึกษา

5.1 อภิปรายผลจากเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผลที่ได้จากการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์คือ สามารถบอกระดับศักยภาพของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ได้ ซึ่งวิธีการศึกษาองค์ประกอบในการศึกษาระดับศักยภาพของชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ได้ทบทวนจากเอกสารทางวิชาการตลอดจนงานวิจัยต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จากนั้นประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายเพื่อคัดกรอง และตรวจทานองค์ประกอบดังกล่าวให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการจากประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายคือ ผู้เชี่ยวชาญให้น้ำหนักคะแนนของแต่ละองค์ประกอบและสามารถจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้านได้ จากนั้นผู้ทำการศึกษาได้สร้างแบบสอบถามโดยมีรายละเอียดครอบคลุมตามองค์ประกอบที่ทางผู้เชี่ยวชาญได้เสนอไว้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชน และเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน บุคลากรทางสำนักงานเทศบาล และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่รวมทั้งสิ้น 31 ท่าน ซึ่งเป็นการสอบถามความคิดเห็นภายในกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันคือ ประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน ผู้บริหารงานในองค์กรรัฐบาล เจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงานในชุมชน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ประกอบกับการที่ผู้ทำ

Copyright by Mahidol University

การศึกษาได้สำรวจและสังเกตสภาพพื้นที่ในแต่ละชุมชน เพื่อเป็นการตรวจสอบความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน

5.2 อภิปรายผลจากปัญหาและอุปสรรคระหว่างการศึกษา

ในการศึกษาพบอุปสรรคระหว่างทำการศึกษาตั้งแต่เริ่มรวบรวมข้อมูลจากทางสำนักงานเทศบาลที่มีข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ข้อมูลที่ได้ไม่ตรงกันเช่น จำนวนชุมชนภายในเขตเทศบาลหรือจำนวนประชาชนในแต่ละชุมชน ส่งผลให้ผู้ทำการศึกษาไม่สามารถประเมินแนวโน้มของจำนวนประชากรภายในเขตเทศบาลได้ นอกจากนี้ระหว่างทำการศึกษาข้อมูลที่ได้จากชุมชนและข้อมูลจากสำนักงานเทศบาลยังไม่ตรงกัน ส่งผลให้ผู้ทำการศึกษาไม่สามารถระบุกลุ่มตัวอย่างที่แน่นอนในการศึกษาครั้งนี้ได้ ทั้งนี้ ในส่วนของเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเทศบาลหรือคณะกรรมการในชุมชนผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนควรจัดเก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าหาข้อมูลภายในชุมชน

5.3 อภิปรายผลจากผลการศึกษา

การประเมินผลระดับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่จะเห็นว่าชุมชนในเขตเทศบาลมีศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ไม่มาก โดยที่ชุมชนทั้งหมด 23 ชุมชน มีชุมชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่อยู่ในระดับสูงเพียง 5 ชุมชน ชุมชนที่เหลือ 18 ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้เชี่ยวชาญจากการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายสามารถให้คะแนนความสำคัญตามลำดับดังนี้คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน สภาพทางสังคมของชุมชน โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของทางสำนักงานเทศบาล จะเห็นได้ว่าจากองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมจะไม่เกิดขึ้นถ้าประชาชนไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงหรือประชาชนยังไม่ได้รับการบริการด้านสาธาณูปโภคและสาธารณูปการที่ดีพอ ดังนั้นองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านที่ใช้ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนนั้น ควรต้องมีการพัฒนาปรับปรุงองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านควบคู่กับไปเพื่อให้ได้ระดับศักยภาพที่สูงขึ้น

โดยชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพทางด้านโครงสร้างพื้นฐานในระดับสูงหรืออยู่ได้แก่ ชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนเจษฎาบดินทร์ ชุมชนหน้า วค. ชุมชนพัฒนาศึกษา ชุมชนบรมอาสน์ เนื่องจากชุมชนเหล่านี้เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการและมีสถานที่สำคัญๆ ตั้งอยู่เช่น ตลาดสด ร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้า ธนาคาร สนามกีฬา สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น แหล่งศึกษาหาความรู้ และสถานประกอบการอีกหลายแห่ง สมาชิกในชุมชนมีความสะดวกในการใช้บริการ ไม่ต้องไปใช้บริการในชุมชนอื่นโดยเฉพาะสนามกีฬา สวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น แต่อย่างไรก็

Copyright by Mahidol University

ตามยังมีชุมชนที่มีศักยภาพในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลางเช่น ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนหนองบัว แม้ไม่มีสถานที่ของหน่วยงานราชการ ตลาด ร้านค้า หรือสถานประกอบการต่างๆ ในชุมชน แต่สมาชิกในชุมชนเห็นว่า ชุมชนของตนมีศักยภาพอยู่ในระดับที่ดี มีสภาพของชุมชนที่น่าอยู่ ถ้าได้รับการปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างบางอย่างเช่น ปรับปรุงในเรื่องของการจัดเก็บขยะ การระบายน้ำ และหอกระจายข่าวในชุมชน สมาชิกจะเห็นว่าชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนที่มีศักยภาพทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนในระดับต่ำจากการประเมินของสมาชิกในชุมชนเอง คือ ชุมชนหลัง รพช. ซึ่งพบปัญหาเกี่ยวกับสภาพเส้นทางการคมนาคมที่มีความกว้างของถนน ปัญหาน้ำเสียและมีขยะในคลอง ประกอบกับปัญหาขยะล้นและส่งกลิ่นเหม็น สมาชิกในชุมชนจึงเห็นว่าในชุมชนมีศักยภาพทางด้านนี้ต่ำกว่าชุมชนอื่น

ศักยภาพด้านสภาพทางสังคมจะเห็นว่า ในแต่ละชุมชนประเมินศักยภาพในชุมชนของตนในระดับปานกลาง แต่จะมีบางชุมชนที่มีศักยภาพในระดับปานกลางที่ค่อนไปในทางสูงเช่น ชุมชนหลัง รพช. ชุมชนหนองบัว ชุมชนพาดวารี ชุมชนเจริญธรรม ชุมชนธรรมมาธิปไตยเห็นว่าชุมชนของตนมีความเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือในการประชุมพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม แต่ก็มีบางชุมชนที่ได้รับการประเมินระดับศักยภาพของชุมชนในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลางที่ค่อนไปในทางต่ำเช่น ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก ชุมชนเกาะกลาง ชุมชนสมานมิตร ชุมชนหน้า วค. ที่มีสมาชิกในชุมชนผู้ที่มีการศึกษาสูงหรือประกอบอาชีพรับราชการ ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานต่างๆ ภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชน หรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ภายในชุมชน ซึ่งถ้าบุคคลเหล่านี้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าว ชุมชนเหล่านี้น่าจะมีศักยภาพในด้านสภาพทางสังคมในระดับที่สูงขึ้น

ศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจในแต่ละชุมชนอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ประชาชนเห็นว่าสภาพทางเศรษฐกิจไม่แน่นอน แหล่งงาน ฐานะตลอดจนรายได้ที่ได้รับอาจเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสภาพทางเศรษฐกิจภายในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันไม่มาก เนื่องจากสภาพชุมชนมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ยกเว้นชุมชนหลัง รพช. ชุมชนพาดวารี และชุมชนเจริญธรรมที่มีสภาพชุมชนเป็นชุมชนแออัด ประชาชนประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขายเป็นส่วนใหญ่ แต่สมาชิกในชุมชนก็ไม่ได้ประเมินระดับศักยภาพด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนของตนในระดับต่ำ

การประเมินศักยภาพเกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบสาเหตุของการเกิดน้ำเสียในชุมชน หมายความว่า ประชาชนไม่ทราบว่าตนเป็นผู้ก่อให้เกิดน้ำเสียในชุมชนของตนจากกิจกรรมต่างๆ และประชาชนก็ยังไม่ทราบถึงปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลภายในเขตเทศบาลคือ การมีสถานที่ฝังกลบขยะภายในเขตเทศ

Copyright by Mahidol University

บาล ประชาชนไม่ได้ตระหนักถึงการกำจัดขยะที่ตนเป็นผู้ก่อขึ้นมา และที่สำคัญทุกชุมชนยังประสบกับปัญหาการจัดเก็บขยะของทางสำนักงานเทศบาลที่ปฏิบัติงานไม่สม่ำเสมอ อาจเนื่องมาจากพนักงานเก็บขยะได้ค่าตอบแทนน้อย จึงไม่สามารถคัดบุคลที่มีความตั้งใจและเต็มใจมาปฏิบัติงานได้ หรือปัญหาขยะอยู่นอกถังที่เกิดจากการที่มีบุคคลที่ต้องการนำขยะที่สามารถนำไปขายได้ มารื้อค้นถังขยะแล้วไม่เก็บขยะลงถังดังเดิม หรือประชาชนไม่ทิ้งขยะลงในถังขยะส่งผลให้มีสุนัขมาคุ้ยเขี่ยหาเศษอาหาร ส่งกลิ่นเหม็นตามบริเวณที่ทิ้งขยะ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดในชุมชนไม่ใช่เฉพาะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ส่วนปัญหาน้ำเสียที่ยังไม่มีการดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดภายในเขตเทศบาลที่ส่งผลต่อสภาพน้ำในแม่น้ำน่านในอนาคต ซึ่งปัจจุบันทางภาครัฐบาลและประชาชนเห็นความสำคัญ ทางสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์กำลังดำเนินการศึกษาระบบบำบัดที่เหมาะสม

การประเมินผลการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่เห็นว่า ประชาชนในชุมชนยังไม่ทราบถึงลักษณะและองค์ประกอบในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ตามที่ทางสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ได้กำหนดไว้ หากทางสำนักงานเทศบาลได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่อย่างส่ม่ำเสมอและต่อเนื่อง ชุมชนเหล่านี้น่าจะมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของทางสำนักงานเทศบาลมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มพัฒนาชุมชนของตนเพื่อให้เป็นชุมชนที่มีความน่าอยู่มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น สำหรับชุมชนเกษมราษฎร์ ชุมชนธรรมากิจจาภิบาล ชุมชนท่าอิฐล่าง และชุมชนเจริญธรรมเป็นชุมชนที่มีผู้นำชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่พอสมควร นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานในแต่ละชุมชนควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่สมาชิกในชุมชน และรับทราบสภาพปัญหาที่แท้จริงของชุมชนเพื่อเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานของทางสำนักงานเทศบาล

จะเห็นได้ว่า การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่นั้นทุกคนสามารถให้ความคิดเห็นที่เหมือนหรือแตกต่างกันได้ตามแต่ว่าใครจะพบปัญหาที่ส่งผลต่อศักยภาพหรือไม่ ในการศึกษาครั้งนี้สามารถประเมินระดับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ในชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น โดยศึกษาจากองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ซึ่งในการศึกษาต่อๆ ไปอาจมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่ส่งผลต่อระดับของศักยภาพได้ ทั้งนี้จะต้องมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

Copyright by Mahidol University

บทที่ 6
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษา เขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้ทำการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

6.2 ข้อจำกัดของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชน

6.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

6.1.1 การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

1. สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มระหว่างร้านค้าต่างๆ ในชุมชน ร่วมบริจาคสร้างสนามเด็กเล่น และสนามกีฬาภายในชุมชน

2. ควรมีการศึกษาหาสาเหตุที่ส่งผลให้การบริการน้ำประปาไม่เพียงพอในช่วงเวลาเร่งรีบ (ช่วง เวลาประมาณ 07.00-08.00 น.) เพื่อจะได้หาทางแก้ไขได้อย่างถูกต้อง

3. จัดให้มีศูนย์บริการการท่องเที่ยว เพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวภายในอุตรดิตถ์ให้แก่นักท่องเที่ยว

4. เจ้าหน้าที่ของทางสำนักงานเทศบาลที่รับผิดชอบในชุมชนควรรับทราบสภาพปัญหาภายในชุมชนอย่างแท้จริง หรือมีการสร้างเครือข่ายข่าวสารการประชาสัมพันธ์ภายในชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถรับรู้ข่าวสารต่างๆ ได้อย่างทันท่วงที หรือมีการปรับปรุงหอกระจายข่าวที่ไม่สามารถใช้งานให้เป็นหอกระจายข่าวที่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกระจายข่าวสารต่างๆ ได้ทั่วถึงทั้งชุมชน

5. ส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชนในตลาด โดยสนับสนุนกระบวนการผลิตที่ไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เช่น สนับสนุนการปลูกผักปลอดสารพิษ

Copyright by Mahidol University

6. ปรับปรุงระบบการจัดเก็บขยะ โดยการจ้างบริษัทรับจ้างทำความสะอาดที่เป็นของเอกชน และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตั้งแต่การเก็บกวาดทำความสะอาดตามถนนและที่สาธารณะ ดูแลความสะอาดภายในตลาด จัดเก็บขนส่งขยะจากถังขยะตามชุมชนต่างๆ ตลอดจนการขนส่งมายังสถานที่ฝังกลบที่กำลังอยู่ระหว่างการดำเนินงานก่อสร้างอยู่ในขณะนี้

7. ปรับปรุงระบบการระบายน้ำภายในชุมชน โดยการให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขุดลอกท่อระบายน้ำดังกล่าวด้วย

8. มีการติดตั้งสัญญาณการจราจร ป้ายเตือนตามทางแยก เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการขับขี่ยานพาหนะ

6.1.2 การพัฒนาด้านสภาพทางสังคมของชุมชน

1. สนับสนุนการตั้งกลุ่มภายในชุมชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสมาชิกในชุมชน

2. เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนเอง โดยทางสำนักงานเทศบาลให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ บุคลากร หรืออื่นๆ

3. สนับสนุนการใช้และสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาชุมชน ทั้งการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการแก้ปัญหาด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน

4. สนับสนุนการสร้างสุขภาพโดยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยการจัดตั้งชมรมสุขภาพที่มีการดำเนินงานภายในชุมชนแต่ละชุมชน

5. ปราบปรามแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน การลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน และพัฒนาให้แต่ละชุมชนเป็นชุมชนปลอดยาเสพติด

6. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนการพักผ่อนภายในชุมชน เช่น จัดภาพยนตร์ ฟังเพลง ชมการละเล่น หรืออื่นๆ

7. สนับสนุนให้ชุมชนจัดทำแผนพัฒนาทางสังคมภายในชุมชนของตนเอง

6.1.3 การพัฒนาด้านสภาพทางเศรษฐกิจ

1. จัดหาแหล่งงานแก่ประชาชนให้เพียงพอ โดยประสานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดหางาน หรือสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนปราศจากผู้ว่างงานและมีงานทำ

Copyright by Mahidol University

2. ให้สวัสดิการทางสังคมด้านการรักษาพยาบาลแก่สมาชิกในชุมชนให้ครอบคลุม 100 เปอร์เซ็น ตามนโยบายโครงการประกันสุขภาพของรัฐบาล (บัตรทอง)

3. สนับสนุนให้ชุมชนจัดทำมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน เช่น มีแผนงานการรวมกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

6.1.4 การพัฒนาด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล

1. จัดการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงจากการจราจร โดยการรณรงค์ห้ามการตกแต่งหรือดัดแปลงยานพาหนะ ห้ามติดเครื่องยนต์ทิ้งไว้ ส่งเสริมการใช้น้ำมันให้ถูกกับชนิดของเครื่องยนต์

2. รณรงค์ให้ความรู้ในการใช้ตะแกรงดักไขมันตามร้านอาหารที่อยู่ริมแม่น้ำหรือริมคลอง เพื่อเป็นกรองเศษอาหารและไขมัน เป็นการบำบัดน้ำเสียในขั้นต้น ตลอดจนติดตามการดำเนินงานตามร้านอาหารดังกล่าว โดยร่วมกับทางสาธารณสุขจังหวัดในโครงการ Clean Food Good Test

3. แก้ไขปัญหาการจัดเก็บขยะของสำนักงานเทศบาลให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อาจติดต่อบริษัทภายนอกให้มาดำเนินการจัดเก็บและขนส่งขยะภายในเขตเทศบาล และประเมินผลการดำเนินงานทุกเดือนจากการตรวจสอบถังขยะตามชุมชนต่างๆ ว่ามีปัญหาขยะล้นถังหรือไม่

4. สนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนดำเนินการจัดประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเทศบาลเป็นผู้ให้คำปรึกษา

6.1.5 การดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

1. สำนักงานเทศบาลควรชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนรับรู้ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่ตามที่ต้องการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. ควบคุมดูแลการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเทศบาลกับสมาชิกในชุมชน ให้มีการปฏิสัมพันธ์ที่ดี โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดูแลชุมชนนั้นๆ ควรเข้าถึงชุมชนเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

3. จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานให้เพียงพอในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และควรมีงบประมาณในการสนับสนุนโครงการหรือแผนงานที่คิดโดยภาคประชาชน

6.1.6 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการประชุมวางแผนการพัฒนาชุมชนต่างๆ เพื่อรับฟังการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน ให้ได้โครงการที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่าง

Copyright by Mahidol University

แท้จริง โดยเฉพาะการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน และการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่น โดยเข้าเป็นคณะกรรมการจัดจ้าง จัดซื้อ ตรวจรับพัสดุ

6.2 ข้อจำกัดของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

6.2.1 ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเทศบาลเห็นว่า ในการดำเนินงานต่างๆ ของสำนักงานเทศบาลมีงบประมาณที่จำกัดและบางครั้งงบประมาณมาล่าช้า ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดการหยุดชะงัก ไม่สามารถติดตามประเมินการดำเนินงานได้

6.2.2 เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในชุมชนแต่ละชุมชนยังไม่เข้าถึงชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องมาจากไม่ใช่คนในชุมชน ขาดความคุ้นเคยกับชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานในชุมชนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ประกอบกับเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบงานหลายอย่าง การดำเนินงานในชุมชน เช่น การเข้าร่วมประชุมกับชุมชน จึงเกิดขึ้นน้อยครั้ง

6.2.3 การรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานต่างๆ ของสำนักงานเทศบาลยังไม่เป็นระบบ ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง ส่งผลให้ข้อมูลต่างๆ มีการสืบค้นยาก หรือเกิดการสูญหายของข้อมูล

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชนในชุมชน

6.3.1 ประชาชนควรช่วยสอดส่อง ดูแลรักษาสิ่งของสาธารณะต่างๆ ที่ทางเทศบาลดำเนินการให้ เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว และควรเสนอแนะสิ่งที่ต้องการให้เทศบาลพัฒนาหรือปรับปรุงในด้านโครงสร้าพื้นฐานของชุมชนของตน

6.3.2 ประชาชนควรสนับสนุนการรวมกลุ่มภายในชุมชน เพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.3.3 ประชาชนควรให้ความสนใจ ติดตามข่าวสารการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนในการพัฒนาชุมชนของตน เพื่อที่ประชาชนในชุมชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้ตามความตั้งใจ

6.3.4 ประชาชนในชุมชนโดยเฉพาะที่ประกอบอาชีพข้าราชการ ควรให้ความสำคัญกับการประชุมชี้แจงข่าวสารต่างๆ ของผู้นำชุมชน และแสดงความคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนของตน

Copyright by Mahidol University

6.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

6.4.1 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาชุมชนตามความต้องการของสมาชิกในชุมชนโดยการทำประชาคมภายในชุมชนแต่ละชุมชน เพื่อหาปัจจัยที่มีผลในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของชุมชนแต่ละชุมชน

6.4.2 ศึกษาเกณฑ์ในการประเมินผลการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์เพื่อให้ทางสำนักงานเทศบาลสามารถวัดระดับความเป็นเมืองน่าอยู่ได้

6.4.3 ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ในองค์กรของรัฐ และเอกชน เพื่อหารูปแบบในการพัฒนาชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่

Copyright by Mahidol University

บรรณานุกรมภาษาไทย

กฤษธำรง วัฒนพานิช.19 สิงหาคม 2545. หัวหน้าแผนกบริการลูกค้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดอุตรดิตถ์. สัมภาษณ์.

กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (ม.ป.ป.). รายงานสถานการณ์มลพิษ ประจำปี 2541. เอกสารอัดสำเนา.

กรรณิกา ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวาชินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

กฤช เพิ่มทันจิตต์. (2536). ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการเกิดเป็นเมือง. กรุงเทพมหานคร: เคเอทีฟพับลิชชิ่ง.

ไกรวุฒิ จำนันทุยา. 19 สิงหาคม 2545. หัวหน้างานการเจ้าหน้าที่. สัมภาษณ์.

ขวัญสรวง อติโพธ์ และชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์. (2539). ทำเมืองไทยให้น่าอยู่และยั่งยืน. ใน วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, บรรณาธิการ. บ้านของเรา ทำเมืองไทยให้น่าอยู่และยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: แพลน พริ้นติ้ง.

จิตจำนงค์ กิติกีรติ และ ชัยวัฒน์ ศิทธิภราดร. (2536). การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด คุณพินิจอักษรกิจ.

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์. (2523). ประวัติแนวคิดทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จุรีภรณ์ ไถ้บ้านกวย. (2544). ความรู้และการมีส่วน่วมในการแก้ไขมลพิษทางน้ำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำลในจังหวัดนครปฐมและจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ฉอ้าน วุฒิธรรมรักษา. (2526). ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาการในโคงการสร้างงานในชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รางวัลดีเด่น ตำบลคุ้มพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

เฉลิมพร ชูศรี. (2543). การมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง กรณีศึกษาอ่าวปัตตานี จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชนิดา รักษ์พลเมือง. (2528). การวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย. วารสารวิจัย, 9. (มกราคม-มีนาคม)

Copyright by Mahidol University

ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร. (2538). เมืองน่าอยู่. กรุงเทพมหานคร:รุ่งเรืองการพิมพ์.

ณรงค์ศักดิ์ พิทักษ์ตันสกุล. (2545). บทบาทของสมาชิดองค์การบริหารส่วนตำบลในการเฝ้าระวังมลพิษอุตสาหกรรม กรณีศึกษา เขตอุตสาหกรรมในอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ติน ปรัชญาพฤทธิ์. (2531). ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

----------. (2537). การบริหารการพัฒนา: ความหมาย เนื้อหา แนวคิดและปัญหา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิวัฒน์ รัตนเกตุ. (2542). การศึกษาศักยภาพของพื้นที่ และความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภทอ่างเก็บน้ก กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำคลองระโอก จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธวัช เบญจาธิกุล. (2529). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา: กรณีศึกษา หมู่บ้านชาวเขาชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2527. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. (2527). กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. นครปฐม: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

เนาวรัตน์ เทพอาสน์. (2541). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มของสื่อโฆษณาในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2538-2547 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทบรรยายการนำเสนอผลงานเทศบาล. (ม.ป.ป.). เอกสารอัดสำเนา.

บรรลือ นราพินิจ. (2543). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ เทศบาลนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการระบบสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ . (2531). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีอนันต์.

Copyright by Mahidol University

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์.(2537). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: B&B Publishing.

----------. (2540). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

บุญนาค ตีวกูล. (2543). ชนบทไทย: การพัฒนาสู่ประชาสังคม. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประหยัด หงษ์ทองคำ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2529). ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารเทศบาลไทย. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.

ประหยัด หงษ์ทองคำ และอนันต์ เกตุวงษ์. (2524). รายงานการวิจัยสมรรถนะขององค์การปกครองท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น: บทบาทของเทศบาลและสุขาภิบาล. ม.ป.ท.

ปรากรม วุฒิพงศ์. (2542). บทบาทของกรมอนามัยในยุคโลกาภิวัฒน์. กรุงเทพมหานคร: กรมอนามัย.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์. (2517). การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช.

พระมหายุทธนา ศิริวรรณ. (2544). ศักยภาพในการพึ่งตนเองของชุมชนชนบทไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาชุมชนบ้านสามขา ตำบลคำป่าหลาย อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิชญา พันธรักษ์. (2542). การสร้างและทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องเมืองน่าอยู่สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิสันต์ ธนะสารสมบูรณ์. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ศึกษากรณีเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

เพ็ญศรี รัตนะ. (2536). การมีส่วนร่วมในงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมของกรรมการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

Copyright by Mahidol University

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน” ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (บรรณาธิการ). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. นครปฐม: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภัทรพล อิสึ และคณะ. (2544). “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อการพัฒนาเมืองท้องถิ่น” ใน ศุภวัลย์ พลายน้อย. (บรรณาธิการ). นักวิชาการรุ่นใหม่ กับการพัฒนาองค์ความรู้ท้องถิ่นพุทธมณฑล. นครปฐม: โครงการวิจัยและพัฒนาประชาคมพุทธมณฑล.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. (2542). รายงานผลการวิจัยเรื่องความต้องการการพัฒนานักบริหารตามแนวคิดเมืองน่าอยู่. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรไชยเจริญทัศน์ จำกัด.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ลือชา วนรัตน์. (2542). แนวคิดเรื่องเมืองน่าอยู่. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเครือข่ายเมืองน่าอยู่. 28-30 กรกฎาคม 2542 โรงแรมสีมาธานี จังหวัดนครราชสีมา.

วันชัย พุ่มพวง. (19 สิงหาคม 2545). ผู้อำนวยการกองประปา เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์. สัมภาษณ์.

วารุณี วัชรเสวี. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเมืองที่มีต่อโครงการเมืองน่าอยู่ของเทศบาลนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิชิต พุ่มจันทร์. (2543). ศักยภาพของพื้นที่ในการตั้งศูนย์ฝังกลบมูลฝอยของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิเชียร เกตุสิงห์. (2541). คู่มือการวิจัยเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

วิมลรัตน์ ศรีสิงห์. (2538). การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มสตรีกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

Copyright by Mahidol University

วิภานุ คงจันทร์. (2543). การศึกษาศักยภาพในการจัดการปัญหาสาธารณะตามวิถีชาวบ้าน: กรณีศึกษา การจัดการภัยแล้งในตำบลเสือโก้ก อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ. (2541). การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง: กรณีศึกษา อำเภอละงู จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 9 พิษณุโลก. (2542). เมืองน่าอยู่ ประชาคม การพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืน. เอกสารประกอบการสัมมนา ผู้บริหารและผู้ดำเนินงานเมืองน่าอยู่ เขต 9 โรงแรมอมรินทร์ลากูน จังหวัดพิษณุโลก วันที่ 25 พฤษภาคม 2542.

สนธยา พลศรี. (2537). กระบวนการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โอเอส พริ้นติ้งเฮาส์.

สมชาย ดุรงค์เดช. (2540). การประเมินผลโครงการ: แนวคิด และวิธีการ. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาโภชนวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมอาจ สุขนา. (19 สิงหาคม 2545). หัวหน้าแผนกปฏิบัติการและบำรุง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดอุตรดิตถ์. สัมภาษณ์.

สถาบันพระปกเกล้า สำนักวิจัยและพัฒนา. (2544). ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2545). การกระจายอำนาจการจัดการสิ่งแวดล้อม: การมีส่วนร่วมและการสร้างขีดความสามารถท้องถิ่น. การประชุมวิชาการประจำปีของสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2545 ณ ศูนย์การประชุมสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร.

สถาพร ศรีใจวงศ์. (2540). การศึกษาเนื้อหารายวิชาของวิชาเอกครูเทคนิคไฟฟ้ากำลัง สาขาไฟฟ้า หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปวส.) พ.ศ.2533 ที่ใช้ในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต ภาควิชาครุศาสตร์ไฟฟ้า คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

สถาพร อิทธิพงษ์. (2536). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในกรอนุรักษ์ป่าชายเลน: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอท่าใหม่ และกิ่งอำเภอนายายตาม จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

Copyright by Mahidol University

สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). เทศบาลเมืองน่าอยู่ 2544-2545. เอกสารแผ่นพับ.

สราวุธ วลัญชพฤกษ์. (2543). ศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขระดับชุมชน จังหวัดอุดรธานี วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สวาท เสนาณรงค์. (2526). การสำรวจท้องถิ่นเชิงภูมิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญพันธุ์.

สัญชัย สูติพันธ์วิหาร. (2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน: กรณีศึกษา เทศบาลเมืองภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). ทฤษฎีและกลยุทธการพัฒนาสังคม. ม.ท.ท.

สุกัลยา กรรณสมบัติ. (2534). ศักยภาพของมัคคุเทศน์ต่อการเป็นผู้นำในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุชาติ ประสิทธิรัฐสินธุ์. (2532). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม.(พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาพการพิมพ์.

สุเทพ เชาวลิตสุวรรณ. (2524). หลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักโอเดียนสโตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2545-2549). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

----------. (2544) ก. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544) ข. สรุปผลการพัฒนา เรื่อง เมืองน่าอยู่.. ด้วยพลังท้องถิ่นและชุมชน. ระหว่างวันที่ 7 กันยายน พ.ศ.2544 ณ โรงแรมปริ๊นซ์พาเลซ มหานาค กรุงเทพมหานคร.

----------. (2545). สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง รวมพลัง..ขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่สูการปฏิบัติ. ระหว่างวันที่ 27-28 มกราคม พ.ศ.2545 ณ โรงแรมแรมปริ๊นซ์พาเลซ มหานาค กรุงเทพมหานคร.

----------. (ม.ป.ป.). เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่. เอกสารแผ่นผับ.

Copyright by Mahidol University

สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์. (ม.ป.ป.) ก. ร่างแผนพัฒนาเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ประจำปี 2546. อุตรดิตถ์: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนงาน กองวิชาการและแผนงาน สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์.

----------. (ม.ป.ป.) ข. แผนพัฒนาเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ 5 ปี (พ.ศ.2545-2549). อุตรดิตถ์: งานวิเคราะห์นโยบายและแผน กองวิชาการและแผนงาน สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์.

----------. (ม.ป.ป.) ค. แผนปฏิบัติการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุตรดิตถ์ ประจำปีงบประมาณ 2546. เอกสารอัดสำเนา.

----------. (ม.ป.ป.) ง. ท่าเหนือ เมืองอุตรดิตถ์. เอกสารแผ่นพับ.

----------. (ม.ป.ป.) จ. อุตรดิตถ์ เมืองน่าอยู่ สู่ความยั่งยืน. เอกสารแผ่นพับ.

สำนักงานสถิติจังหวัดอุตรดิตถ์. (2544). รายงานสถิติจังหวัดอุตรดิตถ์. กรุงเทพมหานคร: งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น. (2538). การปกครองท้องถิ่นไทย. เอกสารอัดสำเนา.

อดุลย์ ตันประยูร. (2523). สังคมวิทยาชนบท และการเมือง. กรุงเทพมหานคร: โอเดี่ยนสโตร์.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2538). ความเป็นชุมชน. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

อุบล จันทร์เพชร. (2543). ความพร้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ด้านสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

อุศนีย์ ธูปทอง. (2543). ศักยภาพของพื้นที่และทัศนคติที่มีต่อการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ กรณีศึกษา พื้นที่ขยายผล ตำบลเขาดินพัฒน และตำบลผึ้งรวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

Copyright by Mahidol University

บรรณานุกรมภาษาอังกฤษ

Bruce Mitchell. (2002). Resource and Environmental Management. (2rd). London: Pearson Education Limited.

Erwin Riesch. (1976). The Cerebral Vessel Wall: based on the proceeding. New York: Raven Press.

Hancook T., Duhl L.. (1988). WHO Healthy Cities Papers, No.1 Copenhagen: FADL.

Yamane, T. (1973). An Introduction Analysis. (3rd). Tokyo: Harper International Editor.

http://www.geocities.com/jedinod/delphi.html. 28 สิงหาคม 2545.

http://www.iit.edu/~it/de;phi.html. 28 สิงหาคม 2545.

http://www.tcdc.com/dmeths/dmeth5b.html. 28 สิงหาคม 2545.

Copyright by Mahidol University

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง “ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษา: เทศบาลเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์”

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษา: เทศบาลเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์” โดย นางสาวชนนาถ วิสมิตนันท์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ผู้ทำการศึกษาใคร่ของความอนุเคราะห์ผู้ตอบสอบถาม แสดงความคิดเห็น และตอบคำถามให้ตรงกับความเป็นจริง โดยเนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยให้เติมคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนของท่าน จำนวน 42 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านสถานภาพทางสังคมของชุมชนของท่าน จำนวน 29 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนของท่าน จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 12 ข้อ และเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นทางด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ของชุมชนของท่าน จำนวน 19 ข้อ

ส่วนที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และโครงการเมือง..อุตรดิตถ์น่าอยู่ มีจำนวน 9 ข้อ และเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และโครงการเมือง..อุตรดิตถ์น่าอยู่ จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 7 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนของท่าน จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 8 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการพัฒนาเมืองอุตรดิตถ์ ให้เป็นเมืองน่าอยู่ จำนวน 3 ข้อ

โดยในคำถาม **ส่วนที่ 2 ถึง ส่วนที่ 7** เป็นข้อความที่ใช้วัดระดับความคิดเห็นทางด้านต่างๆ ดังที่กล่าวในข้างต้น โดยให้ท่านเลือกระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุดภายใต้พื้นฐานของความเป็นจริงในชุมชนของท่าน แล้วขีดเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องความคิดเห็นที่ท่านเลือก ซึ่งท่านสามารถเลือกได้เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น โดยที่

Copyright by Mahidol University

ความคิดเห็นระดับที่ 1 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวเลย ถือว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ความคิดเห็นระดับที่ 2 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวเล็กน้อย ถือว่า ไม่เห็นด้วย

ความคิดเห็นระดับที่ 3 หมายถึง ท่านไม่แน่ใจกับข้อความดังกล่าว หรือรู้สึกเฉยๆ มีความเห็นกลางๆ

ความคิดเห็นระดับที่ 4 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวเล็กน้อย ถือว่า เห็นด้วย

ความคิดเห็นระดับที่ 5 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากที่สุด ถือว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง

และความคิดเห็นระดับที่ 0 หมายถึง ท่านไม่ทราบ ไม่มีความคิดเห็น และในกรณีที่ไม่ตอบ

และนอกจากนี้ใน **ส่วนที่ 5 และส่วนที่ 6** ยังมีคำถามที่ใช้วัดความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ศึกษาและความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และโครงการเมืองอุตรดิตถ์..น่าอยู่ภายใต้การดำเนินงานของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 4 ตัวเลือก โดยให้ท่านเลือกคำตอบที่ท่านคิดว่าถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น

ขอให้ท่านเลือกตอบคำถามแสดงความคิดเห็นให้ตรงกับท่านคิดให้มากที่สุด เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของทุกๆ ท่าน จะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ จึงขอขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ ที่นี้ด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ให้เติมข้อมูลในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมายถูก (✓) หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. ชื่อชุมชน…… ……บ้านเลขที่……..

ถนน…… ...ตำบล…… ……..อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

2. เพศ 1. หญิง 2. ชาย

3. ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มาเป็นระยะเวลานานเท่าไร……..…….

4. ท่านจบการศึกษาสูงสุดในระดับใด

1. ต่ำกว่าประถมศึกษา
2. ประถมศึกษา
3. มัธยมศึกษาตอนต้น
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.
5. อนุปริญญา หรือ ปวส.
6. ปริญญาตรี
7. สูงกว่าปริญญาตรี

5. สถานภาพในครอบครัว

1. หัวหน้าครอบครัว
2. คู่สมรส
3. บุตร
4. อื่นๆ ระบุ……..

Copyright by Mahidol University

6. การประกอบอาชีพของท่าน

1. ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
2. ลูกจ้างประจำของบริษัทเอกชน
3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย
4. รับจ้าง / กรรมกร
5. แม่บ้าน / ไม่ประกอบอาชีพ
6. อื่นๆ ระบุ……

7. รายได้ของครอบครัวรวมตัวท่านหักค่าใช้จ่ายแล้ว……..……บาทต่อเดือน

8. ความเป็นเจ้าของบ้านที่ท่านอยู่อาศัยในปัจจุบัน

1. บ้านของท่านเอง
2. บ้านบิดา / มารดา / ญาติ
3. บ้านพักข้าราชการ / พนักงาน
4. บ้านเช่า
5. อื่นๆ ระบุ……..

9. ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของท่าน

1. บ้านเดี่ยว
2. ตึกแถว
3. ห้องแถว (ไม้)
4. ทาวน์เฮาส์
5. แฟลต
6. อื่นๆ ระบุ……

10. ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประจำชุมชนที่ท่านอยู่อาศัย คือ

1……บ้านเลขที่……ถนน……
ตำบล……..……อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

2……บ้านเลขที่……ถนน……
ตำบล……..……อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน จำนวน 42 ข้อ

ความคิดเห็นทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	0
1. ท่านเห็นด้วยว่า ปัจจุบันเส้นทางการคมนาคมภายในชุมชนที่ท่านอยู่อยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ดี						
2. ท่านเห็นด้วยว่า เส้นทางการคมนาคมภายในชุมชนที่ท่านอยู่มีความสะดวก						
3. ท่านเห็นด้วยว่า ในปัจจุบันเส้นทางการคมนาคมภายในชุมชนที่ท่านอยู่มีความปลอดภัยในการขับขี่						
4. ท่านเห็นด้วยว่า ปัจจุบันเส้นทางการคมนาคมระหว่างชุมชนที่ท่านอยู่กับชุมชนอื่นอยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ดี						
5. ท่านเห็นด้วยว่า ปัจจุบันเส้นทางการคมนาคมระหว่างชุมชนที่ท่านอยู่กับชุมชนอื่นมีความสะดวก						
6. ท่านเห็นด้วยว่า ปัจจุบันเส้นทางการคมนาคมระหว่างชุมชนที่ท่านอยู่กับชุมชนอื่นมีความปลอดภัยในการขับขี่						
7. ท่านเห็นด้วยว่า ในอนาคต (อีก 5 ปีข้างหน้า) เส้นทางการคมนาคมในเขตเทศบาลจะมีความสะดวกเพียงพอต่อความต้องการ						
8. ท่านเห็นด้วยว่า ปัจจุบันบริการขนส่งมวลชน (รถเมล์ รถแท็กซี่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง รถสองแถว) ในชุมชนที่ท่านอยู่มีเพียงพอต่อความต้องการ						
9. ท่านเห็นด้วยว่า ปัจจุบันบริการขนส่งมวลชนทั้งทางบก และทางน้ำ (ถ้ามี) ระหว่างชุมชนที่ท่านอยู่กับชุมชนอื่นมีเพียงพอต่อความต้องการ						
10. ท่านเห็นด้วยว่า บริการขนส่งมวลชนที่มีอยู่ในปัจจุบันของเทศบาลมีความสะดวกเพียงพอต่อความต้องการในอนาคต (อีก 5 ปีข้าหน้า)						
11. ท่านเห็นด้วยว่า ในปัจจุบันเขตเทศบาลมีสถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยวอย่างเพียงพอต่อความต้องการ						
12. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนที่ท่านอยู่มีสนามเด็กเล่น สนามกีฬาที่ปลอดภัย						
13. ท่านเห็นด้วยว่า ในอนาคตสถานที่ในข้อ 11, 12 มีเพียงพอต่อความต้องการ						
14. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนของท่านได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาดใช้เพียงพอต่อความต้องการ						
15. ท่านเห็นด้วยว่า ในอนาคตชุมชนของท่านได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาดใช้อย่างเพียงพอ						
16. ท่านเห็นด้วยว่า ปัจจุบันชุมชนที่ท่านอยู่มีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง						

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 2 (ต่อ)

ความคิดเห็นทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	0
17. ท่านเห็นด้วยว่า ในอนาคตชุมชนที่ท่านอยู่มีไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอต่อความต้องการ						
18. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนของท่านมีบริการติดต่อสื่อสารทางไปรษณีย์ โทรเลขอย่างทั่วถึง						
19. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนของท่านมีบริการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ทั่วถึง						
20. ท่านเห็นด้วยว่า ในอนาคตการติดต่อสื่อสารในชุมชนมีเพียงพอต่อความต้องการ						
21. ท่านเห็นด้วยว่า ในเขตเทศบาลมีสถานบริการสาธารณสุข / โรงพยาบาลที่มีคุณภาพเพียงพอ						
22. ท่านเห็นด้วยว่า ในเขตเทศบาลมีโรงเรียนในและนอกระบบ (กศน.) ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ						
23. ท่านเห็นด้วยว่า ในเขตเทศบาลมีศูนย์บริการการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว						
24. ท่านเห็นด้วยว่า บริการที่พักอาศัย โรงแรม หรือห้องเช่าค้างคืนแก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตเทศบาลมีเพียงพอ						
25. ท่านเห็นด้วยว่า ในเขตเทศบาลมีสถานีตำรวจที่ให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพ						
26. ท่านเห็นด้วยว่า สถานีดับเพลิงมีเจ้าหน้าที่ รถ และอุปกรณ์ในการดับเพลิงที่พร้อมจะปฏิบัติงานเมื่อเกิดไฟไหม้อย่างมีคุณภาพ						
27 ท่านเห็นด้วยว่า ในเขตเทศบาลมีศูนย์กู้ภัยดูแลความสะดวกปลอดภัยของประชาชน						
28. ท่านเห็นด้วยว่า ในเขตเทศบาลมีแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตรงตามความต้องการของประชาชน						
29. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนของท่านมีหอกระจายข่าวสำหรับเสนอข่าวสารแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง						
30. ท่านเห็นด้วยว่า ในเขตเทศบาลมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุสำหรับเสนอข่าวสารแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง						
31. ท่านเห็นด้วยว่า ตลาด ร้านค้าในเขตเทศบาลมีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชน						

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 2 (ต่อ)

ความคิดเห็นทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	0
32. ท่านเห็นด้วยว่า ตลาด ร้านค้าในเขตเทศบาลมีสินค้าที่หลากหลายเพียงพอกับความต้องการ						
33. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนที่ท่านอยู่มีร้านเสริมสวย ร้านตัดผม สถานดูแลความงามเพียงพอ						
34. ท่านเห็นด้วยว่า ระบบการจัดการขยะ(ตั้งแต่จัดเก็บจนถึงกำจัด) ของเทศบาลไม่มีปัญหา และท่านมีความพึงพอใจ						
35. ท่านเห็นด้วยว่า การระบายน้ำในชุมชนที่ท่านอยู่ไม่มีปัญหา และท่านมีความพึงพอใจ						
36. ท่านเห็นด้วยว่า โรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลสะอาด ปลอดภัย						
37. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนที่ท่านอยู่มีการวางผังถนนเกี่ยวกับสัญญาณไฟ ป้ายจราจร ป้านเตือนที่เอื้อให้เกิดความปลอดภัยในการขับขี่ยานพาหนะ						
38. ท่านเห็นด้วยว่า โครงสร้างอาคาร ตลอดจนอุปกรณ์ในอาคารพานิชย์ อาคารสำนักงาน ร้านอาหาร และสถานประกอบการในชุมชนของท่านมีความปลอดภัยในการทำงาน						
39. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนของท่านมีสถานที่ประชุม หรือสถานที่ประสานงานของชุมชนอย่างเหมาะสม						
40. ท่านเห็นด้วยว่า ศาสนสถาน เช่น โบสถ์ วัด มัสยิด ในชุมชนของท่านมีความเหมาะสมกับสมาชิกในชุมชน						
41. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนของท่านมีแผนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนในอนาคต						
42. ท่านเห็นด้วยว่า แผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลสอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน						

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นทางด้านสถานภาพทางสังคมในชุมชนของท่าน จำนวน 29 ข้อ

ความคิดเห็นทางด้านสถานภาพทางสังคมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	0
1. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน						
2. ท่านเห็นด้วยว่า ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และในการปฏิบัติงานภายในชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีศีลธรรม						
3. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนมีการให้รางวัลเพื่อยกย่องผู้ทำความดีหรือทำประโยชน์แก่ชุมชน						
4. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนมีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และมีอาชีพที่สามารถหาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวของตนเองได้						
5. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในครอบครัวของคนในชุมชนมีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความอบอุ่น						
6. ท่านเห็นด้วยว่า ภายในชุมชนมีการตั้งกลุ่มขึ้นมาเอง (กลุ่มที่ไม่ใช้รัฐ และไม่มีการแสวงหากำไร) เพื่อการทำงานร่วมกัน โดยมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง						
7. ท่านเห็นด้วยว่า ในการประชุมเสวนาของชุมชน มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้แทนของสมาชิกในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ						
8. ท่านเห็นด้วยว่า หลังจากมีการประชุมของผู้แทนของสมาชิกในชุมชน ผู้แทนมีการชี้แจงให้สมาชิกท่านอื่นๆ ทราบอย่างทั่วถึง						
9. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนสามารถใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชนเอง โดยไม่ต้องรอให้รัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาให้						
10. ท่านเห็นด้วยว่า ผู้นำชุมชนของท่านเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน และปฏิบัติงานในชุมชนอย่างมีคุณธรรม และยุติธรรม						
11. ท่านเห็นด้วยว่า ผู้นำชุมชนของท่านมีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ตรงกับความต้องการของชุมชน						
12. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน (ความรู้ดั้งเดิมหรือความรู้ที่ตกทอดมาตั้งแต่อดีต) ในการแก้ปัญหาในชุมชน						
13. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนมีการสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน						

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 3 (ต่อ)

ความคิดเห็นทางด้านสถานภาพทางสังคมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	0
14. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรม						
15. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนให้การสนับสนุน ทำนุบำรุงศาสนา หรือฟังธรรม ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ						
16. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ อ่านออกเขียนได้						
17. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกมีโอกาสรับการศึกษาในระดับต่างๆ ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน (กศน.)						
18. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านสามารถดูแลสุขภาพของตัวเองและสมาชิกในครอบครัวเมื่อมีการเจ็บป่วยได้อย่างถูกต้อง						
19. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนที่ท่านอยู่สามารถปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อที่มีในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับโรค						
20. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนมีการสนับสนุนการสร้างสุขภาพโดยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ						
21. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนของท่านไม่มีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ สถานให้บริการทางเพศ บ่อนการพนันเลย						
22. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนของท่านไม่มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืนเลย						
23. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนที่ท่านอยู่เป็นชุมชนปลอดยาเสพติด						
24. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านมีการเคารพกฎ กติกาทางสังคมโดยมีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ อย่างเคร่งครัด						
25. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดชุมชน						
26. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนมีการพักผ่อนจากการดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ชมการละเล่น หรืออื่นๆ ที่จัดขึ้นภายในชุมชน						
27. ท่านเห็นด้วยว่า มูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ เด็ก สตรี คนชรา ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตเทศบาลมีการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และตรงตามวัตถุประสงค์						
28. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนที่ท่านอยู่มีแผนพัฒนาทางสังคมที่จัดทำโดยสมาชิกในชุมชนเอง						
29. ท่านเห็นด้วยว่า เทศบาลมีแผนพัฒนาทางสังคมที่จะพัฒนาชุมชนของท่าน						

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจในชุมชนของท่าน จำนวน 10 ข้อ

ความคิดเห็นทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	0
1. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนมีความหลากหลายของแหล่งงานที่รองรับการว่างงานของคนในชุมชน						
2. ท่านเห็นด้วยว่า การประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น						
3. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านมีงานทำ						
4. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนมีฐานะดี โดยมีรายได้ในครอบครัวตั้งแต่ 8,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป						
5. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านมีความพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับ						
6. ท่านเห็นด้วยว่า ภายในชุมชนของท่านมีสวัสดิการทางสังคมที่ดี (การดูแลจากรัฐบาล) ไม่มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างคนจนกับคนมีฐานะ						
7. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนมีแหล่งออมทรัพย์ หรือกองทุนออมทรัพย์ และมีปริมาณการออมของสมาชิกในกองทุนออมทรัพย์มีจำนวนเพิ่มขึ้น						
8. ท่านเห็นด้วยว่า อัตราดอกเบี้ย / เงื่อนไขการกู้ของสถาบันทางการเงินในชุมชนมีผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน เช่น การกู้ยืมในชุมชน						
9. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนของท่านมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน						
10. ท่านเห็นด้วยว่า เทศบาลมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจในชุมชนของท่าน						

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน

<u>ส่วนที่ 5.1</u> ความรู้ทางด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 12 ข้อ (เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดได้เพียงข้อเดียว)

1. ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์<u>ที่สำคัญ</u>คืออะไร
   1. ปัญหาน้ำเสีย และการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล
   2. ปัญหาสารพิษตกค้างในดิน และปัญหาน้ำเสีย
   3. ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ ปัญหาการลดลงของป่าไม้
   4. ปัญหาน้ำท่วม และปัญหาการจัดการขยะ
2. ข้อใดคือสาเหตุของการเกิดน้ำเสียในชุมชน<u>น้อยที่สุด</u>
   1. บ้านเรือนไม่มีบ่อเกรอะ
   2. โรงงานไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย
   3. การที่ร้านอาหารริมแม่น้ำไม่มีบ่อดักไขมัน
   4. การสร้างบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ

Copyright by Mahidol University

3. ท่านมีวิธีในการลดปริมาณน้ำเสียด้วยตัวของท่านเองอย่างไร

1. ไม่สร้างบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำ
2. ใช้ผงซักฟอกที่มีสารประกอบไนโตรเจนในการซักผ้า
3. ไม่ทิ้งขยะ เศษอาหารลงในแม่น้ำ
4. สร้างระบบบำบัดน้ำเสีย

4. น้ำในแม่น้ำน่านมีคุณภาพเป็นเช่นไร

1. เป็นน้ำเสีย ไม่สมควรนำมาใช้ประโยชน์
2. ใช้ประโยชน์ได้เฉพาะการคมนาคมทางเรือเท่านั้น
3. ยังมีคุณภาพดี สามารถนำมาทำน้ำประปาได้
4. ไม่ทราบ

5. มลพิษทางอากาศและเสียงที่มีอยู่ในจังหวัดอุตรดิตถ์เกิดจากสาเหตุใดมากที่สุด

1. การจราจรคับคั่งเวลาเช้า-เย็น
2. เสียงดนตรีจากร้านอาหาร
3. ควันจากยานพาหนะ
4. การแสดงมโหรสพหรือการจัดงานต่างๆ

6. ท่านมีวิธีแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงด้วยตัวของท่านเองที่ง่ายที่สุดอย่างไร

1. ไม่เผาขยะในช่วงเวลากลางวัน แต่เผาขยะในช่วงเวลากลางคืนแทน
2. ไม่ดัดแปลงหรือตกแต่งท่อไอเสียรถจักรยานยนต์
3. ใช้น้ำมันที่มีค่าออกเทนสูง
4. ปิดโรงงานที่ปล่อยควันพิษ

7. ท่านสามารถช่วยลดปริมาณขยะที่ดีที่สุดอย่างไร

1. เอาไปทิ้งนอกบ้าน ให้เทศบาลจัดการ
2. มีการแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก
3. นำเศษอาหารที่เหลือให้สุนัขหรือหมักทำปุ๋ย
4. เผาขยะที่สามารถเผาได้เองภายในบริเวณบ้าน

8. อุตรดิตถ์มีปัญหาเกี่ยวกับขยะและสิ่งปฏิกูล เนื่องมาจากสาเหตุใดสำคัญที่สุด

1. ปริมาณรถเก็บขยะมีจำนวนไม่เพียงพอ
2. ปริมาณถังขยะที่มีอยู่ในชุมชนน้อยเกินไป
3. ไม่มีสถานที่ฝังกลบขยะภายในเขตเทศบาล
4. ค่าบริการในการจัดการขยะแพงเกินไป

Copyright by Mahidol University

9. ขยะประเภทใดที่สามารถนำมาขายได้ราคาที่สุด
   1. กล่องกระดาษ ขวดแก้ว ถุงพลาสติก
   2. กล่องกระดาษ ขวดน้ำปลา เศษเหล็ก
   3. กล่องกระดาษ ถุงพลาสติก เศษอาหาร
   4. ขวดแก้ว เศษเหล็ก เศษกระดาษชำระ
10. กล่องโฟมและถุงพลาสติกที่ใช้ในปัจจุบันสามารถย่อยสลายได้ภายในกี่ปี
   1. กล่องโฟม 10 ปี ถุงพลาสติก น้อยกว่า 5 ปี
   2. กล่องโฟมนานมาก ถุงพลาสติก 5 – 10 ปี
   3. กล่องโฟม 10-30 ปี ถุงพลาสติก นานมาก
   4. กล่อมโฟมนานมาก ถุงพลาสติก 50 ปีขึ้นไป
11. น้ำดิบที่นำมาใช้ทำน้ำประปาที่ท่านใช้ในชีวิตประจำวันได้มาจากที่ใด
   1. เขื่อนสิริกิติ์
   2. แม่น้ำน่าน
   3. แม่น้ำเจ้าพระยา
   4. เขื่อนภูมิพล
12. ปัจจุบันอุตรดิตถ์มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติหรือไม่ เพราะเหตุใด
   1. ไม่มี เพราะไม่มีน้ำเสีย
   2. ไม่มี เพราะยังไม่ได้สร้างที่บำบัดน้ำเสีย
   3. ไม่มี เพราะไม่มีความจำเป็นในการสร้าง
   4. มี เพราะอุตรดิตถ์มีโรงงานมาก

ส่วนที่ 5.2 แบบสอบถามความคิดเห็นทางด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม จำนวน 19 ข้อ

ความคิดเห็นด้านสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	0
1. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดัง และควันพิษจากการจราจร						
2. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนที่ท่านอยู่มีปัญหาเกี่ยวกับเสียง กลิ่น และควันจากโรงงาน						
3. ท่านเห็นด้วยว่า ในเวลากลางคืนชุมชนของท่านมีการแข่งรถตามท้องถนน						
4. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านส่วนใหญ่ไม่นิยมสวมหมวกกันน็อคในการขับขี่รถจักรยานยนต์ เพราะเห็นว่าไม่จำเป็น						
5. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านชอบดัดแปลงรถที่ใช้ในการขับขี่						

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 5.2 (ต่อ)

ความคิดเห็นด้านสถานการณ์ภาพสิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	0
6. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านชอบติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้						
7. ท่านเห็นด้วยว่า เทศบาลมีความสามารถในการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง						
8. ท่านเห็นด้วยว่า เทศบาลมีแผนการจัดการด้านการจราจรขนส่ง						
9. ท่านเห็นด้วยว่า ร้านอาหารในชุมชนส่งเสียงดังรบกวนเวลานอนเป็นประจำ						
10. ท่านเห็นด้วยว่าร้านอาหารในชุมชนไม่มีบ่อดักไขมันเพื่อบำบัดน้ำเสียขั้นต้น						
11. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนของท่านมีปัญหากลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลอง						
12. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลองใกล้บ้าน						
13. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนมีปัญหากลิ่นเหม็นจากบริเวณที่ทิ้งขยะเป็นประจำ						
14. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนมักมีปัญหาขยะล้นจากถังที่จัดไว้เป็นประจำ						
15. ท่านเห็นด้วยว่า การจัดเก็บขยะของเทศบาลไม่เป็นที่น่าพอใจของชุมชน						
16. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนของท่านไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง						
17. ท่านเห็นด้วยว่า แหล่งน้ำดื่มในชุมชนมีที่มาจากแม่น้ำน่านเท่านั้น						
18. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนของท่านมีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ						
19. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนควรมีแผนรองรับปัญหาขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง						

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และโครงการเมืองอุตรดิตถ์..น่าอยู่

ส่วนที่ 6.1 ความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และโครงการเมืองอุตรดิตถ์..น่าอยู่ จำนวน 9 ข้อ (เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว)

1. เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ให้ความหมายของเมืองน่าอยู่ไว้ว่าอะไร
   4. เมืองที่สะอาด รักษาขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมเป็นอย่างดี
   2. เมืองที่ไม่มีมลพิษ มีจำนวนประชากรน้อย
   3. เมืองที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสม่ำเสมอ ผู้คนมีงานทำ
   4. ไม่มีข้อถูก
2. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่องค์การอนามัยโลกกำหนด
   1. ชุมชนเกื้อกูลกัน ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน
   2. ประชาชนมีส่วนร่วม
   3. เป็นเมืองที่มีระบบเศรษฐกิจหลากหลาย
   4. เป็นเมืองที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรม

Copyright by Mahidol University

3. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะเมืองน่าอยู่ที่เทศบาลกำหนด

1. มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับมลพิษ
2. มีสภาพทางเศรษฐกิจ
3. มีการบริหารและการจัดการที่ดี
4. ประชาชนมีการศึกษาสูง

4. ลักษณะเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ทางด้านการบริหารและการจัดการเป็นอย่างไร

1. มีการวางผังเมืองชัดเจน
2. มีการควบคุมมลพิษทางน้ำ
3. ประชาชนมีส่วนร่วม
4. มีการคมนาคมขนส่งที่ปลอดภัย

5. ลักษณะเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ทางด้านกายภาพเป็นอย่างไร

1. ประชากรมีที่อยู่อาศัยที่คงทนถาวร มีฐานะทางเศรษฐกิจดี
2. มีการวางผังเมือง การคมนาคมสะดวก
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา
4. มีการแก้ไขและควบคุมมลภาวะทางน้ำ อากาศ และเสียง

6. ลักษณะของเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ทางด้านสังคมเป็นอย่างไร

1. ประชาชนมีงานทำ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี
2. ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่ดี
3. ประชาชนมีการศึกษา สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้
4. ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

7. ข้อใดไม่ใช่องค์ประกอบในการดำเนินงานจัดทำแผนและโครงการพัฒนาเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

1. มีการปฏิรูปการศึกษา
2. ไม่มีโรคติดต่อร้ายแรงในชุมชน
3. รักษาวัฒนธรรมประเพณี
4. มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

8. ใครเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำเมืองน่าอยู่

1. นักวิชาการ
2. หน่วยงานราชการ เช่น เทศบาล สาธารณสุข
3. เครือข่ายชุมชนเมือง ประชาชน
4. ธุรกิจเอกชน สถานประกอบการ

Copyright by Mahidol University

9. เมืองน่าอยู่เป็นแนวคิดของกระทรวงใดบ้าง

1. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข
2. กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย
3. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ
4. กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข

<u>ส่วนที่ 6.2</u> ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ของเทศบาล 12 ข้อ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกาดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	0
1. ท่านเห็นด้วยว่า เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์สามารถดำเนินการให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองน่าอยู่ได้						
2. ท่านเห็นด้วยว่า สื่อมวลชนมีหน้าที่สะท้อนปัญหาในชุมชนได้						
3. ท่านเห็นด้วยว่า การสร้างความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับเรื่องเมืองน่าอยู่ส่งผลให้การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ประสบผลสำเร็จได้						
4. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นเมืองน่าอยู่						
5. ท่านเห็นด้วยว่า เทศบาลมีหน้าที่ผลักดันให้เกิดนโยบายเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น						
6. ท่านเห็นด้วยว่า เมื่อเกิดข้อขัดแย้งในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้นำชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจได้						
7. ท่านเห็นด้วยว่า ประชาชน หน่วยงานทางราชการ สื่อมวลชน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทในการร่วมดำเนินงานเมืองน่าอยู่						
8. ท่านเห็นด้วยว่า เทศบาลให้ข่าวสารในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง						
9. ท่านเห็นด้วยว่า เทศบาลควรจัดให้มีรายการวิทยุชุมชนเพื่อเสนอข่าวสาร และกระตุ้นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเรื่องเมืองน่าอยู่อย่างสม่ำเสมอ						
10. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ของเทศบาล						
11. ท่านเห็นด้วยว่า เจ้าหน้าที่ในเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ปฏิบัติตัวร่วมกับสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างดี						
12. ท่านเห็นด้วยว่า เทศบาลมีงบประมาณในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่อย่างเพียงพอ						

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนของท่าน จำนวน 9 ข้อ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	0
1. ท่านเห็นด้วยว่า เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตเทศบาลมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาตามความต้องการของชุมชน						
2. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนของท่านมีการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนเองทุกครั้ง						
3. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนของท่านมีการส่งตัวแทนร่วมประชุมเพื่อร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนกับหน่วยงานอื่นทุกครั้ง						
4. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของทุกครั้งที่มีการขอความร่วมมือ						
5. ท่านเห็นด้วยว่า ในชุมชนของท่านให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผลงานต่างๆ						
6. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านส่วนใหญ่มีความรู้ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีของชุมชน						
7. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านมีความรู้ และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน						
8. ท่านเห็นด้วยว่า สมาชิกในชุมชนของท่านมีความรู้ และพร้อมที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนใช้สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น						
9. ท่านเห็นด้วยว่า ชุมชนของท่านมีความสนใจในการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่นโดยการพร้อมที่จะเข้าเป็นคณะกรรมการจัดจ้าง/จัดซื้อ/ตรวจรับพัสดุ						

ส่วนที่ 8 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการพัฒนาเมืองอุตรดิตถ์ ให้เป็นเมืองน่าอยู่

1. ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานอุตรดิตถ์เมืองน่าอยู่ที่เทศบาลดำเนินการไปมีอะไรบ้าง

……

……

2. ท่านมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานให้อุตรดิตถ์เป็นเมืองน่าอยู่อย่างไรบ้าง

……

……

Copyright by Mahidol University

ภาคผนวก ข
คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพ

โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

1. สภาพเส้นทางการคมนาคม ความสะดวก ปลอดภัยในการขับขี่ภายในชุมชนและระหว่างชุมชนทั้ในปัจจุบันและในอนาคต (อีก 5 ปีข้างหน้า) เป็นอย่างไร และบริการขนส่งมวลชน (รถเมล์ รถแท็กซี่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง รถสองแถว) มีความเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

2. ในชุมชนมีสถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว สนามเด็กเล่น สนามกีฬาเพียงพอหรือไม่

3. สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โรงแรม สถานดูแลความงาม สถานบริการสาธารณสุข โรงเรียนทั้งในและนอกระบบ (กศน.) สถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง ศูนย์บริการการท่องเที่ยว ศูนย์กู้ภัย แหล่งค้นคว้าหาความรู้ มีเพียงพอหรือไม่ อย่างไร การติดต่อสื่อสารทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุเป็นอย่างไร

4. ตลาดมีสินค้าที่หลากหลายและส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชนหรือไม่

5. ระบบการจัดการขยะ (ตั้งแต่จัดเก็บจนถึงกำจัด) และการระบายน้ำในชุมชนเป็นอย่างไร

6. โรงฆ่าสัตว์ของสำนักงานเทศบาลมีความสะอาด ปลอดภัยมากน้อยเพียงใด

7. ทางสำนักงานเทศบาลมีการวางผังถนน และโครงสร้างอาคารที่ปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

8. สถานที่ประชุมหรือสถานที่ประสานงานของชุมชน ตลอดจนศาสนสถาน เช่น โบสถ์ วัด มัสยิดมีความเหมาะสมกับสมาชิกในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

9. ในชุมชนมีแผนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน และแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานของสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์สอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบันหรือไม่

สภาพทางสังคมของชุมชน

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี ซื่อสัตย์ สุจริต และมีศีลธรรมหรือไม่ สังเกตได้จากอะไร

2. ในชุมชนมีการให้รางวัลเพื่อยกย่องผู้ทำความดีหรือทำประโยชน์แก่ชุมชนหรือไม่

3. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและมีอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัวได้หรือไม่สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความอบอุ่น

4. ในชุมชนมีการตั้งกลุ่มที่ไม่ใช้รัฐและไม่มีการแสวงหากำไรเพื่อแก้ไขปัญหาภายในชุมชนหรือไม่ ถ้ามีเป็นกลุ่มประเภทไหน และมีการดำเนินงานอย่างไร

Copyright by Mahidol University

5. มีการรับฟังความคิดเห็นจากการประชุมและมีการชี้แจงให้สมาชิก ทราบอย่างทั่วถึงหรือไม่ อย่างไร และใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาภายในชุมชนหรือไม่ มีการใช้ประโยชน์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ปัญหาในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

6. ผู้นำชุมชนมีความสามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่น และแก้ปัญหาในชุมชนได้ตรงกับความต้องการ

7. สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามประเพณี หรือปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ มีการเคารพกฎกติกาทางสังคมและปฏิบัติตามกฎระเบียบในชุมชนมากน้อยเพียงใด และมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดของชุมชน มีการพักผ่อนจากการดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ชมการละเล่น หรืออื่นๆ ที่จัดขึ้นภายในชุมชนหรือไม่

8. สมาชิกในชุมชนสามารถดูแลสุขภาพของตัวเองและครอบครัว และปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อในชุมชนได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ มีการตั้งชมรมออกกำลังกายหรือมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอหรือไม่

9. ในชุมชนมีแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ บ่อนการพนันหรือไม่ มีการลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืนหรือไม่ สถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนเป็นอย่างไร

10. ในชุมชนมีมูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ เด็ก สตรี คนชรา ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสหรือไม่ ถ้ามีมูลนิธิดังกล่าวมีการปฏิบัติงานอย่างไร

11. ในชุมชนมีแผนพัฒนาทางสังคมที่จัดทำโดยสมาชิกในชุมชนเอง และจัดทำโดยสำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์หรือไม่ อย่างไร

สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน

1. ในชุมชนมีแหล่งงานที่รองรับการว่างงานของคนในชุมชนหรือไม่

2. การประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

3. สมาชิกในชุมชนมีงานทำ มีฐานะดี และพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับ มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี ไม่มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมหรือไม่ อย่างไร

4. ในชุมชนมีแหล่งออมทรัพย์ที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สมาชิกในชุมชนสามารถกู้ยืมได้

5. ในชุมชนมีแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชนและสำนักงานเทศบาล

สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม

1. ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัดอุตรดิตถ์มีอะไรบ้าง และในชุมชนของท่านมีปัญหาเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

2. ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงเกิดจากสาเหตุใด และมีการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง

Copyright by Mahidol University

3. ปัญหาน้ำเสียเกิดจากสาเหตุใด และมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไรได้บ้าง

4. ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลเกิดจากสาเหตุใด และมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไรได้บ้าง

5. ในชุมชนของท่านมีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน และจัดทำแผนรองรับปัญหาขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งหรือไม่ อย่างไร

เมืองน่าอยู่และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่

1. สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติตัวกับสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างไร งบประมาณในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่มีเพียงพอหรือไม่

2. ท่านคิดว่าทัศนคติของประชาชนต่อการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ของสำนักงานเทศบาลเป็นอย่างไร

3. การสร้างความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่นั้น ตลอดจนการให้ข่าวสารในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของสำนักงานเทศบาล ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้ใช่หรือไม่ และในปัจจุบันทางสำนักงานเทศบาลมีการจัดรายการวิทยุชุมชนหรือไม่

4. ผู้นำชุมชนมีความสารมารถในการจัดการดับความขัดแย้งในชุมชนได้หรือไม่ อย่างไร

5. ผู้ที่มีบทบาทในการร่วมดำเนินงานเมืองน่าอยู่ได้แก่ใครบ้าง

6. การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของทางสำนักงานเทศบาลมีกิจกรรมอะไรบ้าง และผลที่ได้รับจากการดำเนินงานเป็นอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้างในการดำเนนิงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชน

1. สำนักงานเทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือไม่

2. ในชุมชนมีการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนหรือไม่ มีการส่งตัวแทนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างไร ตลอดจนมีการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่นโดยการพร้อมที่จะเข้าเป็นคณะกรรมการจัดจ้าง/จัดซื้อ/ตรวจรับพัสดุหรือไม่ อย่างไร

3. สมาชิกในชุมชนมีความรู้ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับในการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีหรือไม่ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง

4. สมาชิกในชุมชนใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนใช้สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นหรือไม่

Copyright by Mahidol University

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ครั้งที่ 1
เรื่อง “ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่
กรณีศึกษา: เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

คำชี้แจง

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษา: เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์” โดย นางสาวชนนาถ วิสมิตนันท์ นักศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งขอบเขตในการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาศักยภาพในภาพรวมของความเป็นชุมชนทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน สภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดสภาพเศรษฐกิจ-สังคมของชุมชนแต่ละชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประชากรเป้าหมาย และในการศึกษาเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิประจำชุมชน รวมถึงบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่ สำหรับแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายเพื่อใช้ในการศึกษา ซึ่งผู้ทำการศึกษาใคร่ของความกรุณาผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชนทั้งหมด 2-3 ครั้ง โดยในแบบสอบถามฉบับนี้ เป็นครั้งที่ 1 ผู้ทำการศึกษาได้กำหนดองค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชน ไว้ 6 ด้าน คือ

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน
2. ด้านสภาพสังคมของชุมชน
3. ด้านสภาพเศรษฐกิจของชุมชน
4. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน
5. ความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่
6. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ซึ่งในแต่ละด้าน ประกอบไปด้วยรายละเอียดปลีกย่อยไปอีก ซึ่งจะแสดงในตารางแสดงความคิดเห็น โดยองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านนั้น ผู้ทำการศึกษาได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยว

Copyright by Mahidol University

ข้องกับการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้อาจมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีความสำคัญต่อการประเมินศักยภาพของชุมชน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นสมควรเพิ่มเติม ดังนั้นเพื่อเป็นการให้การศึกษาในครั้งนี้มีความสมบูรณ์ ผู้ทำการศึกษาจึงของความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญ

1. เพิ่มเติมองค์ประกอบที่สมควรเพิ่มเติมจากองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน
2. ให้คะแนนน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบ รวมทั้งองค์ประกอบที่เพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ (หากมี) โดยคะแนนรวมทั้งหมด เท่ากับ 100 คะแนน

ตารางการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในองค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชน

องค์ประกอบ	คะแนน
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ศึกษาเกี่ยวกับ 1.1 การคมนาคมของชุมชน ศึกษาผิวการจราจรอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ สภาพเส้นทางการจราจรเหมาะกับปริมาณและชนิดของยานพาหนะ สภาพเส้นทางการจราจรทั่วถึงทั้งชุมชน สภาพเส้นทางการจราจรของชุมชนมีความคล่องตัวในช่วงเวลาเร่งรีบ ที่ตั้งสัญญาณไฟจราจรสามารถใช้งานได้ในทุกบริเวณทางแยก ปริมาณรถรับจ้างภายในชุมชนและรถบริการขนส่งมวลชนมีความเพียงพอแก่ความต้องการของคนในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนรองรับปริมาณยานพาหนะที่เพิ่มขึ้นในอนาคต..... 1.2 การติดต่อสื่อสารของชุมชน ศึกษาจากการที่ชุมชนไม่มีความขัดข้องในการสื่อสารทางโทรศัพท์ หมายเลขโทรศัพท์ และโทรศัพท์สาธารณะมีความเพียงพอแก่ความต้องการของคนในชุมชน โทรศัพท์สาธารณะและตู้ไปรษณีย์ติดตั้งอยู่ในบริเวณย่านชุมชน บริการไปรษณีย์โทรเลขทั่วถึงทั้งชุมชน มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่นำเสนอข่าวสารภายในชุมชน การกระจายข่าวสารภายในชุมชนทั่วถึงทั้งชุมชน มีการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนหรือหน่วยงานต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนการใช้สื่อคอมพิวเตอร์ในการสื่อสารกับภายนอกชุมชน..... 1.3 สภาพไฟฟ้าของชุมชน ศึกษาจากการมีแหล่งผลิตไฟฟ้า ความทั่วถึงของกระแสไฟฟ้าทุกครัวเรือน ปริมาณไฟฟ้าที่จ่ายเพียงพอแก่ความต้องการของคนในชุมชน ความส่องสว่างของไฟฟ้าตามท้องถนนยามค่ำคืน ไม่มีการขัดข้องของกระแสไฟฟ้าตามบ้านเรือน ในชุมชนย่านอุตสาหกรรม ย่านการค้า โรงแรม โรงพยาบาลไม่มีผลต่อความขัดข้องของกระแสไฟฟ้าและมีแผนรองรับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น.....	.....

Copyright by Mahidol University

ตารางการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในองค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชน (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนน
1.4 สภาพน้ำประปาของชุมชน ศึกษาจากการมีแหล่งผลิตน้ำประปา ความครอบคลุมของน้ำประปาทุกครัวเรือน ปริมาณน้ำประปามีความเพียงพอแก่ความต้องการ ความเพียงพอของน้ำประปาในช่วงเวลาที่มีการใช้สูงสุด คุณภาพของน้ำประปาเหมาะแก่การใช้ประโยชน์ของคนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนการรองรับปริมาณการใช้น้ำประปาที่เพิ่มขึ้นในอนาคต..... 1.5 สถานศึกษาของชุมชน ศึกษาจากโรงเรียนและระดับชั้นเรียนมีความเพียงพอแก่ความต้องการของคนในชุมชน ปริมาณครูอาจารย์เพียงพอแก่ปริมาณนักเรียน หนังสือเรียนมีความเพียงพอ มีห้องสมุดช่วยในการค้นคว้า มีกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความปลอดภัย มีการส่งถ่ายนักเรียนเพื่อเลื่อนระดับชั้นเรียน และมีแผนการพัฒนาโรงเรียนที่สอดคล้องกับนโยบายและเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน..... 1.6 สถานบริการสาธารณสุข ศึกษาจาก ปริมาณบุคลากรทางการแพทย์ อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการรักษา จำนวนสถานบริการสาธารณสุขเพียงพอแก่ความต้องการของชุมชน สถานบริการสาธารณสุขตั้งอยู่ในย่านชุมชน ความสามารถในการจัดการกับโรคที่เกิดขึ้นในชุมชน คุณภาพการให้บริการของบุคลากรทางการแพทย์ คนในชุมชนมีส่วนในการบริหารโรงพยาบาล และมีแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบาย และแผนรองรับอุบัติเหตุต่างๆ..... 1.7 สถานที่พักผ่อนของชุมชน ศึกษาจาก การที่ในชุมชนมีสถานที่ออกกำลังกายอย่างเพียงพอ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการพักผ่อน และการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนภายในชุมชน มีแผนพัฒนาสถานที่ออกกำลังกาย สถานที่พักผ่อนและสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน..... 1.8 ตลาดและร้านค้าของชุมชน ศึกษาจาก การที่มีตลาดเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างเมืองและชนบท สินค้าในตลาดมีเพียงพอแก่ความต้องการ และมีราคาที่คนในชุมชนสามารถซื้อหาได้ มีความสะอาด ปลอดภัย มีทั่วถึงทุกชุมชน มีสถานที่จอดรถเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ และมีแผนพัฒนาตลาดภายในชุมชน..... 1.9 สภาพและลักษณะของชุมชน ศึกษาจาก การที่ชุมชนไม่มีแหล่งเสื่อมโทรม ไม่มีชุมชนแออัด มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีแผนพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง.....	

Copyright by Mahidol University

ตารางการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในองค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชน (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนน
2. ด้านสภาพสังคมของชุมชน ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ 2.1 ผู้นำชุมชนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน มีความสามารถในการรวมกลุ่ม สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการของชุมชน มีความสามารถในการประสานความร่วมมือกับชุมชนอื่น หรือหน่วยงานต่างๆ เป็นตัวอย่างที่ดี..... 2.2 การประชุมระดมความคิดเห็นภายในชุมชน ศึกษาจาก ชุมชนมีสถานที่ประชุม จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมครอบคลุมทุกครัวเรือน เนื้อหาการประชุมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ภายหลังประชุม การประชุมเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดทำแผนการประชุม และติดตามบันทึกการประชุม..... 2.3 ความสามัคคีของชุมชน ศึกษาจาก จำนวนคนที่ให้ความร่วมมือเมื่อมีกิจกรรมภายในชุมชน ผลที่เกิดขึ้นจากความสามัคคีเป็นไปตามความต้องการของชุมชน ความถี่ของความขัดแย้งและการจัดการกับความขัดแย้ง มีแผนการหรือโครงการที่มีกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ..... 2.4 ความเข้มแข็งของชุมชน ศึกษาจาก การรวมกลุ่มเป็นกองทุนต่างๆ ชุมชนมีความต้องการพัฒนาหรือแก้ปัญหาภายในชุมชน มีการแก้ปัญหาด้วยคนในชุมชนเอง ชุมชนสามารถสอดส่องดูแลความสงบในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มีตัวแทนของคนในชุมชนเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานต่างๆ..... 2.5 สภาพวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ศึกษาจาก วัดหรือโบสถ์ได้รับการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ คนในชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและประเพณีต่างๆ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมศาสนาของคนในชุมชน ในชุมชนมีแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาแก่เด็กและเยาวชน..... 2.6 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชน ศึกษาจาก ความถี่ในคดีปล้นฆ่า ข่มขืนในชุมชน สถานการณ์ยาเสพติด จำนวนเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเพียงพอแก่ความต้องการของชุมชน มีแผนการรองรับเหตุการณ์ไม่สงบในชุมชน..... 2.7 การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นทั้งในภาครัฐและเอกชน ศึกษาจาก การสนับสนุนสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง.....	.....

Copyright by Mahidol University

ตารางการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในองค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชน (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนน
3. ด้านสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ 3.1 การประกอบอาชีพของคนในชุมชน ศึกษาความหลากหลายของการประกอบอาชีพ ความเพียงพอของรายได้ที่ได้รับ การประกอบอาชีพสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี มีการรวมกลุ่มอาชีพ และมีแผนการตลาดรองรับการประกอบอาชีพ..... 3.2 ที่มาของรายได้ ในชุมชน ศึกษาจากกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนหรือหน่วยงานดำเนินการให้แก่ชุมชน จากแหล่งท่องเที่ยว จากการตั้งกองทุนหมุนเวียนรายได้ภายในชุมชน..... 3.3 ค่าครองชีพ ศึกษาจาก ความเหมาะสมของรายรับและรายจ่ายของชุมชนสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศ มีความเลื่อมล้ำในชุมชนไม่มาก มีแผนการแก้ปัญหาความเลื่อมล้ำของคนในชุมชน..... 3.4 ภาวะหนี้สินของคนในชุมชน ศึกษาจาก มีแหล่งเงินกู้ในชุมชน ความเหมาะสมของอัตราดอกเบี้ยจากแหล่งเงินกู้ในชุมชน คนในชุมชนมีภาวะหนี้สินไม่มาก..... 3.5 การว่างงานของคนในชุมชน ศึกษาจากจำนวนคนว่างงานในชุมชน มีแหล่งงานในชุมชน ปริมาณงานในชุมชนเพียงพอกับจำนวนคนต้องการมีงานทำ มีแผนรองรับการว่างงานของคนในชุมชน.....	.....
4. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ศึกษา 4.1 ปัญหามลพิษทางอากาศและเสีย ศึกษาจาก การที่ชุมชนทราบปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงเกี่ยวกับสาเหตุ การป้องกัน และมีการประชุมเพื่อวางแผนจัดการกับปัญหา 4.2 ปัญหาน้ำเสีย ศึกษาจาก การที่ชุมชนทราบปัญหาน้ำเสียเกี่ยวกับสาเหตุ การป้องกัน และมีการประชุมเพื่อวางแผนจัดการกับปัญหา 4.3 ปัญหาเกี่ยวกับขยะ ศึกษาจาก การที่ชุมชนทราบปัญหามลพิษขยะเกี่ยวกับสาเหตุ การป้องกัน และมีการประชุมเพื่อวางแผนจัดการกับปัญหา	.....
5. ด้านความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และโครงการเมืองอุตรดิตถ์..น่าอยู่ ตั้งแต่ความหมาย ลักษณะของเมืองน่าอยู่ การดำเนินงานของเทศบาลเกี่ยวกับโครงการเมืองอุตรดิตถ์..น่าอยู่ ผลที่ได้จากการดำเนินงาน รวมไปถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ	.....

Copyright by Mahidol University

ตารางการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในองค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชน (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนน
6. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ 6.1 การร่วมวางแผนงาน ศึกษาจาก 1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อจัดประชุมวางแผนภายในชุมชนเอง โดยแบ่งความถี่ของการมีส่วนร่วมออกเป็น มีส่วนร่วมประชุมทุกครั้ง บางครั้ง และไม่เคยมีส่วนร่วมเลย 2) คนในชุมชนมีส่วนร่วมประชุมวางแผนกับหน่วยงานอื่น โดยแบ่งความถี่ของการมีส่วนร่วมเป็น มีส่วนร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่นทุกครั้ง บางครั้ง และไม่เคยเลย 6.2 การร่วมมือปฏิบัติตามแผน ศึกษาจาก 1) คนในชุมชนมีส่วนร่วมบริจาคทุนทรัพย์ สิ่งของเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชนของตน โดยแบ่งความถี่ของการมีส่วนร่วมบริจาคเป็นร่วมบริจาคทุกครั้ง บางครั้ง และไม่เคยเลย 2) คนในชุมชนมีส่วนร่วมรณรงค์หรือดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการต่างๆ โดยแบ่งความถี่ของการมีส่วนร่วมเป็นมีส่วนร่วมทุกครั้ง บางครั้ง และไม่เคยเลย 6.3 การได้รับผลประโยชน์ ศึกษาจาก 1) คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์ในรูปของรายได้หรือของรางวัลจึงเข้ามามีส่วนร่วม โดยแบ่งความถี่ของการมีส่วนร่วมเป็นคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยหวังผลประโยชน์ และเข้ามามีส่วนร่วมโดยไม่หวังผลประโยชน์ 2) คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์ต่อชุมชนโดยรวม แบ่งความถี่ของการมีส่วนร่วมออกเป็นคนในชุมชนเข้ามีส่วนร่วมทุกครั้งที่มีประโยชน์ต่อชุมชน บางครั้ง และไม่เคยเลย 6.4 การร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในชุมชน โดยแบ่งเป็นคนในชุมชนมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในชุมชนเองทุกครั้ง บางครั้ง และไม่เคยเลย	.....
7.	.....
8.	.....
9.	.....
10.	.....
รวม	**100.0**

Copyright by Mahidol University

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ครั้งที่ 2
เรื่อง “ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่
กรณีศึกษา: เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

คำชี้แจง

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษา: เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์” โดย นางสาวชนนาถ วิสมิตนันท์ นักศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเมือง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งขอบเขตในการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาศักยภาพในภาพรวมของความเป็นชุมชนทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน สภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดสภาพเศรษฐกิจ-สังคมของชุมชนแต่ละชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประชากรเป้าหมาย และในการศึกษาเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิประจำชุมชน รวมถึงบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเมืองอุตรดิตถ์..น่าอยู่ สำหรับแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายเพื่อใช้ในการศึกษา ซึ่งผู้ทำการศึกษาใคร่ของความกรุณาผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชนทั้งหมด 2-3 ครั้ง โดยในแบบสอบถามฉบับนี้ เป็นครั้งที่ 2 ผู้ทำการศึกษาได้กำหนดองค์ประกอบในการศึกษาศักยภาพของชุมชน ไว้ 6 ด้าน คือ

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน
2. ด้านสภาพสังคมของชุมชน
3. ด้านสภาพเศรษฐกิจของชุมชน
4. ความรู้และความคิดเห็นในสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม
5. ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และการดำเนินงานโครงการเมืองอุตรดิตถ์น่าอยู่
6. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ซึ่งในแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญครั้งที่ 2 นี้ ในแต่ละด้าน ประกอบไปด้วยรายละเอียดปลีกย่อยตามที่ได้รวบรวมมาจากการเก็บข้อมูลในแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญครั้งที่ 1 ซึ่งผู้ทำการศึกษาและอาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์ได้ปรึกษาและวิเคราะห์ข้อเสนอแนะต่างๆ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้นำเสนอเพิ่มเติมให้นั้น สามารถสรุปได้ตามตารางที่จะนำเสนอถึงรายละเอียดของแต่

Copyright by Mahidol University

ละองค์ประกอบ คะแนนที่ท่านให้ในการตอบแบบสอบถามครั้งที่ 1 และคะแนนเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 ท่าน และเพื่อเป็นการให้การศึกษาในครั้งนี้มีความสมบูรณ์ ผู้ทำการศึกษาจึงของความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบเป็นครั้งที่ 2 ลงในตารางที่นำเสนอนี้ โดยคะแนนรวมทั้งหมด เท่ากับ 100 คะแนน (6 องค์ประกอบ)

ตารางสรุปคะแนน และการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในการศึกษาศักยภาพของชุมชน

องค์ประกอบ	ครั้งที่ 1	เฉลี่ย	ครั้งที่ 2
1.ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ศึกษาจากความคิดเห็นของประชาชนในสิ่งที่มีอยู่ว่าเป็นไปตามความต้องการ สามารถอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึง ปลอดภัย เพียงพอ และมีคุณภาพในการใช้งานหรือให้บริการเอื้อต่อการเป็นเมืองน่าอยู่ 1.1การคมนาคม ศึกษาสภาพเส้นทาง ความคล่องตัว บริการขนส่งมวลชน ทั้งยานพาหนะประเภทรถต่างๆ รถไฟ เรือโดยสาร 1.2สถานที่พักผ่อน ได้แก่ สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สนามกีฬา โรงมหรสพ โรงภาพยนตร์ 1.3สาธารณูปโภค ได้แก่ ประปา/น้ำสะอาด ไฟฟ้า ไปรษณีย์ โทรศัพท์ โรงพยาบาล โรงเรียน ศูนย์บริการการท่องเที่ยว โรงแรม โรงพัก ห้องสมุด สื่อมวลชน ตลาดสด ร้านค้า ร้านเสริมสวน ร้านตัดผม ระบบการกำจัดของเสียต่างๆ 1.4แหล่งอบายมุข เช่น สถานเริงรมย์ สถานให้บริการทางเพศ บ่อนการพนัน 1.5โรงงาน สถานประกอบการ ที่ทำงาน 1.6สถานที่ประชุม/สถานที่ประสานงานของชุมชน 1.7สถานที่ปฏิบัติกิจทางศาสนา ศึกษาจาก จำนวน วัด/โบสถ์/มัสยิด 1.8แผนรองรับปัญหาหรือการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นของเทศบาลเป็นไปตามความต้องการของชุมชน		16.3	.....

Copyright by Mahidol University

ตารางสรุปคะแนน และการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในการศึกษาศักยภาพของชุมชน

องค์ประกอบ	ครั้งที่ 1	เฉลี่ย	ครั้งที่ 2
2.ด้านสภาพของสังคมของชุมชน ศึกษาจาก 2.1 ความเข้มแข็งของชุมชน ศึกษาจาก สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี ความซื่อสัตย์ มีการยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีโอกาสหาความรู้เพิ่ม มีอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้ ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน ในชุมชนมีการตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนเป็นประจำโดยการประชุม/เสวนา มีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงาน 2.2 ผู้นำชุมชน ศึกษาจาก ผู้นำชุมชนต้องมีความเป็นผู้นำ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน มีคุณธรรม ยุติธรรม มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน มีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งทางราชการและเอกชนได้ 2.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ศึกษาจาก ชุมชนมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การสืบทอดและการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น 2.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ศึกษาจาก คดีลักขโมย ปล้น ฆ่า ข่มขืน สถานการณ์ยาเสพติด การทะเลาะวิวาทของคนในชุมชน 2.5 ศาสนาและวัฒนธรรม ศึกษาจาก การฟังธรรม/ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา การพัฒนา ปรับปรุงสถานที่ปฏิบัติธรรม มีส่วนร่วมกิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน		20.4	……..

Copyright by Mahidol University

ตารางสรุปคะแนน และการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในการศึกษาศักยภาพของชุมชน

องค์ประกอบ	ครั้งที่ 1	เฉลี่ย	ครั้งที่ 2
2.6 สภาวะสุขอนามัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ศึกษาจากโรคที่คนในชุมชนเป็นบ่อย การปฏิบัติตัวเมื่อเจ็บป่วย 2.7 การศึกษาของคนในชุมชน ศึกษาจาก การอ่านออกเขียนได้ของคนในชุมชน จำนวนผู้ได้รับการศึกษาในระดับต่างๆ 2.8 การพักผ่อน ศึกษาจาก การดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ชมการละเล่น การออกกำลังกาย การเล่นการพนัน 2.9 การเคารพแลรักษากฎกติกาทางสังคม ศึกษาจาก การรักษาความสะอาดของคนในชุมชน การปฏิบัติตามกฎจราจร การเป็นพลเมืองดี 2.10 การสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ศึกษาจาก การจัดตั้งมูลนิธิหรือการรวมกลุ่มต่างๆ กิจกรรมที่เกิดขึ้น ตลอดจนความต่อเนื่องของกิจกรรมต่างๆ 2.11 แผนการแก้ปัญหาและการพัฒนาด้านสังคมของเทศบาลเป็นไปตามความต้องการของชุมชน			
3. ด้านสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน ศึกษาจาก 3.1 การประกอบอาชีพของคนในชุมชน ศึกษาจาก ความหลากหลายในการประกอบอาชีพ ความสอดคล้องของการประกอบอาชีพกับสภาพแวดล้อม ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี 3.2 รายได้ของชุมชน ศึกษาจาก ที่มาของรายได้ได้มาจากการสนับสนุนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของรัฐ จากแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จากการตั้งกองทุนหมุนเวียนรายได้ในชุมชน ความเพียงพอของรายได้ที่ได้รับ		15.1	……..

Copyright by Mahidol University

ตารางสรุปคะแนน และการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในการศึกษาศักยภาพของชุมชน

องค์ประกอบ	ครั้งที่ 1	เฉลี่ย	ครั้งที่ 2
3.3 ภาวะหนี้สิน ศึกษาจาก แหล่งเงินกู้ เงื่อนไขการกู้ อัตราดอกเบี้ย ปัญหาค่าครองชีพ ความเลื่อมล้ำของคนในชุมชนและการแก้ปัญหา 3.4 ลักษณะการออมในชุมชน ศึกษาจาก แหล่งออมทรัพย์ในชุมชน กองทุนออมทรัพย์ จำนวนสมาชิกที่มีการออมทรัพย์ 3.5 การว่างงานในชุมชน ศึกษาจาก จำนวนคนว่างงานในชุมชน แหล่งงานที่รองรับ 3.6 แผนการรองรับปัญหาด้านเศรษฐกิจหรือการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของเทศบาลเป็นไปตามความต้องการของชุมชน			
4.ความรู้ และสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนศึกษาจาก สภาวะมลพิษที่เกิดขึ้นในชุมชน และการจัดการกับมลพิษดังกล่าว 4.1 มลพิษทางอากาศและเสียงที่เกิดจากฝุ่น/ควัน จากท่อไอเสียจากยานพาหนะ โรงงาน/สถานประกอบการ 4.2 น้ำเสียที่เกิดจากบ้านเรือน ตลาด โรงฆ่าสัตว์ โรงงาน/สถานประกอบการ 4.3 ขยะและสิ่งปฏิกูลดูจากระบบการกำจัดขยะ ที่ทิ้งขยะที่ทางเทศบาลดำเนินการ 4.4 แผนรองรับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต		15.2	.....

Copyright by Mahidol University

ตารางสรุปคะแนน และการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในการศึกษาศักยภาพของชุมชน

องค์ประกอบ	ครั้งที่ 1	เฉลี่ย	ครั้งที่ 2
5.ความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ และโครงการอุตรดิตถ์..เมืองน่าอยู่ ศึกษาจาก 5.1 ความหมาย ลักษณะของเมืองน่าอยู่ภายใต้นิยาม 5.2 การดำเนินของเทศบาลเกี่ยวกับโครงการเมืองอุตรดิตถ์..น่าอยู่ ผลที่ได้จากการดำเนินงาน รวมไปถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ ของเทศบาล 5.3 ความสามารถในการทำงานระหว่างเทศบาลและชุมชน ศึกษาจาก การให้ข่าวสารในการดำเนินงานของเทศบาล ทัศนคติของชุมชนที่มีต่อเทศบาล การปฏิบัติตัวของบุคลากรในเทศบาลที่ร่วมทำงานในชุมชน		14.7	……
6.การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ศึกษาตั้งแต่ 6.1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาภายในชุมชนเองโดย 6.1.1 มีการแต่งตั้งคณะทำงานในการแก้ปัญหาในชุมชนเอง 6.1.2 มีตัวแทนร่วมประชุมเพื่อร่วมแก้ปัญหากับหน่วยงานอื่น 6.2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงาน ได้แก่ 6.2.1 ร่วมบริจาคทุนทรัพย์ สิ่งของ 6.2.2 ร่วมรณรงค์หรือดำเนินการตามแผน 6.3 ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดย 6.3.1 หวังผลประโยชน์ในรูปของรายได้หรือของรางวัล 6.3.2 ไม่ได้หวังผลประโยชน์ส่วนตัว 6.4 ชุมชนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน		18.3	……...

Copyright by Mahidol University

ตารางสรุปคะแนน และการประเมินค่าคะแนนความสำคัญในการศึกษาศักยภาพของชุมชน

องค์ประกอบ	ครั้งที่ 1	เฉลี่ย	ครั้งที่ 2
6.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น 6.5.1 การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น 6.5.2 มีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือเข้าชื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น 6.5.3 มีส่วนร่วมในการรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่น 6.5.4 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่นโดยการเข้าเป็นคณะกรรมการจัดจ้าง/จัดซื้อ/ตรวจรับพัสดุ 6.6 การจัดการวิทยุชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น โดยในทุกข้อย่อย สามารถแบ่งความถี่ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็น มีส่วนร่วมทุกครั้ง บางครั้ง และไม่เคยมีส่วนร่วมเลย 6.7 การให้ข่าวสารในการดำเนินงานของเทศบาล ซึ่งแบ่งตามรูปแบบของการให้ข่าวสาร และแบ่งความถี่ออกเป็น อย่างสม่ำเสมอ (ทุกสัปดาห์ หรือเดือนละ 2-3 ครั้ง) นานๆ ครั้ง (2-6 เดือนครั้ง) ไม่ค่อยให้ข่าวสาร (6 เดือนขึ้นไป ครั้ง) ไม่มีการให้ข่าวสาร 6.8 ความสามารถในการทำงานระหว่างเทศบาลและชุมชน ศึกษาจาก ทัศนคติของชุมชนที่มีต่อเทศบาล การปฏิบัติตัวของบุคลากรในเทศบาลที่ร่วมทำงานในชุมชน			
รวม	**100.0**	**100.0**	**100.0**

Copyright by Mahidol University

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ถูกสัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการหาองค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษามีหลักเกณฑ์ในการเลือกโดยท่านแรกเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่เป็นอย่างดี จากกระทรวงสาธารณสุข และมีการแนะนำผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นๆ ต่อไป จำนวน 9 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ในกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัด ส่วนผู้เชี่ยวชาญอีกจำนวน 11 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยเลือกอาจารย์ที่ศูนย์วิจัยท้องถิ่น สถาบันราชภัฏจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญและให้แนะนำผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นๆ อีก จำนวน 11 ท่าน ดังนี้

1	นางวรัญญา โรหิตเสถียร	ผู้อำนวยการกองแผนทรัพยากรมนุษย์และสังคม ศาลาว่าการ กทม.
2	น.ส.จุฑาภรณ์ สุวรรณเพชร	หัวหน้างานธุรการ กองสาระสนเทศ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
3	นางชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4	ดร.ทวีสุข พันธุ์เพ็ง	นักวิชาการสาธารณสุข สำนักวิชาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
5	นพ.ลือชา วนรัตน์	หัวหน้าสำนักวิชาการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
6	นายเชษฐ์พันธุ์ กาฬแก้ว	ผู้อำนวยการสำนักงานอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
7	นายสบสุข บุญญบัญชา	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
8	นางรัศมี ไชยนันท์	ฝ่ายนโยบายและแผน การเคหะแห่งชาติ
9	นายเรืองยุทธ ติรวนิช	ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลที่อยู่อาศัย การเคหะแห่งชาติ
10	อ.ไพสิต พรมรักษา	ศูนย์ศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สถาบันราชภัฏจังหวัดอุตรดิตถ์
11	นายวสันต์ ชำนาญจุ้ย	หัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์
12	นพ.บุญเรียงชูชัยแสงรัตน์	นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์
13	นายวิญญู บุญสุวรรณ	นักวิชาการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์
14	นายวิเนตร แก้วลุ่มใหญ่	กลุ่มรักษ์น้ำน่าน นักวิชาการสำนักงานสาธารณสุขอำเภอฟากท่า
15	นายสิทธิพล วงษ์ดนตรี	ปลัดเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์
16	อ.มาลี คล้ายชม	สถาบันราชภัฏจังหวัดอุตรดิตถ์
17	ข้าราชการบำนาญ	ชุมชนเจษฎาบดินทร์
18	ข้าราชการประจำ	ชุมชนเจษฎาบดินทร์
19	หัวหน้ากลุ่มเยาวชน	ชุมชนเกษมราษฎร์
20	นักธุรกิจอิสระ	ชุมชนหนองผา

Copyright by Mahidol University

รายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์

1. ผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ในการสำรวจพื้นที่ศึกษา ได้แก่

1.1 คุณวันชัย พุ่มพวง ผู้อำนวยการกองประปา สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

1.2 คุณไกรวุฒิ จินันทุยา หัวหน้างานการเจ้าหน้าที่ กองการศึกษา สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

1.3 คุณชัด ทองภู่ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

1.4 คุณเมือง พิศปั้น ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

1.5 คุณกฤษธำรง วัฒนพานิช หัวหน้าแผนกบริการลูกค้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดอุตรดิตถ์

1.6 คุณสมอาจ สุขนา หัวหน้าแผนกปฏิบัติการและบำรุงรักษา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดอุตรดิตถ์

2. ผู้ถูกสัมภาษณ์เชิงลึกในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่

2.1 คุณประกายแก้ว รัตนนาคะ นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

2.2 คุณสมคิด พรหมเมศร์ ผู้แทนผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

2.3 คุณเดชา บัวมั่น พัฒนาชุมชน สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

2.4 คุณจิตริณี ทายา หัวหน้างานรักษาความสะอาด สำนักงานเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์

2.5 คุณนพดล เชษฐพันธ์ ชุมชนท่าอิฐบน

2.6 คุณสุวิทย์ สุขสำราญ ชุมชนพาดวารี

2.7 คุณมงคล เปล่งสุรี ชุมชนบรมอาสน์

2.8 คุณกำธร จิตรธร ชุมชนเกาะกลาง

2.9 คุณอิงออน เทพรักษา ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันออก

2.10 คุณณัฐวุฒิ จันทร์ใช้ ชุมชนบ้านเกาะ

2.11 คุณทองอยู่ ล้อมวลีรัตน์ ชุมชนเจริญธรรม

2.12 คุณพยุง สอนโกษา ชุมชนธรรมาธิปไตย

2.13 คุณเล่ง แวนวน ชุมชนสมานมิตร

2.14 คุณอภิสิทธิ์ กลิ่นปาน ชุมชนหลัง รพช.

Copyright by Mahidol University

2.15 คุณเทียม คลังวิเชียร ชุมชนหน้า วค.

2.16 คุณทรงวุฒิ ทัพศรีสวัสดิ์ ชุมชนห้วยไผ่

2.17 คุณกานดา อารีธรรม ชุมชนหนองผา

2.18 คุณเที่ยง เมืองชิว ชุมชนหนองบัว

2.19 คุณสุเทพ ตรีวิมล ชุมชนศิลาอาสน์ตะวันตก

2.20 คุณสุทัศน์ เจนประกอบกิจ ชุมชนเกษมราษฎร์

2.21 คุณหาด วรรณตรง ชุมชนคอวัง

2.22 คุณสมพร หล่ำพึ่ง ชุมชนท่าอิฐล่าง

2.23 พต.เสมอ เอี่ยมสมร ชุมชนธรรมกิจจาภิบาล (ท่าเสา)

2.24 คุณมนู หนูสวัสดิ์ ชุมชนตลาดท่าเสา

2.25 คุณประสิทธิ์ เพ็งแจ่ม ชุมชนเจริญบัณฑิต

2.26 คุณวีรพล เกียรติมาโนช ชุมชนพัฒนศึกษา

2.27 คุณอุไร ทองห่อ ชุมชนเจษฎาบดินทร์

2.28 คุณมนทิรา เครือข่ายชุมชนเมืองอุตรดิตถ์

2.29 คุณกิตติพงษ์ วิรุณศรี ประธานชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์

2.30 คุณวิชัย มุกดาก้านทอง สถาปนิกชุมชน ตัวแทนหอการค้าจังหวัดอุตรดิตถ์

2.31 อาจารย์วิรัช จำนงรัตน์ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันราชภัทรจังหวัดอุตรดิตถ์

Copyright by Mahidol University

ภาคผนวก จ

การหาประสิทธิภาพของแบบสอบถาม

ผู้ทำการศึกษาได้เลือกพื้นที่ที่ใช้สำหรับทดสอบแบบสอบถาม โดยอาศัยลักษณะที่คล้ายคลึงกันของประชากร สภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ สภาพภูมิประเทศในเขตเทศบาล การมีแม่น้ำไหลผ่าน การจัดพื้นที่บริเวณริมน้ำเป็นสถานที่พักผ่อนของประชาชน เป็นเกณฑ์ ผลปรากฏว่า เขตเทศบาลเมืองตากมีสภาพใกล้เคียงกับเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มากที่สุดในจังหวัดที่อยู่ทางภาคเหนือตอนล่างเหมือนกัน ซึ่งผู้ทำการศึกษาได้เข้าไปเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 19 – 22 มกราคม พ.ศ.2546 จำนวน 30 ชุด เมื่อนำมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบสอบถามแล้วได้ผลดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ในส่วนที่ 5.1 และ 6.1

1. ความยากง่าย (Difficulty)

1.1 การตรวจสอบความยากทั้งฉบับ

คิดจากคะแนนเฉลี่ยของคะแนนผลการสอบ โดยที่

- ถ้าคะแนนเฉลี่ยใกล้ครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม ถือว่า ปานกลาง
- ถ้าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม ถือว่า ง่าย
- ถ้าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม ถือว่า ยาก

จากการคำนวณ คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 12.23 และครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม เท่ากับ 11
ดังนั้น สรุปได้ว่า ข้อสอบฉบับนี้ง่ายถึงปานกลาง

1.2 การตรวจสอบความยากง่ายเป็นรายข้อ

สูตร $P = R / N$ เมื่อ P = ความยากง่าย , R = จำนวนผู้ตอบถูกแต่ละข้อ , N = จำนวนผู้ตอบทั้งหมด
โดยที่ ค่า P จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 ถือว่าข้อคำถามใช้ได้

2. อำนาจจำแนก (Discrimination) (หน้า 130)

สูตร $$r = \frac{Rh - Rl}{N/2}$$

เมื่อ r = อำนาจจำแนก
Rh , Rl = จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ
N = จำนวนผู้ตอบทั้งหมด

ค่า r อยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 โดยที่ ถ้าค่า r เป็น + และเข้าใกล้ 1 แสดงว่า อำนาจจำแนกสูง
ถ้าค่า r เป็น – และเท่ากับ 0 แสดงว่า ไม่มีอำนาจจำแนก

Copyright by Mahidol University

สรุปผลการหาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความรู้ในส่วนที่ 5.1 (สิ่งแวดล้อม)

คำถาม	P	r	ผล
1. ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมของอุตรดิตถ์ที่สำคัญคืออะไร	0.53	0.40	ผ่าน
2. ปัญหาน้ำเสียในชุมชนเกิดจากสาเหตุใดได้บ้าง	0.56	0.33	ผ่าน
3. ท่านมีวิธีในการลดปริมาณน้ำเสียด้วยตัวของท่านเองอย่างไร	0.86	0.20	แก้ไข
4. น้ำในแม่น้ำน่านมีคุณภาพเป็นเช่นไร	0.46	0.33	ผ่าน
5. ปัญหาทางอากาศและเสียงที่มีอยู่ในอุตรดิตถ์เกิดจากสาเหตุใดได้บ้าง	0.56	0.33	ผ่าน
6. ท่านมีวิธีแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงที่ง่ายที่สุดอย่างไร	0.66	0.26	แก้ไข
7. ท่านมีวิธีการลดปริมาณขยะในบ้านของท่านอย่างไร	0.86	0.06	แก้ไข
8. อุตรดิตถ์มีปัญหาเกี่ยวกับขยะและสิ่งปฏิกูลหรือไม่	0.16	0.20	แก้ไข
9. ท่านทราบหรือไม่ว่าขยะประเภทใดที่สามารถนำมาขายได้	0.73	0.06	แก้ไข
10. ท่านทราบหรือไม่ว่ากล่องโฟมสามารถย่อยสลายได้ภายในกี่ปี	0.26	0.26	แก้ไข
11. น้ำประปาที่ท่านใช้ในชีวิตประจำวันมาจากที่ใด	0.26	0.06	แก้ไข
12.ปัจจุบันอุตรดิตถ์มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติหรือไม่ เพราะเหตุใด	0.40	0.40	ผ่าน

สรุปผลการหาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความรู้ในส่วนที่ 6.1 (เมืองน่าอยู่)

คำถาม	P	r	ผล
1. ท่านคิดว่าเมืองน่าอยู่ภายใต้นิยามของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีความหมายว่าอะไร	0.80	0.26	ผ่าน
2. เมืองน่าอยู่เป็นแนวคิดของหน่วยงานใด	0.96	0.00	แก้ไข
3. ลักษณะเมืองน่าอยู่ที่เทศบาลกำหนดมีกี่ปัจจัย และมีอะไรบ้าง	0.43	0.33	ผ่าน
4. ลักษณะเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ทางด้านการบริหารและการจัดการเป็นอย่างไร	0.40	0.33	ผ่าน
5. ลักษณะเมืองน่าอยู่ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ทางด้านกายภาพเป็นอย่างไร	0.66	0.26	แก้ไข
6. การดำเนินงานจัดทำแผนและโครงการพัฒนาเทศบาลอุตรดิตถ์..เมืองน่าอยู่ประกอบด้วยอะไรบ้าง	0.50	0.33	ผ่าน
7. องค์ประกอบของความน่าอยู่ภายใต้คำจำกัดความของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์มีกี่อย่าง อะไรบ้าง	0.13	0.06	แก้ไข
8.จากข้อ7การมีส่วนร่วมของประชาชนจัดอยู่ในองค์ประกอบของเมืองน่าอยู่ข้อใด	0.40	0.20	แก้ไข
9. ใครเป็นคนทำเมืองน่าอยู่	0.66	0.13	แก้ไข
10. เมืองน่าอยู่เป็นแนวคิดริเริ่มของกระทรวงใด	0.83	0.26	แก้ไข

Copyright by Mahidol University

3. ความเชื่อมั่น (Reliability)

สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ด $r_{tt} = \frac{n}{n-1} \frac{(1 - \overline{X}(n - \overline{X}))}{n S_t^2}$

เมื่อ r_{tt} = ความเชื่อมั่น n = จำนวนข้อ

$\overline{X}$ = คะแนนเฉลี่ย S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

ค่าความเชื่อมั่นต้องมากกว่า 0.2 โดยคิดรวมทั้งฉบับ

ดังนั้น เมื่อแทนค่าตามสูตรส่วนที่ 5.1 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.44

ส่วนที่ 6.1 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.24

สรุปได้ว่า แบบสอบถามทั้ง 2 ส่วนถ้ามีการนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งในเวลาที่ต่างกัน จะได้ผลเหมือนเดิม

แบบสอบถามส่วนวัดระดับความคิดเห็น

1. อำนาจจำแนก (Discrimination)

สูตร $t = \frac{\overline{X}_H - \overline{X}_L}{\frac{S_H^2 - S_L^2}{n}}$ เมื่อ $\overline{X}$ = คะแนนเฉลี่ยกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

S = ความแปรปรวนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

n = จำนวนคนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

ค่า t ต้องเท่ากับ 1.75 หรือ 2.0 ขึ้นไป ถือว่า จำแนกความคิดเห็นดี

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 2 (โครงสร้างพื้นฐาน)

ข้อความ	t	ผล
1. เส้นทางการคมนาคมขนส่งทั้งภายในชุมชนของท่าน และระหว่างชุมชนอื่นอยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ดี มีความสะดวกและปลอดภัยในการขับขี่ยานพาหนะ	4.40	ผ่าน
2. การคมนาคมขนส่งภายในชุมชนของท่านและระหว่างชุมชนอื่นมีความคล่องตัวในช่วงเวลาเร่งรีบ	0.00	แก้ไข
3. บริการขนส่งมวลชนทั้งทางบกและทางน้ำในชุมชน และระหว่างชุมชนอื่นมีเพียงพอแก่ความต้องการของชุมชน	1.85	ผ่าน
4. สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สนามกีฬา แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ โรงภาพยนตร์ มีเพียงพอและปลอดภัย	2.43	ผ่าน
5. ในชุมชนของท่านได้รับบริการน้ำประปาที่สะอาดใช้อย่างทั่วถึง และเพียงพอ	3.30	ผ่าน

Copyright by Mahidol University

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 2 (โครงสร้างพื้นฐาน) (ต่อ)

ข้อความ	T	ผล
6. ในชุมชนของท่านมีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง	2.50	ผ่าน
7. บริการการติดต่อสื่อสารทั้งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ มีทั่วถึงทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชนของท่าน	2.50	ผ่าน
8. ในชุมชนมีสถานบริการสาธารณสุข และโรงพยาบาลที่ให้บริการด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรคที่มีคุณภาพเพียงพอ	3.30	ผ่าน
9. ในชุมชนของท่านมีสถานศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ	2.40	ผ่าน
10. ในชุมชนของท่านมีศูนย์บริการการท่องเที่ยวที่แนะนำให้บุคคลภายนอกมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ และมีบริการที่พักอาศัย โรงแรม หรือห้องเช่าค้างคืนแก่นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม	0.70	แก้ไข
11. ในชุมชนมีสถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง ศูนย์กู้ภัย เพื่อดูแลความสะดวก ความปลอดภัยภายในชุมชนของท่าน	1.96	ผ่าน
12. ในชุมชนของท่านมีแหล่งค้นคว้าหาความรู้ เช่น ห้องสมุด หรืออื่นๆ ที่ให้บริการแก่สมาชิกในชุมชนและนอกชุมชน	4.00	ผ่าน
13. ชุมชนของท่านมีสื่อสารมวลชน สถานีวิทยุ หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่คอยเสนอข่าวสารอย่างต่อเนื่อง	0.67	แก้ไข
14. สถานที่ซื้อขายสินค้า ตลาด ร้านค้ามีสินค้าที่ส่งเสริมผลผลิตของสมาชิกในชุมชนและมีสินค้าตรงกับความต้องการอย่างเพียงพอ	2.50	ผ่าน
15. ในชุมชนมีร้านเสริมสวย ร้านตัดผม สถานดูแลความงามต่างๆ อย่างเพียงพอ	2.70	ผ่าน
16. ในชุมชนของท่านมีระบบการจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการระบายน้ำที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม	-2.50	ผ่าน
17. โรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลสะอาด ปลอดภัย และถูกต้องตามกฎหมาย	2.10	ผ่าน
18. ชุมชนของท่านมีการวางแผนผังถนนเกี่ยวกับสัญญาณไฟ ป้ายจราจร ป้ายจราจร สภาพผิวถนนที่เอื้ออำนวยให้เกิดความปลอดภัยในการขับขี่ยานพาหนะ	3.30	ผ่าน
19. ชุมชนของท่านมีโครงสร้างอาคารและอุปกรณ์ในสถานที่ประกอบการ สถานที่ทำงาน และที่สาธารณะ เช่น อุปกรณ์ดับเพลิง แสงสว่าง บันไดหนีไฟที่เอื้ออำนวยให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน	1.45	แก้ไข
20. ชุมชนของท่านมีสถานที่ประชุม สถานที่ประสานงานของชุมชน เพื่อการประชุมปรึกษาหรือการดำเนินงานต่างๆ โดยสมาชิกภายในชุมชนเองอย่างเหมาะสม	2.40	ผ่าน

Copyright by Mahidol University

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 2 (โครงสร้างพื้นฐาน) (ต่อ)

ข้อความ	T	ผล
21. ชุมชนของท่านมีศาสนสถาน เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด อย่างเหมาะสมแก่สมาชิกในชุมชนที่นับถือศาสนาต่างๆ กัน	1.33	แก้ไข
22. ท่านเห็นด้วยว่าในชุมชนของท่านควรมีแผนการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนในอนาคต	1.00	แก้ไข
23. ท่านเห็นด้วยว่าเทศบาลควรมีแผนพัฒนา และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนของท่านที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน	0.85	แก้ไข

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 3 (สถานภาพทางสังคม)

ข้อความ	T	ผล
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน	2.67	ผ่าน
2. ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และในการปฏิบัติงานภายในชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีศีลธรรม	2.90	ผ่าน
3. ในชุมชนมีการยกย่องผู้ที่ทำความดี หรือทำประโยชน์แก่ชุมชน	0.00	แก้ไข
4. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และมีอาชีพที่สามารถหาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวของตนเองได้	2.17	ผ่าน
5. สมาชิกในครอบครัวของคนในชุมชนมีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความอบอุ่น	2.50	ผ่าน
6. ภายในชุมชนมีการตั้งกลุ่มขึ้นมาเอง (องค์กรประชาชน) เพื่อการทำงานร่วมกัน โดยมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	4.80	ผ่าน
7. ในการประชุมเสวนาของชุมชน มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้แทนของสมาชิกในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	6.25	ผ่าน
8. หลังจากมีการประชุมของผู้แทนของสมาชิกในชุมชน ผู้แทนมีการชี้แจงให้สมาชิกท่านอื่นๆ ทราบอย่างทั่วถึง	2.50	ผ่าน
9. ชุมชนสามารถใช้รัฐเป็นกลไกในการทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชนเอง โดยไม่ต้องรอให้รัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือ หรือแก้ปัญหาให้	3.50	ผ่าน
10. ผู้นำชุมชนของท่านเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน และปฏิบัติงานในชุมชนอย่างมีคุณธรรม และยุติธรรม	5.00	ผ่าน
11. ผู้นำชุมชนของท่านมีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ตรงกับความต้องการของชุมชน	5.60	ผ่าน

Copyright by Mahidol University

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 3 (สถานภาพทางสังคม) (ต่อ)

ข้อความ	T	ผล
12. สมาชิกในชุมชนใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการแก้ปัญหา หรือเพื่อความอยู่รอดในชุมชน และมีการสืบทอดหรือใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญานี้	1.30	แก้ไข
13. สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรม และให้การสนับสนุน ทำนุบำรุงศาสนา หรือฟังธรรม ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	0.25	แก้ไข
14. สมาชิกในชุมชนของท่านส่วนใหญ่มีความรู้ สามารถอ่านออกเขียนได้ และมีโอกาสรับการศึกษาในระดับต่างๆ ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน	0.30	แก้ไข
15. สมาชิกในชุมชนของท่านสามารถดูแลสุขภาพของตัวเอง และสมาชิกในครอบครัวเมื่อมีการเจ็บป่วยได้อย่างถูกต้อง และยังสามารถปฏิบัติตัวกับผู้ป่วยโรคติดต่อที่มีในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับโรค	2.50	ผ่าน
16. ในชุมชนมีการสนับสนุนการสร้างสุขภาพโดยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ	3.50	ผ่าน
17. ในชุมชนของท่านปราศจากแหล่งอบายมุข สถานเริงรมย์ สถานให้บริการทางเพศบ่อนการพนัน	2.80	ผ่าน
18. สมาชิกในชุมชนของท่านมีจิตสำนึกในการปฏิบัติตัวในสังคม ไม่มีการลักขโมย ปล้นฆ่า ข่มขืน	1.23	แก้ไข
19. สมาชิกในชุมชนของท่านปราศจากการใช้ยาเสพติด ไม่เป็นแหล่งค้าขายยาเสพติด	0.40	แก้ไข
20. สมาชิกในชุมชนของท่านมีการเคารพกฎ กติกาทางสังคม โดยมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ อย่างเคร่งครัด	1.80	ผ่าน
21. สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดของชุมชน	4.50	ผ่าน
22. ภายในชุมชนมีการพักผ่อนโดยการดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ชมการละเล่น และอื่นๆ ที่มีการจัดขึ้นภายในชุมชน	0.00	แก้ไข
23. ในชุมชนมีการจัดตั้งมูลนิธิสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ เด็ก สตรี คนชรา ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสโดยมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และตรงตามวัตถุประสงค์	2.10	ผ่าน
24. ท่านเห็นด้วยว่าในชุมชนควรมีแผนพัฒนาทางสังคมของชุมชนเอง	0.20	แก้ไข
25. ท่านเห็นด้วยว่าเทศบาลควรมีแผนพัฒนาทางสังคม แผนการรักษาวัฒนธรรม แผนการให้โอกาสคนทำงาน แผนการสร้างความเท่าเทียมกัน	3.40	ผ่าน

Copyright by Mahidol University

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 4 (สถานภาพทางเศรษฐกิจ)

ข้อความ	t	ผล
1. ในชุมชนมีความหลากหลายของแหล่งงานที่รองรับการว่างงานของคนในชุมชน	2.70	ผ่าน
2. การประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น	3.50	ผ่าน
3. สมาชิกในชุมชนของท่านมีงานทำ	2.80	ผ่าน
4. สมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับสูง (รวย โดยมีรายได้ในครอบครัวมากกว่า 12,000 บาทต่อเดือน)	0.90	แก้ไข
5. สมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง (โดยมีรายได้ในครอบครัวตั้งแต่ 5,000 - 12,000 บาทต่อเดือน)	1.60	แก้ไข
6. สมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับต่ำ (ยากจน โดยมีรายได้ในครอบครัวน้อยกว่า 5,000 ต่อเดือน)	-0.125	แก้ไข
7. สมาชิกในชุมชนของท่านมีความพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับ	1.75	ผ่าน
8. ภายในชุมชนของท่านมีสวัสดิการทางสังคมที่ดี (การดูแลจากรัฐบาล) ไม่มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างคนจนกับคนมีฐานะ	3.00	ผ่าน
9. ในชุมชนมีแหล่งออมทรัพย์ หรือกองทุนออมทรัพย์ และมีปริมาณการออมของสมาชิกในกองทุนออมทรัพย์มีจำนวนเพิ่มขึ้น	2.70	ผ่าน
10. สถาบันทางการเงินที่มีในชุมชนมีบทบาทต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน เช่น อัตราดอกเบี้ย เงื่อนไขการกู้ ส่งผลต่อการกู้ยืม	1.60	แก้ไข
11. ท่ายเห็นด้วยว่าในชุมชนของท่านควรมีแผนการรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนเอง เช่น แผนการสร้างรายได้ในกับชุมชน	2.50	ผ่าน
12. ท่านเห็นด้วยว่าเทศบาลควรมีแผนรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แผนการกระจายรายได้ แผนการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น	3.00	ผ่าน

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 5 (สิ่งแวดล้อม)

ข้อความ	T	ผล
1. ในชุมชนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดัง และควันพิษจากการจราจร	1.90	ผ่าน
2. ในชุมชนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงดัง และมลพิษจากโรงงาน	1.00	แก้ไข
3. ในช่วงเวลากลางคืนชุมชนของท่านมีการแข่งรถตามท้องถนน	2.00	ผ่าน
4. สมาชิกในชุมชนของท่านไม่นิยมสวมหมวกกันน็อคในการขับขี่รถจักรยานยนต์ เพราะเห็นว่าไม่จำเป็น	9.70	ผ่าน
5. สมาชิกในชุมชนของท่านชอบดัดแปลงรถที่ใช้ในการขับขี่	2.35	ผ่าน

Copyright by Mahidol University

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 5 (สิ่งแวดล้อม) (ต่อ)

ข้อความ	T	ผล
6. สมาชิกในชุมชนของท่านชอบติดเครื่องรถยนต์ทิ้งไว้	5.00	ผ่าน
7. เทศบาลมีความสามารถในการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง	2.40	ผ่าน
8. เทศบาลควรมีแผนการจัดการด้านการจราจรขนส่ง	2.60	ผ่าน
9. ร้านอาหารในชุมชนของท่านชอบส่งเสียงดังรบกวนเวลานอนเป็นประจำ	3.60	ผ่าน
10. ร้านอาหารในชุมชนไม่มีบ่อดักไขมันในการบำบัดน้ำเสียขั้นต้น	2.10	ผ่าน
11. ในชุมชนของท่านมีปัญหากลิ่นเหม็นของน้ำในลำคลอง	11.00	ผ่าน
12. สมาชิกในชุมชนของท่านชอบทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลองใกล้บ้าน	2.60	ผ่าน
13. ในชุมชนมีปัญหากลิ่นเหม็นจากบริเวณที่ทิ้งขยะเป็นประจำ	5.20	ผ่าน
14. ในชุมชนมักมีปัญหาขยะล้นจากถังที่จัดไว้อย่างสม่ำเสมอ	3.40	ผ่าน
15. การจัดเก็บขยะของเทศบาลไม่เป็นที่น่าพอใจของสมาชิกในชุมชน	4.75	ผ่าน
16. ในชุมชนของท่านไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง	0.60	แก้ไข
17. แหล่งน้ำดื่มในชุมชนมีที่มาจากแม่น้ำน่านเท่านั้น	2.10	ผ่าน
18. ท่านเห็นด้วยว่าชุมชนของท่านมีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	5.40	ผ่าน
19. ท่านเห็นด้วยว่าชุมชนควรมีแผนรองรับปัญหาขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง	4.00	ผ่าน

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 6 (เมืองน่าอยู่)

ข้อความ	T	ผล
1. ท่านเห็นด้วยว่า อุตรดิตถ์ควรทำเมืองน่าอยู่	1.46	แก้ไข
2. สื่อมวลชนมีบทบาทในการสะท้อนปัญหาข้อเท็จจริงได้	0.89	แก้ไข
3. การทำเมืองน่าอยู่ควรเริ่มจากการสร้างความเข้าใจของคนในชุมชนก่อน	2.70	ผ่าน
4. สมาชิกในชุมชนมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตน	0.25	แก้ไข
5. หน่วยงานราชการมีหน้าที่ผลักดันให้เกิดนโยบาย และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น	2.54	ผ่าน
6. ผู้ทรงคุณวุฒิสามารถส่งเสริมความเข้าใจเมื่อมีข้อขัดแย้งในการดำเนินงานในชุมชนได้	1.64	แก้ไข
7. องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นที่ปรึกษาของชุมชน และช่วยในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ	1.42	แก้ไข
8. หน่วยงานทางเทศบาลควรจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อเสนอข่าวสาร และกระตุ้นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้	-0.95	แก้ไข

Copyright by Mahidol University

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 6 (เมืองน่าอยู่) (ต่อ)

ข้อความ	T	ผล
9. เทศบาลมีการให้ข่าวสารการดำเนินงานเป็นประจำ (ทุกสัปดาห์ หรือเดือนละ 2-3 ครั้ง)	-0.40	แก้ไข
10. เทศบาลมีการให้ข่าวสารการดำเนินงานนานๆ ครั้ง (ปีละ 2-3 ครั้ง หรือ 3-6 เดือนต่อครั้ง)	2.80	ผ่าน
11. เทศบาลไม่เคยให้ข่าวสารในการดำเนินงานเลย	2.27	ผ่าน
12. สมาชิกในชุมชนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานของเทศบาล	0.98	แก้ไข
13. ท่านเห็นด้วยว่า เจ้าหน้าที่เทศบาลสามารถปฏิบัติตัวร่วมกับสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างดี	2.86	ผ่าน
14. งบประมาณในการดำเนินงานเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ของเทศบาลมีเพียงพอ	1.36	แก้ไข
15. ท่านเห็นด้วยว่า ในอนาคตอุตรดิตถ์จะเป็นเมืองน่าอยู่ตลอดไป	-0.21	แก้ไข

สรุปผลการหาอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับความคิดเห็นในส่วนที่ 7 (การมีส่วนร่วม)

ข้อความ	T	ผล
1. สมาชิกเขตเทศบาลมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดรายการวิทยุชุมชน	6.08	ผ่าน
2. เทศบาลเปิดโอกาสให้สมาชิกในเขตเทศบาลมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาตามความต้องการของชุมชน	4.36	ผ่าน
3. ในชุมชนมีการแต่งตั้งคณะทำงานในการวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนเองทุกครั้ง	4.34	ผ่าน
4. ในชุมชนมีการส่งตัวแทนร่วมประชุมเพื่อร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนกับหน่วยงานอื่นทุกครั้ง	3.15	ผ่าน
5. ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริจาคทุนทรัพย์สิ่งของทุกครั้ง	3.53	ผ่าน
6. ชุมชนให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผลงานต่างๆ	3.20	ผ่าน
7. ชุมชนมีความรู้ และพร้อมที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น	3.70	ผ่าน
8. ชุมชนมีความรู้ และพร้อมที่จะใช้สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น	4.17	ผ่าน
9. ชุมชนมีความกระตือรือร้น และปฏิบัติตนอย่างแข็งขันในการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น	6.25	ผ่าน
10. ชุมชนมีความสนใจในการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่นโดยการพร้อมที่จะเข้าเป็นคณะกรรมการจัดจ้าง/จัดซื้อ/ตรวจรับพัสดุ	6.10	ผ่าน

Copyright by Mahidol University

2. ความเชื่อมั่น (Reliability)

สูตร $\alpha = \frac{n}{(n-1)} \left(1 - \frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right)$

เมื่อ n = จำนวนข้อ

S_i^2 = ความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนทั้งฉบับ

แทนค่าจะได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.564

สรุปว่า แบบสอบถามความคิดเห็นทั้ง 6 ส่วนนี้ เมื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งก็จะมีค่าเหมือนเดิม ถือว่ามีความเชื่อมั่น

Copyright by Mahidol University

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวชนนาถ วิสมิตนันท์

วัน เดือน ปี เกิด 22 ตุลาคม 2516

สถานที่เกิด จังหวัดอุตรดิตถ์ ประเทศไทย

ประวัติการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีจังหวัดอุตรดิตถ์, พ.ศ. 2535-2539
ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ.2543-2546
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน พ.ศ. 2539 – ปัจจุบัน
ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 4 กลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชน
โรงพยาบาลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์
โทรศัพท์ 0-5548-6063, 0-5548-6126
โทรสาร 0-5548-6127

ที่อยู่ 149/5 ถนนศรีอุตรานอก ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
โทรศัพท์ 0-5541-3272, 0-5541-7590
E-mail address PALMAE@ hunsa.com

Copyright by Mahidol University

Executive Summary

As you can see after we have some development projects, the town or city turns to be unlivelibility. Although we have more convenience, but it has some backfire such as the environment, which leads to social and economical effect, Also the growth of the upcountry is low and overuse of natural resources without reservation and revival. Moreover there are some other factors encourage rural people move to town or city for financial reasons. The expansion is no direction, without city planning and good land use. Such behavior leads to poor environment and poor quality of life of city people. So the development should be focussing on people, social, economy as well as environment with good strategies on land management to adjust the structure of rural / urban development for sustainability.

The idea of town "healthy city" is the Thai government's policy based on systematic World Health Organization planning. Starting from clear city / town planning, separated city activities sections, recreational areas, industrial sections, residential areas. The reservational environment, water and garbage treatment with well reservation of water for people. The ideas of Healthy City are one of the local developments for people and natural resource balance and sustainability.

1. The purpose of the study.

The purpose of the study is to check the potentiality of Uttaradit municipality people for livelibility of Uttaradit town.

2. The expected benefits.

2.1 Know the potentiality level of the people within the Uttaradit municipality for the creation of livable Uttaradit town.

2.2 Know the problems and suggestions for livable town development.

2.3 Be able to apply the conclusive ideas to assess the community efficiency with is benefit for city / town planning for dealing government sectors.

3. Limitation of the study.

The review literatures reveal that there are 6 sectors for the study of Uttaradit Community efficiency. The Delphi Technique is applied to consider the details of the factors for the study. The data are collected through questionnaires, in-depth-interview of community leaders, municipality staff personnel dealing with Livable town / city. The six factors are; 1) Infrastructure availability 2) Social status 3) economical status 4) Environmental situation 5) The implementation of UTTARADIT Healthy City Project and 6) Community Participation.

4. Methodology of the study.

The study is both qualitative and quantitative on community efficiency for the development of livable Uttaradit town / city based on the six factors, which are revival by Delphi technique and the questionnaire words for sample group.

Copyright by Mahidol University

The procedures for data collection are as follow:

1. Survey of area study based on information from municipal office, interview dealing staff personnel and go into that community.

2. Send the questionnaires to the study areas using Taro Yamanae sampling method for 361 families out of 3,581 families based on 95% confidence (e=0.05)

3. In-depth interview 23 community leaders, four of them work in Uttaradit Municipal Office: Lord Mayor of Uttaradit Municipal, Director of Health and Environment Office, Head of Developmentor and Head of Sanitary Department. The purposive sampling methods are applied for there two groups. The show Ball sampling method is applied to select 4 persons from the representative from the community, Rajablat institute Uttaradit Tourism clubs.

The data collected are evaluated and analyzed in quantitative method (data collected from questionnaires) Using computer compact program for social research (spss) to find out all variables using statistical method and descriptive statistic. The presentation is in the forms of frequency, percentage, near} standard deviation. For qualitative data (data collected through community survey and dept interview) is in Descriptive Approach Analysis. The conclusive date is based on the setting questions.

Both quantitative and qualitative dates are concluded in descriptive method to explain the results of the study in each community based on 6 factors. The recommendation for further study is presented for livability town development.

5. Time Schedule

The study starts from March B.E. 2545 to August B.E. 2546, including time of 18 mouths.

6. Conclusion and presentation

The researcher has made the conclusion that each community has its own differences for community development in accordance with the following 6 factors.

6.1 For the infrastructure potentiality of 23 communities, twenty-two of then are at medium level. Only the Rural community Development is at the low level. This may be caused by the unsatisfied on the transportation routes within the community. Also the other community people seem unsatisfied with the surface of transportation routes such as Nong–Bua and East Sila–At, Pad–Wari and West Sila–At communities. The drainage problems in Pad–Wari, Ban–Kao, Charoen-Bandit and Infront of Rajabhat Institute communities are flooded after heavy rain.

The working procedures of the Municipal Develop basic infrastructure within each community which is different in accordance with their living areas some communities are the location of educational institutes, children play grounds, parks, sport fields or local market such as Cheaoen-Dham, Ta–Sao Market, Samarnmitr, Nong–Bua, Ta–It Lang, Kasem–Rat, Infront of Rajabhat Institute, East Sila–At, Ko–Wang, Pattanasuksa, Pad-Wari and Jesada-Bodin communities.

The physical development is the duty of the Municipal including roods, electricity, running water, communication, schools, heath offices, sport fields, rest areas and side–walk trees which helps create good life style. Uttaradit Municipal focussing an the convenience for community people by setting infrastructure planning for all 23 communities. Also the Municipal supports the projects set by community people on the budget and management.

Copyright by Mahidol University

The problems of public using and consuming such as street light or illumination are found in West Sila–At, Samarnmitr, Borom-At, Nong–pa and Dhamm–gityapibarn communities. The communities that have the problem of sunning water shortage, 7.00a.m., due to small water pipe and crowned community people are: Jesada–Bodin, Samarnmitr, Borom–At, Kasem–Rat, Pad–Wari, Charoen–Dham and Charoen–Bandit communities. Especially Kasem–Rat community has 3 local markets, which lead to serious water shortage, and the problem must be quickly solved.

For the community meeting place, Some communities fry to solve the problem using the member,s house or any other sailable places; such communities are: Borom–At, Dhamm–Gitjapibarn, Ta–Sao Market, Pad–Wari, Ta–It Lang. Some communities are all–purposes meeting grounds such as: Jedsada–Bodin, Charoen–Bandit, Charoen–Dham, Behind Rural development office and Ta–It Bon. Also some communities are the temples as their meeting places such as: Ko–Wang, Dhomma–Tipatai ete.

6.2 For the social potentility factors of all 23 communities are in the medium level. The leader or the president of the community is elected by their members. His or Her duties are current news report and co–ordinate among other social unit, including the core leader for the interior projects. The community members are in good co–operation that is proved by data collection by researcher. This can compare to Ko-Klang community which less co–operation due to their limitation of time. Some problems such as the unity, the co-operation and late news reports including the member, Selfish are found in Nong–Pa, Ko–Klang, Infront of Rajablat and Jetsada–Bodin communities.

At present the Municipal communities are more united. This leads to the strength of the communities and help to the developments. However some communities lead their urban life styles with less community participation. The municipal still keeps sending current news monthly. Also some urgent and necessary news is reported through news tower announcement.

The sample community is bast in its unity and developments are Kasem-Rat, Ta-It Bon, Charoen-Dham and Dhamma Gitja-Pibarn. Some community sash as Charoen-Dham has set its own project for its community, Drug fighting area.

6.3 For the economical potentility among 23 municipal communities is in the medium level. The community members lead their life in various professions, most are traders, private business and government servants. In general the economic is in good condition, and the community people have their stable incomes. They could take good care of their own families. However there are some who are poor, but the government supports them with welfare. The short-course training programs are also offered, but the markets are not enough to answer their need.

The communities also organize their own co-operative store, which is run by their members. Some communities, such as Ta-It Bon, manage to dig a pond to raise some fish. Charoen-Dham community organizes 2 banking co-operative projects: one for professional development, another are for housing projects. Low-price housing is offered to any members who still do not have the house.

The communities that run a lot of commercial business are: Kasem-Rat, Ko-Wang, Boroma-At, In front Rajabhat Institute and Ko-Kiang. The last two communities are new business centers of the municipality.

6.4 For the environmental condition, the study reveals that all 23 communities are in the medium level. The projects under the municipality are; the

Copyright by Mahidol University

remodeling of the city's scenarios, park improvement, redoing of Klong-Poe, cleaning of drainage and bio-fertilizer producing. The municipality also encourages them to create new projects to fill the needs of their community people, such as Ta-It Bon community manipulate its own recycle programs, Kasem-Rat community sets up its own basic health center program and constructs all-purpose pavilion. They also build the new pavement into the subways (Lanes) grow trees to improve the community's scenery.

For the environment quality the study finds that the community people are not satisfied with the municipal garbage collectors teams. The garbage collector's work forces do not come to work every day because of low salary and lack good supervision. This problem is found in many communities such as: Jesada-Bodin, Ta-It Lang, Ko-Wang, Infront of Rajabhat Institute, Dhama-Gitjapiban and Samarnmitr. However the most serious problem is the municipality does not have its own garbage destroying. So the municipality has to buy some plot of Land in subdistrict Pa-juk, Muang district, Uttaradit.

The water treatment is also another problem found. Uttaradit Municipality does not have its own water treatment system. However Rajabhat Institute Uttaradit is now constructing 3 places of them. The community water drainage is also found in some community such as Pad-Wari that left the canal shallow and lead to the problem of water hold which is benefit for mosquitoes. The municipality solves the problem by pumping out the water.

For the evaluation on the environmental Knowledge; Ta-It Lang community people acquire most, but the other community people concern least about how the problem happens or how to solve it. The same is found on the garbage problem. The study also reveals that the community people of Charoen-Bandit and Dhamma-Tipatai have no ideas how long the foam and the plastic bags will be decomposed.

6.5 For the potentility level of livable town / city project of Uttaradit of all 23 communities is in the medium level. The municipality has been conducting the development of livable town project for cleaning, tidy and beautiful. The employment for community people is also provided. However lack of good public relation leads to the lack people participation. Some projects do not come from the need of the people, so they pay less attention to what the municipality does. The municipality should warn or encourage them to realize what the will get from the livable town program.

However not all community leaders have their backgrounds on how to construct livable town. Only some of them have such as the community leaders of Kasem-Rat, Dhamma-Kitjapiban, Ta-It Bon and Charoen-Dham. They present community development project like setting up the place to collect some used things in Samarnmitr community. Borom-At and Ta-It Bon community set up the fish reservation and environmental program in Kasem-Rat community. Also Dhamma-Kitjapiban set up the program of lockable at the front of house.

For the assessment of the walking of Uttaradit livable program, the research indicates that most community members do not know this program. They even do not know that the town people play active soles in this program. Moreover some community people still reject this program which has been done before. Such communities are: Hua-Pai, Samarnmitr, Pattanasuksa, Jesada-Bodin, East Sila-at, Ta-Sao and Dhamma-Kitjapiban. These many cause from lack of public relation (PR) of the municipal staff. However the municipality has been conducting the meeting in each Community are a moth. The project of livable has been being on air; however, at

Copyright by Mahidol University

present this radio program is cut off clue to the very limitation of the budget and staff personnel.

6.6 For the potentiality of community participation, all 23 communities is in the medium level. The municipality also gives most information on the jobs done but the PR program may be weak, and the life style of the community people is busy and high individual. They pay less attention to community development. The municipality should do wore active on public relation on every program and encourage them to participate.

The most important thing is that in each community they do not set up the work force to solve the community problem. They do not have the assessment and financial checking team to evaluate the municipal jobs: However they send their representative, mostly community leaders, to participate the meeting. They are glad to dorate anythings for the needy people and they never fail to be their vote in any election. For the issue of sustaining and protecting of the environment, they prefer to let some other organization work for them. However in save community they do not agree with the communities are behind local development, Pattana–suksa, Boron–At, West Sila–At, Samarnmitr, Ko-Wang, and Infront of Rajabhat. Th study reveals that community people pay less attention in their community activities, and the government servants do not participate as much as they should.

From the study are can conclude that all 23 communities have their development efficiency in the medium level. However there efficiency such as Chasoen–Dham, Ta–sao market, Kasem–Rat, Ta–It Bon and Dhamma–Kitjapiban. The other 18 communities are in the medium level. According to the community leaders, they believe that communities in the municipal areas should lave high development efficiency However there are some communities which are the lower medium level such communities are: behind local development, and Pad–Wari which still lave transportation and water drainage problem.

The study also reveals that some communities should improve who are government servants should give more help in their community development. Such communities are: Ko–Klarg, East Sila–At, Jesda–Bodin, Infront of Rajablat, Nong–Pa and Borom–At.

The result of the study also indicates the factors that effect the community development. The community leader or dealing people should find some ways to improve their development efficiency in order to make more livable town.

7. Recommendation from the study

Each community has its own characters; they have different problems but not much difference. The study can tell as that what are the problems and how leaning sectors should do to solve those problems. The researcher would like to make some following suggestions:

7.1 Each community should improve the infrastructure such as the combination of trades within the community. They should help donate student play–ground, sport–field find the courses of running–water shortage during rush hours tourism-information center. The authorities and staff personnel in the municipality should learn the problems in the communities. Public relations and public news should be immediate reports. Some communities should correct and improve their be encouraged to produces their own products which are not effect the environment, such as growing of free – insecticide vegetables. They should hire private companies to

Copyright by Mahidol University

clean up their communities. The cleaning should be well done both pubic streets and markets. The garbage collected should be sent new – construction. The sunning wale system should be improved by letting the community people to participate the program. The traffic light and traffic signs at the junctions should be set up for the safety of community people.

7.2 For the social development of the community, they set up workforce team to do the planning, operating and evaluating. We encourage them to use government sectors as a propeller to accelerate the community development and the municipality will help support on budgeting and personnel. The use of local wisdom is also encourage to help solve the community problems such as economic and environment. The sport programs are also introduced to enhance the people health and fight against drugs, gambling and all kinds of murdered cases. The community recreation is another thing that are could not look over. The open–air movies and concerts are introduced as well as supporting them to do interior community development.

7.3 For the economical development, there should be a program for job findings and encourage them to participate the development of labor force. The 30 $ health program should be expanded to government. The local economical development within the community should be introduced to increase the family incomes.

7.4 For the environmental development, there should be the program of transportation modifying, no free engines sunning. The use of suitable gasoline to the engines should be enforced. Water pollution is also closely checked especially the food shops near the river for fat or grease treatment. The garbage collection should operate by private companies with strictly checking for not letting the overfill trash can. And also the staff personnel within the municipality should play the active role as community advisor on environmental program.

7.5 Constant public relations should be done to give necessary information to community people for livable town. Especially the municipality personal who take care of PR should go into direct contact with community people to get and learn the real problems. Also the budget should be set to support any programs created by community people.

7.6 The community participation program should be encouraged to learn the ideas from community members. The expert takes force for financial checking must be set to closely control for budget spending.

For the community people, the public properties within the community should be under cared by the members. Any recommendation should be presented to improve their own community. Great interests should be paid by the community people to solve any kinds of their problems especially the government servants who are also the members of the community should play active roles to help support the ideas or any kinds of recommendation to improve their own community.

For further study, the researcher should do the community people survey to find out new ideas or factors to help improve the livable town program. The criterion of the programs should be done to find the standard of this program. And finally the comparison among some other community groups, bort government and private sectors should introduced to find the standard development models for the efficiency of livable town or city.

Copyright by Mahidol University